BRAZOS THEOLOGICAL COMMENTARY ON THE BIBLE

JONAH

PHILLIP CARY

JONAH

PHILLIP CARY

PREFAȚA SERIEI

Aproape de începutul tratatului său împotriva interpretărilor gnostice ale Bibliei, Împotriva ereziilor, Irineu observă că Scriptura este ca un mare mozaic înfățișând un rege chipeș. Este ca și cum am fi proprietarii unei vile din Galia care au comandat un mozaic de la Roma. Acesta sosește, iar plăcile frumos colorate trebuie scoase din ambalaj și așezate în ordinea potrivită, conform planului artistului. Dificultatea, desigur, este că Scriptura ne oferă piesele individuale, dar ordinea și succesiunea diferitelor elemente nu sunt evidente. Biblia nu vine cu instrucțiuni care să le permită interpreților să așeze pur și simplu versetele, episoadele, imaginile și parabolele în ordine, așa cum un muncitor ar urma un desen schematic în asamblarea pieselor pentru a-l reprezenta pe regele chipeș. Mozaicul trebuie să fie descifrat. Aceasta este tocmai munca de interpretare a scripturilor.

Origen are propria sa imagine pentru a exprima dificultatea elaborării unei abordări adecvate a citirii Bibliei. Când se pregătea să ofere un comentariu la Psalmi, el povestește despre o tradiție care i-a fost transmisă de profesorul său evreu:

> *Evreul spunea că întreaga Scriptură de inspirație divină poate fi asemănată, din cauza obscurității sale, cu multe camere încuiate din casa noastră. Lângă fiecare cameră este pusă o cheie, dar nu cea care îi corespunde, astfel încât cheile sunt împrăștiate pe lângă camere, niciuna dintre ele nepotrivindu-se cu camera lângă care este pusă. Este o sarcină dificilă să găsești cheile și să le potrivești cu camerele pe care le pot deschide. Prin urmare, cunoaștem Scripturile care sunt obscure doar luând punctele de plecare pentru înțelegerea lor din alt loc, deoarece au principiul lor interpretativ împrăștiat printre ele* [[1]].

Ca și în cazul lui Irineu, interpretarea scripturii nu este pur locală. Cheia din Geneza se poate potrivi cel mai bine cu ușa din Isaia, care, la rândul ei, deschide sensul din Matei. Mozaicul trebuie asamblat cu un ochi îndreptat spre planul general.

Irineu, Origen și marele nor de interpreți biblici premoderni au presupus că descifrarea mozaicului Scripturii trebuie să fie un proiect comun. Biblia este vastă, eterogenă, plină de pasaje confuze și cuvinte obscure și greu de înțeles. Numai un nebun și-ar imagina că ar putea găsi soluții singur. Calea de urmat trebuie să se bazeze pe o tradiție de lectură despre care Irineu raportează că a fost transmisă ca regulă sau canon al adevărului care funcționează ca o mărturisire de credință. „Oricine", spune el, "care păstrează neschimbată în sine regula adevărului primită prin botez va recunoaște numele și spusele și parabolele scripturilor." [[2]] Cercetătorii moderni dezbat conținutul regulii pe care Irineu se bazează și o recomandă, nu în ultimul rând pentru că termenii și formulările pe care Irineu însuși le folosește se schimbă și alunecă. Cu toate acestea, Irineu presupune că există un corp de doctrină apostolică susținut de o tradiție de predare în biserică. Această doctrină oferă principiile clarificatoare care ghidează judecata exegetică către o lectură globală coerentă a Scripturii ca mărturie unificată. Doctrina este, așadar, desenul schematic care îi va permite cititorului să organizeze vasta eterogenitate a cuvintelor, imaginilor și povestirilor Bibliei într-un întreg coerent și ușor de citit. Este regula care ne ghidează spre potrivirea corectă a cheilor la uși.

Dacă conștiința de sine cu privire la rolul istoriei în modelarea conștiinței umane face ca studiul istoric-critic modern să fie critic, atunci ceea ce face ca studiul modern al Bibliei să fie modern este consensul potrivit căruia doctrina creștină clasică distorsionează înțelegerea interpretativă. Benjamin Jowett, influentul erudit clasic englez din secolul al XIX-lea, este reprezentativ. În eseul său programatic „*On the Interpretation of Scripture*" (Despre interpretarea Scripturii), el îl îndeamnă pe cititorul Bibliei să se desprindă de doctrină și să rupă stăpânirea acesteia asupra imaginației interpretative. „Cuvintele simple ale acestei cărți", scrie Jowett despre cititorul modern, «încearcă să le păstreze absolut pure de rafinamentele sau distincțiile timpurilor ulterioare». Interpretul modern dorește să „îndepărteze resturile de dogme, sisteme, controverse, care sunt încrustate pe" cuvintele Scripturii. Disciplinele unei analize filologice atente „ne-ar permite să separăm elementele de doctrină și tradiție cu care sensul Scripturii este împovărat în

zilele noastre.”[3] Lentila înțelegerii trebuie să fie curățată de pelicula neclară și distorsionantă a doctrinei.

Postmodernitatea, la rândul său, ne-a încurajat să criticăm criticii. Jowett și-a imaginat că, atunci când va șterge doctrina, va întâlni textul biblic în puritatea sa și va descoperi ceea ce el a numit „spiritul și intenția originală a autorilor.”[4] Acum nu mai suntem atât de optimiști, iar mintea postmodernă consideră că cadrele interpretative sunt inevitabile. Cu toate acestea, tindem să rămânem moderni în cel puțin un sens. Îl citim pe Atanasie și ne gândim că el pune în scenă diversitatea Scripturii pentru a-și susține pozițiile împotriva arienilor. Îl citim pe Bernard de Clairvaux și presupunem că idealurile sale monahale îi structurează lectura Cântării Cântărilor. În urma Reformei, putem vedea cum diviziunile doctrinare ale vremii au modelat interpretarea biblică. Luther a descris faimoasa Epistolă a lui Iacov drept o „scrisoare de paie”, deoarece, după cum a spus el, „nu are nimic din natura Evangheliei”. [5] În aceste cazuri și în multe altele, adesea scrise în căldura controversei ecleziastice sau din pasiunea angajamentului ascetic, tindem să credem că Jowett are dreptate: doctrina este o peliculă deformatoare pe lentila înțelegerii.

Cu toate acestea, este oare adevărat ceea ce credem în mod obișnuit? Sunt cititorii perceptivi în mod natural? Avem noi o aptitudine imaculată și fiabilă pentru divin? Nu avem nevoie de discipline ale vederii? Au nevoie atenția și judecata noastră să fie antrenate, în special atunci când încercăm să citim Scriptura ca fiind cuvântul viu al lui Dumnezeu? Potrivit lui Augustin, cu toții ne luptăm să călătorim spre Dumnezeu, care este odihna și pacea noastră. Cu toate acestea, vederea noastră este întunecată, iar cătușele obiceiurilor lumești ne corup judecata. Avem nevoie de formare și instruire pentru a ne curăța mintea, astfel încât să ne putem găsi drumul spre Dumnezeu. [6] În acest scop, „întreaga dispensație temporală a fost făcută de Providența divină pentru mântuirea noastră.”[7] Legământul cu Israel, venirea lui Hristos, adunarea națiunilor în biserică - toate aceste lucruri sunt adunate în regula de credință și ele ghidează viziunea și forma sufletului către scopul comuniunii cu Dumnezeu. În viziunea lui Augustin, citirea Scripturii contribuie și beneficiază deopotrivă de această pedagogie divină. Cu nenumărate variații atât în ceea ce privește concluziile exegetice, cât și cadrele teologice, aceeași pedagogie a unei lecturi doctrinare a Scripturii caracterizează întreaga tradiție creștină, de la Grigore cel Mare la Bernard și Bonaventura, continuând prin diferențele Reformei, atât la John Calvin și Cornelius Lapide, Patrick Henry și episcopul Bossuet, până la figuri mai recente precum Karl Barth și Hans Urs von Balthasar.

Doctrina nu este, așadar, un amestec de prejudecăți antice care ascunde Biblia, ci un agent de clarificare, o tradiție durabilă a judecăților teologice care amplifică vocea vie a Scripturii? Și cum rămâne cu dispasiunea savantă susținută de Jowett? Este o lectură neangajată, o interpretare fără prejudecăți, calea spre obiectivitate sau invită pur și simplu apatia intelectuală languidă care stă deoparte pentru a face loc falsului truism și răspunsurilor ușoare ale epocii?

Această serie de comentarii biblice s-a născut din convingerea că dogma clarifică mai degrabă decât ascunde. Comentariul Teologic Brazos asupra Bibliei avansează pe baza presupunerii că tradiția Niceană, în toată diversitatea și controversa sa, oferă baza adecvată pentru interpretarea Bibliei ca Scriptură creștină. Dumnezeu Tatăl Atotputernic, care îl trimite pe Singurul Său Fiu Născut să moară pentru noi și pentru mântuirea noastră și care îl ridică pe Fiul răstignit în puterea Duhului Sfânt pentru ca cei botezați să fie uniți într— un singur trup-credința în acest Dumnezeu cu această vocație de iubire pentru lume este lentila prin care să privim eterogenitatea și particularitatea textelor biblice. Doctrina, deci, nu este un amestec de prejudecăți antice care ascund sensul Bibliei. Este un aspect crucial al pedagogiei divine, un agent clarificator pentru mințile noastre încețoșate de autoamăgiri, o provocare pentru apatia noastră intelectuală leneșă care se va odihni prea des în truisme false și în nostrumurile spirituale ușoare ale epocii actuale, mai degrabă decât să caute mai profund și mai larg cheile dispersate ale numeroaselor uși ale Scripturii. Din acest motiv, comentatorii din această serie nu au fost aleși din cauza expertizei lor istorice sau filologice. În principiu, ei nu sunt cercetători biblici în sensul convențional, modern al termenului. În schimb, comentatorii au fost aleși datorită cunoștințelor și expertizei lor în utilizarea tradiției doctrinare creștine. Ei sunt calificați în virtutea formării doctrinare a obiceiurilor lor mentale, pentru că este îngâmfarea acestei serii de comentarii biblice că pregătirea teologică în tradiția Niceană

pregătește pe cineva pentru interpretarea biblică și, prin urmare, teologilor și nu cărturarilor biblici ne-am întors. "Războiul este prea important", s-a spus, " pentru a lăsa generalilor."

Cu toate acestea, sperăm că cititorii nu vor avea o impresie greșită. Tradiția niceeană nu oferă o formulă prestabilită pentru rezolvarea problemelor exegetice. Marea tradiție a doctrinei creștine nu a fost transcrisă, legată în folio și publicată într-o ediție critică oficială. Avem Crezul Niceno-Constantinopolitan, folosit timp de secole în multe tradiții de cult creștin. Avem vechi afirmații de credință baptismale. Definiția calcedoniană și crezurile și canoanele altor consilii bisericești au locul lor în documentele oficiale ale bisericii. Totuși, regula de credință nu poate fi limitată la un set specific de cuvinte, propoziții și crezuri. Este, în schimb, un obicei de gândire răspândit, cultura animatoare a bisericii în aspectul său intelectual. După cum a observat Augustin, comentând Ieremia 31:33, „Crezul se învață ascultând; este scris, nu pe tăblițe de piatră, nici pe vreun material, ci pe inimă.”[[8]] Acesta este motivul pentru care Irineu este capabil să facă apel la regula de credință cu mai mult de un secol înainte de primul conciliu ecumenic și acesta este motivul pentru care nu trebuie să enumerăm conținutul tradiției de la Niceea pentru a face apel la puterea și rolul acesteia în munca de interpretare.

Deoarece doctrina este intrinsec fluidă la margine și cea mai puternică ca un obicei al minții, mai degrabă decât o listă de propoziții, această serie de comentarii nu poate rezolva întrebări dificile de metodă și conținut la început. Editorii seriei nu impun nicio metodă specială de interpretare doctrinară. Nu putem spune dinainte cum doctrina îl ajută pe cititorul creștin să asambleze mozaicul Scripturii. Nu avem un răspuns clar la întrebarea dacă exegeza ghidată de doctrină este antitetică sau compatibilă cu vechile metode moderne de cercetare istorico-critică. Adevărul-istoric, matematic sau doctrinar—nu cunoaște nicio contradicție. Dar metoda este o disciplină a viziunii și a judecății și nu putem ști dinainte ce aspecte ale Cercetării Istorico-critice sunt funcții ale modernismului care modelează sufletul pentru a fi în contradicție cu disciplina creștină. Mai mult, editorii nu îi susțin pe comentatori la nicio teorie hermeneutică anume care să specifice cum să definească sensul simplu al Scripturii— sau rolul pe care acest sens simplu ar trebui să-l joace în interpretare. Aici seria de comentarii este tentativă și exploratoare.

Putem proceda în orice alt mod? Cultura intelectuală Europeană și nord-americană a fost decreștinată efectul nu a fost o încetare a activității creștine. Lucrarea teologică continuă. Predicile sunt predicate. Cercetătorii biblici fac monografii. Liderii bisericii au întâlniri. Dar fiecare dimensiune a unei practici creștine unificate anterior tinde acum să funcționeze independent. Este ca și cum o armată slăbită ar fi fost fragmentată, iar diferite corpuri s-ar fi retras în cetăți izolate pentru a supraviețui. Teologia și-a pierdut competența în exegeză. Învățătorii Scripturii funcționează cu o pregătire teologică minimă. Fiecare deceniu găsește noi teorii ale predicării pentru a acoperi goliciunea formării în seminar care oferă Teologie fără exegeză și exegeză fără Teologie.

Nu în ultimul rând, cauzele fragmentării practicii intelectuale creștine au fost diviziunile Bisericii. De la Reformă, rolul regulii credinței în interpretare a fost ascuns de polemici și contrapolemici despre *sola scriptura* și necesitatea unei autorități de predare magisterială. Seria *Brazos Theological Commentary on the Bible* are în mod deliberat un scop Ecumenic, deoarece editorii sunt convinși că părinții bisericii timpurii au avut dreptate: doctrina bisericii nu concurează cu Scriptura într-o economie limitată de autoritate epistemică. Dorim să încurajăm interpretarea fără rușine dogmatică a Scripturii, încrezători că consecințele concrete ale unei astfel de lecturi vor arunca mult mai multă lumină asupra marilor probleme dezbinătoare ale reformei decât fie reangajarea în vechile polemici teologice, fie urmărirea fanteziei unei exegeze pure care va judeca cumva între pozițiile teologice concurente. Veți cunoaște adevărul doctrinei prin roadele sale interpretative și, prin urmare, în speranța de a contribui la unitatea Bisericii, am ales în mod deliberat o gamă largă de teologi a căror angajare față de doctrină va permite cititorilor să vadă consecințe interpretative reale, mai degrabă decât boxul din umbră al conceptelor teologice.

Brazos Theological Commentary on the Bible nu este implicat în actualele lupte pentru traducere și susținem un ecumenism textual paralel cu diversitatea trecutului nostru eclezial. Nu impunem agenda lingvistică incluzivă, din fericire modestă, a Noii Versiuni Standard Revizuite, nici nu insistăm asupra gloriei Versiunii Autorizate, nici nu le cerem comentatorilor noștri să creeze o

nouă traducere. În cultul nostru comun, în devoțiunile noastre private, în cercetarea noastră teologică, folosim o serie de traduceri ale Scripturii. Tocmai ca Scriptură - un text viu, funcțional în viața actuală de credință - Biblia nu este fixată semantic. Doar o hermeneutică modernistă și literalistă și-ar putea imagina că această fluiditate modestă este un handicap. Precizia și stabilitatea filologică sunt o consecință a exegezei, nu o bază pentru aceasta. Judecățile cu privire la sensul unui text fixează sensul său literal, nu invers. Ca urmare, cititorii trebuie să se aștepte la o utilizare eclectică a traducerilor biblice, atât în diferitele volume ale seriei, cât și în cadrul comentariilor individuale.

Nu putem vorbi în numele bibliștilor contemporani, dar în calitate de teologi știm că am fost antrenați de mult timp să ne apărăm fortărețele de concepte și formulări teologice. Și am uitat abilitățile de interpretare. La fel ca victimele unui accident vascular cerebral, trebuie să ne reabilităm imaginația exegetică și este probabil să existe diferite strategii de recuperare. Cititorii ar trebui să se aștepte ca această serie reconstructivă - nu reacționară - să le ofere experimente în interpretarea doctrinară postcritică, nu comentarii scrise în conformitate cu principiile stabilite ale unei tradiții funcționale. Unii comentatori vor urma lecturi tipologice și alegorice clasice din tradiția premodernă; alții se vor baza pe studii istorice contemporane. Unii vor comenta verset cu verset; alții vor evidenția pasaje, chiar cuvinte unice care declanșează analiza teologică a Scripturii. Nicio strategie de lectură nu este interzisă, nicio metodă interpretativă nu este exclusă. Premisa centrală în această serie de comentarii este că doctrina oferă structură și coerență interpretării Scripturii. Avem încredere în această premisă cu speranța că tradiția de la Niceea ne poate ghida, oricât de imperfect, divers și ezitant, către o lectură a Scripturii în care cheile potrivite deschid ușile potrivite.

R. R. Reno

INTRODUCERE

Cititori creștini ai unei cărți evreiești

Chestiunile preliminare cu privire la contextul cărții lui Iona, cadrul său istoric, semnificația termenilor cheie și identitatea personajelor sale vor fi discutate în comentariile la 1:1-2, dar câteva caracteristici ale abordării interpretative pe care o adopt aici merită subliniate de la început, ca să spun așa, înainte de a începe.

În primul rând, aceasta este o lectură creștină a Scripturilor lui Israel, pe care creștinii le numesc Vechiul Testament, deoarece conține vechiul legământ care urmează să fie împlinit de Iisus Hristos. Ca întreaga Biblie, *cartea lui Iona* este despre Hristos și, prin urmare, despre toți cei care își găsesc viața în El. Este, de asemenea, despre poporul Israel, din care Hristos este rege. Nu degeaba este numit Mesia, regele evreilor. Creștinii se pot regăsi în această poveste doar identificându-se cu evreii, poporul său, și, prin urmare, cu singurul israelit din ea - aceeași persoană cu care Iisus s-a identificat atunci când s-a descris pe sine ca fiind „semnul lui Iona". Așadar, ideea poveștii va fi găsită în aceste identificări: Creștinii au viață doar în Hristos, care este Regele evreilor, care sunt poporul ales și iubit de Domnul Dumnezeu, reprezentat în această poveste de Iona.

Există foarte multe lucruri care provoacă disconfort în aceste identificări și de aceea este bine că această poveste este o comedie, așa cum au subliniat adesea studiile recente. Iona este o figură comică: face totul greșit, aproape, dar prin el Domnul Dumnezeul lui Israel face totul bine. Totul este bine când se termină cu bine, după cum spunea un alt mare comediant, dar, desigur, la mijlocul poveștii, lucrurile pot deveni destul de încurcate. Iona este o scuză ridicolă pentru un profet - omul sfânt ca un ratat - și noi suntem exact ca el. De ce ar fi vrut Isus să se identifice cu el este un mister profund, la fel de profund ca dragostea sa pentru noi toți. Vom ajunge la acest punct puțin

mai târziu, în excursul asupra semnului lui Iona. Dar trebuie să începem prin a fi dispuși să ne identificăm noi înșine cu profetul ridicol. Altfel, pierdem rostul glumei.

Există o veche tradiție de lectură creștină numită tipologie sau lectură figurală care încurajează astfel de identificări, dar și o ramură a moralismului creștin care le rezistă. Câte predici ați auzit în care greșeala biblică este luată ca o lecție despre cine nu trebuie să fii - ca și cum sarcina vieții creștine ar fi să fii mai bun decât toate acele personaje biblice care continuă să aibă atâtea probleme? Este ca și cum lecția ar fi: ultimul lucru pe care ni-l dorim în lume este să ne considerăm păcătoși, ca și cum am avea ceva în comun cu nenorociții proști, neascultători și necredincioși pe care îi vedem în povestea biblică.

Trebuie să fim foarte diferiți de oameni ca Petru (cum a putut să se gândească să-L nege pe Hristos?) sau Moise (dacă ești ca el, nu vei ajunge niciodată în țara promisă!) sau Sara (să nu îndrăznești să râzi de Dumnezeu!) sau, desigur, Iona (cum a putut fi atât de rău cu ninivitenii?). Te poți descurca mai bine decât acești oameni, ar vrea predicatorul moralist să te facă să crezi. În loc să te identifici cu ei, sarcina ta este să fii diferit de ei și astfel să te faci imun la lucrurile înspăimântătoare care se întâmplă atunci când Dumnezeu începe să se ocupe de astfel de oameni.

Un astfel de moralism, în formele sale mai academice, poate fi uluitor de antisemit. Este uimitor cu câtă regularitate comentatorii creștini au avertizat alți creștini să nu calce pe urmele evreilor intoleranți și tribaliști precum Iona. Lecția pe care ar dori să o învățăm este să fim mai buni decât acești profeți furioși din Vechiul Testament, care nu știu cum să aibă gânduri miloase față de alți oameni, așa cum știm noi, creștinii. Astfel de lecții respiră genul de îndreptățire de sine pentru care Biblia a inventat expresia „mai sfânt decât tine” (Isa. 65:5 King James Version) - o expresie care descrie spiritualitatea celor care se deosebesc de semenii lor israeliți printr-o religie care este mai bună decât cea a lui Dumnezeu. Orice cititor care dorește să fie mai presus de animozitatea profetică îndreptată împotriva Ninivei se joacă cu siguranță de-a fi mai sfânt decât Dumnezeu, care are multe cuvinte de mânie de spus despre Ninive și Imperiul Asirian a cărui capitală este.

Cum am ajuns să fim atât de proști? Cum am ajuns atât de convinși de superioritatea noastră morală încât trebuie să îl privim de sus pe Iona ca și cum nu ar fi învățat o lecție elementară despre cum să fii drăguț cu ceilalți oameni? O abundență de materiale de școală duminicală face din aceasta morala poveștii - să fii drăguț cu oamenii, spre deosebire de evreul Iona - ca și cum ar trebui să îi facem pe copiii noștri să creadă că Dumnezeu este genul de idiot care este interesat să ne învețe astfel de lecții de complacere. În acest fel, ne arătăm nu numai îndreptățirea, ci și orbirea noastră estetică, incapacitatea noastră groasă de a recunoaște o poveste bună atunci când ne lovește între ochi. Pentru a percepe ceea ce ne învață această poveste minunată, trebuie să vedem că gluma e pe seama noastră. Odată ce vom învăța să citim poveștile biblice în acest fel, identificându-ne cu oamenii care înțeleg totul greșit, vom fi capabili să înțelegem adevărata lecție morală despre interpretările noastre moralizatoare greșite, în special în forma lor antisemită. Există o imoralitate profundă în moralismul creștin, care, în măsura în care se prezintă ca fiind superior îndreptățirii, fariseismului și intoleranței evreiești, este complet îndreptățit, „fariseic” și intolerant - ucigaș în adâncul sufletului (întrebați-i pe evrei), plin de necinste și autoamăgire, ca să nu mai vorbim de sfidarea rea a Dumnezeului lui Israel care își iubește poporul.

Și în cazul în care nu ați înțeles, acum este momentul să râdeți. Cu riscul de a explica gluma (dar ce pot să fac? Sunt comentator), permiteți-mi să spun: dacă ați râs deja cel puțin o dată până acum, atunci ați înțeles. Dacă nu, atunci relaxați-vă. Aceste cuvinte despre prostie, îndreptățire și mânie nu înseamnă că nu putem râde bine - un râs care ne face bine. Moral bun pentru noi. Pentru că gluma chiar este pe seama noastră și este timpul să învățăm să râdem de ea.

Mai mult, trebuie să fii capabil să râzi atunci când intri în situații de tensiune insuportabilă, care tind să apară atunci când neamurile vorbesc despre evrei. Astfel de discuții nu pot fi ocolite atunci când creștinii citesc Biblia, mai ales atunci când creștinii sunt neamuri convinse, așa cum sunt eu, că un pas esențial pentru a-l găsi pe Hristos în Vechiul Testament este ceea ce se poate numi o lectură „israelogică” a textului, o lectură care vede personaje precum Iona reprezentând nu numai pe Hristos, biserica și creștinii, ci și Israelul și Iuda. Într-adevăr, cred că nu putem vedea cum îl reprezintă Iona pe Hristos, biserica și creștinii fără să vedem cum îi reprezintă el pe Israel și Iuda.

Dacă am dreptate în această privință, atunci o bună lectură creștină a lui Iona va avea neapărat multe de spus despre evrei.

Tensiunea despre care ar fi util să putem râde provine din nevoia inevitabilă a creștinilor neamuri de a citi Scripturile despre Israel ca și cum ar fi și Scripturile noastre, ca și cum toate lucrurile bune și rele pe care le-au avut de spus despre poporul ales al lui Dumnezeu au fost spuse și despre noi. Acest lucru este destul de lipsit de tact din partea noastră și, dacă nu ar fi învierea lui Mesia al lui Israel, în care și neamurile sunt justificate prin credință, nu am avea niciun drept să citim povestea lui Israel în acest fel. Autorizarea unei astfel de lecturi nu poate fi decât un dar, o binecuvântare absolut gratuită acordată neamurilor de către Regele evreilor, în care noi credem. Cu toate acestea, acum, din cauza a ceea ce a făcut el, aparține ascultării noastre față de acest rege bun și milostiv faptul că citim poveștile evreilor ca fiind și despre noi.

Acest lucru nu este chiar atât de ciudat pe cât pare, deoarece lucrarea lui Hristos este punctul culminant al alegerii milostive a lui Dumnezeu, alegerea lui Israel pentru a fi o binecuvântare pentru toate națiunile. Este extrem de important să înțelegem acest lucru: este un lucru bun pentru neamuri că evreii sunt aleșii lui Dumnezeu, poporul Său ales, la fel cum este un lucru bun pentru întreaga lume că un evreu, Isus Hristos, este alesul lui Dumnezeu, Fiul Său iubit și unic. Permiteți-mi să o spun din nou: este bine pentru noi toți că evreii sunt poporul ales. Dacă nu înțelegem acest lucru, atunci ne vom agăța de îndreptățirea noastră antisemită ca și cum mântuirea noastră ar depinde de ea.

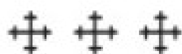
Cartea lui Iona este un loc bun pentru a începe. Pentru că, pe măsură ce învățăm să râdem de noi înșine în figura lui Iona, putem observa și cât de mult doare, adică: cât de mult îl costă pe Israel să fie poporul ales, o binecuvântare pentru toate națiunile. Doar pentru că este o comedie nu înseamnă că Iona nu trece prin iad. El spune că o face (în Iona 2), și nu glumește. Aici nu găsim doar o suferință comică, ci și o mângâiere profundă: Iona face aproape totul greșit și intră în cele mai mari probleme imaginabile, dar în tot acest timp rămâne iubitul și alesul lui Dumnezeu, ca să nu mai vorbim de unul dintre cei mai de succes profeți din întreaga Biblie. El este Israelul, dar este și noi. Și avem nevoie de povestea lui.

Diferențele importante pe care trebuie să le observăm, sugerez eu, au legătură cu toate lucrurile care nu merg la fel de bine în a doua jumătate a cărții ca în prima. La sfârșitul primei jumătăți, Iona a fost salvat din adâncurile iadului și toate neamurile navighează în siguranță spre casă, închinându-se Domnului în timp ce merg. La sfârșitul celei de-a doua jumătăți, neamurile sunt salvate de la distrugere, dar nu cunosc numele Domnului și nici măcar dacă sunt salvate, iar Iona se află în mijlocul unei confruntări cu Domnul Dumnezeu în care se pare că depinde de Iona să decidă dacă să se împace cu mila lui Dumnezeu - ceea ce nu este chiar o veste bună, dacă stai să te gândești. Totuși, finalul deschis al cărții, care se încheie cu o întrebare divină care pune mingea în terenul lui Iona, este atât de larg deschis, lăsând atât de multe lucruri nehotărâte, încât trebuie să privim mult dincolo de Iona însuși pentru a vedea încotro se îndreaptă. Odată ce o facem, aceleași identificări ca mai înainte apar în prim plan și trebuie să ne întrebăm cum ar fi putut răspunde poporul lui Israel la întrebarea lui Iona, cum ar trebui să răspundem noi la ea și (vestea bună) cum a răspuns Isus Hristos la ea.

Alte două caracteristici ale interpretării prezentate în acest comentariu sunt suficient de neobișnuite pentru a merita să atragem atenția asupra lor înainte de a începe. În primul rând, consider de la sine înțeles că este întotdeauna important modul în care divinitatea este menționată în text: fie prin termenul generic Elohim, tradus „Dumnezeu”, fie prin numele propriu al Dumnezeului lui Israel, tradus „Domnul”. În lumea antică, toată lumea știe despre Dumnezeu, dar foarte puțini oameni din afara Israelului cunosc numele Domnului. Acesta este un aspect important în întreaga Biblie și ați crede că comentatorii ar acorda atenție acestui aspect, dar nu o fac. Comentariile despre Iona procedează în mod obișnuit ca și cum toate modurile de a se referi la divinitate ar fi egale, în timp ce în mod evident nu sunt. Dacă știi despre Dumnezeu, dar nu știi numele Domnului, atunci nu știi cu adevărat cine este Dumnezeu. Acest lucru face toată diferența din lume pentru soarta marinarilor din prima jumătate a cărții, precum și pentru cea a ninivitenilor din a doua jumătate, și explică o serie de lucruri ciudate din narațiune, cum ar fi puținul ciudat de informații retrospective

furnizate de narator în 1:10, care a nedumerit atât de mult comentatorii încât unii dintre ei au luat în considerare măsuri drastice, cum ar fi eliminarea din text. Dar odată ce vedem că marinarii păgâni nu identifică automat „Domnul” și „Dumnezeu” așa cum o facem noi, această bucată derutantă din text începe să pară un dispozitiv literar genial și subtil.

Un alt punct distinctiv de interpretare, în care, din câte știu eu, acest comentariu este unic, este de o importanță critică pentru înțelegerea întrebării finale a cărții. Planta sau dovleacul care îl protejează pe Iona în ultimul capitol și apoi se ofilește este, la fel ca mai multe astfel de plante din Vechiul Testament, o imagine a neamului lui David care pare să se fi stins. Prin urmare, ceea ce este în discuție în întrebarea deschisă de la sfârșitul povestirii nu este doar mila lui Dumnezeu față de neamuri, ci și abandonul său aparent față de Israel, faptul că a permis liniei mesianice să dispară ca „un fiu al nopții”, după cum spune el însuși atât de emoționant. Așadar, după cum se încheie cartea, Iona este un evreu fără Mesia și nu este mulțumit de asta. Supărarea sa nu se referă doar la o plantă moartă, ci la cel mai important lucru din lume, viitorul Fiu al lui David, despre care numai el, în toată povestea, este în măsură să știe. Întrebarea la care trebuie să răspundă se referă la speranța Israelului în venirea unui Fiu al lui David care este atât regele evreilor, cât și dorința ascunsă a tuturor națiunilor. Absența acestui Fiu iubit este aproape prea greu de suportat. Comedia lui Iona riscă să se transforme în tragedie dacă Mesia însuși nu vine să răspundă la întrebare devenind semnul lui Iona.

Câteva dintre datoriile mele merită evidențiate, pentru cei care se întreabă de unde provin lecturile mele particulare. Datorez mult teologiei lui Karl Barth despre cuvântul și alegerea lui Dumnezeu și exegezei lui Kendall Soulen despre tema biblică a evreului și a neamului. Faptul că Hristos ar putea fi numit pocăința veșnică a Domnului (a se vedea comentariul la 4:2) este genul de gând pe care îl ai citindu-l pe Barth, în timp ce importanța pentru teologia creștină a alegerii lui Israel ca binecuvântare pentru toate națiunile este ceva ce trebuie învățat din cartea lui Soulen, *God of Israel and Christian Theology.* Pe lângă aceste două surse principale de inspirație teologică, sunt îndatorat pentru înțelegerea practică a modului în care funcționează narațiunea biblică cărții lui Robert Alter, *Art of Biblical Narrative*. Poetica narațiunii biblice a lui Meir Sternberg este, de asemenea, valoroasă, oferind o prezentare cu greutate teoretică a tipului de lectură pe care Alter este atât de bun în a te învăța cum să o practici.

Pentru asistență cu ebraica, pe care nu o citesc, am folosit diverse Biblii interlineare, dar am găsit, de asemenea, neprețuit apendicele la *Rhetorical Criticism* al lui Phyllis Trible, cu traducerea sa minuțios literală a textului, nu exact în engleză, ci într-un fel de radiografie engleză a structurii verbale a originalului. De asemenea, sunt foarte îndatorat colegilor și prietenilor mei, în special lui Ray Van Leeuwen și Kent Sparks, care își cunosc ebraica și sunt dispuși să o împărtășească. (Îi datorez mulțumiri lui Ray pentru mai multe idei decât aș putea numi, dar una care îmi vine în minte în mod special este faptul că a subliniat faptul că Iacov insistă să îi întoarcă binecuvântarea lui Esau în cele din urmă, un aspect care a deblocat pentru mine o mare parte din semnificația poveștilor biblice ale fraților geloși). Desigur, toate greșelile pe care le-am făcut - nu le-am urmat întotdeauna sfaturile - sunt ale mele.

Textul în limba engleză al cărții Iona pe care se bazează acest comentariu este propriul meu amalgam modificat din *King James Version*, *Revised Standard Version*, *New American Standard Version* și *English Standard Version*, toate acestea păstrând un anumit sens al sintaxei și vocabularului originalului. (Am înțeles că există acum și o versiune *Christian Standard Version*, care are același scop. Alte traduceri, care pretind să dea sensul originalului mai degrabă decât o aproximare a cuvintelor sale, sunt inutile pentru exegeză). De asemenea, m-am folosit mult de versiunea online a Concordanței Strong (http://www.eliyah.com/lexicon.html), care enumeră nu numai apariția cuvintelor în versiunea King James, ci și ebraica corespunzătoare, astfel încât se poate afla, de exemplu, când un cuvânt ebraic tradus „rău” într-un verset este același cu unul tradus „necaz” în alt verset și când nu este.

Textul cărții lui Iona care urmează este un produs al acestor descoperiri: acolo unde apare cuvântul „rău”, același cuvânt ebraic stă la baza lui, iar acolo unde apare cuvântul „necaz”, ebraica este diferită - și la fel cu cuvinte precum „cheamă” și „strigă”, „a vorbit” și „a spus”, „aruncă” și „lovește” și „ azvârle”, și multe alte seturi de sinonime apropiate. . (O excepție importantă este cuvântul „popor”, care trebuie să facă datoria atât pentru cuvântul ebraic pentru etnie, **amy**, cât și pentru cuvântul ebraic pentru populație, ***enosh***, care obișnuia să fie tradus prin „oameni”). Am făcut modificări similare în alte pasaje biblice citate pentru a ilustra sensul cărții Iona.

Ascultarea ecourilor dintre texte este una dintre cele mai importante modalități de a percepe bogățiile Scripturii, contribuind la experiența minunată pe care am avut-o cu această povestioară puternică, care a deschis întotdeauna noi profunzimi ori de câte ori am avut încredere într-o întrebare sinceră sau într-o perplexitate care să mă conducă mai departe. De nenumărate ori l-am găsit punând în practică vechea regulă hermeneutică potrivit căreia Scriptura este cel mai bun interpret al Scripturii. Există un număr surprinzător de descoperiri care pot fi făcute urmând această regulă cât mai bine posibil. De exemplu, identificarea dovleacului cu neamul lui David, care ar putea fi foarte surprinzătoare la prima vedere, rezultă destul de natural din tiparele bine stabilite ale imaginilor biblice referitoare la plantele care cresc și mor și la protecția oferită de umbra lor. Aceasta a fost trecută cu vederea poate pentru că cititorii creștini nu sunt cu adevărat obișnuiți cu o lectură israelogică a Scripturii, în care semnificația parabolelor și proverbelor biblice obscure este înrădăcinată în dragostea lui Dumnezeu pentru poporul său Israel. Suntem obișnuiți cu lecturi ecleziologice, care discerne referințe tipologice la biserică, noul popor al lui Dumnezeu, în Vechiul Testament. Dar neglijăm să le situăm în contextul referințelor la Israel, vechiul popor al lui Dumnezeu, care este sensul evident și primar al unei mari părți din Biblie, inclusiv, așa cum sugerez aici, parabola dovleacului din cartea lui Iona. Din moment ce dovleacul reprezintă speranța mesianică împlinită de Isus Hristos, citirea izraelogică a acestui text este esențială pentru deblocarea semnificației sale cristologice. Acesta este încă un mod în care creștinii trebuie să citească mai mult ca evreii dacă vrem să citim bine Biblia.

IONA 1

Iona se scufundă și corabia este salvată

Cuvântul DOMNULUI, Iona și neamurile (1:1-3)

1:1 Și a venit cuvântul DOMNULUI

Cartea lui Iona nu începe cu Iona, ci cu ceva mai bun - **cuvântul DOMNULUI**. Totul începe cu cuvântul Celui care a început totul spunând: „Să fie lumină!” Și a fost lumină. Acesta este același cuvânt care era cu Dumnezeu la început, după cum mărturisește Evanghelia (Ioan 1:1). Desigur, *Cartea lui Iona* nu procedează ca Evanghelia pentru a vorbi despre cuvântul făcut trup. Cu toate acestea, ea vorbește despre cuvântul făcut manifest, despre intențiile sale făcute clare, punând lucrurile în mișcare și aducând la lumină lucruri neașteptate. Același cuvânt creator care a dat naștere lumii guvernează, de asemenea, istoria și își face simțită prezența în viața umană, la fel cum conduce în mod vizibil evenimentele din acest text.

Aceasta este o poveste inițiată, învăluită și condusă de adresarea lui Dumnezeu către creaturile sale. Începe cu cuvântul DOMNULUI, iar în final același DOMN are ultimul cuvânt. La mijloc, cuvântul său face ca evenimentele să avanseze, spunându-i peștelui să îl vomite pe Iona, trimițându-l la Ninive cu un mesaj, apoi certându-se cu profetul tulburat când Ninive este cruțată. Fuga lui Iona în sine este inițiată de acest cuvânt într-un mod negativ - de fapt, cuvântul operează adesea într-un mod negativ - pentru că ceea de ce fuge Iona este însărcinarea care i-a fost dată de același cuvânt. Iar aruncarea lui peste bord de către marinari este provocată de dezvăluirea numelui Dumnezeului care trimite acest cuvânt, numele DOMNULUI. Așadar, întreaga poveste este inițiată, parcursă și modelată de cuvântul DOMNULUI, fără de care nu ar exista nicio poveste, nicio mișcare, nicio tensiune, nicio fugă și nicio salvare. Povestea nu ar avea niciun sens, iar evenimentele poveștii ar fi de neconceput, fără acest cuvânt și fără divinitatea particulară al cărei cuvânt este.

Este important să reținem că **DOMNUL** este numele unei divinități particulare, Dumnezeul lui Israel. Ca în majoritatea traducerilor mai vechi ale Bibliei în limba engleză, cuvântul „Domnul” de aici, atunci când este tipărit cu toate majusculele, nu este un titlu precum cuvântul „Lord” cu doar o majusculă inițială. Domnul nu este un domn oarecare, nici nu este doar „Dumnezeu” în general. El este cu totul diferit de dumnezeii națiunilor, iar **„DOMNUL” este numele său, nu titlul său**. Atunci când Dumnezeul lui Israel spune, atât de des în Scripturi, „Eu sunt DOMNUL”, acesta nu este un anunț că el este șeful, ci mai degrabă o proclamare a numelui său (Exod 3:15; cf. Isaia 42:8: „**Eu sunt DOMNUL; acesta este numele meu!**”).

Complicația este că „DOMNUL” nu este de fapt numele său, ci reprezintă un cuvânt folosit pentru a evita rostirea numelui său. Literele majuscule din textul englezesc reamintesc faptul că cuvântul ebraic de bază este numele Dumnezeului lui Israel, transliterat YHWH. Acest nume este, în concepția evreiască, numele **ha-shem**, numele sacru care este prea sfânt pentru a fi rostit. Atunci când cititorii evrei întâlnesc numele scris în timp ce citesc Scriptura cu voce tare (de exemplu, în sinagogă), ei nu îl pronunță, ci spun **Adonai**, cuvântul ebraic pentru „DOMNUL”. Acest obicei este reflectat în traducerile mai vechi ale Bibliei în limba engleză, unde **„Lord” înseamnă Adonai** și **„LORD” înseamnă YHWH**. Astfel, pentru vorbitorii de limbă engleză, a-L numi pe Dumnezeu „Lord” înseamnă a urma această practică evreiască de a invoca numele Dumnezeului lui Israel fără a-l rosti efectiv.

Este corect, un lucru bun și plin de bucurie, în special pentru creștinii neamuri, să adopte această practică specific evreiască, deoarece numele DOMNULUI este dat acum lui Isus Hristos. Fiecare creștin care mărturisește că Isus Hristos este DOMNUL proclamă numele Dumnezeului lui Israel - fără a-l rosti efectiv, la fel ca evreii - și spune că acesta este numele dat lui Isus, numele mai presus de orice nume, la care orice genunchi se va pleca și orice limbă va mărturisi (Fil. 2:9-11). Mărturisirea neamurilor că Isus este DOMNUL împlinește scopul proclamării repetate a acestui

nume în *Vechiul Testament*, străvechea mărturie a Dumnezeului lui Israel: „Pentru ca toate popoarele pământului să știe că Domnul este Dumnezeu și că nu este altul” (1 Împ. 8:60). Același nume este cel pe care îl sfințim, păstrându-l sfânt și pus deoparte tocmai prin a nu-l lua pe buze, atunci când ne rugăm așa cum ne-a învățat Domnul nostru: „Tatăl nostru, care ești în ceruri” (Mat. 6:9).

Așadar, Dumnezeul al cărui cuvânt pune în mișcare această poveste nu este un Dumnezeu oarecare. El are un nume propriu și nu este suficient să îl descriem ca Dumnezeu în general, ca și cum nu ar fi altceva decât Ființa supremă, primul principiu al tuturor lucrurilor și Binele suprem. El este într-adevăr toate aceste lucruri, dar nu vom înțelege sensul poveștii dacă nu recunoaștem de la început că el este în primul rând Domnul, Dumnezeul lui Israel. În virtutea alegerii harului, prin care îl alege pe Israel ca popor al său, Dumnezeul care vorbește în această poveste nu poate fi înțeles sau identificat în afara istoriei Israelului în care este inextricabil implicat, la fel cum nu îl cunoaștem pe Isus dacă nu îl recunoaștem ca fiind Fiul lui David, Regele evreilor. Acesta este Domnul, Dumnezeul lui Israel, Dumnezeul lui Avraam, Isaac și Iacov, care și-a revelat numele lui Moise ca **Eu sunt** sau (poate mai exact) **Eu sunt cel care sunt** sau (poate mai exact încă) **Eu voi fi cel care voi fi** (Exod. 3:14). La fel ca *Exodul*, *Cartea lui Iona* este o poveste care ne arată cine va fi el și, astfel, în partea de jos este despre proclamarea Numelui Domnului. Prin toate vicisitudinile narațiunii, un lucru este sigur: el va fi Dumnezeul care a luat întotdeauna parte la Israel. Tocmai acest Dumnezeu și nimeni altul - Domnul Dumnezeul lui Israel - îl trimite pe Iona la Ninive, la poporul care va distruge în cele din urmă Israelul, pentru ca și Ninive să audă cuvântul Domnului și să fie mântuit. Vom pierde surpriza, ironia și ofensa acestei povești, dacă nu luăm în considerare Dumnezeul particular care vorbește aici.

În acest sens, Cartea lui Iona este preocupată de modul în care Îl cunoaștem pe Dumnezeu, dar întrebarea este pusă dintr-o perspectivă opusă celei obișnuite în zilele noastre. Suntem invitați, ca să spunem așa, să punem întrebarea din punctul de vedere al cuvântului. Lumea are nevoie de tot ajutorul pe care îl poate primi pentru a ajunge din urmă realitatea cuvântului Domnului - și, de fapt, face tot posibilul să fugă. Așadar, ce trebuie să facă cuvântul cu astfel de ascultători? Ce trebuie să facă cuvântul cu un profet care fuge de DOMNUL, cu marinari care invocă tot felul de dumnezei, dar se îngrozesc de numele DOMNULUI, cu un monstru din adâncuri care îl înghite pe robul Domnului, cu un oraș ignorant care aude cuvântul și se pocăiește, cu un profet care urăște succesul cuvântului pe care i s-a dat să îl predice și îi răspunde DOMNULUI? Problema cărții nu este cum trebuie să-L cunoaștem pe Dumnezeu, ci cum trebuie să ne trateze Dumnezeu pe noi și eforturile noastre mai mult sau mai puțin persistente de a nu-L cunoaște. Doar un nebun este capabil să nu-L cunoască pe Dumnezeu - să audă cuvântul DOMNULUI și să nu-L creadă - și DOMNUL trebuie să se ocupe cumva de astfel de nebuni. Din această carte aflăm cât de binevoitor se poartă DOMNUL cu nebunii ca noi.

În cele din urmă, înainte de a continua, să ne întoarcem pentru o clipă la primul cuvânt, acea mică particulă discretă „**și**” (adesea tradusă „*acum*” sau „*dar*”) a cărei forță depinde atât de mult de faptul că nu atrage atenția asupra sa. Se termină înainte să o observăm, astfel încât să putem continua să ne gândim la cuvinte mai grele precum „cuvântul DOMNULUI”. Dar acum este momentul să privim înapoi la serviciul pe care l-a făcut. Ne-a introdus în poveste înainte să ne dăm seama, făcându-ne să ne gândim la evenimentele viitoare ca și cum ar aparține unei serii mai mari de evenimente deja în desfășurare, ca și cum tocmai am fi întors pagina pentru a începe un capitol nou într-o carte mult mai mare. Și, desigur, exact asta s-a întâmplat. *Cartea lui Iona* nu numai că face parte din cartea mult mai mare numită Biblia, cartea cărților, dar povestea lui Iona este un capitol din povestea mult mai mare a relațiilor DOMNULUI Dumnezeu cu Israel și cu națiunile. Așadar, începem prin a intra în mijlocul lucrurilor, *in medias res*, după cum spune teoria literară clasică (Horace, *Ars poetica* 146). Căci așa începem întotdeauna. Chiar și nașterea noastră este întotdeauna în mijlocul unei istorii familiale continue. Numai cuvântul DOMNULUI poate începe chiar de la început. Noi îl urmăm.

<u>către Iona</u>

Numele lui Jonah înseamnă „porumbel”. Este un nume pentru cineva pe care îl iubești. Iubita din *Cântarea Cântărilor* este numită „porumbelul meu” (Cântarea 2:14) și este lăudată pentru frumusețea „ochilor ei de porumbel” (1:15). Nu trebuie să uităm că, prin toate necazurile și eșecurile sale, prin fugă și neascultare, Iona este iubitul lui Dumnezeu. Ca și Israel însăși, se poate spune despre el: „Oricine se atinge de tine se atinge de mărul ochiului lui Dumnezeu” (Zah. 2:8).

Iona este, de asemenea, un semn al păcii, la fel ca porumbelul care se întoarce la Noe cu o ramură de măslin, semnalând sfârșitul mâniei lui Dumnezeu și diminuarea apelor care au copleșit pentru o vreme pământul (Gen. 8:10-11). Atunci când Duhul Sfânt coboară peste Domnul Isus ieșind din apele botezului, acesta ia forma unui porumbel, ca o amintire a acestui semn *noachic* al păcii pe pământ pentru cel în care Dumnezeu este bineplăcut (Mat. 3:16-17; Marcu 1:10-11; Luca 3:21-22). Porumbelul Iona se află la jumătatea distanței dintre aceste două semne, ambele semnificând o reînnoire a pământului protejat de apele distructive: la început se află un legământ cu pământul însuși, care nu va mai fi niciodată inundat de ape care distrug orice făptură (Gen. 9:13-17), iar la sfârșit un nou legământ anunță un nou cer și un nou pământ unde nu mai există mare (Apoc. 21:1). În ciuda lui însuși, Iona devine un semn de pace pentru cei care călătoresc pe ape periculoase și pentru cei din cetatea rea care, s-ar fi putut crede, nu aveau altă perspectivă decât distrugerea în ultima zi. Înconjurat de haos și rău, purtând un mesaj care inspiră condamnare, dorind doar distrugerea, Iona este totuși, prin desemnarea lui Dumnezeu, porumbelul păcii. În ciuda aparențelor, *Cartea lui Iona* - această carte a porumbelului - este în cele din urmă o comedie a păcii, ca și istoria lumii.

fiul lui Amittai,

Numele „Amittai” este legat de cuvântul „amin” și înseamnă „adevăr”. Astfel, *Iona este porumbelul adevărului*, semn al unei iubiri care nu este doar caldă și moale ca un porumbel, ci și credincioasă și fiabilă ca o stâncă, întemeiată pe adevăr. Cu greu s-ar putea alege un nume mai bun pentru un profet al DOMNULUI decât „Iona, fiul lui Amittai”.

De asemenea, acest nume îl plasează pe Iona într-un anumit loc și timp, oferindu-ne ocazia de a aborda câteva chestiuni preliminare importante. Îl cunoaștem pe Iona, fiul lui Amitai, dintr-o altă referință din *Vechiul Testament*: conform 2 Regi. 14:25-27, el a fost un profet activ în Israel (adică în regatul de nord) în timpul domniei lui Ieroboam al II-lea. Astfel, el este într-un dublu sens un profet al Israelului și, din motive de claritate, trebuie să distingem cele două sensuri.

Există un sens larg și unul îngust al numelui „Israel”. În sensul larg, se referă la toți descendenții lui Iacov, redenumit «Israel» după lupta sa cu Dumnezeu (Gen. 32:28). În sens restrâns, care este mult mai puțin cunoscut astăzi, se referă doar la zece dintre cele douăsprezece triburi descendente din cei doisprezece fii ai lui Iacov. Acestea sunt cele zece triburi care s-au rupt de monarhia davidică din Ierusalim după moartea lui Solomon, formând un regat separat în nord, cu capitala în Samaria, sub conducerea lui Ieroboam I (1 Regi. 11:26-12:19). În relatările istorice din cărțile Regilor și Cronicilor, numele „Israel” este folosit de obicei în acest sens restrâns, mai puțin familiar, referindu-se la regatul din nord. Este important să ținem cont de acest lucru în timp ce discutăm povestea lui Iona, deoarece se pot spune lucruri despre Israel în sens restrâns care nu sunt adevărate despre Israel în sens larg: de exemplu, că națiunea Israel a fost distrusă de Imperiul Asirian, a cărui capitală era Ninive.

Această trăsătură a identității lui Iona ca profet al Israelului ar fi fost, fără îndoială, prioritară în mintea cititorilor originali ai povestirii, care aproape sigur nu erau din regatul de nord. Ei erau evrei, de asemenea într-un sens restrâns și nefamiliar. Ei proveneau din regatul de sud, format din triburile lui Iuda și Beniamin, dar numit „Iuda” (și mai târziu „Iudeea”) după cel mai mare dintre cele două triburi. Prin urmare, erau numiți „iudei”, un nume care a devenit în cele din urmă cuvântul englezesc „evrei”.

Este adesea util să ne reamintim originea cuvântului englezesc. De exemplu, atunci când Isus stă departe de Iudeea pentru că „iudeii” încearcă să îl omoare (Ioan 7:1), termenul grecesc este *Ioudaioi*, care se traduce mai exact „iudei”. Cuvântul „evrei” este inexact pentru că întunecă legătura dintre iudei și Iudeea, care este evidentă în original, și astfel îngreunează înțelegerea

faptului că una dintre sursele cruciale de fricțiune dintre Isus și „evrei” în Evanghelii este geografică. Isus este din nord și, în acest sens, nu este un iudeu, ci aparține mai degrabă Israelului, rămășița unei națiuni care nu mai există. Prin urmare, Isus nu este evreu în sensul restrâns al termenului, ceea ce explică de ce în Evanghelii el se adresează uneori evreilor ca și cum nu ar fi propriul său popor.

Desigur, în sensul larg cu care folosim cuvântul astăzi, în care „evreu” se referă la orice israelit, Isus este în mod categoric și fără echivoc un evreu și, într-adevăr, totul în povestea creștină a mântuirii depinde de acest lucru: dacă Isus nu este evreu, atunci creștinismul este fals. Cu toate acestea, tocmai pentru că Isus nu este evreu în acest sens anterior și restrâns - nu este din Iudeea - învățătura evanghelică conform căreia el aparține casei lui David, regele lui Iuda, și, prin urmare, pretinde pe bună dreptate că este Mesia, regele evreilor, a fost deosebit de uimitoare în contextul său original. Pentru că distincția dintre israelit și evreu, deși ne este necunoscută nouă, cu siguranță nu a fost pierdută de oamenii care l-au urmat pe Isus sau care au încercat să îl ucidă.

Iată un israelit, un succesor al profeților nordici Ilie, Elisei și Iona, care se îndreaptă spre sudul Iudeii și intră în capitala acesteia ca un rege triumfător, ca și cum ar fi și el succesorul lui David și Solomon. În el trăiește regatul pierdut din nord și în el trăiește, de asemenea, neamul regal pierdut al regatului din sud. În el, într-adevăr, cele două regate sunt înviate, reunite și devin împreună un singur regat al lui Dumnezeu. Aceasta a fost afirmația pe care Isus a făcut-o atunci când a intrat în Ierusalim călare pe un măgar, asemenea Fiului lui David care călărește în triumf și pace după ce a învins inamicul, lăsându-și deoparte calul de luptă și carul (Zah. 9:9-10).

Distincția dintre Israel și Iuda a fost, de asemenea, foarte prezentă în mintea cititorilor originali ai *Cărții lui Iona*. Majoritatea cercetătorilor cred că această carte este postexilică, ceea ce înseamnă că a fost scrisă după exilul babilonian al iudeilor. Acest lucru înseamnă că a fost scrisă cu mult după viața lui Iona, fiul lui Amittai, într-adevăr cu mult după exilul asirian al israeliților și distrugerea ulterioară a Imperiului Asirian însuși. Ea vorbește despre Ninive la timpul trecut (3:3), ca și cum ar fi fost deja un lucru al trecutului, ceea ce înseamnă că poporul Israel (în sens restrâns: cele zece triburi) era deja un lucru al trecutului. Imaginați-vă așadar că citiți această carte în calitate de iudeu, într-un moment în care poporul dumneavoastră este tot ceea ce a mai rămas din Israel (în sens larg: cele douăsprezece triburi). Rudele tale din nord au fost înghițite de imperiul ninivit, care este acum distrus, iar propriul tău popor a fost înghițit de imperiul babilonian, dar a fost vomitat înapoi ca din burta fiarei. Și acum, în această poveste a unui profet nordic înghițit, vomitat și trimis la Ninive, vezi povestea atât a Israelului, cât și a Iudeii, și te gândești la diferență.

Presupunând că *Cartea lui Iona* este într-adevăr postexilică, atunci cititorii ei inițiali au fost evrei, adică iudei, în cel mai timpuriu moment din istorie când acest termen putea fi folosit pentru a se referi la întreaga națiune supraviețuitoare a Israelului, rămășița poporului ales al lui Dumnezeu. De asemenea, au fost evrei în cel mai timpuriu moment din istorie în care se putea începe să se vorbească despre o religie specific evreiască, mai degrabă decât despre religia vechiului Israel. Este religia unui popor care a trăit zeci de ani în exil, fără pământ propriu, fără rege sau templu, dar numai legea lui Moise - legea iudaică, așa cum o putem numi acum - i-a guvernat și i-a ținut în viață ca popor. După ce au fost menținuți în viață de acea lege, s-au întors pentru a găsi „poporul țării” (Ezra 4:4), poporul ignorant care fusese lăsat de cuceritorii lor și care nu cunoștea legea DOMNULUI (2 Regi 24:14). Astfel, iudeilor li s-a cerut să îi învețe și pe ei să respecte legea (Ezra 7:25). În cele din urmă, învățătorii iudeilor au ajuns să folosească termenul „poporul țării” (*am ha'aretz*) pentru a se referi la toți israeliții (în sens larg) care refuzau să respecte legea în mod corespunzător. Din această perspectivă iudaică, ceea ce pare să fi fost în neregulă cu Isus a fost faptul că era unul dintre „oamenii din țară”, un învățător care nu promova o respectare la fel de strictă a legii iudaice ca adevărații iudei.

În concluzie, *Cartea lui Iona* a fost adresată inițial poporului lui Iuda, exilații care se întorceau din regatul sudic, dar spune o poveste despre un profet din Israel, regatul nordic pierdut, în care iudeii trebuiau, fără îndoială, să se regăsească. Experiența lui Iona cu Ninive derivă în mod clar din experiența Israelului cu Imperiul Asirian, a cărui capitală era Ninive, și la fel de clar indică spre experiența Iudeii cu Imperiul Caldeean, a cărui capitală era Babilonul.

Iona însuși poate fi localizat un pic mai precis în istoria Israelului. El este succesorul marilor profeți nordici Ilie și Elisei (de fapt, el este următorul profet numit în *2 Regi* după moartea lui Elisei) într-o perioadă care trebuie considerată apogeul puterii regatului nordic. Singurul său act înregistrat în afara *Cărții Iona* este un oracol, descris ca fiind „cuvântul DOMNULUI, Dumnezeul lui Israel, pe care l-a rostit prin robul Său Iona, fiul lui Amitai, profetul, care era din Gat-Hefer” (2 Regi 14:25). În conformitate cu acest oracol, regele Ieroboam al II-lea a extins teritoriul Israelului, restabilindu-i vechile granițe de la Lebo-Hamat (situat în apropiere de ceea ce este acum granița de nord a Libanului) până la Marea Arabiei (adică Marea Moartă), capturând chiar și orașul Damasc, capitala regatului arameu, care fusese cel mai apăsător dușman al Israelului în timpul lui Elisei (14:25, 28). În același timp, însă, profetul Amos propovăduia activ împotriva lui Ieroboam al II-lea (Amos 7:9-11) și profețea că o națiune va veni să asuprească Israelul pe întreaga întindere a acestor granițe recent restaurate, „de la Lebo-Hamat până la pârâul Arabiei” (6:14). Fără îndoială, el profețea venirea Imperiului Asirian, care în curând a eclipsat scurtul moment în soare al Israelului.

În această singură referire la Iona în afara *Cărții Iona*, nu ni se oferă conținutul sau formularea oracolului pe care acesta l-a rostit. Putem ghici că mesajul său a avut un ton foarte diferit de cel al lui Amos, mai puțin ostil față de Ieroboam. Dar tot ceea ce ne spune naratorul biblic este că motivul din spatele restaurării granițelor lui Israel nu este ceea ce ar putea crede Ieroboam. Este marele moment național al Israelului la soare, dar comentariul biblic este de o tristețe emoționantă: „*Căci Domnul a văzut că suferința lui Israel era foarte amară, pentru că nu mai rămăsese nimeni, nici rob, nici liber, și nu era nimeni care să ajute pe Israel. Dar DOMNUL nu spusese că va șterge numele lui Israel de sub cer, așa că i-a salvat prin mâna lui Ieroboam*” (2 Regi 14:26-27).

Ceea ce istoria consemnează ca fiind cea mai mare splendoare a Israelului, Biblia tratează ca o perioadă de suferință și neajutorare. Când Israelul nu avea pe nimeni care să îl ajute, DOMNUL a intervenit și l-a salvat folosindu-se chiar de ticălosul Ieroboam al II-lea, care a urmat căile omonimului său, Ieroboam I, regele care a inaugurat regatul de nord într-o domnie a idolatriei, cu tot cu viței de aur (1 Regi. 12:25-33). Lucrurile merg foarte prost în Israel, la apogeul gloriei sale naționale, și doar mila DOMNULUI reușește să oprească dezastrul pentru puțin timp, pentru că DOMNUL nu spusese că va șterge numele lui Israel de sub ceruri.

De aici, istoria lui Israel merge în jos. După cei patruzeci și unu de ani prosperi ai domniei lui Ieroboam al II-lea (2 Regi 14:23), următorii doi regi sunt asasinați în mai puțin de un an (15:8-15). Dar și mai amenințătoare este ascensiunea Imperiului Asirian, care se afla probabil deja în spatele declinului inamicului anterior al lui Israel, regatul arameu. De acum înainte, singurii regi de succes ai Israelului sunt cei care găsesc modalități de a cumpăra Asiria. De exemplu, regele Menahem domnește zece ani și scapă de asasinat, dar trebuie să plătească regelui Asiriei pentru a-și păstra tronul (15:17-22). Următorul rege al Israelului care a domnit mult timp, Pekah, vede mulți dintre oamenii săi, în special din zona Galileii, luați prizonieri de Asiria (15:29). El este asasinat și înlocuit de Osea, ultimul rege al Israelului, care se dovedește a fi un vasal neloial al regelui Asiriei și, prin urmare, este detronat (17:3-4). Urmează o invazie asiriană a țării lui Israel și un asediu de trei ani al capitalei sale, Samaria (17:5). Când Samaria cade, poporul lui Israel este dus în exil în Imperiul Asirian, pentru a nu se mai întoarce niciodată. În acest imperiu îl trimite DOMNUL pe Iona, fiul lui Amittai.

Învățăm încă un lucru despre Iona de la 2 Regi. El este din orașul Gathhepher, care este în Galileea, la doar câteva mile de Nazaret. Când Isus se descrie pe sine ca "semnul lui Iona" (vezi Excursus), el se asociază cu un profet al cărui oraș natal este la câțiva pași de al său. Desigur, niciun profet nu este onorat în orașul său natal, așa cum ne amintește Isus, citând exemplele lui Ilie și Elisei (Luca 4:24-27). Dar acest lucru îl identifică cu atât mai mult cu tradiția profeților nordici din care face parte Iona. Isus, care a crescut chiar lângă Iona, i-a succedat la fel cum Iona i-a succedat lui Elisei, care i-a succedat lui Ilie.

Acum am terminat cu preliminariile și suntem gata să începem cu povestea, care este pusă în mișcare de cuvântul DOMNULUI. Dar o altă distincție merită introdusă înainte de a ne arunca în mijlocul lucrurilor. Este evident din desfășurarea acestei povești că ceea ce spune cuvântul

DOMNULUI nu este întotdeauna același cu ceea ce face. Conținutul cuvântului este ostil Ninivei, și totuși efectul său real este de a salva Ninive. Deoarece aceasta este o poveste biblică, trebuie să luăm acest rezultat ca fiind providențial, adică intenția cuvântului este dezvăluită prin efectul său, nu doar prin conținutul său. Conținutul lumii este împotriva Ninivei, dar intenția și efectul ei sunt altfel. Căci a vorbi înseamnă a acționa, iar actul vorbirii nu este doar revelarea unui anumit conținut, ci este el însuși o faptă care schimbă lucrurile—mai ales atunci când DOMNUL este cel care vorbește.

1: 2 "Ridică-te, du-te

Primul lucru pe care cuvântul Domnului trebuie să i-l spună lui Iona, israelitul, profetul, porumbelul iubit al adevărului, este: *ridică-te și pornește*. Este ca și cum nimic în această poveste nu se mișcă până când Domnul nu vorbește. El le vorbește adesea astfel profeților, ca de exemplu lui Ilie: *„Ridică-te, du-te la Sarepta”* (1 Regi 17:9), și «*Ridică-te, coboară să te întâlnești cu Ahab, regele lui Israel, care este în Samaria*» (21:18), și «*Ridică-te, du-te în întâmpinarea mesagerilor regelui Samariei*» (2 Regi 1:3).

În spatele acestei fraze se află o caracteristică evidentă a lumii antice, care ne este atât de necunoscută încât este ușor de trecut cu vederea. Ei nu aveau oficii poștale, cu atât mai puțin telefon și e-mail. Dacă vrei să trimiți un mesaj, trebuie fie să te duci singur, fie să trimiți un mesager. Cea din urmă opțiune este disponibilă doar regilor și altor persoane cu putere și bogăție, care pot comanda serviciile altora. Așadar, pentru a trimite un mesaj în acest context antic, Domnul acționează ca un rege care însărcinează un mesager și îl trimite pe drumul său. Acesta este sensul original al termenului „misiune”, din latinescul *missio*, care înseamnă „trimitere” (a se vedea, de asemenea, verbul grecesc de la rădăcina cuvântului „apostol”, ***apostello***, care înseamnă „a trimite”).

spre Ninive,

Ninive ar fi recunoscut imediat de cititorii originali ai acestei povestiri ca fiind capitala Asiriei. Deși era un imperiu mare și vechi, Asiria era relativ slabă în prima jumătate a secolului al VIII-lea, când Iona, fiul lui Amittai, era activ în timpul domniei lui Ieroboam al II-lea al Israelului (786-746 î.Hr.). Ea a cunoscut un reviriment sub Tiglat-Pileser al III-lea (744-727 î.Hr.), care a început să domnească peste Asiria la aproximativ un an după moartea lui Ieroboam. Într-un sfert de secol, Samaria a căzut în mâinile Asiriei (722/721 î.Hr.), care a dus poporul lui Israel în exil, din care nu s-a mai întors niciodată. După aceasta, aproape de începutul secolului următor, Ninive devine capitala Asiriei sub Sennacherib (705-681 î.Hr.). A rămas capitală pe tot parcursul secolului al VII-lea, până când a fost distrusă de medieni și babilonieni în 612 î.Hr. Nu a fost niciodată reconstruită. Dispariția sa marchează începutul noului Imperiu Babilonian, care devine inamicul regatului sudic, cucerind în cele din urmă Ierusalimul la începutul secolului al VI-lea (597 î.Hr.), atacându-l din nou și distrugându-l în 587 î.Hr. și ducând iudeii în exil, de unde s-au întors în cele din urmă aproximativ o jumătate de secol mai târziu, începând cu 539 î.Hr.[[9]]

Cartea lui Iona este aproape sigur scrisă cu gândul la acești exilați care se întorc, pentru care distrugerea Israelului și a orașului Ninive este o veste veche, dar viitorul Iudei și al Babilonului este încă o întrebare deschisă. În mod anacronic, Ninive este orașul în care este trimis profetul în *Cartea lui Iona*, chiar dacă la vremea lui Iona nu era încă capitala Asiriei. Important este că aceasta este capitala cunoscută de cititorii originali ai cărții, care poate că nu știau ce oraș era capitala Asiriei în timpul domniei lui Ieroboam al II-lea la începutul secolului al VIII-lea, dar care știau totul despre Ninive, capitala Imperiului Asirian când a fost distrus definitiv spre sfârșitul secolului al VII-lea.

Astfel, *Cartea lui Iona* nu este un raport istoric despre activitatea profetului în timpul lui Ieroboam al II-lea, ci o parabolă scrisă pentru exilații iudei care se întorceau, despre ceea ce ar fi putut fi - și chiar despre ceea ce s-ar putea întâmpla în continuare, în funcție de modul în care cititorii originali, iudeii care se întorceau în patria lor în secolul al VI-lea, gestionau echivalentul situației lui Iona la sfârșitul cărții. Transformarea acestei povestiri într-o relatare istorică a profetului trimis într-un oraș care nu este încă capitala Asiriei ar distruge paralela pe care se bazează întreaga carte. Pentru că ceea ce *Cartea lui Iona* urmărește să ne facă să ne gândim este situația cu care se

confruntă iudeii față de Babilon, capitala imperiului care a înghițit Iuda, așa cum este luminată de situația lui Iona față de Ninive, capitala imperiului care a înghițit Israelul. Este o carte despre suferința poporului ales și ce legătură are aceasta cu mântuirea neamurilor.

acel mare oraș,

Epitetul repetat "*oraș mare*" din *Cartea lui Iona* este întotdeauna asociat în mod specific cu o vedere a lui Dumnezeu asupra Ninivei. Epitetul apare încă de două ori în discursurile DOMNULUI (3:2; 4:11), și măreția Ninivei înaintea lui Dumnezeu este menționată și în 3: 3. Aici, unde apare pentru prima dată în poveste, ar putea fi considerat că nu înseamnă nimic mai mult decât ceea ce am numi acum "Ninive mai mare" (vezi comentariul la 3:3). Dar fraza va dobândi mai multă rezonanță pe măsură ce se repetă în cursul *Cărții lui Iona*. Și, desigur, nu putem uita rezonanța sa cu plângerea escatologică asupra orașului rău din ultima carte a *Noului Testament*: "*căzut, căzut este Babilonul cel Mare!.. . Vai, vai pentru marele oraș!*"(Apocalipsa 18:2,16). Din ceea ce am presupus despre cititorii originali ai *Cărții lui Iona*, nici ei nu s-au putut gândi la Babilonul cel Mare când au citit despre marea cetate Ninive.

și cheamă împotriva ei,

Referirea la Ninive la feminin este surprinzătoare, dar deloc neobișnuită. Capitala unui imperiu puternic este numită „ea”, la fel ca o navă de luptă uriașă și bine înarmată. Se pare că toate navele, orașele și popoarele sunt „ea”, indiferent de mărimea și puterea lor, ca și cum toate ar avea nevoie de un iubit tandru și de un protector precum DOMNUL, care este un soț pentru Israel, un popor numit „ea” de multe ori în Biblie, în ciuda faptului că poartă nume de bărbat.

Ar putea oare DOMNUL să urmărească să ia și Ninive ca iubită a Sa? Profeții lui Israel au mai spus lucruri mai ciudate. Martor Isaia: „În ziua aceea, Israel va fi al treilea cu Egiptul și Asiria, o binecuvântare în mijlocul pământului, pe care DOMNUL oștirilor l-a binecuvântat, zicând: „*Binecuvântat să fie Egiptul, poporul meu, Asiria, lucrarea mâinilor mele, și Israel, moștenirea mea*” (19:24-25). Dar o astfel de binecuvântare ciudată nu apare încă la începutul *Cărții lui Iona*. De fapt, în momentul în care începem, lucrurile arată extrem de amenințător pentru Ninive.

În acest moment, nu auzim conținutul a ceea ce Iona trebuie să îi spună, ci doar modul sau (am putea spune) forma sa comunicativă sau retorică. El trebuie **să cheme**, același verb folosit pentru a descrie o rugăciune de invocare: chemarea unui zeu (1:6), chemarea DOMNULUI (1:14; 2:2) și chemarea puternică a lui Dumnezeu (3:8). Implică să vorbești tare pentru a atrage atenția cuiva. Dar, în loc să o cheme pe ea (ca în 3:2, când misiunea lui Iona este reînnoită), formularea de aici l-ar face să cheme împotriva ei (mai literal, „asupra ei”). Se pare că Iona nu vrea atât să se adreseze Ninivei sau să apeleze la ea, cât să facă un anunț sau chiar un strigăt de ajutor, strigând cu voce tare răul Ninivei pentru ca toată lumea să audă, dând glas strigătelor victimelor ei.

Iată o altă trăsătură necunoscută a lumii antice de care trebuie să ții cont: nu există forță de poliție. Cu excepția conducătorilor și aristocraților care au propriii soldați sau gărzi private, o persoană atacată nu are altă soluție decât să strige cu voce tare și să aștepte ajutorul oricăror oameni din apropiere care sunt puternici și drepți. De aici și sensul original al expresiei engleze "*hue and cry*": este strigătul care urcă într-un sat țărănesc chemând pe toată lumea să renunțe la munca lor pe câmp și să urmărească un hoț sau un criminal. Biblia vorbește adesea despre acest tip de plâns, ca atunci când DOMNUL aude strigătul poporului său înrobit în Egipt (Exod. 3:7, 9) sau când marele strigăt împotriva Sodomei și Gomorei vine la el (Geneza 18:20; 19:13), Astfel încât DOMNUL Însuși coboară "pentru a vedea dacă au făcut cu totul după strigătul care a ajuns la mine" (18:21). Căci atunci când cei violenți alcătuiesc un oraș întreg (și este evident din Gen.18-19 și Ezec. 16: 49-50 că păcatul Sodomei constă în principal din violență, mai degrabă decât din perversiune sexuală), strigătul nu poate face bine decât dacă vine la Dumnezeu din cer, care este rege și judecător peste întreaga lume.

căci răul lor s-a ridicat înaintea Mea."

Fața DOMNULUI este prezența lui. A veni înaintea feței sale este ca și cum ai intra în prezența unui mare împărat, căci el este într-adevăr "*marele împărat deasupra tuturor zeilor*" (Ps. 95:3). Deoarece este lucrarea unui rege să judece, unul dintre lucrurile care vin înaintea feței DOMNULUI este răul nedreptății. Vom vedea că cuvântul " rău " desemnează miezul a ceea ce este înfricoșător în întâlnirea dintre DOMNUL și ființele umane. Aici, la începutul poveștii, ceea ce vine în fața marelui rege mai presus de toți zeii este răul uman. Implicația, la care povestea nu dă încă cuvinte, este că mai mult rău va veni din cauza acestui rău, pentru că judecătorul întregului pământ este cel care face dreptate, făcând rău pentru rău.

Natura răului din Ninive nu este menționată, dar cu greu trebuie să fie. Este mai infam decât răul Sodomei și Gomorei. După cum spune profetul Nahum la sfârșitul oracolului său împotriva Ninivei, "*asupra cui nu a venit răul tău neîncetat?*"(Nah. 3:19). De fapt, Nahum oferă doar fundalul de care avem nevoie pentru a înțelege atitudinea lui Iona față de Ninive. "*Vai de cetatea sângelui*", spune el, "*plină de minciuni și pradă, niciodată fără victime*" (3:1). El sărbătorește distrugerea ei ca o veste bună, o confirmare a bunătății Domnului:

DOMNUL este bun, o fortăreață în zi de necaz.
El cunoaște pe cei ce se adăpostesc în El...
Iată! Pe munți picioarele celui care aduce vești bune,
care vestește pacea. Sărbătorește sărbătorile tale, o, Iuda,
împlinește-ți jurămintele, căci niciodată cei răi nu te vor mai invada;
ei sunt cu desăvârșire stârpiți. (Nah. 1:7,15)

Distrugerea lui Ninive înseamnă salvarea și pacea lui Iuda, încă amenințat de Imperiul Asirian în intervalul dintre exilul lui Israel și cel al ei. Astfel, chiar și picioarele celor care aduc vestea căderii Ninive sunt întâmpinate cu cuvinte de bucurie (devenite familiare prin citatul din Nah. 1:15 găsit în Isa. 52:7 și pus pe muzică de Handel în *The Messiah*).

Ceea ce ne spune *Cartea lui Naum* despre *Cartea lui Iona* este ce însemna pentru israeliți sau iudei să se bucure de bunătatea lui Dumnezeu în fața răului Ninive: însemna să se aștepte să audă vestea bună că Ninive nu mai există, astfel încât să nu le mai poată invada niciodată țara și să o stropească cu sângele copiilor lor. Prin urmare, atunci când descoperim, spre sfârșitul cărții, cât de mult urăște Iona Ninive și cât de mult dorește prăbușirea sa, nu trebuie să ne imaginăm că acest lucru se datorează unei ranchiuni trecătoare sau unei prejudecăți șovine. Acesta este imperiul care ar șterge poporul său de pe fața pământului. Cu excepția cazului în care nu ne pasă de copiii noștri și nu dorim să îi protejăm de dușmanii care vin să îi măcelărească sau să îi înrobească, nu suntem în măsură să credem că moralitatea noastră este atât de superioară celei a lui Iona, așa cum se pretinde de obicei. Dreptatea DOMNULUI în răsturnarea imperiilor și în revendicarea celor oprimați este un lucru care trebuie sărbătorit. Acesta este un dat în Biblie. Întrebarea mai profundă este cât de mult mai bună este îndurarea DOMNULUI decât dreptatea Sa, cât de mult mai departe merge în răsturnarea răului și în îndreptarea lucrurilor în cele din urmă (a se vedea comentariul la 4:2).

<u>1:3 Și Iona s-a ridicat</u>

Nu auzim niciun răspuns al lui Iona la cuvântul DOMNULUI. Răspunde el? Spune el ceva? Dacă da, nu aflăm despre ce este vorba. Poate că aici ni se ascunde un secret. Cu siguranță gândurile lui ne sunt ascunse. Tot ce vedem este cum se pune în mișcare.

Prima mișcare pe care o face este corectă. Așa cum îi poruncește DOMNUL, el se ridică și pornește. „Scoală-te”, spune DOMNUL în 1:2, iar în 1:3 citim că «*Iona s-a sculat*». Când Dumnezeu îți vorbește, nu poți sta locului. Dar aici se încheie ascultarea lui Iona.

<u>să fugă de fața DOMNULUI</u>

Am putea să ne întrebăm la ce s-ar putea gândi Iona. Cum poate cineva să fugă de Dumnezeu, care este pretutindeni? Rugăciunea psalmistului cu siguranță nu i-a scăpat lui Iona: „*Tu știi când mă așez și când mă scol; de departe îmi deosebești gândurile*” (Ps. 139:2). Dar ceea ce știu

Iona și cititorii săi - o simt practic în oasele lor - este că prezența DOMNULUI este mai mult decât omniprezență și omnisciență. Există un loc specific în care Dumnezeul lui Israel își întâlnește poporul, le ascultă cererile și le judecă cauza (1 Regi. 8:27-40), un loc, am putea spune, al prezenței DOMNULUI în persoană. Când publicul iudeu original al acestei povestiri a auzit că Iona fuge de fața DOMNULUI, s-ar fi gândit imediat la templul din Ierusalim. Scriptura numește templul „casa DOMNULUI": este locul numelui Său, unde ochii și inima Sa sunt întotdeauna îndreptate (9:3). Este, de fapt, palatul DOMNULUI, Regele regilor, iar sanctuarul sau sfânta sfintelor este sala tronului său, un loc care este numit și astăzi „camera prezenței" în palate, deoarece este locul în care se intră în prezența regelui în persoană. Expresia biblică pentru această prezență în persoană, după cum am observat deja (a se vedea comentariul la 1:2), este „fața DOMNULUI". Căci a-l întâlni pe rege în persoană înseamnă a fi în fața lui, a fi confruntat de el față în față. A fi în fața feței sale înseamnă a fi suficient de aproape pentru a auzi cuvântul gurii sale.

Toate aceste imagini planează în fundal atunci când textul vorbește despre fuga de „fața DOMNULUI" (tradusă de obicei puțin mai abstract ca „prezența DOMNULUI"). Imaginile dau fugii lui Iona o direcție definită în spațiul sacru: el fuge de templu, de cetatea sfântă, de pământul sfânt - departe de tot ceea ce înseamnă prezența DOMNULUI în persoană. Este ca și cum ar face tot posibilul să întoarcă spatele feței marelui rege și să fugă din sala tronului, temându-se să îl privească în față și nedorind să audă cuvântul gurii sale. Fuga lui nu este atât o încercare de a scăpa de omniprezența divină, cât un efort de a nu lua în seamă acest cuvânt.

Aceasta este, desigur, la fel de nebunească și sortită eșecului. Ideea este că, fugind de fața lui Dumnezeu, Iona nu face o greșeală cu privire la metafizica omniprezenței divine, ci comite eroarea mai profundă a neascultării. Mișcarea literală, geografică, a lui Iona de a se îndepărta de fața DOMNULUI în Ierusalim oferă o traiectorie vizibilă refuzului inimii sale de a asculta cuvântul DOMNULUI și de a se supune acestuia. Dar ea conține implicit și această veste bună: Iona nu poate scăpa de supunerea față de acest cuvânt mai mult decât poate scăpa de omniprezența lui Dumnezeu. Aceasta este ceea ce Iona se pare că nu știe încă.

Dar, în afară de prostia curajoasă a lucrurilor, trebuie să analizăm mai atent motivele fugii lui Iona. Tot ceea ce am aflat din poveste până în acest moment sugerează că misiunea lui Iona reprezintă singura șansă pentru un israelit de a pune capăt Imperiului Asirian. Având în vedere puținul pe care l-am auzit până acum din cuvântul DOMNULUI cu privire la Ninive, Iona are toate motivele să spere că viitorul acesteia va fi la fel ca cel al Sodomei și Gomorei. Orice israelit care ar fi avut încredere în DOMNUL și ar fi avut un dram de spirit de luptă ar fi fost nerăbdător să meargă și să anunțe condamnarea ei. Are toate aparențele unei misiuni de salvare a poporului Său, ca și cum DOMNUL s-ar fi trezit în sfârșit din somnul Său lung pentru a ține legământul cu Israelul, pentru a fi credincios și drept și pentru a executa judecata împotriva celor mari ai pământului care vor înghiți poporul Său ales astfel încât acesta să nu mai existe. În schimb, Iona alege să își salveze pielea.

Sau cel puțin așa pare. Mai târziu, Iona va oferi o explicație foarte diferită pentru fuga sa: el vrea să nu-i dea DOMNULUI ocazia de a avea milă de Ninive (4:2)! Poate că acesta contează ca un motiv mai nobil decât pura lașitate. Dar Iona este un personaj destul de puțin credibil și nu ne putem încrede cu adevărat în relatarea sa a lucrurilor. În plus, nu există nicio îndoială că, în acest stadiu incipient al relatării poveștii, trebuie să fim atrași să credem că Iona fuge pentru că este speriat. Ar trebui să credem că este condus de aceeași frică și necredință care ne-ar conduce pe oricare dintre noi: confruntat cu perspectiva de a chema marele oraș Ninive în numele DOMNULUI Dumnezeul lui Israel, el nu crede cuvântul DOMNULUI și nu are încredere că DOMNUL îl poate elibera de răul Ninive. Așa că fuge în direcția opusă.

Să lăsăm, deci, povestea să ne ademenească. Să presupunem că Iona fuge de fața DOMNULUI pentru că îi este frică. Este o emoție destul de rezonabilă în aceste circumstanțe. Să trimiți un israelit să predice la Ninive în secolul al VIII-lea î.Hr. este un pic ca și cum ai trimite un evreu să predice la Berlin în anii 1930. În lipsa unui miracol extraordinar, perspectivele de succes nu sunt prea mari, iar o moarte deznădăjduită și groaznică pare mult mai probabilă. Iona fuge pentru că, de fapt, nu este încă pregătit să fie răstignit.

De aceea, este cu atât mai important faptul că marele profet răstignit s-a identificat cu el atât de explicit (a se vedea Excursus). Iona, la fel ca tatăl Avraam și tot Israelul, este ales de Dumnezeu pentru binecuvântarea tuturor familiilor pământului (Gen. 12:3; 22:18; 28:14; cf. Fapte 3:25), dar este un ales care fuge de alegerea sa și de misiunea care vine odată cu aceasta, așa cum obișnuiesc să facă aleșii în Biblie. Singura excepție absolută este alesul a cărui misiune, se pare, este să se identifice cu Iona. Isus Hristos, alesul care nu se întoarce nicio clipă în direcția opusă celei în care îl trimite Dumnezeu, are misiunea de a se identifica cu Iona, alesul care fuge de misiunea sa, și de a-i răscumpăra astfel pe toți cei care fug și se exilează din prezența lui Dumnezeu. Pentru a fi alesul ascultător unic, Isus trebuie să stea în locul profetului Iona, nebunul neascultător, alesul care încearcă din răsputeri să refuze misiunea celor aleși, dar în cele din urmă eșuează. Trebuie să bănuim că Iona nu reușește în cele din urmă să scape de alegerea sa, deoarece cuvântul DOMNULUI care vine la el nu este altceva decât cuvântul care îi ia în cele din urmă locul, luând asupra sa păcatul lui Iona, fuga și neascultarea sa și cele trei zile petrecute în abis.

Așadar, să urmărim unde ne ademenește povestea. Vom ajunge destul de curând la propria relatare a lui Iona cu privire la motivele sale.

<u>către Tarsis</u>.

Iona se îndreaptă spre Tarsis, în direcția opusă față de Ninive, în Mediterana în loc de Mesopotamia. Spre deosebire de Ninive, acesta este un oraș renumit pentru bogăție, nu pentru putere, un oraș care face comerț cu Israelul, dar care nu reprezintă o amenințare militară. Fără îndoială, este un loc cosmopolit în care el poate spera să găsească câțiva colegi exilați cu care să țină companie, departe de casă, dar încă capabil să primească vești prin faimoasele corăbii din Tarsis, care transportă mărfuri de pretutindeni din Mediterana (1 Regi. 22:48; 2 Cr. 9:21; Is. 60:9).

Tarsisul nu este atât de bine cunoscut astăzi. Într-adevăr, istoricii moderni pot doar să ghicească unde a fost cu adevărat. Cea mai favorizată ipoteză este portul fenician din Spania cunoscut de greci sub numele de Tartessos, care ar fi într-adevăr foarte departe. Însă istoricul evreu Josephus, care scrie în limba greacă (*Antichități evreiești* 1.6.1 §127), face o propunere diferită și identifică Tarsis cu orașul Tarsus, care nu este departe de Antiohia, pe partea de est a Mediteranei, la nord de Israel. Dacă este așa, atunci destinația lui Iona are rezonanțe din *Noul Testament*: el fuge de misiunea sa inevitabilă îndreptându-se spre orașul din care apostolul Pavel, cunoscut inițial sub numele de Saul din Tars, a venit pentru a-și asuma misiunea sa neașteptată.

Și aceasta nu este singura rezonanță din *Noul Testament*. În drumul său spre Tarsis, Iona trece printr-un oraș asociat puternic cu memoria apostolului Petru, care este literalmente „fiul lui Iona” (Matei 16:17), precum și succesorul profetului Iona în misiunea DOMNULUI către neamuri.

<u>A coborât la Ioppa</u>

DOMNUL spune „ridică-te”, iar Iona se ridică: se ridică pentru a coborî. El coboară nu doar în sensul de a coborî la nivelul mării, ca toți cei care „coboară la mare în corăbii” (Ps. 107:23), ci și într-o mișcare izbitoare pe harta geografiei sacre. Din perspectiva iudaică, orice călătorie departe de Ierusalim înseamnă coborârea de pe muntele templului, unde Dumnezeu este prezent. Această aluzie la locul sfânt din care coboară Iona este tot atât cât auzim despre Ierusalim, căruia Iona îi întoarce hotărât spatele. Nici Ierusalimul, nici Israelul nu sunt măcar numite în cartea lui Iona. Evident, Iona încearcă nu doar să le lase în urmă, ci și să le uite. Cu toate acestea, ele sunt mereu acolo, în spatele său, exercitând o atracție nevăzută, dar palpabilă asupra a tot ceea ce face.

Acțiunea întregii povești are loc în afara spațiului sacru: mai întâi în orașul comercial și multicultural Ioppa, apoi în apele necurate ale mării, un abis al morții și al distrugerii, și apoi în marele și răul oraș Ninive și împrejurimile sale. Cu toate acestea, așa cum fuga lui Iona este definită de ceea ce fuge, la fel toată lumea din afara spațiului sacru este definită de spațiul sacru care nu este, iar întrebarea poveștii este dacă acel loc al prezenței sacre este un lucru bun chiar și pentru aceste alte locuri. Se poate ca o amestecătură etnică de oameni pe mare, sau chiar cel mai mare oraș al lumii, să își găsească adevărata binecuvântare în locul sacru din care Iona coboară și fuge? Ar

putea fuga și exilul autoimpus al lui Iona să le ofere de fapt emisarul din acest loc de care au nevoie de mult timp?

Acest lucru este clar: pentru Iona, a se îndrepta spre coastă înseamnă a se îndrepta spre neamuri. De-a lungul coastei maritime, chiar la sud de portul fenician Sidon, Ilie, marele profet al regatului de nord, i-a redat viața fiului văduvei din Sarepta, care nu făcea parte din poporul Israel (1 Regi 17:8-24; cf. Luca 4:25-26). Mergând pe urmele lui Ilie, cel mai mare profet al nordului, Isus din Nazaret, a coborât, de asemenea, pe coasta Tirului și a Sidonului și a vindecat copilul unei femei sirofeniciene pe care Matei o descrie în mod surprinzător ca fiind o „canaanită”, folosind numele unui popor pe care legea DOMNULUI îl etichetează drept o urâciune care trebuie distrusă complet (Deut. 7:1-5). Aceasta este femeia care, respinsă de Isus pentru că „nu este bine să iei pâinea copiilor și să o dai câinilor”, i-a câștigat admirația răspunzând: „Da, Doamne, dar și câinii de sub masă mănâncă firimiturile copiilor” (Mat. 15:21-28; Marcu 7:24-30).

Evident, ea nu a fost singura din poporul ei care l-a căutat, deoarece printre mulțimile care îl urmau se afla o mare mulțime din Tir și Sidon (Marcu 3:8; Luca 6:17). Poate că acesta este motivul pentru care, atunci când Isus avertizează orașele din Galileea cu privire la ziua judecății, dă ca exemplu Tirul și Sidonul: dacă ar fi văzut aceleași lucrări ale lui Hristos care au fost prefăcute în Corazin și Betsaida din Galileea, spune el, s-ar fi pocăit în sac și cenușă (Mat. 11:21-22; Luca 10:13-14). Ar fi reacționat ca Ninive, cum am putea spune noi - într-adevăr, așa cum spune Isus însuși (Luca 11:32; Mat. 12:41). Poate că o parte din motivul pentru care alege să menționeze aceste două orașe în special este că atât de mulți oameni de pe acea coastă chiar l-au urmat, s-au pocăit și au crezut. În orice caz, aceștia sunt genul de oameni pe care Iona îi găsește ca însoțitori pe barca în care coboară, genul de neamuri care par să aibă o înclinație spre a-i crede pe profeții lui Israel și a fi vindecați de aceștia.

Iona își găsește barca în special la Joppa (acum Jaffa, lângă Tel Aviv), care este singurul port mediteranean ușor accesibil unui iudeu, situat pe singurul port natural de pe malul estic al Mediteranei, între Fenicia și Egipt. Acesta a fost locul în care cedrii din Liban au fost transportați pentru construirea și reconstruirea templului (2 Cr. 2:16; Ezra 3: 7). Atribuit tribului lui Dan în repartizarea biblică a țării lui Israel (Josh. 19:46), era de obicei sub controlul Filistenilor, deoarece tribul lui Dan nu putea controla coasta mării și a migrat mai spre nord (19:47-48; cf. Judecător. 18). Se pare că poporul lui Israel nu erau marinari (când Solomon construiește o flotă, aceasta trebuie să fie condusă de marinari din Tir; 1 kg. 9:26), și Iona, evident, nu întâlnește pe niciunul dintre compatrioții săi în Iopa. Deci trebuie să ne imaginăm un oraș revendicat de Israel, dar locuit de neamuri, important pentru puținul contact pe care Israelul îl are cu Marea, ocupat cu comerțul și ocupat de multe popoare, limbi și zei. Nu este laic, ci pluralist, la fel de multireligios pe cât este multietnic, un microcosmos al lumii cunoscute, așa cum tind să fie orașele portuare. Aici nu există un singur zeu care să conducă totul, iar banii vorbesc.

Joppa apare în *Noul Testament* ca unul dintre primele locuri în care Evanghelia se răspândește printre neamuri. Mulți dintre locuitorii săi cred în DOMNUL după ce Petru vine și învie din morți un ucenic pe nume Tabita (Fapte 9:36-43) și tot în Iopa, Petru are visul inspirat care îl învață că și neamurile pot fi curate (10:9-16, 28). Ne-am putea gândi la ea ca la locul de la granița Țării Sfinte unde mila DOMNULUI Isus începe să se reverse dincolo de Israel, revărsându-se asupra întregii lumi. Procedând astfel, ea calcă pe urmele lui Iona.

Desigur, Iona nu are nicio intenție de a predica vești bune neamurilor atunci când merge la Iope, îndreptându-se spre Tarsis. Dar nici Petru când s-a dus la Iopa, nici Saul când a venit din Tars. Profetul este precursorul apostolilor tocmai în relația intens ironică dintre intenția sa și trimiterea lui Dumnezeu. Misiunea pe care Dumnezeu o are pentru poporul său este adesea destul de diferită de declarațiile de misiune pe care aceștia le scriu pentru ei înșiși. Dar DOMNUL Dumnezeul lui Israel are un mod de a se descurca cu poporul său, pentru binecuvântarea națiunilor. Prin urmare, este esențial ca Petru și Pavel, la fel ca Iona, precursorul lor, să nu își aleagă statutul de apostoli sau misionari. După cum a spus clar DOMNUL lor, „*nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi*” (Ioan 15:16). Aceasta este povestea lui, nu a lor, motiv pentru care, în cele din urmă, nu este

povestea a ceva zadarnic și neserios precum experiența religioasă umană, ci mai degrabă a ceva glorios și triumfător, harul lui Dumnezeu pentru toate națiunile.

și a găsit o corabie care se îndrepta spre Tarsis.

Iona a trecut de la sacru la profan, de la prezența DOMNULUI în locul sfânt al Israelului la lumea comerțului și a tehnologiei, fapt subliniat de repetarea de trei ori a cuvântului „Tarsis”, numele destinației lui Iona, în acest singur verset (1:3). În înțelegerea antică a spațiului sacru, „profan” nu înseamnă obscen sau rău, ci pur și simplu în afara incintei sacre, într-o zonă care nu este consacrată unui zeu, dar nici neapărat necurată. Este sfera în care oamenii își văd de treburile lor fără a fi împovărați de conștiința imediată a prezenței divine. Este locul în care se construiesc corăbii, care sunt poate cea mai avansată realizare tehnologică a lumii antice - în special corăbiile din Tarsis, care erau renumite pentru că transportau încărcături grele de metale prețioase pe distanțe lungi, împreună cu tot felul de obiecte de lux: „aur și argint, fildeș și maimuțe și păuni” (1 Regi. 10:22). Așadar, aici, la Ioppa, Iona găsește unele dintre cele mai impresionante realizări ale meșteșugului, puterii și bogăției umane. El are o utilitate pentru aceste lucruri, deși acestea se dovedesc a nu fi suficient de puternice pentru a-l salva.

Și a plătit biletul

Trebuie să ne amintim că banii în sine sunt un element relativ nou și sofisticat în economia antică. Nu toată lumea îi are, iar o mare parte din economia satelor din Orientul Mijlociu funcționează fără ei, plătindu-și datoriile în natură - de exemplu, atunci când țăranii plătesc chiria dând o mare parte din recolta lor unui stăpân. Simplul fapt că Iona poate plăti un bilet îl plasează la capătul de sus al societății antice, un client de lux. El are mobilitate și poate aparține, dacă dorește, unei lumi mai mari decât pământul sfânt al Israelului.

și a coborât în el,

Într-un sens, am putea presupune că Iona urcă în lume, îndreptându-se în direcția bogăției și a puterii. Însă textul ne avertizează împotriva acestei presupuneri prin repetarea descrierii mișcării lui Iona ca fiind o coborâre: el „coboară” în această corabie din Tarsis, îndepărtându-se și mai mult de fața DOMNULUI și apropiindu-se astfel și mai mult de moarte, la fel ca aceia care, așa cum spune adesea Biblia, „coboară în groapă” (Ps. 28:1; 30:3; 88:4; 143:7; Prov. 1:12).

Unele pasaje memorabile despre corăbiile din Tarsis din cărțile profeților întăresc acest avertisment. Isaia, de exemplu, îl înfățișează pe DOMNUL doborând tot ceea ce lumea admiră, inclusiv corăbiile din Tarsis:

Căci Domnul oștirilor are o zi
împotriva a tot ce este mândru și înalt,
împotriva a tot ce este înălțat și înalt,
împotriva tuturor cedrilor Libanului,
înalți și înălțați,
și împotriva tuturor stejarilor din Basan,
împotriva tuturor munților înalți
și împotriva tuturor dealurilor înalte,
împotriva tuturor turnurilor înalte
și împotriva tuturor zidurilor fortificate,
împotriva tuturor corăbiilor din Tarsis
și împotriva tuturor ambarcațiunilor frumoase;
înălțimea omului va fi doborâtă,
și toată trufia oamenilor va fi umilită,
și numai Domnul va fi înălțat în ziua aceea. (Isa. 2:12-17)

Și apoi există un pasaj din oracolul pe care Ezechiel îl adresează Tirului, orașul fenician de pe coasta Mediteranei, la nord de Iope. Cunoscut și pentru bogăția și splendoarea sa. Tirul se va scufunda ca o corabie care se scufundă în largul mării, ducându-și toată încărcătura la fund:

corăbiile din Tarsis au cărat marfa ta;
tu erai plin și greu în inima mării.
Vâslașii tăi te-au adus în largul mării;
vântul de răsărit v-a naufragiat în inima mării.
Bogățiile tale, marfa ta, mărfurile tale,
marinarii și piloții voștri,
calfele voastre, negustorii voștri,
și toți războinicii din tine, cu toată ceata care este cu tine,
să vă scufundați în inima mării în ziua ruinei voastre. (Ezec. 27:25-27)

Profetul are degetul pe pulsul coșmarului fiecărei persoane bogate. Ce se întâmplă dacă orașele noastre, civilizațiile noastre cu toată tehnologia, puterea și bogăția lor, se scufundă ca o navă care se scufundă pe mare? Întreaga infrastructură a opulenței noastre este mai fragilă decât ne place să ne imaginăm, înălțată deasupra inimii mării ca un vas fragil de lemn care ar putea fi ușor înghițit de prăpastie mâine. Acesta este coșmarul evocat de plângerea escatologică asupra Babilonului cel Mare în ultima carte a Bibliei:

Și toți comandanții de nave și marinarii, marinarii și toți cei a căror comerț este pe mare, au stat departe și au strigat când au văzut fumul arderii ei:

"Ce oraș a fost ca marele oraș?...
Vai, vai pentru marele oraș,
unde toți cei care aveau corăbii pe mare s-au îmbogățit cu bogăția ei!
Într-o oră a fost distrusă". (Apocalipsa 18: 17-19)

Fugind în direcția opusă Ninivei, Iona coboară totuși în inima coșmarului care amenință mereu bogăția marelui oraș.

<u>să meargă cu ei la Tarsis, departe de fața DOMNULUI</u>.

Iona crede că merge cu acești marinari neamuri la Tarsis, țara bogăției și a succesului profan, departe de fața DOMNULUI, dar, desigur, DOMNUL are alte planuri. Acesta este un punct bun în care să luăm în considerare semnificația mai largă a fugii lui Iona. De-a lungul acestei povestiri, Iona reprezintă Israelul printre națiuni, Israelul într-adevăr înstrăinat de Israel, poporul separat de țară, coborând în exil printre neamuri. În Iona 1 (Iona 2 va fi diferit), acest exil este descris ca propria mișcare a Israelului, o fugă din fața DOMNULUI în care poporul lui Dumnezeu își întoarce spatele la fața Lui, căutând un răgaz în ceea ce se dovedește a fi pericol, haos și distrugere, punându-și încrederea în invențiile fragile ale meșteșugurilor, puterii și bogăției umane.

Cu atât mai izbitor este, așadar, faptul că DOMNUL Isus, Dumnezeul lui Israel în carne și oase, alege să se identifice cu acest profet nebun care fuge de fața DOMNULUI. Este o alegere de mare umilință, chiar de umilință. Biserica, în momentele ei de cea mai mare mândrie, care sunt mult prea multe, preferă să nu-L urmeze pe DOMNUL ei în astfel de alegeri, ci se separă, în propria ei estimare, de Israelul rătăcitor, neascultător și necredincios. Tocmai în această separare de poporul ales al lui Dumnezeu, pe care DOMNUL ei nu a dorit-o, ea se găsește printre neamuri, aproape în întregime neamuri. Astfel, ea se află în exil cu Iona. Nu există nicio scăpare de această cale a exilului în istorie - nu pentru poporul ales al lui Dumnezeu. Și astfel, de asemenea, creștinii individuali pot urmări povestea lui Iona, știind că au urmat destul de des calea lui Iona în jos, departe de fața DOMNULUI.

La capătul puterilor (1:4-6)

1:4 Dar Domnul a aruncat un vânt mare pe mare și a fost o furtună mare pe mare,

Începe a doua rundă a altercației DOMNULUI cu Iona. Am auzit cuvântul DOMNULUI către Iona și răspunsul (sau mai degrabă non-răspunsul) lui Iona de a fugi de fața DOMNULUI. Acum este rândul DOMNULUI să facă ceva cu privire la ceea ce a făcut Iona. În timp ce în prima rundă a vorbit, acum acționează.

Este vorba despre cea mai activă intervenție imaginabilă, cu excepția distrugerii lumii. Într-adevăr, este o amintire a potopului din vremea lui Noe, prin care acesta a distrus lumea locuită. Dar limbajul de aici este mai violent decât în povestea lui Noe. Narațiunea biblică are la dispoziție multe modalități de a descrie suveranitatea DOMNULUI asupra tuturor evenimentelor din univers. Mai târziu în această povestire, de exemplu, se spune că DOMNUL pregătește sau desemnează un pește (1:17), un dovleac (4:6), un vierme (4:7) și un vânt puternic de est (4:8). Dar aici vântul este diferit: El **îl aruncă** ca și cum ar fi o armă, o suliță sau o piatră menită să spargă micul vas uman în bucăți.

Atât vântul, cât și furtuna sunt „mari”, un cuvânt recurent în *Cartea lui Iona*. Nu numai Ninive (1:2; 3:2, 3; 4:11), vântul și furtuna, ci și teama marinarilor (1:10, 16), peștele care îl înghite pe Iona (1:17), aristocrația din Ninive (3:5, 7), răul pe care Iona îl găsește în mântuirea Ninivei (4:1) și încântarea sa pentru dovleacul care îl protejează (4:6) sunt descrise ca fiind „mari”. Este ca și cum ar vrea să ne reamintească faptul că aceasta este o poveste despre lucruri mari. S-ar putea crede în acest moment că este doar o poveste despre câțiva oameni pe o barcă, dar este mult mai mare decât atât. Aici sunt în joc cele mai mari forțe din lume și sunt în joc lucruri mărețe. Iar bieții marinari se află în mijlocul lor, amenințați de o putere mult prea mare pentru ei.

„*Mare este DOMNUL și din belșug de lăudat; măreția Lui este de nepătruns*”, cântă psalmistul (145:3). O măreție de nepătruns este în mod necesar o măreție transcendentă, o măreție dincolo de orice măreție. Este o măreție care, spre deosebire de mărimea unui mare oraș sau de întinderea mării, nu poate fi măsurată. În spatele marelui vânt și al marii furtuni, care le aruncă asupra micii bărci, se află ceva măreț dincolo de orice măreție. Totuși, este vorba de măreția unei iubiri de nepătruns, după cum ne învață psalmistul:

> *DOMNUL este milostiv și îndurător,*
> *încet la mânie și mare în bunătate.*
> *DOMNUL este bun față de toți,*
> *și îndurările Lui sunt peste tot ce a făcut El*. (Ps. 145:8-9)

Această învățătură face ecou proclamării fondatoare a numelui DOMNULUI în istoria lui Israel (Exod 34:6-7), care, după cum vom vedea, este mărul crucial al disputei dintre DOMNUL și Iona (a se vedea comentariul la 4:2). Iona este supărat pe lentoarea DOMNULUI la mânie, pe măreția milei și a bunătății Sale, iar problema crucială care trebuie rezolvată între ei este dacă DOMNUL ar trebui într-adevăr să își extindă milostivirea peste tot ceea ce a făcut. Iona spune că știa de la început despre această măreție a milei divine și de aceea a fugit.

Așadar, măreția lui Dumnezeu și bunătatea Lui sunt cele care îl urmăresc pe Iona în largul mării și nu îl vor lăsa să scape. Desigur, marinarii nu știu acest lucru, ei trebuie să lupte împotriva măreției vântului și a furtunii fără a beneficia de vreo privire asupra milostivirii insondabile care aruncă aceste lucruri asupra lor. Pentru ei, marea milă a DOMNULUI seamănă cu un dezastru crud și cu sfârșitul lumii.

astfel încât corabia era pe punctul de a se rupe.

Este ca și cum lumea însăși este pe cale să se destrame. Mica lume omenească ordonată a unei nave pe mare, construită și întreținută cu atâta grijă, este copleșită de apele imense și indisciplinate care o înconjoară din toate părțile. Nici o lucrare a mâinii sau a minții omenești, nici o tehnologie sau îndemânare nu poate face față uriașei puteri inumane a apelor, o putere a dezordinii care transformă toate lucrurile în elementele lor, lemn sfărâmat și carne dezmembrată. Este ca potopul lui Noe întors pe dos: atunci era întreaga ordine creată înecată într-un haos acvatic, cu

excepția unei singure corăbii de siguranță care transporta rămășițele creației, dar acum este vorba de o singură corabie pe cale să fie distrusă și înghițită, transformată în nimic, în timp ce restul creației continuă ca înainte. În acest moment, toată lumea pe care o are Iona este această fragilă structură de lemn purtată de ape ostile și populată de marinari îngroziți.

1:5 Și marinarii s-au temut,

Cartea lui Iona a început cu un dialog, oricât de defectuos ar fi fost el, între un om și Dumnezeul său. Acum, interacțiunea dintre ei se lărgește pentru a cuprinde un nou set de personaje, un echipaj de marinari de pretutindeni, reprezentând multe națiuni, după cum putem deduce din faptul că aceștia se închinau la mulți dumnezei (1:5). Pe măsură ce are loc a doua rundă de acțiune, nu Iona este cel care răspunde la activitatea înfricoșătoare a DOMNULUI, ci acești bieți marinari îngroziți, care habar nu au ce i-a lovit. Este ca și cum Iona s-ar fi ferit de pumnul DOMNULUI și acesta ar fi lovit în schimb barca, iar acum marinarii trebuie să își dea seama ce li se întâmplă și ce să facă în legătură cu asta.

Desigur, nu este chiar corect, dar DOMNUL are în minte lucruri mai bune decât corectitudinea. Până la sfârșitul capitolului, acești oameni nu numai că vor fi în siguranță sub protecția Sa, dar Îl vor cunoaște pe DOMNUL pe nume. Acest lucru nu este întâmplător; este ceea ce trebuia să se întâmple atunci când neamurile se pun în calea altercației dintre DOMNUL și iubita Sa. La sfârșitul cărții, tocmai acest mesaj este imprimat de DOMNUL unui Iona furios și suferind. Nu ar trebui DOMNUL să aibă milă de toate aceste biete neamuri ignorante (4:11)? Într-adevăr, pentru ce crezi că ești, Iona - profetul, alesul lui Dumnezeu, porumbelul adevărului? Necazurile tale în tot acest timp au fost pentru binecuvântarea națiunilor. Acesta este sensul profund în care Iona nu poate reuși în proiectul său de a fugi înaintea feței DOMNULUI. În ciuda aparențelor inițiale, DOMNUL l-a trimis pentru binele neamurilor, iar pentru binele neamurilor merge, chiar și atunci când fuge.

Dar în mijlocul poveștii există momente de teroare și confuzie pentru Iona și pentru toți ceilalți. Să ne întoarcem la bieții marinari, prinși în mijlocul acestei situații. Fără îndoială, ei au mai văzut vânt și furtuni înainte, dar, după cum a sugerat versetul anterior, există ceva disproporționat în legătură cu acest vânt și furtună, care (după cum aflăm în continuare) îi face imediat pe toți să devină religioși. Evident, acești oameni recunosc imediat că există o semnificație în această mare furtună - doar dacă ar putea afla care este aceasta înainte de a fi prea târziu. Frica lor are o formă precisă, pe care o putem vedea descrisă în psalm:

> *Cei care se duc pe mare în corăbii,*
> *care fac afaceri în ape mari, ei văd lucrările DOMNULUI,*
> *Căci El poruncește și ridică vântul furtunos, care ridică valurile mării:*
> *ele se înalță până la ceruri și se coboară până în adâncuri.*
> *Sufletul lor se topește din cauza răului, se învârt încoace și încolo și se clatină ca un bețiv*
> *și sunt la capătul minții lor.* (Ps. 107:23-27)

Această minunată frază finală, preluată din versiunea King James, este un punct la care vom reveni frecvent. Marinarii sunt la capătul puterilor în sensul că au ajuns la limita tuturor resurselor lor, chiar și a inteligenței prodigioase a creaturii făcute după chipul lui Dumnezeu. Faptul că au ajuns la această limită este demonstrat de modul în care se învârt și se clatină ca niște bețivi, incapabili și dezorientați, chiar dacă nu au băut vin, ci sunt pur și simplu loviți de forța mării. Aceeași forță îi copleșește în interior, deoarece sufletul din fiecare dintre ei își pierde toată puterea și se topește din cauza „răului” - un cuvânt care rezonează în întreaga *Carte a lui Iona* ca un nume pentru tot ceea ce ființele umane trebuie să evite.

Ei sunt, desigur, copleșiți la propriu, cu valurile care se ridică deasupra capetelor lor, urcând până la cer, dar și - interesant că uităm această latură a lucrurilor - cu jgheabul valului care ajunge până în adâncuri, expunând parcă fundul lumii. (Acesta este modul în care marele tsunami din decembrie 2004 s-a anunțat pentru mulți oameni de-a lungul coastei Indoneziei. Bărci îndepărtate

de țărm s-au odihnit pentru câteva momente pe fundul mării, înconjurate de stânci și stele de mare). Atunci când DOMNUL poruncește și ridică valurile mării, nu se mai poate conta pe cerurile de deasupra și pe adâncurile de dedesubt; ele par să tremure și să se zguduie ca și cum lumea însăși ar fi pe cale să fie spulberată. Seamănă foarte mult cu destrămarea creației, după cum spune profetul, amintindu-și de potopul lui Noe:

Pentru că ferestrele cerului sunt deschise,
și temeliile pământului tremură.
Pământul este complet sfărâmat,
pământul este sfâșiat,
pământul este zguduit violent,
pământul se clatină ca un bețiv. (Isa. 24:18-19)

Este ca și cum pământul însuși ar fi fost tăiat de sub picioarele lor, clătinându-se cu ei în teroare. Angoasa acestor bieți marinari le dezvăluie faptele mărețe și puternice ale DOMNULUI, minunile Sale din adâncuri, arătându-le fragilitatea finală a tot ceea ce nu este Dumnezeu, chiar și cerul de sus și pământul de jos. În aceste ape mari în care au coborât, ei văd nu doar perspectiva unei morți sigure, ci și disoluția lumii, sfărâmarea puținului pământ de sub picioarele lor, zdrobirea tuturor zidurilor și granițelor care țin haosul la distanță. Între ei și abisul fără ieșire al distrugerii nu mai există decât un mic artificiu de lemn. A fi pe o barcă în mijlocul unei mari furtuni înseamnă a ști cum este ca lumea să se apropie de sfârșit. Pentru acești marinari, Ziua DOMNULUI este aproape.

și fiecare a strigat către Dumnezeul său,

Îngroziți, la capătul puterilor, ei strigă. Rugăciunea lor începe ca un strigăt de suferință, un strigăt asemănător vocii nearticulate care vine din noi atunci când alunecăm și cădem sau întâlnim un dușman, mai puternic decât noi, care ne atacă și ne bate. Strigăm după ajutor, fără să știm ce să spunem, fără să spunem nimic. Așa că acești oameni, toți în aceeași barcă, fac tot posibilul să strige către zeii lor, fiecare în felul său. Niciunul dintre ei nu se supără că vecinii lor invocă zei diferiți, folosind nume diferite și ritualuri diferite. Ei știu că fiecare națiune și popor are proprii săi zei și sunt dispuși să creadă că fiecare religie este la fel de semnificativă și valabilă. Aceasta este în mod clar o echipă diversă, multiculturală, care afișează un pluralism religios vibrant. Le face foarte mult bine.

Sociologii ne spun că funcția religiei este de a menține sensul lumii, de a binecuvânta structurile sale cu o poveste și o speranță. De cele mai multe ori, acest lucru pare să funcționeze și este ca și cum zeii ar ține lucrurile împreună și ar păstra ordinea cosmică. Acesta este motivul pentru care inventăm religiile în primul rând. Dar există momente când întreaga structură a lucrurilor este amenințată, când totul este pe cale să se destrame, iar noi strigăm către zeii noștri în zadar. Așa că acești marinari sunt la capătul puterilor, încercând fiecare zeu la care se pot gândi, fără să cunoască niciunul care să îi poată ajuta.

și au aruncat în mare marfa care se afla în corabie, ca să o ușureze pentru ei.

Există, desigur, lucruri practice pe care marinarii le pot face, și nu neglijează să le facă. Ei răspund vântului și furtunii cât pot de bine, aruncând încărcătura - care este scopul călătoriei lor. Este o chestiune de priorități. Când nava ta este pe cale să se scufunde, valorile tale se clarifică.

Mammon este un mare zeu a cărui măreție acoperă lumea umană, însă puterea sa are limite severe în anumite direcții. Cu cât te apropii mai mult de moarte, cu atât este mai puțin de ajutor. Este un zeu pe care marinarii își pot permite să îl nemulțumească în acest moment. Este o alegere religioasă izbitoare, pentru că, desigur, Mammon, zeul comerțului și al profitului, este cel care a pus în mișcare această corabie din Tarsis, Mammon este cel care a construit-o, Mammon este cel care i-a stabilit scopurile și obiectivele, Mammon este rațiunea de a fi a călătoriei pentru majoritatea celor de la bord. Dar atunci când un vânt puternic se abate asupra ta pe mare, tot ceea ce este sacru pentru

Mammon trece peste bord - este prea greu de cărat, nu merită păstrat. Aceasta este înțelepciunea umană obișnuită și este adesea suficientă pentru a salva nava. Nu și în acest caz, desigur. Pentru că acești marinari nu au descoperit încă cu ce zeitate au de-a face de fapt.

Inutilitatea eforturilor lor, care va deveni din ce în ce mai evidentă, este poate deja semnalată de cuvântul „ușura”, care în alte uzuri poate însemna că ceva a devenit „un lucru ușor” (așa cum îl traduce versiunea King James în, de exemplu, 1 Sam. 18:23; 1 Regi. 16:31; 2 Regi. 3:18; Is. 49:6), adică ceva neglijabil, chiar disprețuitor, ca atunci când o Agar însărcinată o disprețuiește pe stăpâna ei stearpă, Sara, luând-o foarte ușor (Gen. 16:4). Așadar, poate că și corabia este ușurată în acest sens, devenind practic neglijabilă în mijlocul marii furtuni, un lucru ușor, ușor purtat de vântul cel mare.

Dar Iona coborâse în cele mai îndepărtate adâncituri ale bărcii, se culcase și adormise adânc. Scena se mută acum la Iona, într-un loc diferit de marinarii care se străduiau să salveze corabia. Este timpul să auzim mai multe despre coborârea lui Iona. El a coborât atât de departe încât a pierdut toată emoția. Coborând în cele mai îndepărtate adâncituri ale navei, poate în cala de marfă, el s-a culcat și apoi a căzut și mai adânc în somn. Acolo, pe fundul vasului, el devine, ca să spunem așa, secretul necunoscut din miezul vasului, semnificația ascunsă a dezastrului său - ca Israelul printre națiuni, cei aleși care dau sens lumii și istoriei sale. Necunoscut neamurilor îngrozite de pe punte, israelitul inconștient din partea interioară a vasului este indiciul adevăratei povești a vieții lor. Chiar și violența mării este determinată de prezența sa ascunsă. Nu este o consolare pentru ei acum, dar totul înseamnă ceva.

Și s-ar putea ca, în ciuda tuturor aparențelor, ei să nu fie cu adevărat în pericol atât timp cât Iona este cu ei. Ar scufunda cu adevărat DOMNUL vasul care conține lumina ochilor Săi? Iona este reprezentantul lui Israel printre națiuni, iubitul lui Dumnezeu printre popoare. Desigur, ne amintim de un israelit și mai reprezentativ care, de asemenea, a dormit într-o barcă amenințată de o mare furtună care i-a îngrozit pe toți ceilalți de la bord - care au fost totuși cu toții în siguranță pentru că el era cu ei (Mat. 8:23-27; Marcu 4:35-41; Luca 8:22-25). Trebuie să ne întrebăm dacă și în acest episod Isus se identifică în mod deliberat cu Iona, profetul ascultător identificându-se cu cel neascultător. Desigur, Iona se deosebește de Isus prin faptul că nu are puterea sa de a potoli valurile. Cu toate acestea, atunci când e nevoie, el reușește să liniștească valurile. El reușește acest lucru dându-se la moarte, satisfăcând mânia lui Dumnezeu și eliberându-i pe toți ceilalți de amenințarea răului. Ne-ar merge bine tuturor dacă am fi la fel de eficienți ca Iona, acest profet care, în ciuda lui, îl anticipează pe Hristos în atât de multe feluri.

Și, desigur, în multe feluri ne asemănăm cu neascultătorul Iona fără să ne dăm seama cu adevărat, fiind capabili să dormim în timpul dezastrelor și inconștienți de ruina pe care o aducem aproapelui nostru. Biserica ar trebui să ia în considerare identificarea cu Iona, dar cu o încredere mai puțin inocentă decât a DOMNULUI nostru Isus. Numărul de moduri în care am fugit de cuvântul DOMNULUI nostru, am coborât printre națiuni și am adormit printre dezastrele pentru care suntem responsabili sunt, fără îndoială, de ne numărat. Dar poate că ne-am putea gândi mai întâi la marele dezastru al dizolvării creştinătăţii, care lasă Occidentul plin de bogăție și artificii, comerț și tehnologie, plăceri de tot felul care pot fi cumpărate și consumate, dar niciun sens al vieții pentru care să merite să trăim. Ar merita să aruncăm totul peste bord dacă am putea găsi cine doarme la baza tuturor acestor lucruri.

Credincioșii individuali ar putea lua în considerare, de asemenea, dacă pantoful se potrivește. Dante vorbește despre faptul că a fost "atât de plin de somn în punctul în care am abandonat adevărata cale" (*Inferno* 1.11-12) încât nu și-a dat seama niciodată în mod conștient cum a ajuns să se piardă în lemnul întunecat al propriului său păcat. Ceea ce nu adaugă, deși este implicit în mare parte din poemul său, este că acest tip de somn poate provoca ruina lumii sociale, nu doar a caracterului moral al unei persoane. Niciunul dintre noi nu are dreptul să fie inconștient de teroarea și ruina din jurul nostru și niciunul dintre noi nu ar trebui să presupună că nu avem nicio responsabilitate pentru asta. Deci, este un lucru foarte bun când Iona este dezvăluit în adâncurile interioare ale bărcii. Din perspectiva lui Iona, nu doar unii marinari l-au găsit, ci același DOMN de care fuge. După cum ne amintește Psalmistul: "*cercetați calea mea și culcatul meu și cunoașteți*

toate căile mele"(Ps. 139:3). Această profunzime a cunoașterii divine este pentru confortul celor ascultători și pentru dezamăgirea celor neascultători, dar în ambele cazuri pentru binele nostru.

1:6 și a venit căpitanul și i-a zis,

Altercația dintre Iona și DOMNUL continuă. DOMNUL nu are de gând să îi lase pe marinari să se lupte singuri cu furtuna. Folosind virtuțile obișnuite ale unui bun căpitan, DOMNUL are o nouă modalitate de a ajunge la Iona și de a-l chema înapoi la sine.

Căpitanul vasului este în mod evident un om integru. El este, fără îndoială, un om mai bun decât Iona - și poate cea mai dreaptă ființă umană din întreaga carte. Dar el este un om la capătul puterilor. Reprezentant al responsabilității umane obișnuite care se confruntă cu probleme prea mari pentru a fi gestionate, el îl trezește pe omul lui Dumnezeu pentru a-i aminti că și el are responsabilități. Toată onoarea pentru simpla responsabilitate umană! Trezindu-l pe profetul iresponsabil și neascultător, căpitanul face tot ce poate face orice ființă umană pentru a salva viețile tuturor celor de la bord.

„Ce-i cu tine, dormi?

Este ca atunci când întrebăm pe cineva, cu incredulitate, „La ce te gândeai?” Sau, în cuvintele inimitabile ale versiunii King James, „*Ce vrei să spui, o, adormitule?*” Desigur, Iona nu se gândește deloc. Este inconștient, făcând tot posibilul să nu însemne absolut nimic, ca cineva prea deprimat pentru a se ridica din pat. Ce altceva se poate face atunci când fugi de Dumnezeul care a făcut cerul și pământul și chiar pe tine însuți? Te ascunzi cât mai adânc posibil în adâncurile propriei tale uitare. Alții se îmbată, iau droguri sau se sinucid. Iona coboară cât de adânc poate în întuneric, departe de lumina zilei și departe de orice fel de conștiință. El locuiește în întunericul inimii și al sufletului și al minții și al puterii, tot ceea ce este în el și care aparține de drept DOMNULUI, Dumnezeului său.

Dar Dumnezeu nu îl lasă acolo. „*Cine se poate ascunde în locuri tainice, astfel încât Eu să nu-i văd?*”, spune DOMNUL poporului său neascultător (Ier. 23:24), adăugând: ”*Oare nu Eu umplu cerul și pământul?*” Nici măcar în visele tale nu te poți ascunde de DOMNUL tuturor. Dar Dumnezeu este blând cu profetul fugar, trimițându-i un căpitan cinstit care îl cheamă afară din inconștiența și nesimțirea sa. Binecuvântarea lui Iona neascultător începe aici.

Nu este nesemnificativ faptul că începe cu un cuvânt doar uman, este primul cuvânt doar uman din poveste și este unul bun. Într-adevăr, cu excepția discursurilor lui Iona, fiecare cuvânt uman din această poveste este responsabil și inteligent, întemeiat pe frica de Dumnezeu. Lucrurile nu sunt toate în neregulă cu lumea când oamenii care nu-l cunosc pe DOMNUL pe nume pot vorbi cuvinte atât de bune.

Ridică-te,

Fără să știe, căpitanul repetă primul cuvânt al DOMNULUI către Iona, chemându-l înapoi la datoria sa, responsabilitatea sa față de acel cuvânt inițial. Desigur, "ridică-te" aici înseamnă, "*Somnorosule, trezește-te!*" Este o amintire că toți ne vom ridica nu numai din somn, ci și din moarte în înviere.

A fi treaz înseamnă a te ruga. Acum și pentru eternitate, inima care nu este moartă sau adormită strigă numele Dumnezeului său. De aici asocierea persistentă în Scriptură și tradiție între veghe și rugăciune, veghe și implorare. Căpitanul lui Iona face parte din această tradiție, ca și cum ne-ar spune tuturor: „*Treziți-vă! Nu mai face pe mortul! Ridicați-vă și rugați-vă!*” Atunci când responsabilitatea umană este la capătul puterilor, a trecut de mult vremea ca inima care este sfântă, pusă deoparte pentru slujirea DOMNULUI, să se trezească și să cheme numele Dumnezeului său.

Legătura scripturală dintre veghe și rugăciune este desigur cea mai clară la Ghetsimani, când membrii fondatori ai bisericii îl joacă pe Iona și adorm exact atunci când DOMNUL lor are cea mai mare nevoie de rugăciunile lor. „Vegheați și rugați-vă!” le spune El (Mat. 26:41; Marcu 14:38), iar în Luca 22:46 este chiar ”*Scoală-te și roagă-te!*” (foarte asemănător cu cuvântul căpitanului de aici), dar ei nu se supun deoarece, deși spiritul este dispus, carnea este slabă. Așa că DOMNUL lor

trebuie să meargă mai departe fără ei. Doar ceea ce este pe cale să se întâmple cu carnea lui Hristos - carnea umană a cuvântului divin - este suficient pentru a-i trezi pe acești adormiți din moarte pentru totdeauna. Dacă nu ar fi fost cuvântul făcut trup, cu siguranță niciunul dintre noi nu s-ar fi trezit vreodată:

Somnorosule, trezește-te!
Trezește-te din morți,
și Christos îți va da lumină. (Ef. 5:15)

Acesta este poate cel mai profund motiv pentru care cuvântul căpitanului face ecou cuvântului DOMNULUI de la început: Iona este scos din somnul său de moarte de o reamintire a singurului cuvânt care ne poate trezi cu adevărat pe oricare dintre noi.

cheamă-l pe Dumnezeul tău!

Toată lumea de la bord își strigă zeul, cu excepția lui Iona, iar acum căpitanul îi ordonă să se alăture lor. Dar el folosește verbul pentru invocare, indicând ceva mai definit și mai articulat decât verbul pentru plâns din 1:5. Poți plânge în suferință fără cuvinte ca orice animal rănit (și ființele umane sunt atât de des animale rănite), dar pentru a-ți invoca dumnezeul trebuie să-i rostești numele. A chema o persoană înseamnă a încerca să îi atragi atenția și să o faci să se apropie. A invoca un zeu înseamnă a-i rosti numele și a-i cere prezența și ajutorul. Acesta este motivul pentru care serviciile religioase încep cu o invocare, un cuvânt de rugăciune care îl cheamă pe Dumnezeu să fie prezent în și cu congregația.

În cazul pe care îl analizăm acum, ca de multe ori în Biblie, a invoca numele DOMNULUI, care este „un ajutor foarte prezent în necaz” (Ps. 46:1), este ca și cum ai chema un prieten sau un aliat să vină să te ajute în luptă (cea mai frecventă utilizare a verbului „a ajuta” atunci când subiectul său nu este Dumnezeu, ci ființele umane; de exemplu, Ios. 1:14; 10:4; 2 Sam. 10:11; 1 Cr. 12:22). Marinarii, în lupta lor cu marea, au apelat la zeii lor, care par să fie prea departe pentru a-i auzi sau a-i ajuta. Zeii națiunilor au nevoie, de obicei, de un loc în mijlocul țării lor, un sanctuar sau un templu, în care să locuiască; ei nu sunt cu adevărat disponibili în largul mării. Numai DOMNUL, Dumnezeul cerului care a făcut marea și uscatul (Iona 1:9), este în măsură să audă un echipaj de modești din întreaga lume atunci când strigă în necaz din mijlocul apelor.

Este cu atât mai instructiv, așadar, faptul că în 1:6 un păgân îl cheamă pe Iona la rugăciune. O formă ciudată de îndreptățire de sine este răspândită printre teologii creștini, care vorbesc adesea ca și cum doar creștinii ar avea vreun concept despre harul lui Dumnezeu. Aceasta este o credință bizară, infirmată aproape de fiecare dată când un păgân se roagă. Dacă vrem un text de probă, atunci iată-l: păgânii se roagă pentru harul divin și îl cheamă pe monoteist să se trezească și să li se alăture. Nu ni se vorbește aici despre nicio îndreptățire prin fapte (este esența îndreptățirii creștine de sine să crezi că toți ceilalți sunt îndreptățiți). Nu ni se spune că marinarii pretind că au câștigat favoarea divină, că efectuează ritualuri pentru a se curăța sau pentru a prelua controlul puterii divine (sacrificiile de mulțumire vor veni mai târziu, în 1:16). Se pare că păgânii știu totul despre conceptul de har. Nu trebuie să fii creștin pentru a crede într-un dumnezeu milostiv și a te ruga pentru ajutor și, spre deosebire de teologii creștini, Biblia nu întreține niciodată credința bizară că păgânii nu cred în mila divină nemeritată. Singura problemă cu acești păgâni este că nu știu la ce zeu să apeleze. Pentru asta, trebuie să învețe numele DOMNULUI, dar cel care îi poate învăța acest lucru zace neștiutor pe fundul bărcii, insensibil în neascultarea sa, o parabolă pentru creștinii farisei.

Poate că Dumnezeu ne va lua în considerare și nu vom pieri”.

Căpitanul nu știe încă suficient pentru a-l acuza pe Iona de a fi sursa problemelor lor. Tot ce poate face este să spere că zeul cuiva, dintre toți zeii ai căror închinători se află la bordul acestui vas, ar putea fi dispus și capabil să ajute. „*Poate*...” - sau, așa cum spune mai târziu regele din Ninive, ”*Cine știe?*” (3:9) - poate că există încă un zeu care îi poate împiedica să piară. Aici, la

capătul puterilor, orice merită încercat și toți au obligația de a încerca cu propriul lor zeu - chiar și acest idiot care doarme pe fundul bărcii.

Poate... cine știe? Poate părea că căpitanul fluieră în întuneric, dar are dreptate - mai mult decât știe el. Se pare că marele, necunoscutul și terifiantul Dumnezeu cu care încearcă să țină cont i-a luat deja în considerare și nu intenționează ca ei să piară. Lucrurile sunt mai bune decât par, ca de obicei într-o comedie. Singura problemă reală este Iona, iar DOMNUL are de-a face cu el chiar acum, prin intermediul căpitanului însuși.

Observați că căpitanul vorbește destul de natural la plural. El vrea ca Dumnezeul lui Iona, oricine ar fi el, să se gândească la noi, nu doar la mine - astfel încât noi, cu toții, să nu pierim. Căpitanul vorbește ca unul care poartă responsabilitatea pentru toți cei de la bord. Cât de naturală pare responsabilitatea umană atunci când o vedem la un om bun - atât de naturală încât abia o observăm. Bineînțeles că un căpitan bun vorbește așa! Dar nu toată lumea este un om atât de bun. Iona, în schimb, trebuie să se ascundă de vecinii săi tocmai pentru că fuge de Dumnezeul său. Așa că poate vorbi doar pentru el, la persoana întâi singular.

Totuși, se pare că nici măcar nu face asta. Ne-am putea gândi că va răspunde la apelul urgent și inteligent al căpitanului, dar nu auzim așa ceva. Povestea nu ne spune că Iona i-ar fi răspuns căpitanului sau că ar fi invocat numele DOMNULUI în acest moment. Se pare că Iona nu are niciun cuvânt de spus, niciun răspuns de dat lui Dumnezeu sau oamenilor. Ca profet, chemarea lui este să vorbească, dar până acum, în această poveste, el a tăcut. Aceasta nu este doar neascultare față de DOMNUL său, ci îi lasă pe toți ceilalți în urmă.

Descoperirea lui Iona (1:7-10)

1:7 Și fiecare dintre ei a zis aproapelui său,

Începe runda a treia. Nu mai este vorba de o interacțiune directă între DOMNUL și Iona, ci mai degrabă de un dialog complicat (cea mai complexă scenă dramatică din poveste) între marinari și Iona, care culminează atunci când marinarii se întorc în cele din urmă de la Iona pentru a adresa un cuvânt Dumnezeului lui Iona, astfel încât, la sfârșitul lui *Iona 1*, dialogul dintre DOMNUL și Iona cu care a început cartea s-a transformat într-un dialog între marinarii închinați și DOMNUL.

Dar când începe runda a treia, Iona apare ca fiind doar unul dintre o mulțime de oameni care vorbesc între ei. Ei sunt descriși ca fiind „vecini”, ceea ce înseamnă creaturi care ar trebui să se iubească reciproc, să nu depună mărturie mincinoasă unii împotriva altora, să nu râvnească la bunurile altora și așa mai departe. „*Aproapele*” este termenul-cheie folosit în legislația Torei, cuvântul lui Dumnezeu dat Israelului, pentru a-i indica pe cei care sunt legați între ei prin legăturile etice ale comunității și ale obligației reciproce (”*iubește-ți aproapele ca pe tine însuți*” [Lev. 19:18], «*să nu depui mărturie mincinoasă împotriva aproapelui tău*» [Exod. 20:16] și așa mai departe, în multe alte acte legislative). La acestea, *Cartea lui Iona* ne îndeamnă acum să adăugăm - cu greu putem evita să o spunem astfel - că aproapele nostru înseamnă toți cei care se află în aceeași barcă cu noi, sunt amenințați de aceleași furtuni și luptă împotriva aceleiași mări. Noi, toți muritorii, avem nevoie unii de alții, și de aceea Scriptura ne numește vecini și ne obligă unii față de alții.

„Haideți să tragem la sorți,

În lumea antică existau multe modalități de a arunca sorți. Aici, sorții constau probabil într-un fel de pietre marcate care puteau fi aruncate sau rostogolite ca zarurile pentru a indica cine este ales și cine nu. Tragerea la sorți de acest tip este ca și cum ai arunca o monedă și ai spune *cap* sau *pajură*. Aruncată în mod repetat, sorții ar putea fi folosiți pentru a alege o persoană dintr-un grup întreg printr-un proces gradual de eliminare, punând o serie de întrebări de genul acesta: „Este familia mea sau a ta? A mea. Apoi, este bărbat sau femeie? Bărbat. Atunci este fiul meu sau eu?” Conducătorii Israelului antic foloseau sorți care funcționau în acest fel pentru a-L întreba pe DOMNUL cine era vinovat (1 Sam. 14:40-42) sau cine urma să fie rege (10:19-21). Ca multe alte culturi antice, Israelul considera astfel că ceea ce pare a fi un joc de noroc este o formă de divinație, înțelegând că rezultatul este sub control divin. Vecinii lui Iona de pe vas fac la fel.

Este o mișcare inteligentă. Ajunși la capătul puterilor, ei nu pot face nimic mai bun decât să încerce ceva care le va lua următoarea mișcare din mâinile lor. După ce au făcut tot ceea ce inteligența și curajul uman pot face, renunță la propriile lor eforturi și îl caută pe zeul necunoscut care îi amenință. Ei încearcă să se pună la dispoziția lui folosind cea mai neutră din punct de vedere religios (și, prin urmare, cea mai puțin idolatră) formă de divinație posibilă - una care, necunoscută pentru ei, este remarcabil de asemănătoare cu tipul de divinație folosit chiar de poporul ales. Aici, o practică care în alte contexte ar putea deveni cu ușurință superstiție este cea mai profundă formă de religie disponibilă.

Mai mult decât atât: Dumnezeul necunoscut care îi amenință este plin de milă - în ciuda tuturor aparențelor - și răspunde cu milă întrebărilor lor disperate.

ca să știm din pricina cui a venit la noi acest rău".

Aceasta este a doua apariție a cuvântului „*rău*" (cf. 1:2), iar acum indică spre Iona, nu spre Ninive! Desigur, marinarii nu știu încă acest lucru, dar noi știm. Ei sunt neamuri ignorante, dar nu vor să rămână așa.

Și au tras la sorți și sorțul a căzut pe Iona.

DOMNUL îl prezintă pe Iona drept țapul ispășitor. Paralelele sunt numeroase, după cum vom vedea. În primul rând, legea lui Dumnezeu cere să fie tras la sorți **țapul ispășitor** în *Yom Kippur,* Ziua Ispășirii. Preotul trebuie să tragă la sorți doi țapi, „un sorț pentru DOMNUL și celălalt sorț pentru *azazel*" (Lev. 16:8). Mulți cercetători cred acum că Azazel ar putea fi numele unui demon sau al unui spiriduș de odinioară, care devenise în momentul scrierii *Torei* numele locurilor pustii, locuința demonilor, către care este trimis țapul. De aceea, traducerile recente dau acest cuvânt ebraic ca nume, „pentru Azazel", mai degrabă decât termenul folosit în traducerile mai vechi, „pentru un țap ispășitor". Cu toate acestea, Scriptura nu pare să știe nimic în altă parte despre un astfel de demon și, cu siguranță, ar fi o greșeală să vedem un *hobgoblin* pe jumătate uitat ca fiind paralel cu DOMNUL în proprietatea acestor două capre. Locurile pustii, pe de altă parte, sunt de esență. Diferența dintre cele două capre este diferența dintre curat și necurat și, prin urmare, dintre o creatură potrivită pentru a fi oferită DOMNUL în templu și o creatură potrivită doar pentru a fi aruncată, în locuri pustii, precum Iona aruncat în mare. Termenul unic englezesc „**scapegoat**" (țap ispășitor), o formă prescurtată de „**escape-goat**" (țap de evadare), este în continuare preferabil datorită modului în care ne amintește că animalul este lăsat liber pentru a evada în pustiu.

Alegerea țapului ispășitor este un exemplu grăitor al alegerii divine, adică al modului în care Dumnezeu alege. La început, nimic nu distinge cele două capre, ambele trebuind să fie pure și nepătate pentru a fi prezentate DOMNULUI la începutul ritualului. Dar, după tragerea la sorți, una dintre ele devine o jertfă sfântă, plăcută DOMNULUI, în timp ce cealaltă devine necurată, nepotrivită pentru templu sau pentru prezența lui Dumnezeu. Pare arbitrar, o chestiune de simplă întâmplare, dar, de fapt, sorții sunt mijloacele autorizate prin care DOMNUL alege ce creatură va fi victima sacrificiului și care va fi lucrul necurat aruncat în întunericul de afară. Alegerea divină pare adesea atât de arbitrară, după cum DOMNUL însuși ar dori să observăm (Deut. 7:7-9).

Un aspect este foarte important de înțeles pentru aceia dintre noi care nu sunt familiarizați cu sacrificiile din *Vechiul Testament*: țapul ispășitor este animalul care nu este sacrificat, nu este oferit DOMNULUI, deoarece este necurat. A fi ales ca *țap ispășitor* înseamnă a fi respins ca nevrednic de Dumnezeu, o urâciune mai degrabă decât o jertfă. Prin urmare, *țapul ispășitor* nu este sacrificat, ci pur și simplu aruncat - din nou, precum Iona aruncat în mare.

Prin urmare, este cu atât mai izbitor faptul că Iona reprezintă poporul ales, lumina ochilor lui Dumnezeu, și că Isus Hristos alege să se identifice cu Iona. Aceasta este însăși logica răscumpărării: vocația celui ales este de a fi cel respins, aruncat din fața DOMNULUI. Acesta este misterul, sensul ascuns din spatele arbitrariului aparent al alegerilor lui Dumnezeu. De ce să-l aleagă pe Iacov în locul lui Esau, când amândoi sunt încă în pântece și niciunul nu a făcut nimic bun sau rău pentru a face o diferență morală între ei (Rom. 9:11-12)? De ce să alegi Israelul (adică Iacov) dintre toate națiunile, când acesta nu este cu nimic mai bun sau mai bun decât restul rasei umane, toate făcute

după chipul lui Dumnezeu (Deut. 7:7)? Pare la fel de arbitrar ca și cum ai lua o bucată de lut perfect omogen și ai folosi o parte din ea pentru a face un vas pentru uz sacru în templu și o altă parte pentru a face un vas de cameră, un vas pentru murdărie și dezonoare care să fie aruncat la gunoi (Rom. 9:21). Este exact ca și cum ai alege o capră ca fiind sfântă și cealaltă ca fiind necurată, pur și simplu prin aruncarea zarurilor.

Pentru a trece peste impresia de nedreptate, trebuie să observăm răsturnările conținute în logica răscumpărării: în primul rând, alesul, DOMNUL nostru Isus Hristos, devine necurat - adevăratul țap ispășitor - pentru ca noi ceilalți să devenim curați, o jertfă acceptabilă pentru DOMNUL. Aceasta nu este o schimbare bruscă în planul divin, ci împlinirea promisiunii DOMNULUI că Iacov și sămânța lui, poporul ales, vor fi o binecuvântare pentru toate familiile pământului (Gen. 28:14; cf. 12:3). Și aceeași logică a răscumpărării este vizibilă în Iona, descendentul lui Iacov care este aruncat pentru ca o corabie întreagă de neamuri să nu piară (Iona 1:15). Alegerea lui Dumnezeu este, după cum spun cu îndreptățire traducerile mai vechi, „alegerea harului” (Rom. 11:5). Este o veste bună chiar și pentru cei care nu sunt aleși, deoarece cei aleși sunt aleși pentru binecuvântarea altora.

Nimic din toate acestea nu explică misterul profund al alegerii. De ce a fost ales Iacov în locul lui Esau? De ce este Israel poporul ales dintre toate națiunile? De ce singurul om, Isus Hristos, este alesul, Fiul etern al lui Dumnezeu? Nu avem nicio explicație pentru niciuna dintre aceste alegeri, dar ele sunt glorioase și, în retrospectivă, putem vedea ceva din profunzimea înțelepciunii din care provin și, astfel, să ne alăturăm doxologiei lui Pavel:

O, adâncimea bogăției, înțelepciunii și cunoștinței lui Dumnezeu!
Cât de nepătrunse sunt judecățile Lui,
cât de nepătrunse sunt căile Lui! (Rom. 11:33)

Sorții le spun marinarilor că Iona este cel vinovat. Dar ei își vor da seama curând și că el este alesul Domnului. Acest lucru le va provoca o mare teamă, dar va fi și pentru mântuirea lor. Și ei se pot alătura doxologiei lui Pavel.

1:8 Iar ei i-au zis,

Toată corabia îi vorbește acum lui Iona împreună, ca și cum toate națiunile i s-ar adresa lui Israel: „Ce-i cu tine?” Nu trebuie să ni-i imaginăm pe toți vorbind literalmente într-un singur glas. S-ar putea ca căpitanul să vorbească în numele lor, așa cum un rege vorbește pentru poporul său. Dar, în orice caz, sunt cu toții implicați și, evident, sunt de aceeași părere.

„Vă rugăm să ne spuneți

Ei nu-l vor mai lăsa pe Iona să tacă. Sunt politicoși și atenți în legătură cu asta - spun „te rog” - dar știu că trebuie să-l facă să vorbească sau vor muri. Așa că este timpul ca Iona să fie responsabil - să dea un răspuns.

Din cauza cui a venit asupra noastră acest rău.

Adică, „Spune-ne despre tine”. Marinarii nu o spun direct - sunt prea precauți pentru asta încă - dar îl invită să se identifice ca sursă a problemelor lor. Este ca și cum ar spune: „Dacă pantoful ți se potrivește, Iona, te rog să-l porți”. De fapt, nu există nicio îndoială că cuvântul „**rău**” a migrat acum definitiv de la Ninive la Iona (cf. 1:2, 7). Răul în care se află își are originea chiar aici, în omul căruia îi vorbesc. Semnificația secretă a dezastrului lor, în legătură cu care erau nedumeriți mai devreme, este acum prezentă în mod vizibil în carne și oase în fața lor. Cu toate acestea, ei sunt remarcabil de răbdători și corecți cu Iona, precauți și circumspecți: există o putere îngrozitoare asociată cu acest om, iar ei nu vor să stea în calea ei. Așa că se învârt în jurul cozii.

Care este ocupația voastră și de unde veniți? Care este țara voastră și din ce popor sunteți?”

Marinarii pun o lungă serie de întrebări, dintre care niciuna nu este chiar la obiect. În mod normal, prima întrebare adresată cuiva care a fost ales prin tragere la sorți ca fiind vinovat este: „Spune-mi ce ai făcut” (1 Sam. 14:43; cf. Ios. 7:19 și Iona 1:10). Dar, în loc să îi ceară să își mărturisească crima, oamenii de pe barcă îi dau lui Iona șansa de a se explica. Ei îl întreabă nu despre ceea ce a făcut, ci despre cine este el, sperând că, poate, undeva în faptele identității sale - etnia, patria și ocupația sa - există o explicație a ceea ce li se întâmplă și care îi va liniști că nu este atât de rău pe cât pare.

1:9 Iar el le-a zis: „Evreu sunt eu,

Iona vorbește acum pentru prima dată în poveste, identificându-se în sfârșit - nu că ar fi foarte comunicativ în legătură cu asta. Nu-și dă numele. Răspunde mai întâi la ultima întrebare și nu ajunge niciodată la celelalte - nu menționează niciodată, de exemplu, că este un profet din Israel. Iar răspunsul pe care îl dă este destul de evaziv. Răspunzând la întrebarea despre etnia sa („din ce popor ești?”), el se descrie ca evreu, un termen foarte vag, mult mai puțin specific decât „israelit”, un cuvânt care nu este folosit niciodată în această poveste. De fapt, este un termen destul de ciudat, în sensul că, spre deosebire de alți termeni etnici, nu îl localizează ca aparținând unui anumit loc (precum „asirian” sau „ninivit”) și nici nu îi identifică în mod clar neamul (precum „israelit”, literalmente „fiu al lui Israel”, sau „evreu”, literalmente „fiu al lui Iuda”). Se pare că se referă la un grup liber de popoare, care nu vorbesc neapărat aceeași limbă (în *Vechiul Testament*, „ebraica” nu este încă un termen pentru o limbă), dintre care unii ar fi putut pretinde o ascendență care se întorcea la un om numit Eber, cu multe generații înainte de Avraam (Gen. 11:16-27). În măsura în care acest termen se referă la etnie, el ar putea include orice număr de popoare din afara Israelului.

S-ar putea, de fapt, ca sensul principal al termenului să nu aibă legătură cu etnia, ci cu statutul social. În scripturi și în alte documente antice care folosesc ceea ce pare a fi o versiune egipteană a termenului, „**Habiru**”, evreii sunt de obicei oameni fără adăpost, adesea refugiați, uneori soldați mercenari sau dezertori, întotdeauna, într-un fel, outsideri și străini. În Geneza, când fiii lui Israel nu sunt încă o națiune, ci doar familia unui singur om, egiptenii îi tratează pe evrei ca pe o întreagă clasă de gunoaie murdare (39:14), care sunt prea dezgustători pentru a mânca cu ei în aceeași cameră (43:32). În Exod, cuvântul „evreu” care apare în gura unui egiptean poate însemna cu ușurință ceva de genul „străin” (1:15-16; 2:6-7, 11-13). Mai târziu, filistenii îi numesc pe israeliți „evrei”, mai ales când îi observă servind ca mercenari în armata filistenilor sau dezertând (1 Sam. 14:11, 21; 29:3). Nu este un termen pe care israeliții îl foloseau de obicei între ei. Prin urmare, atunci când îl descriu pe Dumnezeul lor în fața faraonului ca fiind „DOMNUL, Dumnezeul evreilor” (Exod 3:18; 5:3; 7:16; 10:3), poate că sensul este că acesta este Dumnezeul unui popor care pentru egipteni nu este altceva decât un străin murdar și fără adăpost.

Evident, acesta este modul în care Iona se prezintă oamenilor de pe barcă. Ceea ce le transmite, de fapt, este acest lucru: *„Sunt doar un străin, nu am o casă adevărată, nu mă închin la niciun templu, nu slujesc niciunui Dumnezeu în afară de cel din ceruri”*. Dar poate că tocmai acest anonimat fără rădăcini este un motiv de neliniște mai mare. Dacă vreun dumnezeu îl deranjează pe un astfel de om, acela trebuie să fie cel care supraveghează întregul pământ de sus din cer, Dumnezeul mai presus de toți dumnezeii.

și de DOMNUL, Dumnezeul cerului, mă tem, care a făcut marea și uscatul”.

După ce se identifică (într-un fel), Iona își identifică Dumnezeul. Încă o dată, el evită să-și dezvăluie propria etnie. El nu îl descrie pe DOMNUL ca fiind Dumnezeul lui Israel. Cu toate acestea, el trebuie să dea de gol punctul cu adevărat crucial. Acum, pentru prima dată în această poveste, auzim o ființă umană pronunțând numele DOMNULUI, numele sfânt care este atât de sacru pentru evrei încât aceștia nu-l mai pronunță. A lua acest nume pe buze, chiar și în epoca în care era încă permis, este inevitabil o mărturisire solemnă de credință. În mod evident, această credință nu era oferită decât ca răspuns la întrebările urgente și la nevoile stringente ale neamurilor.

Aceasta nu va fi ultima dată când Israelul ajunge la credință ca răspuns la neamuri. Pentru Pavel, într-adevăr, aceasta este cheia secretă a istoriei lumii, misterul care se deschide la

desăvârșirea tuturor lucrurilor: nu numai că neamurile cred vestea bună a unui Mesia evreu, dar credința lor îi provoacă pe evrei la gelozie și, prin urmare, la credință (Rom. 11:14). Povestea lui Iona are această dinamică paulină și, la fel ca Pavel, nu poate, în concluzie, decât să privească la credința lui Israel ca la un viitor miracol al lui Dumnezeu care trebuie așteptat cu speranță. Între timp, povestea continuă să descrie modul în care mărturisirea de credință a lui Iona salvează neamurile.

Denumirea „Dumnezeul cerului” a fost folosită de evrei în exilul babilonian și după aceea pentru a-și descrie Dumnezeul în discuțiile cu neamurile (2 Cr. 36:23; Ezra 1:2; 5:11-12; 6:9-10; 7:12, 21, 23; Neh. 1:4-5; 2:20). Utilizarea termenului de către Iona aici este în concordanță cu utilizarea evreiască exilică și postexilică: este o modalitate prin care israeliții vorbesc cu neisraeliții despre Dumnezeul lui Israel. Este, desigur, un titlu de majestate, evocând imediat imaginea celui care stă pe tron în cer și supraveghează întregul pământ, văzând tot ce este de văzut și nefiind impresionat în mod deosebit:

El șade pe tron deasupra cercului pământului,
iar oamenii lui sunt ca niște lăcuste.
El întinde cerurile ca un baldachin
și le întinde ca pe un cort în care să locuiești.
El reduce la nimic prinții
și reduce la nimic conducătorii acestei lumi. (Isa. 40:22-23)

„Frică” este aici termenul standard pentru religie, venerație pentru un dumnezeu. Nu este simpla teamă pentru viața cuiva, ca în Iona 1:5, când marinarii se tem de furtună, dar nici nu exclude astfel de sentimente. Se referă la toate activitățile prin care cineva slujește unui dumnezeu cu respect și supunere, în felul în care slujitorii unui mare rege îl slujesc - în acest caz, unul care reduce la nimic prinții și reduce la nimic conducătorii acestei lumi - și, prin urmare, include sentimentele pe care le ai atunci când ești chemat să te înfățișezi în fața marelui rege care este judecătorul tău și îți dai seama că nu ești demn să stai în prezența lui. Este un lucru destul de rezonabil să te temi de Dumnezeul cerului din adâncul inimii tale.

Dar acesta este un rege bun, bogat în milă și în îndelungă răbdare, care se pocăiește de rău (cf. 4:2). Oricine îl cunoaște va ști acest lucru și, înainte de sfârșitul capitolului, vom vedea cum teama naturală de a veni în prezența sa este temperată de mulțumire și bucurie pentru mila și bunătatea sa. Frica de Domnul se deschide spre astfel de sentimente, care merg mult dincolo de frică. Căci, desigur, în cele din urmă, iubirea desăvârșită alungă frica (1 Ioan 4:18). Dar începem cu frica de DOMNUL, care este începutul înțelepciunii (Prov. 9:10). Ceea ce se întâmplă în acest moment al povestirii este că a apărut un nou sens al cuvântului „frică”, care nu înseamnă teroarea pură a distrugerii, ci venerația pentru DOMNUL. Pe măsură ce *Iona 1* se îndreaptă spre încheierea sa, care este un final fericit pentru marinari, acest nou sens preia treptat controlul și devine tonul emoțional al întregii povestiri de până acum.

Dar în acest stadiu există încă destul de multă teroare pură. Dumnezeul cerului nu este prea departe pentru a-i urmări și a-i stăpâni, căci brațul Său ajunge până la vederea Sa. A spune că el a făcut „marea și uscatul” înseamnă a localiza puterea sa creatoare peste tot sub cer. Așa cum spune psalmistul, chemând Israelul la închinare: „*Marea este a Lui, pentru că El a făcut-o, și mâinile Lui au pregătit uscatul*” (Ps. 95:5). Rezultatul este că atât pe verticală (cerul și pământul), cât și pe orizontală (marea și uscatul), Dumnezeu posedă întregul univers pe care l-a făcut. Chiar și cerul însuși, cu stelele și îngerii săi, este creația sa:

Prin cuvântul DOMNULUI au fost făcute cerurile
și toată oștirea lor prin suflarea gurii Lui.
El adună apele mării într-o grămadă;
El așează adâncul în magazii.
Tot pământul să lăcrimeze pe Domnul;

toți locuitorii lumii să se teamă de El. (Ps. 33:6-8)

Mişcarea versetului psalmistului ar putea foarte bine să urmărească mişcarea gândurilor marinarilor: de la Dumnezeu din ceruri la adâncurile mării care sunt în mâna Lui, la locuitorii pământului care ar fi bine să se teamă de El.

Dar nu am văzut încă de ce marinarii cred ceea ce are de spus Iona despre acest lucru. De ce ar crede ei că cuvântul lui Iona este adevărat - că DOMNUL, Dumnezeul lui Iona, este de fapt Dumnezeul cerului, care a creat marea și uscatul?

1:10 Atunci poporul s-a temut de o frică mare,

Cuvântul „*popor*” de aici este diferit de cuvântul pentru etnie tradus prin „popor” în 1:8. Este același cuvânt folosit pentru populația din Ninive în 3:5, subliniind astfel paralelele dintre ceea ce se întâmplă cu oamenii din Ninive în *Iona 3* și ceea ce se întâmplă cu oamenii de pe barcă în *Iona 1*.

Oamenii de pe barcă au ajuns la punctul crucial de cotitură al vieții lor, care este și punctul de cotitură al lui *Iona 1*. Acesta este indicat de micul cuvânt discret „**mare**”, care marchează diferența dintre frica lor nou descoperită și frica lor anterioară de vântul *mare* și furtuna *mare* (1:5). De acum înainte, ei se tem de **o frică mare** (cf. 1:16), pentru că se tem de Dumnezeul cel mare al cerului, care a aruncat vântul asupra lor și a provocat furtuna. Adică, ei se tem de DOMNUL, care este „un Dumnezeu mare, împăratul cel mare peste toți dumnezeii” (Ps. 95:3). Mântuirea a venit asupra acestor oameni și, din acest moment, totul este bine cu ei, pentru că ei cred cuvântul profetului Iona care mărturisește măreția DOMNULUI și, prin urmare, se tem de o mare frică.

Pentru a vedea cum au ajuns la această credință și teamă, trebuie să acordăm o atenție deosebită mișcării extraordinar de subtile a narațiunii din acest verset. Iona tocmai a vorbit pentru prima dată în poveste, evitând în mare măsură întrebarea cu privire la propria sa identitate, dar mărturisind numele DOMNULUI. De ce ar trebui marinarii să îl creadă? Ce este în Iona care le dă această încredere în cuvântul său și această recunoaștere a măreției Dumnezeului său? Răspunsul narațiunii este clar: vinovăția lui Iona.

Iar ei l-au întrebat: „Ce ai făcut?”

Nu este ca și cum ei nu ar ști. Ei sunt acum perfect conștienți de ceea ce a făcut Iona, după cum ne informează mai departe narațiunea, și de aceea teama lor este atât de mare. Cuvintele lor aici sunt un clișeu, o formulă de acuzare imediat recognoscibilă. „Ce ai făcut?” este întrebarea pe care Dumnezeu i-o adresează Evei după primul păcat (Gen. 3:13) și lui Cain după prima crimă (4:10), pe care Iacov i-o adresează lui Laban când Laban îl înșeală (29:25) și pe care Laban i-o adresează lui Iacov când Iacov se furișează (31:26). Poporul din Iuda întreabă: „Ce ne-ai făcut?” atunci când Samson îi pune în dificultate cu stăpânii lor (Jud. 15:11), iar Samuel îl întreabă pe Saul: „Ce ai făcut?” atunci când constată că Saul a comis un sacrilegiu (1 Sam. 13:11). Punând această întrebare, oamenii de pe barcă nu mai bat câmpii. Aceasta nu este o întrebare politicoasă, ci un anunț al vinovăției lui Iona, împreună cu o cerere ca acesta să ofere ce explicații poate pentru acțiunile sale. Se pare că el nu are nicio explicație de dat. El își reia tăcerea, la fel ca atunci când căpitanul l-a întrebat: „Ce-i cu tine, dormi?” (1:6). El nu poate justifica sau chiar scuza ceea ce face.

Dar nu contează: ei știu acum ceea ce trebuie să știe. Aceștia sunt oameni inteligenți și înțeleg imediat ideea. Pun cap la cap doi și doi și dintr-o dată înțeleg totul.

Căci poporul știa că el fugea de fața DOMNULUI, pentru că el le spusese.

Aceasta este ceea ce nu știam că știau. Naratorul a ascuns această informație până acum, pentru ca noi să avem piesa lipsă din puzzle chiar în acest moment, în momentul în care oamenii de pe barcă „înțeleg”, pentru ca noi să putem „înțelege” împreună cu ei. Dar acest lucru va dura un moment. Trebuie să ne oprim și să ne dăm seama: cum anume se potrivește această piesă în puzzle?
Gândiți-vă la modul în care intruziunea bruscă a naratorului în poveste în acest moment ne perturbă așteptările. Nu ar trebui ca această informație despre fuga lui Iona de DOMNUL să fie exact ceea ce

descoperă ancheta marinarilor? Dar se pare că ei știu deja. Așadar, ce au aflat ei prin tragerea la sorți și descoperirea vinovăției lui Iona? Și ce informație nouă le-a dat Iona, pentru a-i face să se teamă dintr-o dată atât de tare? Dacă ei știu deja că Iona fuge de Dumnezeu, atunci de ce a fost nevoie să tragă la sorți pentru a afla că el este cel din cauza căruia acest rău a venit asupra lor?

Să încercăm să punem cap la cap doi și doi. Scopul nostru este să vedem de ce, în punctul culminant al cercetărilor lor disperate, mărturisirea lui Iona că DOMNUL este Dumnezeul cerului este informația-cheie de care au nevoie - și de ce o cred atunci când o aud.

Lucrul esențial de reținut este că, până în acest moment, oamenii de pe barcă nu Îl cunosc pe DOMNUL. I-au auzit numele, desigur, atunci când Iona le-a spus că fuge - aceasta este noua noastră informație ca cititori -, dar evident că nu știau cine este acest Dumnezeu anume, de care fuge Iona. Perplexitatea noastră este cauzată de o presupunere falsă aflată în spatele întrebării: „Dacă ei știu deja că Iona fuge de Dumnezeu, atunci de ce... . ?” Nimeni de pe barcă nu are conceptul nostru generic de Dumnezeu: ei cunosc doar dumnezei particulari, fiecare cu numele său propriu. Prin urmare, atunci când Iona a spus că fuge de DOMNUL, ei nu au sărit la concluzia că acesta era singurul Dumnezeu care a făcut cerul și pământul, stăpânul tuturor lucrurilor, și cu siguranță nu ar fi crezut acest lucru nici dacă le-ar fi spus. De ce ar trebui să creadă că Dumnezeul lui Iona este atât de important? În mod evident, au presupus, așa cum era perfect firesc, că acesta era doar unul dintre zeii națiunilor care se închinau la bordul vasului, zeități locale care nu puteau fi de prea mare ajutor sau rău în largul mării.

De aceea, atunci când furtuna se abate asupra lor, chiar dacă toți știu că Iona fuge de DOMNUL, ei nu se gândesc că el este vinovat de altceva decât de eșecul său de a-și invoca Dumnezeul (1:6). Pentru ei, relația unui om cu dumnezeul său este o chestiune privată, așa cum este în orice religie bine educată dintr-o societate pluralistă. Adepţii diferitelor religii ar trebui să contribuie la viața civică, rugându-se pentru binele comun în vremuri de restriște, dar neascultarea lui Iona față de propriul său dumnezeu nu este treaba lor - nu până când Dumnezeul necunoscut care a aruncat vântul cel mare împotriva lor nu dezvăluie că nu este altul decât Dumnezeul lui Iona.
Aceasta este ceea ce este dezvăluit de sorți și pecetluit de mărturisirea lui Iona. Cei doi și doi pe care marinarii îi pun acum cap la cap sunt numele DOMNULUI și identitatea Dumnezeului mare și înfricoșător care îi amenință pe toți cu moartea. Acum își dau seama pentru prima dată cu ce Dumnezeu au de-a face: Dumnezeul lui Iona, al cărui nume este DOMNUL. Și acum au toate motivele să creadă că Iona spune adevărul atunci când afirmă că DOMNUL, Dumnezeul său, nu este mai prejos decât Dumnezeul cerului, care a făcut marea și uscatul. Un astfel de Dumnezeu, înalt, puternic și măreț, dincolo de înțelegerea lor, trebuie să fie în spatele acestei mari furtuni și al pericolului lor de moarte.

Legătura cheie este presupunerea lor complet corectă că același Dumnezeu care aruncă furtuna asupra lor controlează sorții. Astfel, este clar din momentul în care sorții cad asupra lui Iona că Dumnezeul cu care au de-a face este Dumnezeul lui Iona. Iar ei știau deja că numele lui este DOMNUL și că Iona fuge de El, pentru că Iona le-a spus. Ceea ce au nevoie de la Iona în acest moment este o explicație a modului în care fuga sa i-a putut băga pe toți în atâtea probleme. Mărturisirea sa de credință este exact explicația de care au nevoie, singura explicație posibilă a dezastrului pe care l-a adus asupra lor: că DOMNUL, Dumnezeul de care fuge Iona, nu este altul decât Dumnezeul cerului, care a făcut marea și uscatul. Iona încearcă să fugă de singurul Dumnezeu de care nimeni nu poate scăpa, Dumnezeul care privește din cer pentru a supraveghea întreaga suprafață a mării și a pământului și pe toți cei care locuiesc în ele.

Când înțeleg acest lucru, sunt îngroziți. Este demn de remarcat faptul că cea mai importantă înțelegere din viața ta îți poate veni într-un moment de mare frică. Aceasta nu este o dovadă filozofică obișnuită a existenței lui Dumnezeu. Cu toate acestea, este un moment de înțelegere profundă și de inteligență autentică, în care ajung la o înțelegere durabilă despre natura existenței și despre Dumnezeul care a creat totul.

Un alt aspect demn de remarcat este rolul pe care îl joacă vinovăția lui Iona în toate acestea. Marinarii cred cuvântul lui Iona tocmai datorită amplorii vinovăției sale. Dacă acesta s-ar fi lăudat pur și simplu cu măreția Dumnezeului său, ei l-ar fi putut respinge cu genul de toleranță care face ca

pluralismul religios să funcționeze: voi aveți Dumnezeul vostru, noi îl avem pe al nostru; voi credeți că Dumnezeul vostru este măreț, noi credem același lucru despre al nostru; și putem lăsa lucrurile așa. Dar această situație este diferită: Iona nu se laudă, ci mărturisește numele Dumnezeului împotriva căruia a păcătuit. După ce marea furtună le-a dat toate motivele să creadă în măreția vinovăției lui Iona, marinarii au acum toate motivele să creadă în măreția Dumnezeului său. Aceasta este mai mult decât toleranță religioasă; de fapt, este locul unde orice toleranță își atinge limita. Ei trebuie să intervină în religia lui Iona, deoarece a îndrepta lucrurile între el și Dumnezeul său este acum o chestiune de viață și de moarte pentru ei toți. Dumnezeul acestui profet neascultător este prea clar real pentru ca ei să aibă vreo problemă în a crede în El.

Acesta poate fi unul dintre motivele profunde pentru care această carte trebuie să fie o comedie: singurul motiv pentru care cuvântul profetului Iona este convingător este pentru că el este un ratat. S-ar putea să existe aici o lecție pentru poporul lui Dumnezeu, care de obicei preferă să creadă că mărturia lor despre El este convingătoare pentru că sunt oameni atât de buni. (De unde vin eu, vorbim despre faptul că „DOMNUL lucrează în viața mea” cam cu același efect și, de obicei, nu ne referim la faptul că lucrează în felul în care o face în acest capitol al Bibliei). Există modalități importante prin care eșecurile noastre fac credibilă mărturisirea noastră de credință.

Gândiți-vă la iudeii penitenți, de exemplu, care s-au întors din Babilon la vremuri grele în țara lor, mărturisind că DOMNUL Dumnezeul lui Israel a pedepsit poporul Său pentru păcatul lor împotriva Lui, dar, datorită marii Sale îndurări, ei nu au fost nimiciți, pentru că El este un Dumnezeu milostiv și îndurător, care ține legământul și bunătatea (Neh. 9:31-32). Orice babilonian sau oricare dintre oamenii din țara în care se întorceau care ar fi fost impresionat de o astfel de mărturisire și ar fi crezut-o ar fi pus cap la cap la fel ca marinarii. Gândiți-vă la asta: ce națiune a supraviețuit vreodată unui astfel de exil? Și totuși, ce fel de națiune ar merita un astfel de exil? Cu siguranță, trebuie să fi păcătuit din greșeală, devenind o urâciune nesfântă, dar la fel de sigur este că trebuie să aibă un Dumnezeu mare, care este Dumnezeul cerului, precum și Dumnezeul lui Israel, și care este milostiv și îndurător, abundând în bunătate. Pentru că a supraviețui unui astfel de exil și a te întoarce acasă este ca și cum ai fi înghițit de mare și totuși te-ai întoarce viu.

Logica răscumpărării (1:11-17)

1:11 Ei I-au zis: „Ce să facem cu tine, ca să se liniștească marea pentru noi?”

Discuția intră într-o nouă etapă. Nu se mai întreabă cine este de vină pentru răul care s-a abătut asupra lor. Acest lucru este rezolvat. Acum este timpul să se întoarcă la viitor, la ce trebuie făcut în legătură cu furtuna. Știind ce este ea, ei pot lua în considerare propria lor acțiune și posibilitățile acesteia. Lăsând în urmă întrebarea fără răspuns „Ce ați făcut?”, ei trec la deliberare: „Ce vom face?”

Gramatical, oamenii de pe barcă s-au transformat din obiect („acest rău care a venit la noi”) în subiect („ce vom face?”). Și, în acest proces, Iona a trecut de la subiect („ce ați făcut dumneavoastră?”) la obiect („ce să facem cu votul?”). El este sursa problemelor lor, deci el este ceea ce trebuie să facă. Dar, spre deosebire de încărcătura pe care au aruncat-o peste bord, Iona este un obiect care este și un subiect care gândește și acționează, cineva care ar putea avea ceva de spus despre propriul său viitor. Așa că îl întreabă.

Ceea ce așteaptă este un cuvânt de la DOMNUL, despre care au aflat că este Dumnezeul care aruncă această mare furtună asupra lor. El este Dumnezeul lui Iona, ceea ce înseamnă că Iona nu este doar cauza răului care s-a abătut asupra lor, ci și legătura lor vitală cu puterea terifiantă din spatele tuturor acestor lucruri. Așadar, cuvintele lui Iona dețin cheia viitorului lor, precum și a lui. El trebuie să le spună ce să facă.

Căci marea devenea din ce în ce mai furtunoasă.

O altă remarcă a naratorului (cf. 1:10) este menită să elucideze gândirea marinarilor. Dar de data aceasta este un pic mai evident. Marea devine insistentă, împingându-le investigațiile mai departe cu o oarecare urgență. Dacă nu pun lucrurile la punct cu Iona - și curând - vor muri.

Furtuna este modul DOMNULUI de a le arăta dependența lor totală de cuvântul DOMNULUI. Îi forțează să se întoarcă la Iona, ca profet al DOMNULUI, pentru a primi instrucțiuni cu privire la modul în care să îl înduplece pe acest Dumnezeu mare și furios. Ca și vina lui Iona (a se vedea comentariul la 1:10), îi învață să creadă în DOMNUL.

1:12 El le-a zis: „Ridicați-mă și aruncați-mă în mare.

Profetul le spune că ar trebui să-l trateze nu ca pe un profet, ci ca pe o încărcătură. Ei au aruncat încărcătura navei în mare atunci când au fost nevoiți (1:5); acum ar trebui să-l arunce pe Iona în același mod. În acest moment, doar la asta este bun.

Iona vorbește aici atât ca profet, instruindu-i ce să facă pentru a ispăși mânia lui Dumnezeu, cât și ca un om care este gata să renunțe (nu pentru ultima dată, după cum vom vedea în *Iona 4*). Se pare că el așteaptă deja cu nerăbdare să moară - tot ceea ce a făcut până acum indică în această direcție, numeroasele sale coborâri care îl aduc tot mai aproape de adâncuri, de tărâmul neființei, îndeplinind fraza biblică comună despre coborârea în groapă (a se vedea comentariul la 1:3). Nu a existat niciodată prea mult spațiu între somnul său pe fundul bărcii și nesfârșitele întinderi de apă care sunt pentru el un loc unde să doarmă pentru totdeauna.

De data aceasta, Iona nici măcar nu va trebui să facă coborârea cu propriile puteri. Ideea sinucigașă de a se arunca peste bord este ceva ce el nici măcar nu ia în considerare - întreaga logică a povestirii este împotriva ei, după cum vom vedea. Totul va fi făcut pentru el, brațele puternice ale marinarilor ridicându-l și aruncându-l peste bord. Tot ce trebuie să facă este să se predea, să renunțe la el însuși. În cele din urmă, el poate renunța cu totul la a fi, ceea ce este cu siguranță mai ușor decât să-și continue fuga de Dumnezeul cerului, de care nimic nu este ascuns.

Cine poate măcar să respire când DOMNUL îl urmărește? Mai bine să fie înecat acolo unde nu există nicio suflare de viață. Acesta este genul de lucru pe care și l-a dorit Iov în primul său discurs lung, acea plângere sfâșietoare când a blestemat ziua nașterii sale și și-a dorit să nu fi fost niciodată, concluzionând:

> *Lucrul pe care l-am bănuit a venit peste mine,*
> *ceea ce m-am temut mi se întâmplă acum;*
> *nu am pace sau liniște,*
> *nu am odihnă, ci numai necazuri.* (Iov 3:25-26)

Așadar, acum DOMNUL, care este „lucrul de care m-am temut”, a venit asupra lui Iona, l-a prins în sfârșit și, spre deosebire de Iov, Iona pare să fi găsit acest lucru ca pe o ușurare: înseamnă că, în sfârșit, ajunge să nu mai fugă, să nu se mai teamă, să nu mai respire, să nu mai fie. El este ca un Iov care ajunge cât se poate de aproape de a-și îndeplini dorința - să devină ca unul care nu s-a născut niciodată.

Și totuși, predându-se lui Dumnezeu în acest fel, Iona este, de asemenea, cel mai asemănător lui Hristos. El renunță la viața sa pentru ca alții să poată trăi. El ispășește mânia lui Dumnezeu supunându-se ei înșiși pentru ca alții să poată fi eliberați. Ne-ar merge bine tuturor dacă am semăna cu Hristos la fel de mult ca Iona. Deși Iona se poate lăsa pradă disperării, el are prioritățile clare: tratează viețile acestor marinari buni ca fiind mai valoroase decât a sa. Există suficientă dragoste adevărată în acest lucru pentru a fi începutul unor lucruri bune, inclusiv ascultarea lui Iona. În *Iona 2*, el se întoarce la Dumnezeu în rugăciune sinceră și încredere - dar numai după ce s-a dat pe sine la moarte de dragul acestor oameni pe care abia îi cunoaște. Dragoste mai mare nu are nimeni (Ioan 15:13).

și marea va fi calmă pentru tine.

Profetul îi instruiește pe marinari cum să ispășească mânia lui Dumnezeu: o faci scăpând de profetul care te instruiește. Aceasta nu ar fi prima dată când oamenii ucid mesagerul, chiar și un mesager al lui Dumnezeu. Isus spune o parabolă despre acest lucru cu doar câteva zile înainte de răstignirea sa (Matei 21:33-46). Aceasta se dovedește a fi forma fundamentală a răscumpărării: îl ucidem pe mesagerul suprem - propriul Fiu al lui Dumnezeu - și aceasta este ispășirea care încheie toate ispășirile.

Dar oamenii de pe barcă sunt, pe bună dreptate, reticenți în a face o încercare. Așa că Iona încearcă să îi convingă, amintindu-le ceea ce ei știau deja.

Căci eu știu că din cauza mea s-a abătut asupra voastră această mare furtună".

În sfârșit, avem parte de o recunoaștere a vinovăției din partea lui Iona, un răspuns explicit la întrebările lor repetate despre cauza tuturor necazurilor lor (1:7-8). Acesta vine ca un act de generozitate. Nu îi informează cu nimic nou, ci mai degrabă le reamintește ceea ce știu deja, cu scopul de a-i convinge că nu vor scăpa cu viață din asta atât timp cât Iona este cu ei. Iona este ca o bombă cu ceas sau, mai exact, ca un dispozitiv de localizare amplasat pe nava lor, care atrage o rachetă ghidată care se apropie rapid de ei. Ei trebuie să arunce acest lucru periculos peste bord.

Aceasta este ultima dată când îi cer ceva lui Iona. El le-a prezentat o opțiune foarte neplăcută, pe care ei ar face orice să o evite.

1:13 Dar poporul a săpat ca să se întoarcă pe uscat

Oamenii de pe barcă încearcă să se întoarcă, să se întoarcă pe uscat. Acesta este același verb folosit mai târziu pentru ca ninivitenii să se întoarcă de la căile lor rele (3:8) și pentru ca Dumnezeu să se întoarcă de la mânia Sa aprinsă (3:9). Aici, desigur, este vorba doar de o schimbare a direcției fizice, dar oferă o imagine vizibilă a ceea ce înseamnă pocăința inimii: întoarcerea de la calea morții și întoarcerea la pământul celor vii. Însă propriile lor eforturi de a întoarce barca pe tărâmul celor vii nu vor fi suficiente.

Metafora ciudată a **săpăturilor** explică de ce. Ei își **sapă vâslele în mare** ca și cum ar fi uscat. Dar marea nu este uscat. Pământul îți oferă achiziție, un loc unde să stai, mijloacele de a te mișca în orice direcție alegi - toate lucruri pe care marea fără drum ți le refuză. Acesta este motivul pentru care ființele umane nu pot trăi pe mare fără artificii tehnologice, fără arta construcției de nave, care construiește o mică lume din lemn în care o persoană poate pune piciorul, cu vele care prind aerul și vâsle care sapă în apă. Dar acum această mică lume este pe cale să fie distrusă (1:4), iar marea furtună de pe mare produce o astfel de agitație în jurul lor încât nu are rost să încerce să sape în ea. Este ca și cum s-ar juca de-a prefăcătoria la suprafața adâncurilor, pretinzând că apa este pământ. Într-o zi bună - chiar și într-o zi nu foarte rea - marea te va lăsa să scapi cu astfel de lucruri. Dar nu și astăzi.

dar nu puteau, pentru că marea devenea din ce în ce mai furtunoasă asupra lor.

Nu au putut. Provocarea pune capacitatea umană în fața forței marii furtuni, iar oamenii pierd. Ei nu au puterea de a se salva.

Marea care i-a speriat devenind din ce în ce mai furtunoasă (1:11) devine acum din ce în ce mai furtunoasă asupra lor, ca pentru a sublinia punctul de vedere al lui Iona că „din cauza mea este această mare furtună asupra voastră" (1:12) și pentru a sublinia răspunsul său neplăcut la întrebarea lor despre ce să facă pentru ca furtuna să fie (pentru a traduce foarte literal) „calmă deasupra noastră" (1:11-12).

Totuși, oamenilor de pe barcă nu le place ceea ce le spun atât Iona, cât și marea. Ei ar prefera mult mai degrabă să se întoarcă pe uscat și să-l arunce pe Iona în siguranță din barcă. Faptul că încearcă să facă acest lucru, în ciuda furtunii crescânde a mării împotriva lor, arată cât de speriați sunt. Pentru că gândul de a face ceea ce spune Iona este chiar mai terifiant decât valurile învolburate.

Deci, de ce le este atât de frică? Aici povestea începe să se transforme în vești bune. Se pare că marea lor frică (1:10) este frica de DOMNUL (1:16). Ceea ce îi învață experiența lor îngrozitoare

în inima mării - ceea ce DOMNUL însuși îi învață aruncând această mare furtună asupra lor - este frica de DOMNUL, care este începutul cunoașterii și al înțelepciunii (Prov. 1:7; 9:10). Încă o dată, lucrurile merg mult mai bine decât par.

1:14 Ei au strigat către DOMNUL și au zis: „Te rog, DOAMNE,

Prima rugăciune către DOMNUL din această poveste vine din gura neamurilor. Acum, ele nu strigă pur și simplu îngrozite către toți zeii lor diverşi, ci Îl cheamă pe Dumnezeul cerului pe numele Său propriu. Într-adevăr, ceva foarte bun se întâmplă aici, pe marea furtunoasă.

Este nevoie de multe pentru ca neamurile să cheme numele DOMNULUI, dar folosind pe Iona, DOMNUL a făcut-o. Furtuna în sine nu ar fi fost suficientă. Dezastrul nu ar fi convertit pe nimeni de la bord dacă nu ar fi existat un profet care să le spună ce înseamnă și cine este în spatele lui. Iona, singur și nefericit, ghemuit sub mânia lui Dumnezeu și așteptând să moară, a început să își îndeplinească chemarea de profet.

Aceasta este una dintre marile surprize ale acestei minunate cărți, pe care nu trebuie să o ratăm. Oamenii de pe barcă nu sunt doar întâmplători în poveste, instrumente pe care DOMNUL le folosește pentru a trata cu Iona. Dimpotrivă, Iona este instrumentul pe care DOMNUL îl folosește pentru a trata cu ei, aducându-i la cunoașterea Dumnezeului celui viu. Venirea lor la DOMNUL în smerenie și nevoie, urmată la scurt timp de mulțumire și închinare, este unul dintre motivele pentru care Dumnezeu l-a făcut pe Iona profet, în primul rând. Așadar, totul este bine, iar Iona este cu adevărat un profet, un instrument al păcii și mântuirii DOMNULUI. Aceasta este calea DOMNULUI cu iubitul său, alesul său, porumbelul adevărului său. Aceasta este calea lui Israel, calea pe care Hristos o va urma, iar noi după el.

vă rog să nu pierim pentru sufletul acestui om

Marinarii reiau cuvintele anterioare ale căpitanului către Iona: „Poate că zeul ne va lua în considerare și nu vom pieri” (1:6). Dar acum că sunt siguri că au atras atenția zeului, sunt îngrijorați că ceea ce sunt pe cale să facă va înrăutăți lucrurile. Repetarea lui „te rugăm” („te implorăm” în versiunea King James) indică sentimentul lor de încălcare a legii chiar și atunci când se adresează marelui Dumnezeu al cerului, ca nişte ţărani care vin în prezența unui mare rege cu ceva scandalos să îi ceară. Iar ei chiar au ceva scandalos de cerut, de fapt: „Lasă-ne să scăpăm de acest om care îți aparține, pentru a ne salva propriile vieți”. Faptul că propriul profet al DOMNULUI le-a spus să facă acest lucru nu îl face mai puțin terifiant.

Ei vorbesc despre ***nephesh***-ul lui Iona, care înseamnă atât **viață**, cât și **suflet**. În mod similar, **psyche** în *Noul Testament* înseamnă atât *viață*, cât și *suflet*, ca atunci când DOMNUL nostru vorbește despre câștigarea întregii lumi și pierderea psihicului (Matei 16:26), unde cuvântul-cheie a fost tradus atât prin „viață”, cât și prin „suflet”, pentru că de fapt înseamnă ambele. În lumea antică, „suflet” însemna pur și simplu viață. În *Vechiul Testament*, tot ceea ce are suflare de viață are suflet, iar în Aristotel (Despre suflet 2.3) chiar și plantele au suflet - suflete vegetative, cum le numește tradiția filosofică ulterioară - pentru că, la urma urmei, ele au viață.

Dar sufletul uman este special. Legământul cu Noe, care este obligatoriu pentru întreaga rasă umană, arată clar că DOMNUL va cere viața oricărei ființe umane care ia viața altui om - suflet plătind pentru suflet, sânge pentru sânge (Gen. 9:3-6). Aceasta universalizează un principiu familiar tuturor celor din lumea lui Iona, pe care marinarii îl au foarte clar în vedere atunci când îl roagă pe Dumnezeul cerului să nu îi omoare pentru că i-au luat viața lui Iona. Sufletul individual nu-și aparține. Aparține zeului său, la fel cum aparține familiei, tribului și națiunii sale. A lua viața sau sufletul cuiva care aparține unei zeități puternice înseamnă a lua ceea ce este sacru pentru acea zeitate, iar acest lucru este posibil să vă aducă probleme. Gândiți-vă cum uciderea unui membru al unei familii puternice din Sicilia te-ar fi putut băga cândva în bucluc cu Mafia, sau cum cetățenii americani sunt feriți să fie maltratați de guvernele din America Latină sau Orientul Mijlociu, care își torturează propriul popor, dar nu vor să își pericliteze sprijinul din partea Statelor Unite. Când aparții unui zeu, unei familii sau unei națiuni puternice, există consecințe dacă te pui cu el. Și cu cât

este mai puternic cel căruia îi aparții, cu atât mai grave sunt consecințele și cu atât mai extinsă este protecția sub care trăiești.

Marinarii știu toate acestea - și la nivel intuitiv - așa că se tem de ceea ce se va întâmpla dacă se vor pune cu unsul DOMNULUI. Dar văd că nu au de ales - furia furtunii și propria lor incapacitate i-au convins de asta. Fie că le place sau nu, trebuie să aibă de-a face cu DOMNUL, Dumnezeul cerului, care are de-a face cu ei. Ei trebuie să ia viața lui Iona în mâinile lor.

Și nu pune peste noi sânge nevinovat.

Mai rău decât furtuna asupra lor (1:12-13) este perspectiva sângelui nevinovat *asupra* lor. Acesta este motivul pentru care au înfruntat furtuna decât să scape de Iona (1:13). Aceștia sunt oameni curajoși și integri, împinși dincolo de limitele lor. Așa că trebuie să cedeze și să-l lase pe DOMNUL să facă ce vrea.

Ei vorbesc precum Pilat care se spală pe mâini de sânge nevinovat (Mat. 27:24), dar teama lor este mai profundă și mai autentică. Ei sunt intimidați nu de o mulțime gălăgioasă, ci de însuși Dumnezeul cerului (Iona 1:9). Ei vorbesc cu frică de DOMNUL și, prin urmare, sunt auziți. Cu toate că îl aruncă pe Iona peste bord, ei nu îi varsă de fapt sângele și chiar nu îi fac niciun rău. Și, prin voia DOMNULUI, Iona devine ispășirea care îi salvează de la moarte. Ei sunt așa cum ar fi arătat Pilat dacă faptele sale ar fi fost făcute în ascultare.

Căci Tu, DOAMNE, ai făcut așa cum ai dorit”.

Marinarii recunosc nu numai că marea este a lui, ca să facă cu ea ce dorește (Ps. 95:5), ci și că Iona este profetul lui, astfel încât cuvântul lui Iona este cuvântul DOMNULUI: făcând ceea ce le spune Iona, ei fac ceea ce dorește DOMNUL. Cu toate acestea, nu este un gând liniștitor, deoarece ei sunt încă suficient de păgâni pentru a se teme că sunt blocați în genul de poveste pe care o găsești în tragedia greacă. Zeii pe care îi cunosc sunt perfect capabili să pună oamenii într-o situație în care orice alegere pe care ar putea să o facă este rușinoasă și vinovată, precum Agamemnon, care are de ales între a-și sacrifica fiica, Ifigenia, sau să sfideze porunca lui Zeus și astfel să eșueze întreaga flotă și să nu-și îndeplinească datoria de comandant suprem al grecilor (Eschil, *Agamemnon* 205-37). Un om aflat în această situație nu are nicio opțiune care să îl lase nevinovat.

Marinarii se tem că aceasta este și situația lor. Dar ce pot face? („Cine știe?”, cum spune mai târziu regele păgân din Ninive în 3:9.) Cel mai bun lucru pe care îl pot spune este că aceasta este doar fapta zeului - el este mare și a făcut cum a vrut; prin urmare, să nu se abată asupra lor nemulțumirea Sa pentru sângele lui Iona. Totuși, trebuie să li se pară o propunere foarte riscantă. Pentru că ei nu știu că ceea ce dorește acest Dumnezeu este mântuirea lor, nu distrugerea lor.

1:15 L-au ridicat pe Iona și l-au aruncat în mare,

Aceasta este ascultare față de cuvântul DOMNULUI rostit prin profet (1:12), un act de credință pentru care ei sunt justificați - aceeași justificare prin credință pe care o vom vedea la niniveni (3:5).

Iona nu este ucis, ci aruncat, precum gunoiul aruncat peste bord, o oală de toaletă golită sau țapul ispășitor trimis în locurile pustii. Aceasta este ceea ce faci cu murdăria și gunoiul: le iei din locul ordonat al locuirii umane și le arunci fără țintă în locul dezordinii. Lucrurile care nu-și au locul sunt aruncate peste bord pentru că nu au ce căuta nicăieri în mica lume ordonată a navei. Ele sunt înghițite de marea deschisă, care este fără drum și fără loc, fără punct de reper, locație sau casă.

Aceasta a fost întotdeauna logica curățeniei, adică logica de a scăpa de necurat. Atunci când arunci ceva la gunoi, acesta este încă undeva, dar locul exact nu contează. Ideea este că îi pierzi urma, îl uiți, îl trimiți pe tărâmul nemarcat și dezordonat, unde locurile nu au nicio semnificație. Acesta este motivul pentru care este o chestiune de suferință sau de comedie atunci când arunci ceva care are un loc în casa ta: atunci când verigheta se duce pe canalizare sau biletul câștigător la loterie este aruncat la gunoi și toată lumea trebuie să sară în tomberon pentru a-l căuta. Acela ar trebui să fie locul unde nu cauți nimic, unde totul este uitat pentru că nimic nu are cu adevărat un loc. Și mergând acolo te murdărești, pentru că devii parte din gunoi.

A fi un țap ispășitor înseamnă a face parte din gunoi, a purta toată necurăția morală a poporului lui Dumnezeu în locurile pustii, unde aceasta nu mai are loc în viața lor (Lev. 16:21-22). Dar acum avem parte de răsturnarea profundă care aparține logicii răscumpărării (a se vedea comentariul la 1:7): Iona este unul dintre oamenii sfinți, ales pentru că „DOMNUL și-a pus inima pe el” (Deut. 7:7) și căruia i s-a acordat un loc special printre toate națiunile. Cu toate acestea, de dragul unei corăbii pline de neamuri necurate, el este aruncat peste bord, luând cu el toate necurățiile care le-ar face ofensatoare pentru DOMNUL Dumnezeul său. Semnul acestui lucru nu este doar faptul că furtuna încetează imediat să mai facă ravagii, ci și faptul că barca devine imediat un templu, un loc sfânt în care sunt aduse jertfe plăcute DOMNULUI.

Iisus Hristos este, desigur, adevăratul țap ispășitor, dar este, de asemenea, adevărata jertfă: el corespunde ambilor țapi din Ziua Ispășirii, cel care este sacrificat în templu și cel care este trimis în pustie. Pe cruce, el este jertfa al cărei sânge este vărsat pentru a face ispășire pentru păcatele întregii lumi, iar la îngroparea sa devine necurat, un cadavru care trebuie depus în adâncurile pământului. Pentru că acesta este un alt aspect al sistemului de sacrificii pe care trebuie să îl înțelegem: o jertfă acceptabilă trebuie să fie curată, pură și nepătată - și nu există nimic mai necurat decât un cadavru uman, nimic care să fie ținut mai departe de terenurile sfinte ale templului. (Pentru a înțelege bine acest lucru, imaginați-vă că îmbrățișați un cadavru vechi de câteva zile sau, și mai bine, că pregătiți un cadavru pentru înmormântare și apoi mergeți imediat la cină fără să vă spălați pe mâini. Sacrificiul este, printre altele, o masă sfântă, o cină la care trebuie să vii doar după ce te-ai purificat).

Astfel, Iona aruncat peste bord seamănă mai puțin cu Hristos pe cruce decât cu Hristos îngropat și coborând în iad. Augustin vede aici o secvență, comparând lemnul corăbiei cu lemnul crucii, apoi reluând comparația biblică dintre îngroparea lui Iona în mare și cele trei zile de moarte ale lui Hristos: „*Așadar, după cum Iona a trecut de la corabie la pântecele balenei, tot așa Hristos a trecut de la cruce la mormânt, sau în abisul morții*. Și după cum Iona a suferit aceasta de dragul celor care erau puși în pericol de furtună, tot așa Hristos a suferit de dragul celor care sunt zvârcoliți de valurile acestei lumi” (*Scrisoarea* 102.34).

Dar apoi se întâmplă un lucru amuzant, ca în toate poveștile bune despre verighete pierdute sau bilete de loterie în tomberon. Odată ce ai găsit lucrul prețios și știi unde se află, nu poți decât să râzi. După cum spune tradiția creștină, acolo, în lumea subterană, se află părintele Avraam cu Lazăr în sân, așteptând venirea DOMNULUI, care merge în iad nu ca victimă, ci ca învingător al acestuia. El este singurul care merge liber printre morți, neatins de pericolele morții și ale damnării, asemenea lui Israel care pășește cu picioarele uscate prin marea cu ape îngrămădite de fiecare parte. Și chiar și iadul de atunci nu este la fel. Ca de fiecare dată când se atinge de necurați - femei care sângerau, leproși, cadavre - el nu se murdărește, ci îi curăță, chiar dacă pentru aceasta trebuie să dea viață celor morți. Și Iona, ca orice credincios, este îngropat cu Hristos pentru a învia la o viață nouă împreună cu El. Dar mai întâi trebuie să petreacă ceva timp într-un tomberon neobișnuit.

Știm cu toții ce urmează, dar mai întâi să ne întoarcem la barcă, unde vine finalul fericit pentru marinari.

și marea a încetat să se mai înfurie.

Este exact așa cum a promis Iona. Cel puțin în această privință, el se ține de cuvânt. În timp ce marea se închide deasupra capului său și îl trage la fund, deasupra lui se liniștește ca o mare fiară furioasă îmblânzită brusc, trecând de la mânia feroce la blândețe și pace. Iona, în felul său, a potolit furtuna precum Hristos. Cu toată neascultarea și nebunia sa, Iona a realizat, prin harul lui Dumnezeu, genul de lucruri pe care le realizează Hristos: a liniștit marea, a convertit neamurile și le-a învățat numele DOMNULUI. Misiunea sa profetică este deja, în mod uimitor, un mare succes. Prin el, Domnul a triumfat nu numai asupra mării (această parte este ușoară pentru creatorul cerului și al pământului), ci și asupra inimilor oamenilor. Totul merge bine.

Nu că Iona ar fi în măsură să vadă toate acestea în timp ce marea se închide deasupra capului său, dar adevărul este că povestea este acum pe drumul cel bun către finalul ei fericit. La fel se întâmplă în orice comedie: lucrurile par nebunești, ca să nu mai spunem periculoase, la mijlocul

poveștii - dar totul este bine când se termină cu bine. În timp ce Iona se scufundă în adâncuri, ne-am putea gândi la cei patru îndrăgostiți ai lui Shakespeare care se pierd în adâncul pădurii, dezorientați de visul unei nopți de vară care pentru ei trebuie să fi părut mai degrabă un coșmar: dragoste pierdută, identități pierdute, transformări terifiante. Dar totul este bine și nimeni nu este rănit, iar bunătatea sfârșitului lor nu a fost niciodată pusă la îndoială. Ei văd toate acestea când se trezesc și își iau necazurile drept un vis. Este ca și cum, peste această comedie, precum și peste întreaga istorie a lumii, dulcele Iisus rostește cuvintele pe care i le-a spus lui Julian de Norwich: „Toate lucrurile vor fi bine”. „Veți vedea singuri că toate lucrurile vor fi bine. ... Ceea ce este imposibil pentru tine nu este imposibil pentru Mine. Îmi voi ține cuvântul în toate lucrurile și voi face ca toate lucrurile să fie bine” (*Revelațiile iubirii divine* 32).

1:16 Și poporul s-a temut de o mare frică de DOMNUL,

Pentru a doua oară, marinarii se tem de o frică mare (cf. 1:10), dar de data aceasta este descrisă în mod explicit ca fiind frica de DOMNUL și înseamnă în mod clar frica reverențioasă care este temeiul închinării, al mulțumirii și al laudei. Totul este bine, iar ei știu că totul este bine și, într-adevăr, sunt pregătiți să sărbătorească.

și au adus jertfă DOMNULUI

Iona 1 se apropie de sfârșit oferindu-ne o imagine uimitoare. În timp ce fiul lui Israel se scufundă în adâncurile mării, deasupra lui oameni din toate națiunile se unesc în mulțumiri și laude, închinându-se în numele DOMNULUI, Dumnezeul lui Israel, și oferindu-i jertfe. Acest lucru inversează imaginea potopului lui Noe, care îneacă toate națiunile în adâncuri, în timp ce alesul, cel iubit care găsește har în ochii DOMNULUI (Gen. 6:8), călărește în siguranță deasupra valurilor.

Ceea ce nu se observă adesea este că această imagine din *Cartea lui Iona* este de fapt imaginea biblică normativă. După potop, Dumnezeu declară că nu va mai face lucrurile în acest fel (Gen. 9:11). El nu va distruge lumea salvând doar câțiva. Imaginea lui Iona scufundându-se în adâncuri arată ce rezultă din această declarație divină: alesul, profetul care reprezintă Israelul și, prin urmare, întregul popor ales, prețios în ochii DOMNULUI și iubit ca un porumbel, se scufundă în adâncurile distrugerii după ce a acordat marinarilor neamurilor o binecuvântare inestimabilă. Neamurile îl cunosc pe DOMNUL și sunt salvate de la moarte tocmai datorită suferinței și morții aleșilor lui Dumnezeu.

Acesta este motivul pentru care Isus, Mântuitorul întregii lumi, se identifică cu Iona, nu cu Noe. El nu a venit să se salveze pe sine sau chiar pe propriul său popor. El împlinește astfel chemarea Israelului, care este ales nu pentru propria sa mântuire, ci pentru binecuvântarea tuturor familiilor pământului. Cu toate acestea, după cum urmează să vedem, chiar și în adâncurile mării, DOMNUL nu îl abandonează pe alesul său. Și în acest fel, Isus se identifică cu Iona, fiind împlinirea lucrării sale.

și jurăminte.

Jurămintele de sacrificiu și de laudă sunt rodul tipic al recunoștinței celor pe care DOMNUL îi salvează:

> *Voi veni în casa ta cu jertfe arse*
> *și îmi voi îndeplini jurămintele față de tine -*
> *ce au spus buzele mele*
> *și gura mea a promis când am fost în necaz.*
> *Îți voi aduce jertfe arse de fân;*
> *cu fumul jertfei berbecilor voi aduce o jertfă de tauri și de țapi.*
> *Veniți și ascultați, toți cei ce vă temeți de Dumnezeu,*
> *și voi spune ce a făcut El pentru mine.* (Ps. 66:13-16)

Jurămintele au și rolul de a arăta că convertirea marinarilor la DOMNUL va dura dincolo de momentul în care vor coborî de pe vas. Dacă sunt la fel ca jurămintele pe care le găsim în psalmi, ele le vor cere acestor neamuri să dea mărturie despre mila și bunătatea DOMNULUI în prezența adunării lui Israel în templul din Ierusalim:

Ce să dau eu DOMNULUI
pentru toată bunătatea Lui față de mine?...
Îți voi aduce o jertfă de mulțumire
și voi invoca numele DOMNULUI.
Îmi voi plăti jurămintele față de DOMNUL
în prezența întregului său popor, în curțile Casei DOMNULUI,
în mijlocul tău, Ierusalime. (Ps. 116:12,17-19)

O astfel de adunare a națiunilor în Ierusalim este modul în care Biblia prevede punctul culminant al răscumpărării într-un banchet escatologic care reunește evrei și neamuri (Isaia 25:6-8; 60:4-9; 66:19-21; Zaharia 14:16; Matei 8:11; Luca 13:29). Prin urmare, pe măsură ce ne apropiem de sfârșitul lui *Iona 1*, avem deja un indiciu al împlinirii glorioase a tuturor lucrurilor.

Desigur, este doar un indiciu și există tot felul de motive pentru care nu poate fi încă împlinirea promisă. Cititorii iudei originali, văzând această imagine a neamurilor care se închină în numele DOMNULUI în timp ce un israelit este consemnat în exilul său în mare, s-ar fi gândit fără îndoială la un exemplu izbitor pe care îl aveau chiar în fața lor de închinare de lungă durată a neamurilor în numele DOMNULUI în interiorul granițelor Israelului însuși, ceea ce cu greu ar putea fi văzut ca un vestitor al răscumpărării. După distrugerea regatului de nord, asirienii au reașezat în locul lor un grup de oameni de diferite etnii (inclusiv babilonieni!), care ulterior au ajuns să se închine Dumnezeului acestui pământ, DOMNULUI, pentru a fi protejați de fiarele sălbatice, sub instrucțiunea unui preot israelit care fusese trimis înapoi din exil în acest scop (2 Regi. 17:24-41). Astfel, exilații care s-au întors din Babilon au găsit neamuri care se închinau DOMNULUI în țara sfântă alături de toți dumnezeii lor și care îi ofereau sacrificii în afara legământului cu Israel (Ezra 4:1-4). După secole de încrucișare cu rămășițele copiilor lui Israel care încă locuiau acolo, acești oameni au ajuns să fie cunoscuți sub numele de samariteni - un popor care era deosebit de ofensator pentru iudei, dar pe care DOMNUL nostru, într-un mod deosebit de emfatic, l-a făcut vecinul său (Luca 10:29-37). Tot felul de probleme apar pentru evrei atunci când neamurile cred într-un profet evreu. Dar samaritenii sunt prima etapă a răspândirii numelui DOMNULUI Dumnezeului lui Israel - care este numele DOMNULUI Isus Hristos (Fil. 2:9-11) - dincolo de Iudeea până la marginile pământului (Fapte 1:8).

1:17 și Domnul a pregătit un pește mare

Desigur, imaginea neamurilor care se închină DOMNULUI în timp ce profetul DOMNULUI se scufundă în adânc nu poate fi sfârșitul poveștii. Căci nici locurile pustii din adâncuri nu ascund nimic de Dumnezeul lui Israel. Așa cum a mărturisit Iona, el este Dumnezeul cerului, care a făcut marea, precum și pământul uscat (1:9). Astfel, unul dintre marii psalmi de laudă, după ce a chemat oștirile cerului și a îndemnat: "să laude Numele DOMNULUI, căci el a poruncit și au fost creați"(Ps. 148:5), se întoarce la laudele care se ridică de pe pământ, începând cu lucrurile mari ale adâncului: "Lăudați pe DOMNUL de pe pământ, monștrii de mare și toate adâncurile" (148:7). Așa că DOMNUL pregătește o fiară mare din adânc pentru a-și face lucrarea. Cuvântul "**pregătit**" poate fi tradus și "**numit**". Este un verb pentru a guverna, a aranja și a ordona mai degrabă decât a crea, dar utilizarea sa aici presupune că DOMNUL este creatorul suveran al tuturor lucrurilor, chiar și al locuitorilor adâncului. În timp ce Israel cântă în închinarea ei: "marea este a lui, căci el a făcut-o" (95:5). De asemenea, Psalmul creației mărturisește că chiar și Leviatanul, marele monstru marin, a fost făcut de DOMNUL, aparent doar pentru distracție:

DOAMNE, cât de multe sunt lucrările Tale!

În înțelepciune le-ai făcut pe toate:
pământul este plin de făpturile Tale.
Acolo este marea, mare și largă,
care este plină de lucruri nenumărate,
viețuitoare mici și mari. Acolo merg corăbiile,
și Leviatanii pe care i-ai format ca să se joace în ea. (Ps. 101:24-26)

Nu mai simțim în măruntaiele noastre cât de uimitoare este această mărturisire a suveranității lui Dumnezeu creatorul, deși poate că marinarii de pe mare încă mai știu.

Marele pește este o versiune comică a unui coșmar străvechi, marele monstru al adâncurilor care reprezintă haosul și distrugerea, inundarea și distrugerea lumii. Am văzut odată originile acestui coșmar când am stat cu un copil foarte mic pe malul mării și am privit valurile cum se rostogolesc, iar el era speriat pentru că nu vedea ce le-ar putea împiedica să se rostogolească și să-l înghită. Pentru toți cei care pot simți rădăcinile fricii acelui copil, DOMNUL Dumnezeu aduce siguranță și ordine în lume, spunând mării: „*Până aici poți veni și nu mai departe, și aici vor fi oprite valurile tale mândre*” (Iov 38:11). Aceeași stabilire a limitelor pentru mare este ilustrată în a treia zi a creației, când Dumnezeu separă pământul de apă, creând un loc în care pot locui ființele umane. După aceasta, primele dintre creaturile pe care Dumnezeu le face să trăiască și să se miște sub cer sunt „marii monștri marini” (Gen. 1:21). Aceasta este o inversare a viziunii mitologiei vechi din Orientul Apropiat, care baza ordonarea lumii pe o luptă primordială între un zeu precum Baal și monștrii haosului acvatic. Dumnezeu nu ucide mai întâi monstrul din adâncuri și apoi ordonează lumea locuită, ci mai întâi ordonează lumea în pace, apoi creează lucruri mari și minunate chiar și în adâncuri.

Cu toate acestea, în mărturia puterii Dumnezeului lui Israel, Scriptura se confruntă adesea cu coșmarurile mitologiei vechi din Orientul Apropiat și le folosește pentru propriile sale scopuri. Trecerea Mării Roșii este frecvent descrisă în poezii care evocă imaginea victoriei divine asupra monștrilor mării, dintre care unul se numea Rahab:

Nu tu ai tăiat-o pe Rahab în bucăți
și ai străpuns balaurul? Nu tu ai secat marea,
apele marilor adâncuri; tu ai făcut din adâncul mării o cale
pentru ca cei răscumpărați să treacă? (Isa. 51:9-10)

Și din nou, numele mai cunoscut de Leviatan:

Ai împărțit marea cu puterea ta;
ai zdrobit capetele dragonilor din ape.
Ai zdrobit capetele Leviatanului. (Ps. 74:13-14)

Astfel, în completarea traiectoriei de coborâre pe care a început-o coborând la Iope în *Iona 1:3*, coborând acum pe fundul mării, Iona sfârșește prin a testa limitele puterii DOMNULUI Dumnezeului său, Dumnezeul cerului care a făcut marea și uscatul. Este DOMNUL cu adevărat stăpân chiar și peste adâncurile ascunse ale întunericului, fundul munților, temeliile pământului și ale mării? Monștrii haosului, acele mari coșmaruri ale distrugerii oricărei ordini și locuințe, se supun oare cuvântului său? Îl laudă dragonii din adâncuri? Iona va afla pe propria piele.

Este într-adevăr un coșmar transformat în comedie. Creatura care îl înghite pe Iona nu este unul dintre monștrii teribili ai adâncurilor, nici Rahab sau Leviatan, ci doar un pește mare și impunător. După vântul mare și furtuna mare și frica mare a marinarilor, cuvântul „**mare**” s-a atașat de ceva mai degrabă banal, o bucată mare și impunătoare de defulare comică. Este ca și cum ai fi înghițit de cel mai mare imperiu pe care l-a cunoscut vreodată lumea și ai descoperi că este, ei bine, mai degrabă obișnuit, un loc în care se poate construi o casă, planta o grădină și crește copii (Ier. 29:5-6). Este doar un pește. Și, în mod ciudat, în burta acestei bestii poate trăi Iona.

Lecția este că există un adânc dincolo de adânc, dincolo de cele mai îndepărtate limite ale lumii. Priviți sub valuri, până la fundul mării, și nu veți găsi decât stânci și pești. Numiți-l pe acesta din urmă monstru marin dacă doriți, nu este mare lucru. Oriunde te-ai duce în lume, DOMNUL care a creat-o este acolo înaintea ta și îți poate pregăti o cale, chiar dacă calea este doar un pește mare. Căci ceea ce este mai adânc decât adâncurile și înainte de începutul lumii și dincolo de sfârșitul ei este cuvântul DOMNULUI care le-a creat și pe tine, care păstrează credința față de poporul legământului său.

Căci așa vorbește DOMNUL care te-a creat, Iacove,
și Cel ce te-a format, Israele:
„Nu te teme, căci Eu te-am răscumpărat,
te-am chemat pe nume,
voi sunteți ai Mei.
Când vei trece prin ape, Eu voi fi cu tine”. (Isa. 43:1-2)

Iona este Israelul, iar Israelul a trecut prin ape înainte nevătămat și uscat, pentru că DOMNUL era cu el. Acest lucru nu s-a schimbat și nu se va schimba niciodată.

să îl înghită pe Iona.

Pe măsură ce se scufundă, Iona este înghițit de două ori: mai întâi când apele se închid deasupra capului său (2:5) și apoi când peștele cel mare îl ia în primire. Totuși, se dovedește că acesta din urmă este salvarea, pregătită de DOMNUL pentru mântuirea lui Iona. Deci, la urma urmei, Iona este perfect în siguranță în inima mării, departe de casă și în exil față de orice pământ în care poate trăi un om.

Acest lucru s-a mai întâmplat înainte. Cititorii originali ai textului ar fi văzut imediat: cu mult timp în urmă, Israel a trecut în siguranță prin mare în timpul exodului din Egipt, iar mult mai recent, Iuda a fost înghițit de cea mai mare bestie dintre toate, Babilonul cel mare, sub conducerea lui Nabucodonosor care, spune profetul în numele lui Israel, „m-a înghițit ca un monstru marin” (Ier. 51:34). Într-adevăr, înghițirea este o imagine biblică recurentă pentru dușmanul care îl învinge pe Israel (Isa. 49:19; Lam. 2:16; Os. 8:8). Și totuși, după ce a fost înghițit de Babilon, rămășița lui Israel este ținută în siguranță. Iona înghițit de un monstru marin este o imagine a poporului evreu din exil, încă viu și cu un viitor, cântând cântecele Sionului chiar și în pântecele fiarei:

Dacă DOMNUL nu ar fi fost de partea noastră -
Israel să spună acum -
dacă DOMNUL nu ar fi fost de partea noastră
când oamenii s-au ridicat împotriva noastră,
atunci ne-ar fi înghițit de vii
când mânia lor ardea împotriva noastră;
atunci potopul ne-ar fi copleșit;
valurile ar fi trecut peste sufletul nostru;
apele învolburate ar fi trecut peste sufletul nostru. (Ps. 124:1-5)

Să meditām la Iona înghițit în adâncuri înseamnă, prin urmare, să ne gândim la poporul evreu în viață în exil. Nu trebuie să trecem cu vederea cât de uimitor este acest lucru. La fel cum un om nu trăiește în adâncurile mării, națiunile nu supraviețuiesc în exil. A fi în exil înseamnă a fi nu numai departe de casă, ci și departe de Dumnezeul tău, departe de țara și templul care dau sens vieții națiunii. Astfel, atunci când alte națiuni pleacă în exil, cu templele distruse și zeii învinși, ele nu se întorc. Israelul însuși nu s-a întors niciodată de la Ninive pentru a se închina vițeilor săi de aur, pe care Ieroboam i-a învățat să spună că i-au scos din Egipt.

Dar Iuda se întoarce. Lipsiți de templu și de pământ, iudeii au încă un viitor, un sens și o identitate ca popor iubit, ales și prețios. Pentru că Dumnezeul lor nu a fost înfrânt. Exilul lor nu este

eșecul DOMNULUI Dumnezeul lor, ci pedeapsa Lui pentru păcatul, rebeliunea și necredința lor. Pentru că ei cred acest lucru, vor trăi. Este într-adevăr o poveste neverosimilă: pentru că Iuda este diferit de toate celelalte națiuni, înfrângerea sa militară nu este înfrângerea Dumnezeului său, ci disciplina sa iubitoare. Pentru că El trăiește, totul este bine cu ei, chiar și atunci când sunt în exil și templul DOMNULUI este în ruine. Ca și Iona, ei au încă un viitor, chiar și atunci când sunt înghițiți de marele monstru al adâncului. Sensul exilului lor nu este distrugerea, ci penitența. Este greu de crezut. Dar este și ceea ce s-a întâmplat în realitate.

Creștinii sunt inițiați în aceeași credință atunci când și ei sunt îngropați în apă și scoși din ea pentru o viață nouă. Prin urmare, Iona în adâncurile mării este, de asemenea, o imagine a botezului și mai ales a acelui moment în care apa s-a închis peste capul credinciosului, care este acum îngropat cu Hristos. Poate că vechii creștini au avut acest lucru în minte atunci când au conceput anagrama lui Hristos ca *pește*. Trebuie pus în greacă: **ichthus**, *Iesous Christos Theos Uios Soter* - Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul - cel care te întâlnește la fund, atunci când pare că ai fost înghițit de un rău monstruos, chiar de moartea însăși. Botezul te asigură: deja ai murit cu Hristos, deja ai fost răstignit cu El. Acum vei suferi împreună cu el, dar l-ai găsit deja în adâncuri și nu există loc mai adânc în care să te poți duce unde el să nu fie acolo înaintea ta pentru a te susține și a te păstra, chiar și până la viața veșnică. Ați fost deja cu Iona în inima mării și v-ați întors. Acum veți trăi.

Și Iona a stat în măruntaiele peștelui trei zile și trei nopți.

Iona și-a încheiat lunga coborâre din fața feței DOMNULUI, care este arcul de bază al povestirii din *Iona 1*. Acum a ajuns la fund. Este cât se poate de jos. Și acolo Dumnezeu este cu el și el este salvat.

Stă acolo trei zile și trei nopți. Acest număr, atât de important în narațiunea biblică, ne amintește de multe lucruri. Întoarceți o pagină din Biblie și puteți afla că este nevoie de trei zile de mers pe jos pentru a ajunge de la un capăt la celălalt al Ninivei (3:3). Mergeți nu atât de departe în istorie și veți descoperi că Samaria, capitala Israelului, a trebuit să suporte un asediu de trei ani (2 Regi 17:5). Israel trebuia să iasă trei zile în deșert pentru a se închina DOMNULUI, conform propunerii inițiale înaintate lui Faraon (Exod. 5:3). Cele trei zile în deșert s-au transformat în patruzeci de ani și apoi într-o nouă viață în Țara Promisă.

În cele din urmă, desigur, **cel mare** care s-a identificat cu Iona a petrecut trei zile în mormânt și a numit acest lucru *semnul lui Iona*. Deoarece o mare parte din lectura noastră a acestei cărți depinde de identificarea lui Iona cu Israel și Iuda și, prin urmare, cu Hristos, Regele evreilor, trebuie să acordăm o atenție detaliată pasajelor din *Noul Testament* în care DOMNUL nostru își face explicită identificarea cu Iona, deoarece acestea sunt, de asemenea, pasajele în care identificarea Sa cu Israelul pare cea mai sever tensionată.

Extras: Semnul lui Iona

> *Și au venit fariseii și au început să se certe cu El, căutând de la El un semn din cer, punându-L la încercare. Iar El a gemut în duhul Său și a zis: „De ce caută neamul acesta un semn? Adevărat zic vouă, dacă neamului acestuia i se va da un semn”*. (Marcu 8:11-12)
>
> *Și au venit fariseii și saducheii la încercare și L-au rugat să le arate un semn din cer. Iar El, răspunzând, le-a zis: „Când vine seara, voi ziceți: «Vreme bună, căci cerul este roșu ca focul». Iar dimineața: „Vreme rea astăzi, pentru că cerul este roșu aprins și amenințător”. Fața cerului știți să o deosebiți, dar semnele timpului nu puteți! Un neam rău și adulterin caută un semn și nu i se va da semn decât* ***semnul lui Iona****”. Și, lăsându-i, a plecat*. (Mat. 16:1-4)

Și când s-a adunat mulțimea, a început să spună: „Neamul acesta este un neam rău. Ea caută un semn și nu i se va da un semn decât ***semnul lui Iona****. Căci, după cum Iona a devenit un semn pentru niniveni, tot așa va fi și Fiul Omului pentru acest neam. Regina Sudului se va ridica la judecată împreună cu oamenii din acest neam și îi va condamna. Căci ea a venit de la marginile pământului pentru a asculta înțelepciunea lui Solomon și iată că un mai mare decât Solomon este aici. Bărbații din Ninive vor învia la judecată cu generația aceasta și o vor condamna, pentru că s-au pocăit la propovăduirea lui Iona și iată că unul mai mare decât Iona este aici.”* (Luca 11:29-32)

Atunci unii dintre cărturari și farisei au răspuns: „Învățătorule, vrem să vedem un semn de la tine”. Iar El, răspunzând, le-a zis: „Un neam rău și adulterin caută un semn și nu i se va da un semn decât ***semnul profetului Iona****. Căci, după cum Iona a fost în pântecele monstrului mării trei zile și trei nopți, tot așa Fiul Omului va fi în inima pământului trei zile și trei nopți. Oamenii din Ninive vor fi înviați la judecata cu acest neam și îl vor osândi. Căci ei s-au pocăit la propovăduirea lui Iona și iată că un mai mare decât Iona este aici. Regina Sudului va învia la judecată împreună cu generația aceasta și o va condamna, pentru că a venit de la marginile pământului pentru a asculta înțelepciunea lui Solomon și iată că unul mai mare decât Solomon este aici.”* (Mat. 12:38-42)

Pasajele din *Noul Testament* referitoare la **semnul lui Iona** pot fi aranjate în ordinea creșterii explicitității, începând cu Marcu 8:11-12, care nu îl menționează deloc pe Iona. Contextul tuturor acestor pasaje este refuzul lui Isus de a da un semn la cerere - chiar și după ce a dat multe semne oamenilor, cum ar fi hrănirea miraculoasă a mulțimii, care precede imediat primele două pasaje (Marcu 8:11-12; Mat. 16:1-4). Cele două versiuni mai lungi (Luca 11:29-32; Mat. 12:38-42) sunt plasate în contextul acuzației că el scoate demoni prin puterea lui Beelzebub. Versiunea lui Luca adaugă o explicație a semnificației expresiei „**semnul lui Iona**”, în care Iona este un semn pentru niniveni, iar pasajul mai lung din Matei adaugă comparația dintre cele trei zile de moarte și îngropare ale lui Isus și cele trei zile petrecute de Iona în pântecele monstrului marin. Cele două versiuni mai lungi contrastează apoi necredința acestui „neam rău și adulterin” cu credința neamurilor - ninivenii răspunzând la predicarea lui Iona și regina sudului venind la Ierusalim într-o pregustare a banchetului eschatologic pentru a se delecta cu înțelepciunea lui Solomon, fiul uns al lui David. Și acum, unul mai mare decât Solomon sau Iona este aici, iar această generație refuză să creadă, dar vrea ca el să dea semne!

Ceea ce au în comun toate pasajele este faptul că Isus diagnostichează imediat cererea acestei generații pentru un semn ca fiind o formă de necredință. În fiecare dintre aceste pasaje, ar trebui să ni-l imaginăm gemând în spirit în timp ce refuză să intre în jocul lor. Matei 16:1-4 evidențiază în mod special acest diagnostic. Dușmanii săi vor ca el să le dea „un semn din cer”. Evident, vindecarea și hrănirea mulțimii, care au avut loc în capitolul imediat precedent, sunt miracole prea pământești pentru a-i convinge! Așa că Isus privește la fața cerului și observă că toți știu să citească semnele de acolo. Când devine roșu aprins seara, este un semn de vreme bună, în timp ce aceeași culoare dimineața este un semn de vreme rea. Oricine poate citi aceste semne; nu este nevoie de erudiția unui scrib sau a unui fariseu. Dar cineva trebuie să discearnă - să cunoască diferența dintre seară și dimineață - pentru a ști ce oră este. Și asta este ceea ce fariseii și semenii lor nu știu. Ei nu au discernut „timpul vizitei lor” (Luca 19:44) pentru că nu cred și, prin urmare, nu îl cunosc pe omul al cărui cuvânt îl ascultă. Însuși faptul că cer un semn arată că nu au nicio idee cine este acesta sau, mai rău, că au o idee foarte bună (căci cine nu poate discerne când este seară?) și fac tot posibilul să nu-l creadă.

Prin urmare, noi toți cei care spunem că credem și totuși îl negăm pe Hristos - adică noi toți cei care călcăm pe urmele apostolului Petru - suntem neamul rău și adulterin despre care vorbește Hristos. A recunoaște acest lucru înseamnă a discerne ce timp este, timpul în care Hristos ne

vizitează și își rostește cuvântul în auzul nostru, chemându-ne la pocăință și credință. A crede acest lucru înseamnă a ne recunoaște ca fiind cei cărora Hristos le vorbește și, prin urmare, cei cărora le este dat semnul lui Iona. Și aceasta este într-adevăr o veste foarte bună.

Isus este **semnul lui Iona**, dat unei generații rele și adulterine. Pentru alții, Isus va face tot felul de semne miraculoase, vindecând bolnavi, hrănind flămânzi și scoțând demoni, arătând gloria și dreptatea Împărăției cerurilor. Dar pentru o generație rea și adulterină - hotărâtă să nu fie săracă și chinuită, care face tot posibilul să nu aibă o inimă zdrobită și contrariată, care caută orice glorie și dreptate în afară de cea a împărăției în care Hristos este rege - nu este dat niciun alt semn. Niciun alt semn nu este suficient de bun, suficient de mare sau suficient de puternic. Pentru că ideea este că **Isus însuși este semnul lui Iona**. Acesta este punctul pe care necredința refuză să îl vadă, punctul fără de care toate celelalte semne nu înseamnă nimic.

Numindu-se pe sine însuși semnul lui Iona, Isus se face pe sine însuși semnul care pune capăt tuturor semnelor. Toate celelalte semne semnifică acest semn, care nu semnifică nimic în afară de el însuși. Dacă nu înțelegem acest lucru, este pentru că ne gândim că există un semn mai mare sau mai bun pe care el ni l-ar putea da. Tocmai asta ne face răi și adulterini: trebuie să renunțăm la toate celelalte și să ne lipim de acesta, dar am prefera să ne dea altceva, un miracol sau poate o schimbare dramatică în viața noastră, ca mărturie că este prezent printre noi. Nu vrem să rămânem cu nimic în afară de Isus Hristos. Astfel, suntem ca niște cercetători care comentează un text despre care nu recunoaștem că este vorba despre noi înșine și, prin urmare, nu discernem că acesta este momentul vizitei noastre.

A-l numi pe Isus „semnul lui Iona” nu înseamnă că el semnifică pe Iona. Inversul este mai aproape de adevăr: Iona - ca Solomon, ca figura cerească a Fiului Omului din Dan. 7, ca toate semnele din Vechiul Testament - indică spre Hristos, semnul care pune capăt tuturor semnelor, adică semnul despre care vorbesc toate semnele. Dar atunci de ce este el în mod specific *semnul lui Iona*?

Isus este semnul lui Iona pentru că el este un semn în același fel în care Iona este un semn. Iona nu i-a oferit lui Ninive niciun semn în afară de el însuși. Nu a făcut miracole și a avut puține de spus, iar acel puțin a fost ironic și enigmatic, ca o parabolă despre a nu ști cât este ceasul. Misterul, sensul ascuns, este chiar acolo, la suprafață, ca și cum ar spune: Nu știi al cui cuvânt auzi? Acesta este momentul, momentul în care DOMNUL vostru vă vizitează și vă vorbește. Și acum vreți un semn? Ninivenii știau mai bine, iar când Iona a venit ca un semn printre ei, i-au crezut cuvântul și s-au pocăit.

Totuși, **semnul lui Iona** este o veste bună, pentru că ninivenii au crezut și, prin urmare, trebuie să credem și noi. Desigur, acest lucru nu ne lasă nicio scuză pentru necredința noastră. Într-adevăr, marele și maleficul oraș Ninive are tot dreptul să se ridice în ultima zi și să ne condamne pe toți cei care mergem pe urmele lui Petru, dar asta doar pentru că (și aici este din nou vestea bună, Evanghelia) un mai mare decât Iona este într-adevăr printre noi și se încăpățânează să fie nimic mai puțin decât **semnul lui Iona**, dat unei generații necredincioase pentru ca noi să putem crede.

Este nevoie să spunem că nu ar trebui să fim atât de proști încât să ne considerăm mai răi decât cei care l-au auzit prima dată pe Isus predicând? Dacă suntem cât de cât atenți, ne vom da seama că nu este mai ușor să îl credem doar pentru că este prezent în mod vizibil. Într-adevăr, nu am fost puși la încercare ca acea generație anterioară, care i-a luat carnea vizibil prezentă, a atârnat-o pe o cruce și apoi a îngropat-o în inima pământului. Cu toate acestea, noi, mai mult decât ei, suntem acea generație rea și adulterină despre care vorbește Isus, pentru că, la fel ca ninivenii, noi suntem cei la care a venit unul care fusese deja îngropat de trei zile. Cei care l-au auzit prima dată pe Isus predicând nu au avut acest avantaj, deoarece el nu murise încă.

Iona este un semn în propria sa persoană pentru că a fost ca și mort de trei zile și totuși este acolo în inima orașului Ninive proclamând cuvântul DOMNULUI. Astfel, Isus este pentru noi **semnul lui Iona**, mort de trei zile și totuși prezent în inima noastră, prezent printre noi în cuvânt și sacrament, predică și mister, la fel de enigmatic ca o parabolă a cărei semnificație este ascunsă chiar la suprafață și, prin urmare, imposibil de înțeles pentru o generație rea și adulterină - cu excepția cazului în care, precum ninivenii, credem în el.

IONA 2

Psalmul lui Iona din adâncuri

2:1 Iona s-a rugat DOMNULUI Dumnezeului său din măruntaiele peștelui:

Din pește către Dumnezeul său! Aceasta este direcția rugăciunii lui Iona la nadirul neputinței sale, când nu mai are altă cale de atac. El este încă o figură comică, deși, fără îndoială, se simte destul de mizerabil. Acesta este un moment de comedie precum cel indicat în minunatul titlu al povestirii lui Flannery O'Connor, „*You Can't Be Anyorer Than Dead*” (Nu poți fi mai rău decât mort). Iona se roagă într-adevăr ca unul care este mort și îngropat în inima mării, din care nimeni nu are puterea să se întoarcă. El este cât se poate de sărac, fără resurse și fără nicio speranță plauzibilă de salvare. Evadarea din această sărăcie extremă este un miracol rezervat sfârșitului zilelor, când marea va da înapoi morții care sunt în ea, iar moartea și iadul vor da înapoi morții care sunt în ele (Apoc. 20:13).

Și totuși Iona se roagă, chiar și de la pește la Dumnezeul său nu este nimic altceva de făcut. Ca și Avraam, tatăl său în credință, el așteaptă învierea morților (Evr. 11:19). Acesta este genul de credință care stă la baza rugăciunii biblice. Acest lucru explică și de ce, chiar și atunci când privește moartea în față, Biblia este o comedie.

2: 2 " am chemat din necazul meu la DOMNUL, și el mi-a răspuns.

Rugăciunea lui Iona începe prin a se descrie pe sine la timpul trecut, într-un fel de rezumat prefață. Încă de la început, această rugăciune este mult înaintea ei înseși, descriindu-se pe sine și răspunsul DOMNULUI ca și cum s-ar fi întâmplat deja. Într-adevăr, întreaga rugăciune vorbește despre ea însăși ca și cum ar fi fost deja rostită, relatând procesul de apariție și de răspuns al acesteia. Aici, în adâncul neputinței sale, Iona privește mila pe care o imploră ca pe un fapt împlinit. Astfel, el vorbește ca un profet, unul care ne vorbește cu încredere despre căile DOMNULUI. Am putea spune: el vorbește escatologic, privind întreaga poveste din punctul de vedere al sfârșitului și împlinirii ei. Pentru a folosi un alt termen tehnic, el vorbește *proleptic*, ceea ce înseamnă că relatează sfârșitul poveștii ca și cum s-ar fi întâmplat deja, vorbind despre răscumpărarea sa viitoare ca despre un lucru împlinit în prezent.

Această perspectivă *proleptică* sau escatologică surprinzătoare este întărită în fraza de deschidere de utilizarea persoanei a treia pentru a-L descrie pe DOMNUL, ca și cum acest discurs ar fi mai mult narativ decât o petiție. Este ca și cum rugăciunea profetului ar fi suficient de vizionară pentru a se situa în afara ei, ca un observator omniscient care vede întreaga interacțiune dintre om și Dumnezeu, dintre rugăciunea umană și răspunsul divin. Într-adevăr, Iona se roagă acest psalm ca și cum ar fi cuvântul DOMNULUI însuși - ceea ce, desigur, este, fiind Sfânta Scriptură scrisă pentru edificarea, instruirea și mângâierea noastră. Nu există niciodată nicio îndoială în acest cuvânt că DOMNUL este mai mare decât necazurile lui Iona și, în acest sens, necazurile sale sunt deja depășite de îndată ce Iona se întoarce la DOMNUL în rugăciune, uitându-se de la necazurile sale la Dumnezeul de care a fugit până acum întreaga poveste. Astfel, acum, chiar la începutul întoarcerii sau convertirii sale, el poate rezuma cu încredere întreaga poveste a răscumpărării sale în avans.

Rezumatul este de fapt destul de fad, chiar un clișeu. Toți cei care ne rugăm psalmilor am mai spus acest gen de lucruri de zeci de ori: de exemplu, „În necazul meu am chemat pe DOMNUL și El mi-a răspuns” (Ps. 120:1); sau, „Am chemat pe DOMNUL în necaz și DOMNUL mi-a

răspuns” (118:5); sau, „În ziua necazului meu te voi chema, căci Tu îmi vei răspunde” (86:7). Având în vedere necazul extraordinar în care se află Iona, utilizarea acestui clișeu este doar puțin surprinzătoare. Poate că este menit să ne ajute să vedem ceva: că niciun necaz nu este extraordinar pentru Dumnezeu, niciunul nu este în afara ajutorului Său. Dezastrul lui Iona este doar un necaz în plus din care Dumnezeu îi poate scoate pe oameni.

Acest lucru are o altă implicație în sens invers: noi, ale căror necazuri nu par atât de adânci precum cele ale lui Iona, nu trebuie să ezităm să ne rugăm psalmul lui Iona, așa cum ne rugăm mulți alți psalmi care îl cheamă pe DOMNUL din necazuri care nu sunt chiar ale noastre. Chiar și în superficialitatea noastră, avem permisiunea de a ne ruga din adâncuri: „Din adâncuri te-am chemat, DOAMNE; DOAMNE, auzi glasul meu!” (Ps. 130, 1). Căci în rugăciune ne îmbrăcăm în Hristos, care a rostit toți psalmii, și astfel, împreună cu El, putem lua asupra noastră toate necazurile și suferințele descrise în ei. Într-adevăr, în măsura în care necazurile noastre cresc, precum cele ale lui Iona, din păcatele noastre, ele pot să nu fie atât de superficiale pe cât credem. Așadar, în rugăciune, ne putem îmbrăca în Hristos și în identificarea Sa cu Iona. Și noi putem invoca numele DOMNULUI din necazurile noastre, știind că El a răspuns deja. Harul Său merge înaintea noastră.

Așadar, indiferent dacă problemele noastre sunt profunde sau superficiale, rostirea unor clișee familiare despre modul în care Dumnezeu ne răspunde atunci când Îl chemăm este într-adevăr o formă suficientă de rugăciune. Nu este nevoie să fim originali în cererile noastre. După cum vom vedea, psalmul lui Iona în sine este adesea destul de lipsit de originalitate, mare parte din el fiind o pastișă a cântecelor lui Israel.

Adevărata problemă cu psalmul lui Iona este că vine atât de târziu. În timp ce marinarii de deasupra lui, care au găsit deja siguranță și izbăvire, sărbătoresc bunătatea DOMNULUI cu sacrificii de mulțumire, Iona ajunge în cele din urmă să facă ceea ce căpitanul îl îndemnase să facă cu ceva timp în urmă (1:6): el invocă numele DOMNULUI. Marinarii au ascultat de DOMNUL înainte de a fi prea târziu, înainte de a suferi naufragiul, în timp ce Iona nu se roagă decât după ce a ajuns la fund. Într-adevăr, de multe ori ne rugăm prea târziu: adormiți de lene spirituală sau speriați de confruntarea cu Dumnezeu, ne amânăm rugăciunile până când dezastrul ne-a depășit deja și moartea nu mai este ceva de care să ne temem, ci a sosit și a devenit locuința noastră. Totuși, tocmai atunci descoperim că nu este niciodată prea târziu pentru rugăciune. Ne putem ruga din valea umbrei morții (Ps. 23:4), la fel cum Iona se ruga din măruntaiele peștelui.

Fără îndoială, suntem la fel ca Iona atunci când ne adresăm rugăciunile noastre tardive: răspunsul ne-a depășit deja tocmai prin faptul că ne rugăm acum. Deja, fără ca noi să știm, dar în jurul nostru și deasupra noastră, există închinare, doxologie și laudă, în timp ce oameni din toate națiunile își fac jurămintele și sacrificiile mult deasupra capului lui Iona. Între timp, în pântecele fiarei s-a întâmplat ceva și mai remarcabil decât finalul fericit din *Iona 1*: și Iona invocă în sfârșit numele DOMNULUI. Răscumpărarea a început peste tot.

<u>Din pântecele Sheolului am strigat,</u>

Pentru a treia oară, cartea descrie locul adânc din care Iona îl invocă pe DOMNUL: din măruntaiele peștelui (2:1), din necazul său (2:2) și acum din pântecele Sheolului. Prima descriere este nivelul literal al poveștii; a doua este limbajul fad și abstract al sentimentelor (care se aplică tuturor celor care ne aflăm în necaz, indiferent de povestea noastră); iar a treia este o descriere poetică vie care dezvăluie adevăratul sens al necazului în care se află Iona. Restul psalmului lui Iona funcționează la acest nivel mai adevărat, poetic. Nu are nimic de spus despre pește și prea puțin de spus despre celelalte detalii literale ale necazurilor lui Iona, dar are multe de spus despre cum este să cobori printre cei morți.

Căci Sheol este, desigur, locul morților din *Vechiul Testament*, locul adânc în care toată făptura merge, pentru a nu se mai întoarce niciodată. Nu ar trebui să ne gândim la el ca la o viață după moarte, nici măcar ca la o viață de pedeapsă, precum Gehenna sau iadul din *Noul Testament*. Sheol este un loc al morții, nu al vieții după moarte. Este ceea ce arată moartea înainte ca totul să fie schimbat prin învierea lui Isus Hristos, care a coborât în Sheol ca învingător al acestuia, luând captivă captivitatea (Ef. 4:8) și a devenit prima roadă a tuturor celor care dorm în moarte (1 Cor.

15:20). A fi în Sheol înseamnă pur și simplu a fi mort, dincolo de orice ajutor, cu excepția cazului în care Dumnezeu poate da viață la ceea ce este mort. A fi cu Iona în acest moment al poveștii sale înseamnă a fi acolo unde doar Isus Hristos te poate vizita și salva.

Acesta trebuie să fie motivul pentru care Iona se roagă ca și cum totul este bine. Îngropat în inima mării, el strigă din Sheol, unde Iisus trebuie să vină și să cucerească. Iona este botezat aici, îngropat într-o moarte care nu este doar a sa, ci a lui Hristos, pentru a putea fi înviat la o viață nouă care nu este doar a sa, ci a DOMNULUI. A te ruga din pântecele Sheolului înseamnă a te ruga din apele botezului, unde murim cu Hristos - unde DOMNUL, adică Domnul Isus Hristos - a ascultat deja rugăciunea celor morți.

Este surprinzător cât de des rugăciunea biblică este astfel, vorbind din moarte și distrugere ca și cum acestea ar fi deja un lucru din trecut. Așa începe, de exemplu, psalmul pe care DOMNUL nostru însuși îl rostește pe cruce: „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce M-ai părăsit?” (Ps. 22:1), dar care se încheie cu o celebrare a mântuirii DOMNULUI în care neamurile sunt chemate să mulțumească DOMNULUI pentru că l-a eliberat: „*Vor veni și vor vesti dreptatea Lui unui popor încă nenăscut, că El a făcut aceasta*” (22:31). Abandonat pe cruce, murind pentru a fi primele roade ale învierii, Domnul Isus știe că este Mântuitorul tuturor națiunilor și se roagă în consecință.

Prin urmare, ar trebui să avem în vedere încă o paralelă: Iona este israelitul reprezentativ pentru publicul inițial de cititori evrei care se gândesc la semnificația captivității lor în Babilon, care este timpul lor în pântecele fiarei. Iona înghițit în inima mării reprezintă Iuda înghițit în Babilon, coborând într-un fel de moarte națională. Națiunile nu se întorc din exil, așa cum nici oamenii nu se întorc din morți. Cu toate acestea, iudeii din Babilon se roagă și cântă psalmi ca și cum ar fi fost acolo doar pentru a fi disciplinați de tatăl lor iubitor, nu pentru a fi distruși. Într-adevăr, acolo ei devin un popor dedicat supunerii față de legea lui Dumnezeu. Ei ies din adâncurile exilului ca un popor nou și renăscut, ca și cum ar fi fost botezați în Babilon. Perioada exilului este perioada salvării, transformării și reînnoirii lor.

Astfel, rugăciunea lui Iona în măruntaiele peștelui trebuie să ne amintească de poporul lui Iuda care cântă cântările Sionului lângă apele Babilonului, unde își aduc aminte de Ierusalimul care va veni (Ps. 137:1). Învierea lor din exil nu este doar prefigurarea, ci și precondiția învierii din morți a DOMNULUI nostru. Dacă nu s-ar fi întors în țara lui Israel, nu ar fi existat evrei - și, prin urmare, nici DOMNUL Isus, nici înviere și nici mântuire pentru neamuri.

<u>și voi ascultați glasul Meu.</u>

O schimbare bruscă: după fraza introductivă care se referă la DOMNUL la persoana a treia, psalmul trece la persoana a doua, vorbindu-i DOMNULUI mai degrabă decât despre El. Desigur, acest lucru este mai potrivit pentru discursul rugăciunii, care se adresează lui Dumnezeu Totuși, este încă la timpul trecut: Iona îi vorbește DOMNULUI ca unuia care a auzit deja ceea ce vorbește Iona, a făcut deja ceea ce îi cere să facă.

Folosind un alt clișeu scriptural, Iona spune că DOMNUL i-a auzit vocea. Acest lucru nu poate fi adevărat la propriu, pentru că nu există voce în inima mării, printre creaturi care nu au suflare. Iona trebuie să se fi rugat în tăcere, la fel de lipsit de voce ca și morții. Este poate singura rugăciune tăcută din întreaga Biblie. Cu toate acestea, ea vine în fața Dumnezeului cerului, care nu numai că vede adâncurile, dar aude și vocea celor fără voce.

Aceasta este o mângâiere dincolo de cuvinte. Toți cei care, la un moment dat, vom fi la fel de săraci ca și morți, ne putem ruga și putem fi auziți, indiferent cât de neputincioși sau morți vom fi în interior. Imaginați-vă că sunteți doborât de coreea Huntington, boala degenerativă care l-a lovit pe Woody Guthrie, luându-i treptat orice mișcare din corp, chiar și din gură și limbă, până când cântărețul nu a mai avut voce. Chiar și un astfel de om se poate ruga DOMNULUI și poate fi auzit. Nu ne putem coborî niciodată atât de jos încât să nu mai avem acces la mila divină.

<u>2: 3 m-ai aruncat în adânc,</u>

Iona începe acum o relatare la persoana a doua, descriind acțiunile celui căruia îi vorbește. Prin urmare, chiar dacă rugăciunea sa spune povestea propriei sale vieți, atenția noastră este atrasă

de faptele DOMNULUI, nu de cele ale lui Iona. aceasta este ceea ce face ca narațiunea poetică a lui *Iona 2* să fie atât de fundamental diferită de narațiunea în proză a lui *Iona 1*, deși acoperă multe dintre aceleași evenimente. În această a doua narațiune, mai profundă, auzim despre Iona nu ca făcător, ci ca suferind. El nu apare ca agent în această poveste, ci ca cel asupra căruia acționează agentul: de aceea Iona este obiectul, nu subiectul verbului activ din această propoziție. Căci în fiecare relatare a răscumpărării, cei răscumpărați apar în primul rând ca obiecte gramaticale de activitate: "eu" sau "noi", nu "Eu" sau "Noi", ca de exemplu atunci când mărturisim că "Hristos a murit *pentru mine*" sau că "el a fost răstignit și *pentru noi* sub Ponțiu Pilat."

Iona care apare în această narațiune că nici măcar nu are suficientă putere pentru a face din rugăciune o mărturisire a păcatului. Aceasta ar necesita cu siguranță cuvântul „eu". Dar Iona se roagă aici nu ca unul care cere iertare, ci ca unul care a fost odată mort în greșelile și păcatele sale (Efes. 2:1). Cei morți nu pot cere iertare, la fel cum nu pot fi vindecați și nu se pot salva singuri. Așadar, accentul acestei rugăciuni este pus pe lucruri mult mai mari decât ceea ce a făcut sau poate face Iona: pe puterea mării, a morții și a Sheolului, precum și pe voința DOMNULUI de a avea milă chiar și de cei morți.

Dar nu există milă fără dreptate, așa că prima acțiune din această poveste a răscumpărării este aruncarea de către DOMNUL a lui Iona, care cu siguranță este un păcătos, în adâncurile mării. Este ca și cum partea din *Cartea lui Iona* care îl privește pe Iona însuși începe cu adevărat doar atunci când marinarii îl aruncă peste bord. Ei sunt mâinile DOMNULUI, slujitorii săi credincioși. Înainte de acel moment, accentul poveştii era (deși poate că nu ne-am dat seama la început) de fapt pe mila DOMNULUI față de marinari. Dar acum, în *Iona 2*, este vorba despre mila DOMNULUI față de Iona. Suntem pe cale să vedem ce face DOMNUL cu păcătoșii morți.

Dar să nu facem nicio greșeală. Ei sunt morți pentru că Dumnezeu îi ucide. Căci DOMNUL este cel care îl aruncă pe Iona în mare. (Verbul de aici este diferit de cel tradus prin „aruncă" în *Iona 1*, dar nu comportă o diferență apreciabilă de sens). Așa cum acest lucru nu înseamnă că marinarii nu l-au aruncat de fapt pe Iona peste bord (pentru că acestea nu sunt explicații rivale, ci două descrieri perfect compatibile ale aceleiași acțiuni, ca și cum ai spune atât „m-am împiedicat", cât și „nu mă uitam pe unde merg"), tot așa acesta este adevărul mai profund din spatele faptului important că păcatul este propria sa pedeapsă, conducând inerent la moarte. Păcatul este propria sa pedeapsă tocmai pentru că DOMNUL a făcut ființele umane să trăiască sub ochii Săi, astfel încât atunci când se îndepărtează de El se îndreaptă inevitabil spre moarte, așa cum face Iona în coborârea sa din *Iona 1*. Aceasta este fapta DOMNULUI, care ne-a făcut astfel. Este fapta Lui că păcătoșii sunt într-adevăr cauza propriei lor morți, așa cum Iona este într-adevăr cauza propriei sale scufundări în Sheol. Este vina lui Iona, dar asta nu înseamnă că DOMNUL nu l-a pus acolo. Aceasta este o veste bună, pentru că rezultatul este că, în orice necaz, ne putem întoarce și ruga la cel care ne-a adus acolo, care ne poate și scoate. Din orice iad ne-am făcut noi, păcătoșii, putem spune DOMNULUI: „Tu m-ai pus în groapa cea mai de jos, în întuneric, în adânc" (Ps. 88:6) și, prin urmare, putem avea speranță.

Aceasta înseamnă că începem prin a recunoaște cât de profund este necazul nostru: este necazul nostru cu DOMNUL. Psalmul lui Iona semnalează acest lucru de la început, reluând limbajul exodului lui Israel și atribuindu-i lui Iona locul dușmanului pe care DOMNUL îl distruge. Auzim acest limbaj atunci când exilații iudei se întorc din Babilon și Neemia spune povestea fondatoare a identității lui Israel ca națiune folosind același vocabular ca psalmul lui Iona, într-o altă narațiune la persoana a doua adresată DOMNULUI: „Tu ai împărțit marea în fața lor, astfel încât ei au trecut prin mijlocul mării pe uscat; iar pe prigonitorii lor i-ai aruncat în adâncuri, ca pe o piatră în apele puternice" (Neh. 9:11). La rândul său, vocabularul lui Neemia face ecou cântecului original care celebrează victoria DOMNULUI la Marea Roșie, vorbind despre carele și călăreții lui Faraon: „Adâncurile i-au acoperit; s-au scufundat în adânc ca o piatră" (Exod. 15:5). Versetul de deschidere al psalmului lui Iona îl portretizează astfel pe Iona în termeni pe care Israelul îi rezerva în mod tradițional lui Faraon. Este ca și cum am fi stat în acea zi la Marea Roșie și l-am fi văzut pe Moise și pe poporul său aruncați în adânc în locul lui Faraon și al armatelor sale.

Pentru exilații care se întorceau citind *Cartea lui Iona*, așa trebuie să se fi simțit la început când au fost duși în Babilon, inversând direcția exodului „din casa robiei” (Exod. 20:2). S-ar simți ca în cea mai de jos groapă, moartea lui Israel.

<u>în inima mării,</u>

Cuvântul pentru „inimă” aici este același cu termenul anatomic pentru organul din pieptul nostru și cu termenul psihologic pentru puterea de înțelegere, dar, la fel ca omologul său englez, poate însemna și „mijlocul” sau centrul a ceva, mai ales dacă este îndepărtat, inaccesibil și adânc. Expresia „inima mării” este des întâlnită în *Vechiul Testament*, unde poate însemna marea deschisă departe de țărm, ca în „drumul unei corăbii pe inima mării” (Prov. 30:19), dar și adâncurile mării de dedesubt. De aceea, în pasajul despre corăbiile din Tarsis (citat în comentariul la 1:3), corăbiile navighează atât pe inima mării (Ezec. 27:26), cât și se scufundă în inima mării (27:27).

Scriptura arată clar că DOMNUL este stăpân chiar și peste inima mării. Prin exercitarea acestei stăpâniri, El își salvează poporul de armata lui Faraon, în timp ce tot Israelul cântă în lauda Lui:

La suflul nărilor Tale, apele s-au îngrămădit;
inundațiile s-au ridicat grămadă;
adâncul s-a închegat în inima mării ...
Tu ai suflat cu vântul tău, marea i-a acoperit;
ei s-au scufundat ca plumbul în apele puternice. (Exod. 15:8,10)

Reluând acest limbaj, psalmii vorbesc despre DOMNUL care apără Israelul de puterea mării, care poate doborî cel mai înalt munte - imagine pentru tumultul invaziilor și distrugerea națiunilor. Dumnezeu este o fortăreață puternică pentru Israel, salvându-l chiar din inima mării:

Dumnezeu este refugiul și tăria noastră,
un ajutor foarte prezent în necazuri.
De aceea nu ne vom lepăda,
chiar dacă pământul cedează și munții cad în inima mării,
chiar dacă apele ei răcnesc și spumegă
și munții se cutremură de valul lor. (Ps. 46:1-3)

Acest lucru contrastează cu siguranța cetății lui Dumnezeu:

Dumnezeu este în mijlocul ei,
ea nu se va clătina;
Dumnezeu o va ajuta din timp.
Neamurile turbează, împărățiile se clatină,
el își rostește glasul, pământul se topește. (Ps. 46:5-6)

Neamurile care se înfurie sunt ca apele care răcnesc, iar împărățiile care se clatină sunt ca munții care cad în inima mării, după cum confirmă imaginile din alți psalmi, care descriu cum Dumnezeul lui Israel:

a întemeiat munții,
fiind încununat cu putere,
și oprește vuietul mărilor.
vuietul valurilor,
tumultul popoarelor. (Ps. 65:6-7)

Astfel, inundațiile și valurile sunt în mod regulat imagini ale tumultului popoarelor, ale valurilor armatelor invadatoare venite să înghită Israelul (vezi și Ps. 124:1-5). Prin urmare, aruncarea lui Iona în inima mării amintește de Ierusalim, cetatea lui Dumnezeu din Iuda, care nu este protejată de tumultul popoarelor, de furia națiunilor, ca un munte care este spălat în inima mării. Acesta este exilul babilonian al lui Iona.

Și potopul m-a înconjurat.

Aici încep o serie de imagini ale faptului de a fi înconjurat, copleșit și încurcat de ape, care face ecou multor alte poezii biblice despre armatele asediatoare, puterea Sheolului și teroarea mâniei divine. Poezia începe cu Iona la suprafață și cu apele care îl inundă, ca niște armate venite să asedieze un oraș. Verbul „a înconjura” este, de fapt, adesea folosit pentru forțele militare care asediază un inamic (Eccl. 9:14; 2 Împ. 6:15; 8:21), precum și pentru mulțimile violente care atacă o casă (Gen. 19:4; Jud. 19:22; 20:5) și, prin urmare, și pentru Israel printre națiunile ostile (Ps. 118:10-12). Cu toate acestea, așa cum una este să fii înconjurat de ape din toate părțile și cu totul altceva să fii înghițit de ele, tot astfel, ce este mai rău nu s-a întâmplat încă atunci când un oraș este asediat, dar nu capturat.

Toate valurile și spărgătorii tăi au trecut peste mine.

Acum se înrăutățește. Folosind limbajul ridicat direct de la Ps. 42: 7, Iona descrie apa nu numai că îl înconjoară, ci se ridică deasupra capului său. Mai rău, este apa DOMNULUI, "valurile și spărgătorii tăi", astfel încât pericolul cu care se confruntă Iona în aceste adâncimi este DOMNUL însuși, așa cum spune Psalmul: "m-ai copleșit cu toate valurile tale" (88: 7). Puterea apei de a înghiți și distruge o face o imagine potrivită pentru teroarea indignării feroce a lui Dumnezeu: Mânia Ta M-a cuprins; atacurile tale îngrozitoare m-au distrus. Toată ziua mă înconjoară ca un potop; m-au înghițit cu totul. (Ps. 88:16-17)

Aceasta nu înseamnă că potopul mâniei lui Dumnezeu este altceva decât armatele dușmanilor lui Israel. Mai degrabă, în fiecare dușman, în profunzimea Sheolului însuși, dușmanul care ne confruntă este Dumnezeul nostru. Aceasta este atât teroare inevitabilă, cât și temelia oricărei mângâieri și mântuiri.

2:4 Apoi am zis: 'Am fost izgonit din fața ochilor tăi,

Primul act al lui Iona descris în rugăciunea sa, narațiunea sa la persoana a doua, este el însuși un act de rugăciune. Căci singurul aspect al acțiunii umane pe care rugăciunea nu-l poate uita este vorbirea umană. Așa că Iona vorbește despre propriul său discurs: "atunci am spus ..". Singurul lucru pe care l-a făcut în această relatare până acum este să spună ce a făcut DOMNUL. Când cuvântul "eu" apare a doua oară în propoziție, este subiectul unui verb pasiv, ceea ce înseamnă încă o dată că Iona nu este Făcătorul, ci făcutul. Recunoscând suveranitatea mâniei divine, Iona se uită înapoi la calea fugii sale foarte active de la Dumnezeu ca și cum nu ar fi alta decât calea exilării sale de la Dumnezeu. În tot timpul în care Iona a coborât, fugind de Fața DOMNULUI în *Iona 1*, Dumnezeu l-a alungat de fapt din ochii lui. Fuga lui Iona este fapta DOMNULUI, pedeapsa dreaptă a neascultării lui Iona care îl aruncă în exil, îndepărtându-l din ce în ce mai mult de țara celor vii.

În același mod, poporul lui Israel care s-a îndepărtat de DOMNUL și s-a închinat vițeilor de aur a fost în cele din urmă luat prizonier de asirieni, deoarece DOMNUL „i-a alungat de la fața Lui” (2 Regi. 17:20). Acestea sunt două descrieri ale aceleiași serii de evenimente, una din punct de vedere uman și una din punctul de vedere al lui Dumnezeu. Aceeași dublă descriere se aplică iudeilor, care se întorc de la DOMNUL și sunt luați prizonieri de către babilonieni, așa cum i-a avertizat Ieremia în numele DOMNULUI în timp ce se afla chiar la ușa templului: „Și vă voi alunga de la fața Mea, așa cum am alungat toate rudele voastre, seminția lui Efraim” (Ier. 7:15). După cum am văzut, coborârea lui Iona este fundamental aceeași cu a lor, coborând din Ierusalim și îndepărtându-se de fața DOMNULUI în locul Său sfânt (vezi comentariul la 1:3).

totuși mă voi uita din nou la templul tău sfânt'.

Un om care se îneacă, pe cale să se scufunde pentru ultima dată sub valuri, aruncă o ultimă privire spre casă și vede locul în care își au reședința tot sensul, frumusețea, puterea și gloria: „templul tău cel sfânt” sau, mai literal, «templul sfințeniei tale» - adică locul în care DOMNUL Dumnezeu este pus deoparte ca sfânt. În ciuda neasemănării sale unice cu toate celelalte lucruri, Dumnezeu a ales un loc pe pământ, o locuință sfântă spre care putem privi în rugăciune.

După cum am observat deja (a se vedea comentariul la 1:3), templul se află la capătul opus al scării sfințeniei față de Sheol și inima mării. Este centrul geografiei sacre, în contrast cu întunericul exterior, deșertul fără formă al haosului, al dezordinii și al morții în care Iona se scufundă acum, aruncat ca un gunoi, aruncat afară ca țapul ispășitor. Cu toate acestea, chiar și aici, el poate privi înapoi la locul care dă sens și definiție tuturor celorlalte locuri, deoarece toate celelalte locuri sunt „jos” față de locul sfânt.

Căci, așa cum a mărturisit deja Iona (1:9), DOMNUL este Dumnezeul cerului, care a făcut marea și uscatul. El locuiește între heruvimi, întronat sus, și tocmai de aceea „privește adâncurile’’, așa cum cântau cei trei copii evrei în cuptor (*Cântarea celor trei tineri* 32). Dumnezeu nu locuiește pe pământ; este prea mare pentru asta și nici măcar cerul cerurilor nu-l poate cuprinde (1 Regi 8:27). Din acest punct de vedere, templul este ca scaunul de picioare al lui Dumnezeu, care tronează sus (1 Cr. 28:2); este locul în care, ca să spunem așa, El își odihnește picioarele și, prin urmare, cel mai bun loc de pe pământ pentru a veni în prezența Sa și a I se închina (Ps. 99:5; 132:7). Dar nu există niciun loc pe pământ sau chiar în adâncurile mării în care el să fie absent. Tocmai în înălțimea sa, el este prezent în toate adâncurile. Necuprins nici măcar de cerul cerurilor, el este dincolo de limitele timpului și spațiului și, prin urmare, prezent în orice moment și loc, spre deosebire de toate lucrurile a căror existență depinde de lumea pe care el a creat-o.

„Privește din nou” poate avea și sensul de «privește înapoi» sau «continuă să privești». În ciuda exilului său departe de fața DOMNULUI, Iona se uită înapoi la locul din care este exilat. Faptul că el poate privi spre locul sfânt chiar și aici, în pustiul fără urme din inima mării, este corelativul spațial al faptului temporal că rugăciunea lui Iona din măruntaiele peștelui vorbește despre răscumpărarea sa la timpul trecut, ca și cum aceasta s-ar fi întâmplat deja. El îl poate privi pe DOMNUL în templu chiar și în absența sa din acesta, la fel cum îl poate lăuda pe DOMNUL pentru o eliberare care este încă departe de el în viitor. Pentru că templul este într-adevăr locul viitorului, unde cineva se confruntă cu Regele regilor pe tronul său și așteaptă ce va face el, așteptând ca dreptatea, mila și răscumpărarea sa să vină. Astfel, templul reprezintă nu doar puterea ordonatoare și creatoare de la început (ca în înțelegerea obișnuită din Orientul Apropiat, găsită de exemplu în *Enuma Elish*) și întoarcerea ciclică a anotimpurilor (ca în calendarul sacru al festivalurilor din Ierusalim), ci și, poate cel mai fundamental, viitorul escatologic, dreptatea și mila pe care le așteptăm în fața DOMNULUI.

Prin urmare, este cu atât mai izbitor faptul că iudeii din Babilon ar fi trebuit să se roage pentru milă într-un moment în care templul din Ierusalim era în ruine. Pentru ei, să se roage către templu însemna să privească către un loc sfânt care era încă viitor. Astfel, chiar și locul sfințeniei DOMNULUI este amintit ca ceva ce încă nu a venit, precum Ierusalimul care încă nu a fost reconstruit, care nu este uitat niciodată de exilații din Babilon (Ps. 137:6). Acesta este poate motivul pentru care templul nu a fost menționat mai devreme în *Cartea lui Iona*, chiar dacă prezența sa nenumită definește toate mișcările din *Iona 1*. Ceea ce se întâmplă în acest moment al rugăciunii lui Iona este ca și cum piesa lipsă dintr-un puzzle ar cădea la locul ei, astfel încât putem începe să vedem pentru prima dată forma generală a imaginii. Are un centru pe care nu-l putem vedea, dar spre care putem privi din nou, ca sanctuarul interior ascuns, sfânta sfintelor dintr-un templu care încă nu a fost reconstruit.

Aceasta este puterea neputincioasă a rugăciunii, complet dependentă de ceea ce nu este încă, de promisiunile lui Dumnezeu care încă nu s-au împlinit. Creștinii se roagă în mod similar în trupul lui Hristos, care este templul distrus și reconstruit (Ioan 2:19-22), dar care acum nu mai este prezent în mod vizibil printre noi. Așteptăm venirea sa, în timp ce, între timp, viața noastră nu este vizibilă nici măcar pentru noi înșine, ci este ascunsă în Hristos, care șade la dreapta lui Dumnezeu și care va veni cu siguranță din nou în glorie (Col. 3:1-4). Pentru noi, a ne ruga împreună cu Iona înseamnă să

privim din nou la acel templu ceresc, unde Hristos mijlocește pentru noi înaintea Tatălui. La el ne ridicăm glasurile ca niște oi care își cheamă păstorul, chiar și atunci când pășim în valea umbrei morții (Ps. 23:4), pe cale să fim copleșiți de ape care ne vor ucide de fapt.

2:5 Apele m-au cuprins până la suflet.

Acum ajungem la particularitatea narativă majoră a lui *Iona 2*. După ce Iona privește spre locul prezenței DOMNULUI, el nu este salvat, ci coboară și mai mult. El aruncă o ultimă privire spre templu, apoi se scufundă sub valuri și începe să se înece. La urma urmei, acesta este modul obișnuit de rugăciune: venim în fața feței lui Dumnezeu pentru a ne face cererea, iar apoi trece ceva timp până când vedem răspunsul său. Astfel, de exemplu, în Ps. 73, psalmistul, oprimat de triumful celor răi, vine la templu și vede dreptatea care le va fi făcută, înțelegând sfârșitul care nu este încă (73:17). Psalmul lui Iona ne aduce în atenție acest caracter anticipativ al rugăciunii în mod foarte punctual: te uiți la DOMNUL pentru salvare și răscumpărare, iar aceasta vine. Dar mai întâi mori.

Apele urcă până la sufletul lui Iona, deoarece cuvântul pentru „suflet” (*nephesh*) este și cuvântul pentru „*viață*” și chiar „*gât*”. Ca și în cazul cuvântului ebraic pentru „inimă”, sensurile fizice, biologice și psihologice ale termenului sunt inseparabile aici: pe măsură ce apele urcă până la gâtul lui Iona, ele îi sting viața și îi înghit sufletul în adâncurile Sheolului. Este una și aceeași întâmplare.

Imaginile poetice de aici sunt puternice, dar nu sunt noi. Este genul de lucru de care psalmistul cere mereu să fie salvat:

Salvează-mă, Dumnezeule,
pentru că apele au ajuns la sufletul meu.
Mă afund în noroi adânc
unde nu este loc să stau.
Am ajuns în adâncul apelor
unde potopul mă mătură. (Ps. 69:1-2)

Acesta este același verb ca atunci când potopul l-a înconjurat pe Iona în 2:3, dar acum apele nu sunt doar în jurul lui, ci deasupra și dedesubtul lui, înghițindu-l și luându-l captiv. El nu mai este ca o cetate asediată, ci ca un popor luat în exil.

În poezia biblică, apele înghițitoare se doresc foarte frecvent a fi metafore transparente pentru dușmani mortali, așa cum am văzut în Ps. 124:1-5 (a se vedea comentariul la 1:17) și așa cum putem vedea și puțin mai târziu în psalmul tocmai citat:

Izbăvește-mă să nu mă scufund în noroi,
izbăvește-mă de vrăjmașii mei și de adâncul apelor.
Să nu mă mături potopul,
nici adâncul să nu mă scufunde,
nici groapa să nu-și închidă gura peste mine. (Ps. 69:14-15)

Punctul crucial de remarcat în legătură cu acest limbaj paralel este de ce acest psalm cere să fie eliberat, psalmul lui Iona descrie ca având loc. Iona nu este eliberat de cel mai rău lucru care s-ar putea întâmpla. Răscumpărarea lui vine dincolo de ce este mai rău, pentru ca noi să știm că nu există ce este mai rău din care DOMNUL să nu ne poată elibera.

trestiile erau înfășurate în jurul capului meu.

Aceasta este o coroană potrivită pentru un om care se îneacă, încurcat într-un fel de alge marine care îl leagă. Imaginea seamănă cu un alt loc comun din psalmi:

Corzile morții m-au înconjurat;
torenții pierzării m-au asaltat.

Corzile Locuinței morților m-au înconjurat;
lațurile morții mi-au ieșit înainte. (Ps. 18:4-5)

Aceleași imagini apar practic în aceleași cuvinte în Ps. 116:3 și 2 Sam. 22:5-6. Aceasta este o poezie familiară!

Cu toate acestea, formularea lui Iona este neobișnuită și ne amintește de un corp de apă foarte specific. „*Marea de trestii*” este redarea literală a numelui tradus de obicei prin «Marea Roșie» în narațiunea biblică a răscumpărării lui Israel din Egipt. Cuvântul ebraic pentru „*trestie*” este de origine egipteană și este folosit și în Exod pentru a se referi la trestiile de pe malul Nilului unde copilul Moise plutea în siguranță în chivot (Exod. 2:3,5). Iona trece prin marea sa de stuf, dar ceva este teribil de greșit: el nu plutește în siguranță deasupra ei, precum micul Moise, și nici nu pășește uscat prin ea, precum poporul lui Israel scos din Egipt; el se îneacă precum soldații lui Faraon, în timp ce neamurile aflate deasupra lui, în barca din care este aruncat, sărbătoresc mântuirea DOMNULUI. Cel ales moare, în timp ce ceilalți trăiesc. Dar, după cum am văzut, aceasta este însăși logica răscumpărării (a se vedea comentariul la 1:7), motiv pentru care Isus se identifică cu Iona, alesul care coboară în Sheol pentru ca oamenii din toate națiunile să poată trăi.

Chiar și atunci când Iona coboară până la fund, răscumpărarea este în curs și totul este bine. Așa că el își continuă cântecul de laudă.

2: 6 până la poalele munților m-am pogorât;

Acum Iona ajunge la fund. Iona 2:6 completează tema coborârii lui Iona din *Iona 1*, folosind același verb ca în 1:3 și 1: 5. Dar aici merge mult mai jos. Poezia ne cere să-l imaginăm pe Iona sub fundul Munților. Acest lucru este posibil să ne imaginăm pentru că Israelul antic a imaginat pământul ca fiind construit pe un ocean fără măsură, "întemeiat pe mări" (Ps. 24:2) Când DOMNUL "a întins pământul deasupra apelor" (136:6). Așa cum sunt ape deasupra cupolei albastre a cerului, din care coboară ploaia, tot așa sunt ape la fundul pământului, din care izvorăsc izvoarele de apă (104:10-13). De aceea, când DOMNUL a voit să distrugă pământul cu un potop în zilele lui Noe ,"toate fântânile adâncului cel Mare au izbucnit și ferestrele cerurilor s-au deschis" (Geneza 7:11), înecând pământul cu apă de jos și apă de sus. Și când a vrut să reînnoiască fața pământului, a pus apele înapoi la locul lor și "fântânile adâncului și ferestrele cerurilor erau închise" (8:2). Iona a coborât în cele mai adânci dintre toate apele, sub orice stâlpi care sunt la bazele subterane ale munților. El intră "în apele de sub pământ" (Exod. 20:4) la capătul opus al creației de la "apele de deasupra firmamentului" (Gen.1:7) peste cupola albastră a cerului. El este atât de departe de suprafața pământului cât cerurile sunt deasupra lui, cât de departe de țara acestei vieți muritoare este posibil să ajungi și chiar mai departe de viața cerului și de tronul lui Dumnezeu. Și tocmai când ajunge în această cameră de o adâncime de nepătruns, ușa se trântește în spatele lui.

pământul cu barele sale a fost peste mine pentru totdeauna.

„Barele” sunt traversele mobile ale unei uși, ca un zăvor care este tras pentru a ține o poartă închisă rapid (Exodul 36:31-33). Acesta este modul în care poezia lui Iona își imaginează Sheol: apele de sub fundul munților, unde el nu va mai cunoaște niciodată suflarea vieții. Psalmul ne invită să ne imaginăm această experiență.

Unul dintre cele mai crude chinuri inventate vreodată este tortura cu apă. Există mai multe versiuni; cea folosită de CIA se numește „*water-boarding*”. Dar ideea de bază este aceeași: apa este băgată în nasul și gura victimelor în mod continuu, astfel încât acestea să nu poată respira. Acest lucru induce un proces fiziologic de înec. Cei supuși spun că se simt ca și cum ar muri. Imaginați-vă o experiență care, dacă ar avea o voce, ar spune ceva de genul acesta: Iată-mă, am ajuns într-un loc în care ultima mea suflare este în spatele meu, de cealaltă parte a unei uși închise împotriva mea pentru totdeauna. Evident, moartea prin crucificare este tot așa, doar că mai prelungită: victima poate lua mici guri de aer, dar din ce în ce mai puține, pe măsură ce, printr-un proces lent de sufocare, puterea de a respira este zdrobită treptat de greutatea propriului corp atârnat de cruce.

Într-un astfel de loc, speranța ar însemna permisiunea de a respira. Să ți se ia această permisiune pentru totdeauna înseamnă să nu mai ai speranță, așa cum Iona a avut cândva. Dar el se roagă acum ca cineva care privește înapoi la o disperare care a rămas în urma lui. Cuvintele sale ne oferă o imagine a acesteia, astfel încât să ne putem recunoaște pe noi înșine atunci când ne aflăm într-un astfel de loc.

Numele evreilor pentru acest loc este Babilon: un loc în care, ca popor, părea imposibil să respiri. Și acest lucru poate fi imaginat. Gândiți-vă cum a fost pentru rămășița unui popor nativ american, să zicem, un trib de neuitat din Noua Anglie care a dăinuit până la sfârșitul secolului al XVIII-lea, o duzină sau mai mulți oameni bătrâni la marginea unui oraș colonial în plină dezvoltare, precum Boston sau New Haven. Vă simțiți deja ca un popor dispărut. Poate că aveți copii, dar ei nu sunt membri ai poporului vostru: nu vorbesc limba voastră și nu înțeleg cultura în care ați crescut. Sunteți ultimii care știu cum să trăiască, să respire și să vorbească ca un membru al acestui popor deja dispărut. Pentru totdeauna nu se va mai naște nimeni care să vă vorbească limba maternă, să vă sărbătorească festivalurile sau să vă onoreze zeii. Dacă va fi cunoscută, limba pe care o vorbești acum va fi studiată ca o limbă moartă, iar cultura care a dat sens vieții tale va fi reprezentată de obiecte aflate în vitrina unui muzeu. Înțelepciunea vie, priceperea, puterea și frumusețea poporului vostru sunt deja pierdute irecuperabile. Nu mai aveți niciun lider, căpetenie sau rege, iar zeii voștri v-au dezamăgit și au fugit, incapabili să vă salveze de puterea străinilor din jurul vostru.

Acesta este un mod de a ne imagina cum trebuie să fi fost să fii una dintre numeroasele națiuni mici înghițite în adâncurile exilului din Babilon, dincolo de orice speranță și fără viitor ca popor. Iuda s-a simțit cu siguranță așa pentru o vreme, incapabil să trăiască, să vorbească sau să respire ca poporul lui Israel - poporul ales de Dumnezeul al cărui nume este DOMNUL, care părea pentru o vreme să fi dispărut, complet absent sau să nu fi fost deloc. Chiar și așa, Israelul s-ar putea ruga:

Îi spun lui Dumnezeu, stânca Mea,
"De ce m-ai uitat?
De ce plâng din cauza opresiunii inamicului?"
Ca o rană mortală în corpul meu dușmanii mei mă batjocoresc,
în timp ce ei îmi spun continuu:
"unde este Dumnezeul tău?" (Ps. 42:9-10)

Cartea lui Iona se uită înapoi la această experiență, invitându-ne să reflectăm asupra a ceea ce înseamnă. Probabil că am ajuns la motivul fundamental pentru care Psalmul lui Iona este la timpul trecut. Ceea ce ne cere să ne imaginăm ar fi insuportabil în prezent.

Biblia are un loc pentru o astfel de poezie insuportabilă, dar locul ei este în *Cartea lui Iov* sau în *Plângerile lui Ieremia*, nu în comedia lui Iona.

Dar tu mi-ai scos viața din groapă, DOAMNE, Dumnezeul meu,

Acum ajungem la punctul de cotitură al narațiunii. De la începutul *Cărții lui Iona* am citit o poveste de coborâre neîntreruptă, care l-a dus pe Iona cât se poate de departe de fața DOMNULUI. Totuși, tocmai aici, DOMNUL inversează întreaga direcție și mișcare a poveștii lui Iona, aducându-l înapoi în sus. Brațul DOMNULUI nu este prea scurt pentru aceasta (Isa. 59:1). Nu există niciun loc în care El să nu-L cunoască pe al Său. Așa cum îi spune lui Ieremia: „Sunt Eu un Dumnezeu aproape”, zice DOMNUL, „și nu un Dumnezeu departe? Cine se poate ascunde în locuri tainice, astfel încât eu să nu-l pot vedea?” zice DOMNUL. Oare nu umplu Eu cerul și pământul?’’ (Ier. 23:23-24). Și cum spune marea mărturisire biblică a omniprezenței divine:

Unde să mă duc de la Duhul tău?
Unde voi fugi de fața Ta?
Dacă urc la cer, tu ești acolo!
Dacă îmi fac patul în Sheol, tu ești acolo!

Dacă voi lua aripile dimineții
și voi locui în părțile cele mai îndepărtate ale mării,
chiar acolo mă va conduce mâna Ta
și dreapta Ta mă va ține. (Ps. 139:7-10)

Povestea lui Iona are acest punct de cotitură deoarece, așa cum mărturisește Iona aici pentru prima dată în carte, DOMNUL este „Dumnezeul meu". Chiar și a fi înghițit de o bestie pe fundul mării este diferit dacă DOMNUL este Dumnezeul tău. Tot ceea ce s-a întâmplat până acum în poveste duce la această mărturisire, iar toate celelalte lucruri din poveste decurg din ea.

Ceea ce face de fapt DOMNUL aici se conformează unui alt clișeu biblic, în care tot Israelul este încă o dată menit să se recunoască pe sine:

Doamne, ai scos sufletul meu din Locuința morților,
m-ai readus la viață dintre cei coborâți în groapă. (Ps. 30:3)

Povestea lui Iona este o dramatizare a unui loc comun psalmic: „*Tu ai izbăvit sufletul meu din cel mai de jos Locuință*" (Ps. 86:13). La fel este, desigur, și povestea lui Isus, după cum insistă Petru și Pavel în primele lor predici înregistrate (Fapte 2:27; 13:35), citând o altă versiune a locului comun:

Căci nu vei lăsa sufletul meu în Locuința morților,
nici nu vei lăsa pe sfântul Tău să vadă groapa. (Ps. 16:10)

Deoarece copiii lui Israel aparțin DOMNULUI, ei nu pot aparține în cele din urmă Sheolului. Acesta este motivul fundamental al refuzului lui Israel de a crede în propria sa moarte.

<u>2:7 când sufletul meu leșina în mine.</u>

Sufletul slăbit este la capătul puterilor sale. Imaginile de aici depind de faptul că cuvântul „suflet" (*nephesh*) înseamnă, de asemenea, „gât" sau „limbă", partea din noi care primește mâncare și băutură pentru a ne revigora în oboseala noastră. Sufletele obosesc precum un om care a făcut o călătorie lungă fără să mănânce sau să bea nimic. Prin urmare, sufletul poate fi literalmente însetat, așa cum vedem în proverbul „*ca apa rece pentru un suflet însetat, așa sunt veștile bune dintr-o țară îndepărtată*" (Prov. 25:25), sau înfometat, așa cum vedem în această comparație vie din Isaia:

Va fi ca atunci când un om înfometat visează că mănâncă,
dar se trezește și sufletul lui este gol;
sau când un însetat visează că bea,
dar se trezește slăbit, sufletul său sufocat dorind. (Isa. 29:8)

Sufletul lui Iona, scufundat până la fund sub tălpile munților și în pântecele Sheolului, a mers prea departe fără ca nimic să îl susțină. Dar, din nou, acesta este exact momentul în care DOMNUL ajunge la el: după ce toate resursele sale s-au epuizat, toate puterile i-au dispărut, iar el se află până la fundul locului din care nimeni nu se mai poate întoarce. Nu poți fi mai slab decât morții.

<u>De DOMNUL mi-am amintit,</u>

Amintirea biblică înseamnă o aducere aminte, care se poate aplica nu doar la ceea ce este trecut, ci și la ceea ce este prezent sau chiar la ceea ce este viitor, așa cum exilații din Babilon își amintesc de Sion, aducându-și aminte de casa de odinioară și viitoare a templului Dumnezeului lor. Dar amintirea din acest verset este deosebit de izbitoare, în sensul că obiectul verbului este prezent, dar subiectul nu este. DOMNUL este acolo, dar Iona a plecat.

Acest lucru este semnalat de ordinea cuvintelor, care este la fel de neobișnuită în ebraică ca și în engleză. Propoziția pune obiectul amintirii pe primul loc, deoarece actul amintirii nu face nimic. Nu este ca și cum Iona decide să își amintească de DOMNUL și acest lucru îl salvează. Iona este printre cei morți, care nu au putere pentru acte de pietate și de aducere aminte - toate acestea sunt în spatele lui. Dar brațul DOMNULUI nu este prea scurt nici pentru acest lucru.

și rugăciunea mea a ajuns la tine în templul tău sfânt.

A fost o dată când Iona s-a uitat la templul DOMNULUI înainte de a se scufunda până la fund (2:4), iar acea amintire încă trăiește înaintea DOMNULUI, Dumnezeul său, chiar și atunci când Iona nu o face. Pentru că DOMNUL, Dumnezeul lui Avraam, Isaac și Iacov, nu este Dumnezeul morților, ci al celor vii (Luca 20:38), ceea ce înseamnă că, chiar și atunci când poporul Său moare, totuși va trăi (Ioan 11:25). Astfel, prin puterea lui Dumnezeu, ultima privire a lui Iona către templul DOMNULUI ajunge în fața DOMNULUI însuși, în templul sfințeniei Sale, unde totul este bine. Astfel, Iona trăiește înaintea Dumnezeului său chiar și atunci când este mort.

Acesta este motivul pentru care există învierea morților. Chiar și atunci când nu mai suntem, rugăciunea noastră, credința noastră, amintirea noastră vin înaintea DOMNULUI Dumnezeul nostru, care își amintește de noi în bunătatea Sa iubitoare, ascultă rugăciunea noastră și răspunde. Și pentru că el răspunde, sunt unii care aud răspunsul - ca un mort care aude vocea lui Isus chemându-l să iasă din mormânt (Ioan 11:43-44). El este un cadavru și un cadavru nu poate auzi, dar Lazăr aude pentru că DOMNUL îl cheamă, iar toți cei pe care îi cheamă prin har și putere primesc urechi pentru a auzi. Astfel, în noi înșine, în carnea noastră, chiar și în sufletele noastre, suntem morți din cauza fărădelegilor și a păcatelor (Ef. 2:1) - dar în ochii Lui, când își amintește de noi în milă ca fiind partenerii Săi de legământ, aleșii și iubiții Săi, noi trăim. Avem permisiunea să respirăm și să fim.

Aici, ființa lui Iona o recapitulează pe cea a lui David, așa cum o povestește el în psalmul său de mulțumire pentru eliberarea de toți dușmanii săi:

Valuri de moarte m-au înconjurat,
torente de pierzare m-au asaltat,
funiile mormântului m-au înconjurat,
lațurile morții mi-au ieșit înainte.
În necazul meu am chemat pe DOMNUL,
am strigat către Dumnezeul meu după ajutor.
Din templul Său mi-a auzit glasul
și strigătul meu către El a ajuns la urechile Lui. (2 Sam. 22:5-7)

Iona este asemenea lui David, al cărui glas s-a ridicat înaintea lui Dumnezeu în templul care nu fusese încă construit, unde totuși DOMNUL l-a auzit și l-a scos din Locuința morților, din adâncul apelor. În aceasta se aseamănă și cu Fiul uns al lui David, Mesia, al cărui trup este templul lui Dumnezeu. Pentru că, chiar în timp ce templul trupului său era nedirijat, timp de trei zile o ruină fără viață, rugăciunea sa de pe cruce a venit înaintea DOMNULUI, Dumnezeul și Tatăl său, care l-a scos din Locuința morților. El s-a numit abandonat (Marcu 15:34), dar acesta a fost doar începutul psalmului pe care l-a rostit pe cruce, iar finalul este un vot de laudă pentru eliberarea DOMNULUI (Ps. 22:20-31). Psalmul DOMNULUI de pe cruce are într-adevăr multe în comun cu psalmul lui Iona din pește.

2:8 Cei care iau aminte la deșertăciunile înșelăciunii

Răspunsul uman la răscumpărarea divină care va veni începe cu atenție, acordând atenție: privind înapoi la templu (2:4) și amintindu-l pe DOMNUL (2:7) care este "Dumnezeul meu" (2:6). A acorda atenție altor zei înseamnă a acorda atenție la ceea ce nu este: la un gol înșelător sau la o vanitate — un cuvânt care înseamnă literalmente "vapori" sau "ceață"."Termenul ebraic este același care a devenit faimos în Eccl. 1: 2, Unde este reduplicat să intensifice efectul: "vanitatea

deșertăciunilor", adică cel mai vaporos dintre vapori — așa este această viață umană tranzitorie în toată splendoarea ei. Aici expresia "vanități ale înșelăciunii" subliniază nu numai tranzitoriul și insubstanțialitatea unui *vapor*, ci și iluzoria acestuia. Ne-am putea imagina gaz de mlaștină sau o flăcăruie strălucind în lumina lunii și înșelând un prost sărac să creadă că a văzut un zeu sau un demon sau o zână, cineva căruia i-ar putea adresa Cuvinte de speranță și dorință. Aceștia sunt idolii neamurilor.

Pentru majoritatea cititorilor moderni, acest verset din psalmul lui Iona va fi ca un șoc. De ce își întrerupe Iona relatarea eliberării pentru a vorbi despre cei care nu cunosc pe DOMNUL care l-a eliberat? Aceasta este povestea propriului necaz al lui Iona, chemarea sa din adâncurile păcatului și ale morții: de ce vorbește el despre păcatele altcuiva? Este ca atunci când idila pastorală din Ps. 23 este întreruptă de o discuție despre faptul că DOMNUL întinde o masă „în fața dușmanilor mei” (23:5) sau când pocăința din Ps. 51 se încheie cu o discuție despre construirea zidurilor Ierusalimului și oferirea taurilor pe altar (51:18-19). Găsim acest tip de întrerupere frecvent în psalmi, iar acest lucru ar trebui să ne spună ceva: dacă înțelegem psalmii cum trebuie, vom vedea că acestea nu sunt de fapt deloc întreruperi.

Psalmii biblici, inclusiv cel al lui Iona, sunt rugăciunile poporului lui Dumnezeu. Cele mai multe dintre ele vin din gura lui David ca uns, regele care vorbește în numele întregului popor. Dușmanii săi sunt dușmanii poporului lui Dumnezeu, iar răscumpărarea sa din Sheol este răscumpărarea lui Israel de la distrugere. Aceasta este o presupunere fundamentală a psalmilor, ceea ce explică de ce ei nu fac nicio distincție clară între „eu” și „noi”, între individul care vorbește și întregul popor care se roagă folosind cuvintele sale. David (adică Fiul lui David, succesorul său uns ca rege) vorbește în numele întregului popor al lui Dumnezeu, iar întregul popor al lui Dumnezeu se adresează DOMNULUI folosind cuvintele regelui său.

Deci, desigur, ei îl laudă pe DOMNUL, păstorul lor, pentru că le-a întins o masă în fața dușmanilor lor. „Păstorul” este o metaforă transparentă, chiar un clișeu, care semnifică un rege sau un conducător (în Ezec. 34, DOMNUL este păstorul lui Israel, iar în *1 Sam. 17:34-37* David îi vorbește lui Saul despre cum un păstor își protejează turma de fiarele sălbatice, implicit ca un rege care își protejează poporul de dușmani). Prin urmare, sensul evident și literal al Ps. 23 nu are nimic de-a face cu păstorii, oile și pășunile, așa cum sensul evident și literal al expresiei „gura râului” nu are de-a face cu gurile, dinții și limbile. „DOMNUL este păstorul meu” înseamnă că Dumnezeul lui Israel este regele lui David și, astfel, adevăratul rege al lui Israel, care își păzește și își păstrează poporul și îi poartă de grijă chiar și în timpul unui asediu, când Ierusalimul este înconjurat de armate, astfel «întinzându-mi o masă în fața dușmanilor mei» (23:5). Aceasta nu este o întrerupere în curgerea psalmului.

De asemenea, atunci când Ps. 51, care pare a fi rugăciunea de pocăință a unui individ (folosind „eu”), se încheie prin a cere DOMNULUI să construiască zidurile Ierusalimului pentru ca taurii să poată fi oferiți pe altarul său, aceasta nu este o digresiune inexplicabilă (și chiar la sfârșit!), ci întregul punct al psalmului, care exprimă pocăința lui Iuda și, prin urmare, așteaptă cu nerăbdare restaurarea plenitudinii cultului la Ierusalim și la templu. În versetul următor, Iona își va încheia psalmul cu același tip de speranță.

Deci, de asemenea, această întrerupere aparentă în fluxul psalmului lui Iona nu este cu adevărat o întrerupere. Iona vorbește ca israelit reprezentativ, ca Fiul lui David care este regele lui Iuda, cu excepția faptului că Iona este din regatul nordic al lui Israel. Deci psalmul său trebuie să fie clar: există o diferență între regatul de nord și Iuda. Iudeii se întorc din exil, dar regatul de nord (Israel în sens restrâns, așa cum s-a discutat în comentariul la 1:1) nu. Acest verset explică de ce există această diferență. Este un verset care aparține poveștii lui Iona, deoarece explică de ce Iona în pântecele fiarei, reprezentând Iuda în Babilon, nu ajunge la același sfârșit fără speranță ca Israelul în Asiria.

renunță la bunătatea lor iubitoare.

A părăsi înseamnă a lăsa, cum ar fi un bărbat care își părăsește tatăl și mama pentru a se lipi de soția sa (Gen. 2:24) sau Rut care refuză să o părăsească pe Naomi (Rut 1:16) și își părăsește tatăl

și mama pentru a fi sprijinul lui Naomi (2:11). Scriptura folosește frecvent acest cuvânt pentru a avertiza împotriva părăsirii DOMNULUI și slujirii altor dumnezei (de exemplu, Ios. 24:16; Jud. 2:12; Ezra 8:22). Ceea ce cineva lasă în urmă atunci când acordă atenție idolilor este **hesed**-ul său, un cuvânt extraordinar de bogat care a fost tradus prin „milă", „dragoste neclintită" și „bunătate" și care are, de asemenea, puternice conotații de loialitate față de legământ. O persoană aflată în nevoie și neliniște îi cere alteia să se poarte cu ea în **hesed** și **emeth** - bunătate și adevăr, sau dragoste statornică și credincioșie (Gen. 21:23; 24:49; 47:29; cf. Exod 34:6, discutat în comentariul la 4:2). Exact ceea ce nu se face în **hesed** este să se abandoneze pe cineva. Ființele umane practică o astfel de iubire statornică atunci când sunt precum Rut cu Naomi (Rut 1:8; 3:10) sau Boaz cu Rut (3:10). Mai fundamental, desigur, DOMNUL este cel care practică **hesed**, care este mila care durează în veci (Ps. 118:1-4; 136), o bunătate care este la fel de mare față de cei care se tem de El precum cerul este înalt deasupra pământului (103:11). Cei care renunță la bunătatea lor iubitoare sunt astfel cei care nu practică ei înșiși **hesed** și nici nu beneficiază de **hesed**-ul DOMNULUI. Ei au pierdut orice speranță durabilă de viață.

Acesta este motivul pentru care regatul de nord, cele zece triburi ale lui Israel, nu mai există. Înaintea lui Iuda, au mers și ei în captivitate, înghițiți în pântecele fiarei din Sheol, dar sfârșitul lor a fost diferit, așa cum descrie Amos:

Chiar dacă au săpat în Sheol,
de acolo îi va lua mâna mea.
Chiar dacă se urcă la cer,
de acolo îi voi coborî.
Deși se ascund pe vârful Carmelului,
de acolo îi voi căuta și îi voi lua.
Și chiar dacă se ascund de ochii mei pe fundul mării,
acolo voi porunci șarpelui și el îi va mușca.
Și chiar dacă vor merge în captivitate în fața dușmanilor lor,
acolo voi porunci sabiei și ea îi va omorî.
Îmi voi pune ochii pe ei pentru rău și nu pentru bine. (Amos 9:2-4)

Imaginile de aici se aseamănă cu cele din marele imn al omniprezenței divine, Ps. 139 (citat în comentariul la 2:6), dar cu efect opus. Aici DOMNUL își urmărește poporul pentru a-l distruge. Pentru că, întorcându-se spre deșertăciuni, cineva nu scapă de DOMNUL, ci mai degrabă fuge de blândețea sa, se împiedică de dreptatea sa și cade în mânia sa (pentru a împrumuta limbajul din Augustin, *Confesiuni* 5.1.2). Iona este obiectul aceleiași urmăriri divine pe care Amos o înfățișează aici - luat de mâna DOMNULUI din Sheol, mușcat de șarpele din adâncuri, dus în captivitate - cu excepția faptului că, în cazul său, chiar mânia divină este pentru bine și nu pentru rău. Pentru că coborârea lui Iona în adâncuri, la fel ca exilul lui Iuda în Babilon, se încheie cu amintirea DOMNULUI; în timp ce regatul nordic urmează calea idolatră a lui Ieroboam până la sfârșit, acordând atenție deșertăciunilor înșelăciunii, părăsindu-și bunătatea și, prin urmare, viața.

Desigur, am putea avea impresia că Iona crede că are cumva mai multe pretenții de la bunătatea DOMNULUI decât cei care sunt mai puțin credincioși decât el. Este greu de imaginat cum ar putea el să creadă asta, având în vedere tot ceea ce am citit în această poveste și întreaga natură a rugăciunii sale de până acum. Dar nebunia umană este capabilă să gândească aproape orice. Așadar, dacă aceasta este impresia noastră - și în cazul în care suntem îngrijorați că Biblia ar putea aproba o astfel de nebunie și îndreptățire de sine - putem citi mai departe la 4:2, unde bunătatea DOMNULUI este exact ceea ce Iona găsește cel mai dezagreabil la Dumnezeul său. Prin urmare, în orice calcul corect, și Iona trebuie să fie considerat unul dintre cei care renunță la bunătatea lor. Nu există nicio speranță pentru el sau pentru oricine altcineva, cu excepția cazului în care DOMNUL însuși nu renunță la bunătatea Sa. Acest verset nu trebuie să-l inducă în eroare pe Iona sau pe noi și să ne facă să uităm natura esențială a tuturor rugăciunilor biblice și a acestei rugăciuni în special: este o chemare către DOMNUL din mizerie și neputință și o implorare pentru milă nemeritată.

<u>2:9 Dar eu, cu un glas de mulțumire, voi jertfi Ție;</u>

Iona trece la timpul viitor, promițând să mulțumească pentru o răscumpărare care (să nu uităm) încă nu a avut loc. El nu are încă o voce pentru aceasta, în adâncurile mării (a se vedea comentariul la 2:2). Cu toate acestea, acțiunile sale de mulțumire au început deja, deoarece psalmul său a fost tot timpul o jertfă de mulțumire și de laudă, o relatare la persoana a doua a mântuirii DOMNULUI. Întreaga structură a cultului iudaic imediat după exil trebuie să fi fost astfel - un sacrificiu de mulțumire anticipând restaurarea completă a cultului sacrificial în templul care urma să fie reconstruit. Este ca și cum exilul nu se termină cu totul până când casa DOMNULUI nu este restaurată în Ierusalim.

Utilizarea de către Iona a timpului viitor aici imită astfel structura euharistică a escatologiei biblice în ansamblu. *Euharistia* înseamnă în greacă „*mulțumire*", iar atunci când mulțumim pentru mântuirea DOMNULUI, ne amintim de ceea ce nu s-a consumat încă, dar este deja prezent cu noi. Nicăieri nu este acest lucru mai clar decât în celebrarea Euharistiei însăși, când ne amintim de moartea DOMNULUI și Mântuitorului nostru până când va veni din nou. De aici și aclamația euharistică: „Hristos a murit. Hristos a înviat. Hristos va veni din nou". Trupul lui Hristos este templul care a fost distrus cu mult timp în urmă, dar care a fost reconstruit în trei zile (Ioan 2:19-21), care ne va fi restaurat în glorie vizibilă în ultima zi și care este deja prezent printre noi într-un mod ascuns, care este numit în greacă *taină* sau în biserica occidentală *sacrament* (a se vedea comentariul la 4:6).

Iona, ca și noi, își amintește de mântuirea DOMNULUI Dumnezeul său până când aceasta va veni în plinătate. Rugăciunea sa este ea însăși un fel de primă roadă sau plată în avans pentru promisiunea sa de a oferi o jertfă mai bogată și mai deplină în viitor, probabil în același templu în care a fost auzit glasul rugăminții sale. Pronunțând aceste cuvinte, Iona face un jurământ, la fel ca în mulți alți psalmi (a se vedea comentariul la 1:16), însă jurământul în sine este deja un act de închinare care începe să îndeplinească jurământul, la fel cum celebrarea Euharistiei este ea însăși începutul mântuirii pentru care Euharistia aduce mulțumiri, o pregustare a banchetului ceresc.

<u>Voi plăti ceea ce am jurat.</u>

A face acest jurământ chiar și în măruntaiele peștelui înseamnă a-ți pune speranța numai în DOMNUL, asemenea lui Iuda penitent care promite că atunci când zidurile Ierusalimului vor fi reconstruite „atunci vor fi oferiți tauri pe altarul tău" (Ps. 51:19), un jurământ care ar putea fi plătit numai dacă DOMNUL îi salvează pe ai săi din pântecele fiarei și reconstruiește atât Ierusalimul, cât și templul său.

Iar *Cartea lui Iona* adaugă o complicație sau două în plus. Chiar și după ce a fost salvat din pântecele fiarei, Iona nu este liber să se întoarcă acasă. El a fost trimis la Ninive. Mai mult, chiar și acum, în timp ce se află încă în adâncuri, există neamuri mult deasupra lui care oferă sacrificii de mulțumire și fac jurăminte (1:16). Pentru a-și îndeplini jurământul, Iona va trebui să se alăture neamurilor care se închină deja DOMNULUI Dumnezeului său, la fel ca exilații iudei care se întorc în țara lui Israel și găsesc „poporul țării" închinându-se deja în numele DOMNULUI (Ezra 4:1-4). Evident, în povestea lui Iona, ca și în cea a lui Iuda, mai sunt încă multe răsturnări de situație. Ca întotdeauna, pregustarea noastră a viitorului escatologic nu înseamnă că toate problemele noastre prezente sunt rezolvate pentru noi.

<u>Mântuirea este a DOMNULUI!"</u>

Cuvintele de încheiere ale psalmului lui Iona sunt un strigăt de bucurie și iubire care este mai puternic decât moartea. Pentru că este o proclamare a numelui DOMNULUI. Mântuirea îi aparține în sensul de posesie, chiar de proprietate: mântuirea aparține DOMNULUI (Ps. 3:8), pentru că numai lui îi aparține să salveze cu totul de moarte și distrugere. Aceasta este ceea ce trebuie să știe fiecare dacă vrea să aleagă viața (Deut. 30:19).

Cuvântul ebraic pentru „*mântuire*" provine din aceeași rădăcină ca și numele „Isus", care este o variantă a numelui „Iosua", care înseamnă „DOMNUL este mântuirea". Ceea ce avem aici este un joc de cuvinte fin, foarte în stilul biblic. Strigând chiar și din pântecele Sheolului că

mântuirea este a DOMNULUI, Iona proclamă astfel numele lui Isus, DOMNUL și Mântuitor, și anticipează într-adevăr mărturisirea creștină că Isus este DOMNUL. Pentru că numai lui Isus Hristos îi este dat numele mai presus de orice nume (Fil. 2:10-11), numele Dumnezeului lui Israel, care jură pe Sine însuși că orice genunchi se va pleca și orice limbă va mărturisi înaintea Lui (Isa. 45:23), pentru că numai El este DOMNUL - acesta este numele Său! - și nu dă slava Sa altcuiva (42:8). Prin urmare, Isus nu poate fi DOMNUL și Mântuitorul decât dacă cel mai sfânt dintre toate numele, numele DOMNULUI, este doar al lui - adică, dacă acest om răstignit nu este nimeni altul decât DOMNUL, Dumnezeul lui Israel, creatorul cerului și al pământului, exact așa cum învață doctrina Trinității împreună cu doctrina Întrupării. Mărturisind acest lucru, Iona face un avans bogat pentru jurământul său de închinare, așteptând cu nerăbdare închinarea escatologică a noului Israel înconjurat de o mare mulțime din toate națiunile care stă în fața tronului etern și strigă: „Mântuirea este a Dumnezeului nostru, care șade pe tron, și a Mielului” (Apoc. 7:10).

Dar până acum Iona a făcut această mărturisire doar în adâncul mării, unde doar DOMNUL îl poate auzi. Acest lucru nu va fi suficient. Povara restului cărții se referă la faptul dacă el va mărturisi că mântuirea este a DOMNULUI chiar și în Ninive. Este timpul să aflăm. Așa că psalmul lui Iona se încheie și narațiunea se reia.

2:10 Apoi Domnul a zis peștelui,

DOMNUL spune ceva, deși nu știm ce. Acesta este același verb folosit pentru a spune obișnuit în toată cartea și în toată Biblia, introducând orice fel de dialog, divin și uman. Dar cuvântul DOMNULUI este unic, pentru că ceea ce spune se întâmplă. El spune „să fie lumină” și este lumină (Gen. 1:3), pentru că El a poruncit și toate lucrurile au fost create (Ps. 148:5). Prin urmare, atunci când el vorbește, creația sa răspunde și se supune, de sus până jos, de la stelele din cer până la peștii din mare. Toate cu excepția poporului său. Cu ei are încă o poveste complicată de continuat. Așa că îi spune din nou ceva lui Iona în versetul următor, punând lucrurile în mișcare din nou.

și l-a vomitat pe Jonah

Trebuie să vă bucurați de el - cu siguranță cel mai caraghios moment din această comedie. Evadarea efectivă a lui Iona din adâncuri este un anticlimax ridicol, nu o salvare dramatică, ci un pic de indigestie. Este ca și cum Iona i-ar fi făcut monstrului rău la stomac. Ar fi frumos dacă pântecele Sheolului ar funcționa așa. Și poate că așa este, datorită cuvântului DOMNULUI. Vom râde cu toții când vom ieși din mormintele noastre în ultima zi? Vom fi uimiți când vom clipi și ne vom privi în jur? Am crezut că moartea este atât de serioasă, dar uită-te la mizeria asta stupidă! Este timpul să curățăm toată murdăria și intestinele de pește - da, și să scoatem hainele de mormânt de pe Lazăr - totul este prea amuzant pentru a fi descris în cuvinte!

Dar dacă așa stau lucrurile, atunci ceea ce este cu adevărat important nu este mecanismul prin care moartea și iadul sunt făcute să scuipe morții care se află în ele. Nu contează cum, ci de ce: cuvântul DOMNULUI este puterea care învinge moartea, pentru că Dumnezeu are promisiuni de ținut. Porțile iadului nu pot învinge partenerul său de legământ, iubitul său, alesul și unsul său. Acesta este motivul. Iona este *porumbelul* lui Dumnezeu, căruia îi aparține să trăiască și să nu moară, așa că, desigur, el va provoca indigestie iadului. Când unul mai mare decât Iona vine în același loc, el duce captivitatea în captivitate (Efes. 4:8). Tradiția spune că el vine conducându-i pe toți vechii parteneri de legământ ai DOMNULUI din captivitatea lor din adâncurile pământului: Avraam și Sara, Moise și David, Adam și Eva, chiar și Iona însuși. Infernul îl înghite pe DOMNUL nostru, dar nu îl poate reține, pentru că El coboară nu ca un rebel care fuge de Dumnezeu, ci ca Cuvântul lui Dumnezeu în carne și oase, ca învingător al iadului, nu ca victimă a acestuia.

Cu siguranță ni-i putem imagina pe toți cei care l-au așteptat în sânul lui Avraam râzând de bucurie când l-au văzut. Cum puteau să ia în serios întunericul morții când lumina lui a venit printre ei? Așa se întâmplă și cu Iona în pântecele Sheolului: este doar un mic monstru marin bătrân, Leviathan, pe care Domnul l-a făcut să se joace în adâncuri (Ps. 104:26) - nimic mai mult, de fapt, decât un pește mare și mare. Nimic serios, în orice caz.

pe uscat.

La sfârșitul acestui capitol de rugăciune din adâncuri, Iona este din nou în elementul său, gata să pășească din nou pe pământ. Dumnezeul cerului este creatorul mării, precum și al uscatului (1:9), dar creatura făcută după chipul Său se simte cu adevărat acasă doar în una, nu și în cealaltă. Așa că ne întoarcem la punctul de plecare. După o pregustare a puterii resurecției, trebuie să ne punem pe propriile picioare, gata să o luăm de la capăt. Așa cum a sugerat concluzia psalmului lui Iona, avem de lucru.

IONA 3

Pocăința Ninivei

Iona cheamă și Ninive crede (3:1-5)

3:1 Cuvântul DOMNULUI a vorbit a doua oară lui Iona, zicând,

Totul începe din nou, la fel ca înainte, cu aceleași cuvinte pe care le-am citit la început, cu excepția frazei adăugate care ne amintește că este a doua oară. DOMNUL este perseverent, întotdeauna gata să înceapă din nou. Dar de data aceasta lucrurile ar trebui să fie diferite. Pentru că Iona nu o ia doar de la capăt; i s-a dat o viață nouă în adâncurile Sheolului, precum Israelul eliberat din exilul în Babilon, precum un om îngropat cu Hristos în botez și înviat la o viață nouă. A doua jumătate a *Cărții lui Iona* spune povestea unui om renăscut din morți.

Deci ne întoarcem de unde am plecat, dar ne așteptăm la o poveste foarte diferită. În prima jumătate a *Cărții lui Iona*, omul lui Dumnezeu fuge de Dumnezeu, dar sfârșește prin a salva o mulțime de neamuri în ciuda lui. În această jumătate, el va coopera de fapt în îndeplinirea misiunii sale de profet. Cel puțin într-o anumită măsură, voința sa renăscută este în conformitate cu cuvântul DOMNULUI.

3:2 „Scoală-te, du-te la Ninive, cetatea aceea mare, și strigă la ea

Până acum, cuvintele DOMNULUI către Iona sunt aproape aceleași ca înainte (1:2). În cazul în care ne întrebam dacă escapadele lui Iona au făcut ceva pentru a schimba intențiile DOMNULUI, auzim același cuvânt care a pornit întreaga poveste la început.

Totuși, există o mică diferență, poate o clarificare. Iona trebuie să strige la Ninive, nu doar să strige împotriva ei. Vocea lui trebuie să meargă la acești oameni și să ajungă la urechile lor, mai degrabă decât să se înalțe deasupra lor spre cer. Primim primul indiciu că mesajul lui Iona pentru Ninive nu va fi numai distrugere, în ciuda primelor noastre impresii.

chemarea pe care v-o adresez”.

Acum, mai explicit decât prima dată, însărcinarea DOMNULUI clarifică vocația fiecărui profet: să vorbească altora ceea ce DOMNUL i-a vorbit mai întâi lui, făcând cuvântul DOMNULUI public și audibil și disponibil pentru toți. Cu toate acestea, în mod surprinzător, la fel ca înainte, nu ni se spune conținutul cuvântului DOMNULUI către Ninive, cuvintele specifice pe care i le-ar fi spus lui Iona. Într-adevăr, ori de câte ori Îl auzim pe DOMNUL vorbind în această carte, cuvântul Său este adresat profetului - nu celorlalți oameni, marinarilor neamuri sau ninivenilor. Nu auzim niciodată ceva de genul: „Așa vorbește DOMNUL către cetatea Ninive”. Și nu auzim niciodată exact ce cuvinte îi spune DOMNUL lui Iona să folosească în apelul către Ninive.

Aceasta poate fi o omisiune foarte semnificativă. Nu așa merge povestea de obicei. Una dintre cele mai caracteristice trăsături ale narațiunilor antice — găsită nu numai în Biblie, ci și în Homer și în epopeile antice din Orientul Apropiat, precum și în orice număr de povești populare — este repetarea conținutului unui mesaj. Mai întâi auzim, de exemplu, ce spune un Dumnezeu, un rege, un stăpân sau un tată unui mesager, apoi auzim ce spune mesagerul când transmite mesajul și apoi poate și cum mesajul este repetat și înțeles (sau nu) de cei care îl aud. Uneori aceleași cuvinte se repetă exact, dar în Biblie, care este extraordinar de subtilă în narațiunile sale, există adesea o ușoară alunecare în mesaj și suntem invitați să ne întrebăm cum a ajuns acolo și ce înseamnă (de exemplu, gen. 24:1-8,35-41; 27:4,7, 19,31; 1 Sam. 15: 3, 18; 1 Regi. 12: 10-11,14; Ier. 26:6, 9). Cel mai faimos exemplu este interzicerea de către DOMNUL a pomului cunoașterii, rostită lui Adam când el este singura ființă umană din creație (Gen.2:16-17), apoi repetată de Eva când șarpele o întreabă ce a spus Dumnezeu (3:1-3). Ea adaugă o clauză la interdicție ("nici tu nu o vei atinge"), iar comentatorii s-au întrebat pe bună dreptate ce să facă din asta. A auzit greșit ce a învățat-o Adam? Adam nu a învățat-o corect? A decis unul sau amândoi să "îngrădească Tora" făcând interdicția mai

strictă pentru a se asigura că nu este încălcată? Se face acest lucru într-un spirit de ascultare? Ceea ce este semnificativ este că nu suntem în poziția de a pune astfel de întrebări cu privire la repetarea mesajului DOMNULUI de către Iona.

3:3 Și Iona s-a ridicat

Din nou aceleași cuvinte ca înainte (1:3), dar de data aceasta cu efect diferit. Pentru că acum Iona se ridică și pornește în direcția în care cuvântul DOMNULUI voia să meargă.

și a mers la Ninive, după cuvântul DOMNULUI.

Încă o dată, cuvântul DOMNULUI pune totul în mișcare (a se vedea comentariul la 1:1), dar de data aceasta în modul ascultării mai degrabă decât al fugii. Voința lui Iona, pentru prima dată în carte, se conformează în mod activ cuvântului DOMNULUI. Cel puțin pentru puțin timp, vedem un nou Iona, așa cum ne așteptăm atunci când cineva se convertește la Dumnezeu și renaște. Dar ar trebui să știm, de asemenea - și dacă nu suntem complet nebuni, noi, cititorii creștini, ar trebui să știm acest lucru din propria noastră experiență - că eul renăscut conține încă mult din vechiul Adam care trebuia înecat în botez. Povestea păcatului și a răscumpărării nu se încheie cu renașterea.

Acum Ninive era un oraș mare înaintea lui Dumnezeu,

Expresia „*mare înaintea lui Dumnezeu*” poate însemna pur și simplu „foarte mare” sau (ca în versiunea King James) „extrem de mare”. Dar sugerează, de asemenea, că Ninive este cumva un lucru mare în ochii lui Dumnezeu, ceva care contează foarte mult pentru El. Poate că acesta este motivul pentru care Dumnezeu însuși continuă să o numească „cetatea aceea mare” (1:2; 3:2; 4:11).

Pe de altă parte, faptul că verbul este la timpul trecut sugerează că această măreție a dispărut acum. Dacă este așa, atunci și Israelul, luat în exil de asirieni pentru a nu se mai întoarce niciodată, a dispărut deja. Citim povestea unui moment de speranță în viața a două națiuni care nu mai există, o mântuire oferită și chiar primită, dar ulterior respinsă și pierdută. Când privim dincolo de limitele poveștii, vedem o tragedie - nu o comedie - în devenire. Va trebui să recunoaștem acest lucru înainte de sfârșit. Cititorii originali ai poveștii ar fi trebuit cu siguranță să țină cont și de acest lucru.

o plimbare de trei zile.

Acesta este un oraș foarte mare. Cu toate acestea, este adevărat în mod literal despre marele oraș Ninive sau „marele Ninive”, cum l-am putea numi noi, care era o zonă care cuprindea patru orașe, inclusiv Ninive propriu-zis și împrejurimile sale. Geneza descrie întreaga zonă ca fiind construită de puternicul Nimrod după ce a construit orașele din câmpia Shinarului, regiunea Imperiului Babilonian: „Din țara aceea s-a dus în Asiria, unde a construit Ninive, Rehoboth Ir, Calah și Resen, care este între Ninive și Calah; acesta este marele oraș” (10:11-12).

Dar, desigur, referirea la trei zile este menită să ne amintească și de cele trei zile petrecute de Iona în măruntaiele peștelui. Nu trebuie să ne scape paralela: pentru Iona, a intra în Ninive, acel mare oraș, este ca și cum ar fi înghițit din nou de monstrul din adâncul mării și exilat din țara celor vii. Nu este posibil ca el să se bucure de această misiune. Poate că ar trebui să ne gândim și la cei trei ani în care Samaria, capitala Israelului, a fost asediată înainte de a cădea (2 Regi 7:5), o experiență comună de ceva asemănător morții vii pentru poporul Israel înainte de a fi înlăturat de pe fața pământului pentru totdeauna, înghițit de Imperiul Asirian. Totuși, mai presus de toate, trebuie să ne amintim, desigur, cele trei zile petrecute de DOMNUL nostru în moarte, fiind semnul lui Iona, făcând ca toate aceste experiențe să pară diferite, deoarece moartea însăși este diferită după ce DOMNUL nostru este înghițit în ea. Iona nu are încă nicio idee despre ceea ce îl așteaptă la celălalt capăt al acestei plimbări.

3:4 Și Iona a început să intre în oraș, la o zi de mers pe jos.

O zi de mers este suficientă pentru ca Iona să ajungă aproape de inima orașului, în mijlocul zonei metropolitane a marelui Ninive, cel mai mare oraș din cel mai mare imperiu de pe pământ. Este o paralelă cu plimbarea de o zi a lui Ilie în pustie (1 Regi. 19:4), unde profetul se așează să

moară sub un ienupăr, cerându-i Domnului să îi ia viața. Această cetate este ca un pustiu în care un profet merge să moară. Iona va fi în curând (4:3) ecoul cererii lui Ilie, deși nu din motivele lui Ilie.

Și a chemat și a zis,

Iona cheamă, așa cum i s-a poruncit. Încă o dată, el acționează în conformitate cu cuvântul DOMNULUI. Și acum vom afla, în sfârșit, conținutul cuvântului pe care Iona îl va da Ninivei. Până acum, acesta ne-a fost la fel de ascuns ca și conținutul cuvântului împărăției, care joacă un rol atât de important în povestirile lui Isus - de exemplu, în parabola semănătorului, unde nu aflăm niciodată ce se spune în cuvântul care afectează oameni diferiți atât de diferit (Mat. 13:1-23). Se pare că, la fel ca în parabolele evanghelice, unde nimic nu are sens până când nu recunoști cine spune povestea (esp. 13:17), nici aici sensul mesajului lui Iona nu apare cu adevărat până când nu vezi ce legătură are cu mesagerul.

Există multe ironii în legătură cu mesajul pe care urmează să îl auzim. Pentru început, este un cuvânt de mântuire care arată ca un cuvânt de distrugere. Acest lucru este în mod clar în conformitate cu intenția DOMNULUI, deși nu și cu cea a lui Iona. Cu toate acestea, această discrepanță de intenție între DOMNUL și profetul său este în sine sursa mai multor ironii: după cum am văzut, textul nu este explicit cu privire la faptul dacă cuvintele lui Iona sunt de fapt cuvintele pe care DOMNUL i-a dat să le spună. Există loc să ne întrebăm dacă, prin însuși conținutul mesajului, Iona încerca să îl tragă pe sfoară pe DOMNUL - și dacă ceea ce s-a întâmplat de fapt a fost că DOMNUL l-a tras pe sfoară pe Iona.

„Patruzeci de zile

În Biblie, numărul patruzeci indică o perioadă de încercare sau de testare care duce la sfințenie, reînnoire, întoarcere acasă și mântuire. Apele potopului lui Noe sunt pe pământ timp de patruzeci de zile (Gen. 7:17), Moise este pe munte cu Dumnezeu timp de patruzeci de zile (Exod. 24:18), iar Ezechiel poartă nelegiuirea lui Iuda timp de patruzeci de zile (Ezec. 4:6). Cei mai paradigmatici sunt cei patruzeci de ani petrecuți de Israel în pustie, care indică spre cele patruzeci de zile în care Isus a fost ispitit în pustie după botezul său. Iona a fost deja botezat, scufundat în adâncurile mării și readus la o viață nouă: ar putea fi acestea cele patruzeci de zile de încercare?

și Ninive va fi răsturnată!”

Verbul este același folosit la răsturnarea Sodomei și Gomorei (Gen. 19:21, 25, 29). El devine parte a unui clișeu biblic folosit pentru a descrie mânia și distrugerea care este la fel de rea ca „când DOMNUL a răsturnat Sodoma și Gomora”. În mod surprinzător, clișeul este aplicat atât Babilonului (Is. 13:19; Ier. 50:40), cât și Israelului (Deut. 29:23; Lam. 4:6; Amos 4:11) și o dată Edomului, națiunea care este cea mai apropiată rudă a Israelului, fiind descendentă din Esau, fratele lui Israel (Ier. 49:18). Evident, Iona își găsește alinarea în aceasta. Dacă soarta orașului Ninive este precum cea a Sodomei și Gomorei, el va fi fericit.

Totuși, chiar și în acest mesaj extraordinar de scurt, există indicii că lucrurile nu sunt ceea ce par. Pentru început, nu se spune nimic despre cine va răsturna Ninive. Nu există nicio mențiune a DOMNULUI sau chiar a vreunui concept generalizat de zeitate mânioasă sau chiar a vreunui agent sau cauză a răsturnării orașului Ninive. Mesajul este teribil de vag, în maniera devenită acum familiară birocraților de pretutindeni, cărora le place să folosească vocea pasivă pentru a eluda problema cine ce face cui. (Oamenii din generația mea își mai amintesc poate cuvintele unui birocrat american de nivel înalt care explica cum au reușit patru călugărițe să se lase masacrate de o echipă a morții care lucra pentru aliații noștri: în cursul altercației, a explicat el, „s-au tras focuri de armă”). O propoziție cu voce activă i-ar cere lui Iona să spună cine va răsturna Ninive. Nu este caracteristic Dumnezeului Bibliei să fie evaziv cu privire la acest tip de problemă. Din acest punct de vedere, formularea mesajului seamănă mai mult cu cea a lui Iona, ca și cum ar fi menită să ascundă ceva.

Mai presus de toate, există ambiguitatea ultimului cuvânt, care echivalează cu un fel de joc de cuvinte. *A răsturna* poate însemna nu numai a răsturna și a distruge, ci și a răsturna, a întoarce și

a transforma un lucru în altul, ca atunci când toiagul lui Moise se transformă într-un șarpe (Exod. 7:15) sau apele Egiptului se transformă în sânge (7:17) sau când profetul avertizează că soarele se va transforma în întuneric și luna în sânge (Ioel 2:31). Transformarea poate fi în bine sau în rău: dansul și ospățul transformate în jale (Lam. 5:15; Amos 8:10) sau jalea și tristețea transformate în bucurie și dans (Est. 9:22; Ps. 30:11; Ier. 31:13). Cel mai frapant este că DOMNUL transformă blestemul lui Balaam împotriva lui Israel într-o binecuvântare (Deut. 23:5; Neh. 13:2) și îl transformă pe Saul într-un alt om (1 Sam. 10:6), transformându-i inima într-o altă inimă (10:9).

O astfel de transformare sau conversie, transformarea unui lucru în altul, pare să fie ceea ce DOMNUL are în minte, dacă acestea sunt într-adevăr cuvintele exacte pe care i le-a dat lui Iona să le rostească. Așadar, este posibil ca DOMNUL să-l fi păcălit pe Iona, oferindu-i un mesaj care conține mai multe vești bune decât își dă seama Iona. Nu trebuie să presupunem că Dumnezeul Bibliei este mai presus de astfel de înșelăciuni. Gândiți-vă la modul în care îl păcălește pe Faraon, inducându-l în eroare la început și fără să-și dezvăluie propria mână. La începutul negocierilor, el propune doar o scurtă călătorie - doar trei zile (la fel ca timpul petrecut de Iona în pește!) - pentru ca poporul său să se închine la o anumită distanță de egipteni (Exod. 3:18), chiar dacă tot timpul intenția sa este de a-și salva definitiv poporul din sclavie. El se joacă de-a faraonul, cum se spune în zilele noastre: îl păcălește și îl depășește, atrăgându-l în cele din urmă într-o capcană pentru a câștiga glorie pentru numele său, cu scopul ca egiptenii și faraonul însuși să știe, chiar prin înfrângerea lor, „că Eu sunt DOMNUL” (7:5; cf. 8:10). Ne putem imagina vechii israeliți spunând această poveste în jurul focului de tabără și chicotind. Nu este ca și cum Faraon nu ar fi meritat-o.

Aproape că îl putem auzi pe Dumnezeu cel milostiv și înțelegător chicotind și spunându-și: „Bine, Iona, cum vrei tu. Vrei să spui că Ninive va fi răsturnată? Ei bine, atunci mă voi asigura că Ninive va fi răsturnată pentru tine! Cu siguranță îi voi întoarce cu susul în jos, îi voi converti și îi voi transforma în ceva cu totul nou.” În cele din urmă, se pare, DOMNUL își propune să răstoarne întreaga lume (Fapte 17:6). Lucrurile continuă să meargă mai bine decât își dorește Iona.

3:5 Și poporul din Ninive L-a crezut pe Dumnezeu,

Nimic din povestea de până acum nu ne-a pregătit pentru vestea bună uimitor de abruptă din 3:5. Cu toate acestea, acesta este genul de veste bună pe care Biblia îi place adesea să ne-o dea, dacă nu din alt motiv decât pentru a-i face de rușine pe aceia dintre noi cărora le place să se numească credincioși și să se considere poporul lui Dumnezeu. Astfel, atunci când DOMNUL îl însărcinează pe profetul Ezechiel să vorbească poporului Său, El adaugă: „Nu ești trimis la un popor cu o vorbire ciudată și o limbă dificilă ... ale cărui cuvinte nu le poți înțelege. Cu siguranță, dacă te-aș fi trimis la ei” - oameni precum ninivenii, am putea spune - ”ei te-ar fi ascultat. Dar casa lui Israel nu este dispusă să vă asculte pentru că nu este dispusă să mă asculte pe mine” (3:5-7). Isus însuși a avut lucruri similare de spus despre faptul că orașele neamurilor Tir și Sidon s-ar fi pocăit în sac și cenușă dacă El și-ar fi făcut marile Sale lucrări printre ele, dar orașele patriei Sale nu doresc să audă și să creadă (Mat. 11:21-22; Luca 10:13-14). Iar el invocă în mod explicit pocăința ninivenilor pentru a face de rușine inimile nepocăite ale propriului său popor, avertizându-i că „unul mai mare decât Iona este aici” (Luca 11:32; Matei 12:41). Credința și pocăința din Ninive nu sunt atât de surprinzătoare atunci când sunt privite în contextul întregului mesaj biblic. Este exact genul de lucru pe care mesajul biblic îl anticipează. Cu toate acestea, în această poveste particulară, ea apare fără nicio pregătire, fără nicio explicație, căzând din cer, cum ar veni, sau din însăși logica revelației biblice. Singura explicație este că este exact tipul de miracol al harului despre care vorbește Biblia.

Astfel, oamenii din Ninive L-au crezut pe Dumnezeu. Este greu să te abții să nu adaugi: „Și aceasta le-a fost socotită drept dreptate”. Desigur, acest lucru este spus în mod adecvat despre Avraam (Rom. 4:3, citând Gen. 15:6), dar în lumina Evangheliei vedem că Avraam este „tatăl tuturor celor care cred” (Rom. 4:11), care în acest caz trebuie să includă poporul din Ninive. Dumnezeu poate ridica copii pentru Avraam chiar și din pietre (Mat. 3:9) - deci de ce nu și din niniveni? Este nevoie doar de credință.

Dar această credință presupune un miracol al harului mult mai uimitor decât cel care l-a ținut pe Iona în viață în pește. Cine ar putea crede că chemarea lui Iona va aduce Ninive la o credință

precum cea a lui Avraam? Este ca și cum ai crede că simpla credință ar putea muta munții, așa cum spune DOMNUL nostru (Mat. 17:20). Ar fi ca și cum cineva din vremea lui Isus ar fi crezut că evreii ar putea răsturna Roma. Dar istoria este chiar mai uimitoare decât Biblia, după cum ne amintește ateul Nietzsche, deoarece, prin credința în Hristos, evreii au cucerit de fapt Roma. Nu este nevoie de niciun fel de credință pentru a vedea acest lucru: trebuie doar să ne gândim în fața cui se închină astăzi la Roma, după cum observă Nietzsche cu amărăciune. La câteva secole după ce Regele evreilor a murit pe o cruce romană, poporul roman se înclina și i se închina ca unui Dumnezeu în carne și oase. În acest mod ciudat și ironic, la fel de uluitor ca răsturnarea orașului Ninive, „Roma a fost învinsă dincolo de orice îndoială” (*On the Genealogy of Morals* 1.16). Întrucât munții sunt un simbol biblic obișnuit al regatelor puternice (de exemplu, Ier. 51:25; cf. psalmii citați în comentariul la 2:3), credința Romei și, astfel, a întregii lumi occidentale împlinește acest cuvânt al Domnului Isus: credința în Hristos a mutat într-adevăr acest munte și l-a răsturnat.

Având în vedere că Ninive a ajuns în cele din urmă în neant, în timp ce Roma și moștenirea sa occidentală încă trăiesc, putem chiar bănui că răsturnarea Romei este adevărata împlinire a profeției lui Iona (a se vedea comentariul la 4:11). Unul mai mare decât Iona este într-adevăr aici.

Este clar că nu Iona, ci cuvântul lui Dumnezeu este cel care convertește Ninive. Îl auzim pe Iona rostind o propoziție scurtă, fără a-l menționa pe Dumnezeu, și aceasta este limita profeției sale. Poate că ni-l putem imagina repetându-se. Dar nu suntem invitați să ne imaginăm niciun fel de dialog între el și niniveni, comparabil cu conversația tensionată, dar fructuoasă din *Iona 1*, din care marinarii au aflat că Dumnezeul cu care aveau de-a face era DOMNUL. Se pare că ninivenii nu au ocazia să îl întrebe pe Iona cine este și ce Dumnezeu slujește și, evident, acesta nu le spune niciodată. Nu auzim că ninivenii invocă numele DOMNULUI precum marinarii, iar credința lor este descrisă folosind termenul generic pentru „Dumnezeu” (Elohim) pe care l-ar putea folosi orice păgân. Iona, trebuie să presupunem, nu îi instruiește niciodată.

Totul se întâmplă ca și cum cuvântul lui Iona este răspândit prin Ninive cu toată puterea anonimă a zvonurilor. Dintr-o dată, toată lumea pare să fi auzit: Ninive este pe cale să fie răsturnată! Și toți se întorc unii spre alții și murmură: „Ce să facem?”. Cu frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii. Între timp, Iona se pare că doar se strecoară neobservat (4:5). Nimeni din Ninive nu are nimic să-i spună și poate că nimeni nu-și amintește nici măcar cine a rostit primul mesajul. Nu contează. Este mesajul lui Dumnezeu, iar ninivenii îl cred și sunt îndreptățiți în fața lui Dumnezeu.

<u>și au convocat un post</u>

Același limbaj este folosit pentru convocarea unei adunări solemne pentru a sfinți un post în Israel (Ioel 1:14; 2:15). Ninivenii se pocăiesc așa cum ar trebui să facă Israelul. Ei nici măcar nu își invocă dumnezeii falși, precum marinarii din *Iona 1*. Nu auzim de preoți și magicieni păgâni, ca în relatarea despre Moise și Faraon din Exod. Miracolul harului continuă.

Postul este modul trupului de a se ruga: te golești în mod voluntar și te faci nefericit pentru ca Dumnezeu să aibă milă, ca și cum burta ta însăși ar striga: „Vezi cât de gol sunt! Nu am nicio putere și niciun ajutor! O, Tu care ești milostiv, vezi cât de adâncă este nevoia mea și ai milă de mine!”

Dar postul este inarticulat, la fel ca burta însăși, care nu cunoaște numele Dumnezeului său, dar își simte propria sărăcie și nevoie. Pentru niniveni, acesta este un avantaj. Neinstruiți cu privire la Dumnezeul cu care au de-a face, ei se pocăiesc și se închină în cel mai profund mod disponibil pentru oamenii care nu cunosc numele DOMNULUI.

<u>și s-au îmbrăcat în sac</u>

Pânza de sac este o formă exterioară și vizibilă a pocăinței trupești. Un stomac se pocăiește prin post, o inimă se pocăiește fiind zdrobită și căită (Ps. 51:17), o comunitate se pocăiește neglijând să mănânce și să se îmbrace corespunzător. Astfel, oamenii din Ninive lasă deoparte tot ceea ce i-ar face să se simtă confortabil și mulțumiți de viața lor, îmbrăcând lipsurile ca pe o haină, ca și cum ar spune: „Suntem cerșetori care nu au nimic - ai milă de noi!”

Seamănă puțin cu oamenii care purtau saci de pânză de sac în timpul Depresiunii pentru că nu aveau nimic mai bun. „Pânză de sac” este literalmente pânza din care erau făcuți sacii - dacă îi poți spune pânză. (Același cuvânt este folosit pentru sacii folosiți de frații lui Iosif în Gen. 42:25, 27, 35.) Era o țesătură grosolană din păr de capră sau de cămilă, bună pentru a face saci, dar nu tocmai potrivită pentru a îmbrăca ființe umane. Și bineînțeles că aceasta este ideea. Vă puteți imagina purtând acest material doar dacă sunteți nevoiași. Să le îmbraci în mod voluntar înseamnă să spui, vizibil și fără echivoc: „Sunt fără resurse, într-o sărăcie extremă”. Înseamnă să te apropii, prin autodepășire voluntară, de starea disperată a lui Iona în adâncuri sau a marinarilor aflați la capătul puterilor. Este cel mai concret mod posibil pentru niniveni de a arăta că ei cred cuvântul de avertizare pe care l-au auzit și îl iau în serios. Pericolul care îi amenință nu poate fi văzut, dar sacul care poate fi văzut pe ei arată că ei știu că este real. Când Iona și-a început plimbarea de o zi prin Ninive, aceștia nu păreau săraci și necăjiți, dar el le-a spus că sunt și ei l-au crezut, iar acum așa arată.

Există speranță în această umilire de sine, o așteptare mută că cei care se umilesc vor fi iertați și vindecați (2 Cr. 7:14), chiar justificați și înălțați, așa cum spune DOMNUL (Luca 18:14) și exemplificat în propria sa viață (Fil. 2:8-9). Dar acest lucru înseamnă că cei care în mod normal s-au înălțat vor trebui să fie umiliți. În mod uluitor, acest lucru se întâmplă și aici.

De la cel mai mare până la cel mai mic dintre ei.

„Cei mai mari” înseamnă aristocrația, cei mari din cetate (vezi 3:7), cei înalți și puternici: ei prea postesc și se îmbracă în sac pentru a-și arăta lipsurile muritoare. Desigur, nu așa se comportă în mod obișnuit o aristocrație. Pentru a se alătura pocăinței lui Ninive, ei sunt dispuși să se pună la același nivel cu cei mai săraci dintre săraci. Și ei sunt răsturnați. Miracolul harului continuă, răspândind solidaritatea umană în toată această comunitate de credincioși nou-născuți. Ea se va răspândi până la rege.

Regele și Dumnezeu (3:6-10)

3:6 Și vestea a ajuns la regele din Ninive,

Nu este clar dacă „cuvântul” se referă aici la mesajul lui Iona sau pur și simplu la vestea postului convocat de oamenii din Ninive. În orice caz, până în acest moment, cuvântul nu este în mod clar ceva ce vine direct din gura lui Iona. Nu există niciun indiciu că Iona ar fi fost chemat în fața regelui și că ar fi avut cu el o confruntare de genul celei pe care Moise a avut-o cu Faraonul. Acest rege este mult mai bun decât Faraonul, la fel cum acest profet este mult mai rău decât Moise. Poate că regelui îi este de fapt mai bine fără intervenția lui Iona.

De fapt, răspunsul regelui la cuvânt este minunat. Om responsabil precum căpitanul corăbiei din Iona 1, el se îngrijește de poporul său așa cum ar trebui să o facă un rege, dar este și mai perspicace: fără furtună, fără barcă pe cale să se scufunde, doar cu un mesaj scurt și ambiguu venit aparent de nicăieri, el își dă seama că orașul este în mare pericol și că trebuie făcut ceva pentru a-l salva. Evident, oamenii înșiși sunt cei care îl conving. Află că aceștia au convocat un post și s-au îmbrăcat în pânză de sac, iar el le urmează exemplul, amplificând eforturile lor de penitență printr-o proclamație care devine politică oficială pentru întregul oraș. Se pare că el nu se dă în lături de la a-și urma propriul popor (câți regi sunt atât de înțelepți?), sărind în tren atunci când vede că acesta îi poartă spre viață, nu spre moarte.

Nu știm cine este acest rege. Nu ni se spune numele său, neamul său, păcatele sale, războaiele sale sau chiar politica sa față de Israel. În alte locuri din Scriptură, singurul rege individual al Ninive de care auzim este împăratul asirian Sennacherib (705-681 î.Hr.), numit de slujitorii săi „marele rege, regele Asiriei” (2 Regi 18:19), care întrerupe asediul Ierusalimului după un dezastru brusc și se întoarce la Ninive, unde este asasinat de proprii săi fii în templul zeului său (19:35-37). Scriptura își amintește de el ca de regele mândru care se lăuda că este mai puternic decât zeii tuturor celorlalte națiuni, inclusiv decât DOMNUL (19:10-13; cf. 18:34-36). Confruntarea sa cu Ezechia, și mai ales lăudăroșenia aghiotantului său, Rabșakeh, în afara zidurilor Ierusalimului,

reprezintă un moment important în istoria biblică, de un interes tematic atât de mare încât Scriptura îl relatează de trei ori (2 Regi 18-19; 2 Cr 32; Is 36-37). *Cartea lui Iona* ne invită tacit să îl comparăm cu acest rege anonim al Ninivei și să ne întrebăm: Care dintre cei doi se comportă ca un adevărat rege?

și s-a ridicat de pe tronul său

La fel ca Iona (1:3; 3:3), regele din Ninive se ridică pentru a acționa. Dar, spre deosebire de Iona, acțiunea sa este o declarație simbolică a propriei sale neputințe - un lucru pe care Iona nu a apucat să îl recunoască până când nu a fost în ape adânci. Primul act al regelui este să lase în urmă măreția domniei sale. El se ridică de pe scaunul său, lucru pe care cei puternici nu îl fac de obicei decât dacă sunt doborâți (așa cum ne amintește Maria în Magnificat din Luca 1:52). În mod normal, regele șade în timp ce toți inferiorii săi stau în picioare în jurul său, iar rugătorii săi îngenunchează în fața lui. Ridicarea de pe tronul său înseamnă să se alăture tuturor, lăsând în urmă sediul vizibil al autorității sale. Dar el face acest lucru tocmai pentru a-și exercita autoritatea pentru binele poporului său. Este prima dintr-un șir întreg de acțiuni admirabile, cu adevărat regale și demne de imitat.

Și-a dat jos mantia și s-a acoperit cu pânză de sac

Regele se dezbracă de glorie, dar nu și de responsabilitate. El va fi conducător doar în caz de pocăință. Și chiar și în această privință, el este suficient de blând pentru a urma exemplul poporului său, care a convocat deja un post și s-a îmbrăcat în sac. Conformându-se credinței lor, el își înlătură toată splendoarea vizibilă a regalității care îi protejează trupul muritor și o înlocuiește cu același veșmânt de umilință pe care îl poartă cu toții. Gestul său de umilință este, prin urmare, și un gest de solidaritate - o ființă umană vulnerabilă se alătură celorlalți care cer milă. El este într-adevăr un rege mare. Doar cel care poartă o coroană de spini domnește cu mai multă umilință.

Nu că ar fi complet lipsit de companie. El se alătură unei serii de regi israeliți care se umilesc în fața DOMNULUI și întârzie astfel răul pe care DOMNUL vorbește despre aducerea lui asupra poporului său. În regatul de sud, exemplele cheie sunt Ezechia (2 Cr. 32:26) și Iosia (2 Regi 22:19-20). În regatul de nord, Ahab este cel care își rupe hainele, se îmbracă în sac și postește atunci când profetul Ilie vorbește despre răul pe care DOMNUL îl va aduce asupra lui (1 Regi. 21:20-21, 27). Cuvântul DOMNULUI vine apoi la Ilie: „Pentru că s-a smerit înaintea Mea” - o frază care ne spune astfel sensul esențial al postului și al sacului - «nu voi aduce răul în zilele lui» (21:28-29). Regele din Ninive se află aici pe aceeași cale ca Ahab - și fără un profet ca Ilie care să îi spună cuvântul DOMNULUI.

S-ar putea aștepta ca el să își rupă hainele, așa cum fac adesea regii atunci când se confruntă cu o criză teribilă (de exemplu, 2 Regi 5:7; 6:30; 19:1; 22:11). Dar este evident că este suficient ca el să își rupă inima și nu hainele, așa cum poruncește DOMNUL poporului lui Israel (Ioel 2:13). Și există poate un alt motiv pentru care el își lasă haina întreagă. Aceasta este o haină pe care trebuie să o onorăm chiar și lăsând-o deoparte. Cuvântul „mantie” de aici nu este cel obișnuit pentru o haină regală, ci este același cuvânt folosit pentru mantia profetului Ilie, haina pe care acesta și-a înfășurat-o în jurul feței pentru a-L putea auzi pe DOMNUL fără să îndrăznească să se uite la el (1 Regi. 19:13) și care este dăruită succesorului său Elisei (1 Regi. 19:19; 2 Regi. 2:13-14). Prin urmare, în contextul narațiunii biblice, a îndepărta mantia fără a o rupe înseamnă a onora funcția de profet în timp ce se dezice de orice pretenție de a fi profet.

Cu alte cuvinte, regele nu are pretenția de a vorbi în numele lui Dumnezeu. În acest sens, el dă dovadă de înțelepciune, dar și de umilință: știe ceea ce nu știe și nu este înțelept în proprii săi ochi. Spre deosebire de Ilie, el nu L-a întâlnit pe Dumnezeul cel viu. El știe că nu are altă soluție decât să aștepte ce va face Dumnezeu.

și s-a așezat în cenușă.

Deși sacul și cenușa merg adesea împreună (Est. 4:1, 3; Isaia 58:5; Mat. 11:21; Luca 10:13), așezarea în cenușă merge un pic mai departe ca demonstrație de pocăință și umilință decât simpla îmbrăcare în sac. Acoperindu-se în sac, regele se alătură poporului său și se identifică cu acesta;

așezându-se în cenușă, el merge dincolo de ceea ce au făcut deja și amplifică acest lucru printr-un gest deosebit de dramatic: cel care a stat cândva pe un tron stă acum pe pământ în cenușă.

Gestul este asemănător celui al lui Iov (Iov 2:8). Iov, însă, experimentase mari pierderi și suferințe, în timp ce regele din Ninive nu a experimentat nimic altceva decât un zvon straniu că dezastrul se va abate asupra poporului său. Cu atât mai mare este, așadar, percepția sa spirituală, împreună cu dragostea sa pentru Ninive, care îl determină să se umilească atât de dramatic în fața lui Dumnezeu. Ca orice rege bun, el se identifică cu poporul său și nu numai. Dezastrul lor este dezastrul lui; el îl suferă împreună cu ei și, de asemenea, pentru ei. Orice bun conducător seamănă cel puțin un pic cu acel păstor bun care își dă viața pentru oile sale.

3:7 Și a strigat și a zis în Ninive,

Regele emite o proclamație care să fie vestită în tot orașul, dar verbul o transformă într-un strigăt puternic de milă către cer.

Proclamația regelui este evenimentul central al capitolului. El este un om responsabil, precum căpitanul corăbiei din *Iona 1*. Ca și căpitanul, el, mai degrabă decât DOMNUL însuși, este cel care obține de la Iona o mărturisire a numelui DOMNULUI (4:2); într-o ironie demnă de escatologia lui Pavel, acest neam îl provoacă pe israelitul necredincios la gelozie și la o mărturisire a credinței lui Israel (Rom. 11:11-14). Dar, spre deosebire de căpitan, regele din Ninive nu știe că face acest lucru; el nu aude niciodată numele DOMNULUI, ba chiar nici nu pare să știe despre Iona. Ceea ce se întâmplă este că, cumva (cu siguranță prin lucrarea invizibilă a harului), își dă seama unde se află în fața Dumnezeului cerului: el este un conducător responsabil de un popor rău care va fi distrus împreună cu el dacă nu face ceva pentru a schimba lucrurile. Astfel, el oficializează postul deja proclamat de poporul său, chemându-l la pocăință și îndemnându-l să spere în mila lui Dumnezeu. El își dă seama de toate acestea fără niciun ajutor din partea lui Iona, care în acest moment pare să fi plecat supărat. El chiar își recunoaște propria lipsă de cunoștințe („cine știe?” în 3:9). El știe că operează în întuneric. Dar, în mod evident, el poate recunoaște răul atunci când îl vede, poate chiar să recunoască atunci când este un rău pentru care el este responsabil și poate fi suficient de alarmat și speriat pentru a lua măsurile potrivite.

prin decretul regelui și al celor mari ai săi, spunând,

Regele autorizează proclamarea de către întreaga clasă conducătoare din Ninive, „cei mari” sau aristocrația sa, care participă deja la postul convocat de popor (3:5). Încă o dată, cei de sus îi urmează pe cei de jos, un lucru foarte ciudat care se întâmplă în Orientul Apropiat antic, care nu știe nimic despre democrație. Chiar și procesul prin care ninivenii ajung la formele lor particulare de pocăință este un fel de răsturnare a ordinii sociale din Ninive.

„Să fie oameni și animale, turmă și stol,

„Turmă” înseamnă vite, «turmă» înseamnă oi și capre; împreună, acestea sunt principalele tipuri de animale, care, împreună cu ființele umane, constituie principala formă de bogăție într-o gospodărie israelită antică. Termenul de animale este adesea tradus prin „vite”, dar este prea îngust, deoarece termenul include atât turma, cât și turmele; de asemenea, este adesea tradus prin „animale”, dar este prea larg, deoarece termenul exclude animalele mării, păsările cerului și târâtoarele, precum reptilele și insectele. Expresia „om și animale” este adesea tradusă prin expresia rezonantă „om și animal”, dar și aceasta este prea largă, sugerând întreaga panoplie a ființelor vii, în timp ce ceea ce ne interesează aici sunt elementele de bază ale economiei antice.

În zilele noastre, nu suntem obișnuiți să ne gândim la corpurile vii ca bază a bogăției, însă acest gând este fundamental pentru economia în forma sa originală. În *Decalog*, de exemplu, lucrurile care aparțin casei aproapelui tău și pe care nu trebuie să le râvnești includ oamenii și animalele: soția, servitorul și servitoarea, dar și boul și măgarul (Exod. 20:17). Prosperitatea economică și binecuvântarea înseamnă că aceste bunuri sunt roditoare și se înmulțesc. De aceea, atunci când Moise vorbește despre binecuvântarea DOMNULUI asupra lui Israel, el specifică: „El va binecuvânta rodul pântecelui tău și rodul pământului tău, grâul tău, vinul tău și untdelemnul tău,

rodul vitei tale și puii turmei tale” și adaugă: «Nu va fi bărbat sau femeie stearpă printre voi sau printre vitele voastre» (Deut. 7:13-14; cf. 28:4, 11; 30:9). Bogăția economică este astfel rezultatul primei binecuvântări a creației, când Dumnezeu binecuvântează creaturile vii, inclusiv ființele umane, și spune: „Fiți roditori și înmulțiți-vă... și umpleți pământul” (Gen. 1:22, 28). Ceea ce umple pământul umple și gospodăria cu lucruri bune.

Acesta este, de fapt, sensul original al termenului „economie”, care în limba greacă înseamnă gestionarea gospodăriei. Tratatele antice intitulate *Economie* sunt atribuite atât lui Xenofon, cât și lui Aristotel, și toate se referă la creșterea bogăției și prosperității unei gospodării. Acesta este motivul pentru care disciplina pe care acum o numim economie s-a numit inițial „economie politică”, deoarece se ocupa de noua temă anunțată în titlul tratatului lui Adam Smith: nu bogăția gospodăriei, ci bogăția națiunilor. Avem un indiciu al acestei noi teme atunci când regele manifestă o asemenea preocupare pentru „oameni și animale”, elementele de bază ale bogăției unei gospodării, așa cum le înțelegeau israeliții.

Regele este îngrijorat, deoarece ceea ce admite binecuvântarea și prosperitatea admite și blestemul și distrugerea. Cititorii inițiali ai *Cărții lui Iona* ar fi considerat, fără îndoială, că îngrijorarea sa este bine întemeiată. Ei și-ar fi amintit că o serie de plăgi pe care DOMNUL le-a trimis împotriva Egiptului au lovit atât oamenii, cât și animalele: țânțarii (Exodul 8:17-18), furunculii (9:9-10), grindina (9:19, 22, 25) și, mai presus de toate, plaga finală, care a lovit „toți întâii născuți din țara Egiptului, atât oameni, cât și animale” (12:12; cf. 11:5; 12:29).

O inspirație profundă îl determină pe rege să includă animalele în actele de pocăință ale Ninivei, pentru că ele sunt incluse în prosperitatea Ninivei. Această inspirație este mai explicită în legea lui Moise, care declară că toți întâii născuți ai Israelului, atât oameni, cât și animale, sunt consacrați ca sfinți DOMNULUI pentru că, așa cum spune DOMNUL, „în ziua în care am doborât toți întâii născuți din țara Egiptului, am consacrat pentru Mine toți întâii născuți din Israel, atât oameni, cât și animale. Ei vor fi ai Mei” (Num. 3:13; cf. Exod. 13:11-16). Primii născuți sunt „orice este primul care deschide pântecele în poporul lui Israel, atât oameni, cât și vite” (13:2), ceea ce înseamnă că ei sunt începutul oricărei binecuvântări viitoare de prosperitate pentru Israel, orice speranță că turmele și cirezile, copiii și moștenitorii, vor fi roditori și se vor înmulți. DOMNUL le revendică ca fiind ale Sale, astfel încât Israel să știe că binecuvântarea și prosperitatea sunt ale Lui, pe care le poate da sau lua. Proclamația regelui din Ninive tinde spre aceeași înțelegere a sursei binecuvântării.

nu gustăm nimic,

Gustul, acest simț primitiv și nearticulat, mult mai puțin rațional decât vederea și auzul (după cum a subliniat Augustin în *On Order* 2.32), este totuși fundamental pentru întâlnirea noastră cu bunătatea lumii. Punem în gură lucruri care ne țin în viață, iar acestea au un gust bun. Dacă ceva are gust rău, îl scuipăm - este putred, otrăvitor, rău pentru noi. Așadar, gustul este un mod de bază al înțelepciunii corpului, care discerne lucrurile bune de cele rele, viața de moarte. A nu gusta nimic înseamnă a renunța la această înțelepciune, făcându-ne neputincioși și fără discernământ și punându-ne astfel la mila altcuiva care trebuie să judece pentru noi ce ne promovează viața. Înseamnă să renunțăm la gustul lucrurilor bune care ne susțin în ființă, deoarece căutăm un temei mai fundamental al ființei noastre și ne temem că, prin multiplele noastre judecăți greșite, ne-am făcut dușmani ai acestuia. Aceasta este participarea trupului la frica de Dumnezeu, care este începutul înțelepciunii, pentru că de ceea ce ne temem este că dătătorul tuturor lucrurilor bune ne intenționează răul.

să nu se hrănească sau să bea apă.

Verbul „*a hrăni*” nu este cuvântul obișnuit pentru mâncatul oamenilor. Este cuvântul pentru ceea ce fac animalele atunci când au o pășune bună; poate însemna și „a păstori” (ca în „DOMNUL mă păstorește”; Ps. 23:1). Cuvântul este folosit atunci când turmele și cirezile sunt bine îngrijite. La fel cum ninivenii își chinuie propriile trupuri îmbrăcându-se în sac și postind, ei își neglijează

animalele neacordându-le pășune. Toate trupurile vii care aparțin unei gospodării prospere trebuie să fie private de ceea ce face prosperitatea.

Corpurile vii sunt baza economiei, deoarece nevoile corporale precum foamea și setea sunt forma de bază a cererii economice. Dacă nu mâncăm sau nu bem, murim, așa că mâncarea și apa sunt lucruri pe care trebuie să le obținem, într-un fel sau altul. (Occidentalii moderni care nu se gândesc la apă ca la o problemă economică ar trebui să ia în considerare criza crescândă legată de lipsa apei necontaminate în lumea subdezvoltată sau să se pună pentru o clipă în locul unui păstor străvechi care căuta o fântână sau o oază pentru a-și adăpa turma).

Adăugând apă la postul la care poporul său a apelat deja, proclamația regelui devine drastică și radicală. Poți întinde un post săptămâni întregi, dar fără apă ești mort în câteva zile. Regele determină Ninive să renunțe la toate nevoile de bază ale economiei corpurilor vii: nu doar la hrană și apă, ci și la îmbrăcăminte (deoarece a fi îmbrăcat în sac este cât se poate de aproape de gol fără indecență) și adăpost (deoarece regele stă în cenușă, nu lângă o vatră caldă). Fiecare binecuvântare a prosperității, tot ceea ce este necesar pentru ca o gospodărie să prospere, trebuie să fie abandonată pentru ca adevărata sursă de binecuvântare să aibă milă și să le dea ceea ce face viața, nu moartea.

3:8 Oamenii și vitele să fie acoperite cu pânză de sac

Acest lucru este minunat și bizar, fără precedent: animalele sunt făcute nu numai să postească, ci și să poarte sac! (În Iudita 4:10 citim că poporul Israel își îmbrăca vitele cu sac, dar acest pasaj a fost inspirat de fapt de cartea lui Iona). Sacul face vizibilă participarea animalelor la pocăința lui Ninive. Priveliștea este comică, fără îndoială, dar o astfel de comedie este de așteptat de la un rege care încearcă să își dea seama cum să potolească mânia lui Dumnezeu fără niciun ajutor din partea Legii și a Profeților. El improvizează fără un scenariu.

Totuși, face o treabă destul de bună. Proclamația regelui arată ceva din magnitudinea mâniei de care se teme: nu o invazie obișnuită, care nu ar provoca niciun rău vitelor luate de dușmani ca pradă de război, ci ceva mai asemănător focului din cer care a răsturnat Sodoma și Gomora. Mânia la această scară nu este atât o pedeapsă, cât o purificare; ea scapă de abominații distrugându-le complet, arzându-le de pe pământ și transformându-le în fum. Poate că regele are, de asemenea, o oarecare noțiune despre blestemul sacru al Israelului privind *heremul* (un rege al Asiriei folosește termenul în 2 Chr. 32:14), care include cerința: „Să nu lași în viață nimic din ceea ce respiră” (Deut. 20:16). Atunci când armatele lui Israel atacă un oraș aflat sub blestemul *heremului*, ele trebuie să ucidă oameni și animale cu ascuțișul sabiei, apoi să ardă întregul oraș și toată prada lui (13:15-16; cf. Jud. 20:48). Tot ceea ce se află sub blestem este sacru pentru DOMNUL într-un mod special și îngrozitor: este dedicat distrugerii totale, nimic din el nu poate fi reținut sau cruțat. Aceasta este o datorie sacră care nu trebuie încălcată: salvarea animalelor unui oraș aflat sub blestem și păstrarea lor ca pradă a fost o mare parte din păcatul împotriva DOMNULUI care l-a făcut pe Saul să își piardă domnia (1 Sam. 15).

Îmbrăcarea animalelor în sac este o recunoaștere a faptului că nici ele nu vor fi cruțate, deoarece aparțin unui oraș care este o urâciune înaintea lui Dumnezeu, dedicat distrugerii totale. Regele are dreptate în ceea ce privește amploarea mâniei care va veni, are dreptate să fie îngrozit și jefuit, are dreptate să fie atât de dezechilibrat de gravitatea cu care se confruntă încât efectul este comic.

și să-L cheme cu putere pe Dumnezeu;

Oamenii și vitele trebuie să cheme cu putere, ridicându-și glasurile „cu tărie”, așa cum spune profetul (Isa. 40:9). Pentru că ei strigă către un Dumnezeu necunoscut și nu știu unde poate fi găsit, deși, fără îndoială, bănuiesc că este Dumnezeul cerului (Iona 1:9). Chemarea lor este un strigăt către cer, care contrabalansează strigătul împotriva lor care s-a ridicat înaintea feței lui Dumnezeu (1:2; cf. Gen. 18:20). Ei strigă precum Iona din adâncuri (Iona 2:2), dar în cazul lor din adâncul necazurilor pe care nu le pot vedea sau simți, ci trebuie doar să creadă în ele.

Să se întoarcă fiecare de la calea sa cea rea

Regele din Ninive reia fără să vrea cuvântul DOMNULUI către poporul lui Iuda, rostit în repetate rânduri de profetul Ieremia, avertizându-i „să se întoarcă fiecare de la calea sa cea rea” (Ier. 18:11; cf. 25:5; 26:3; 35:15; 36:3). Tocmai pentru că nu au ținut cont de astfel de avertismente, Israel a fost luat în exil în Asiria, după cum explică Scriptura: „*Domnul a avertizat pe Israel și pe Iuda prin toți profeții și văzătorii Săi. Întoarceți-vă de la căile voastre rele ... dar ei nu au vrut să asculte, ci s-au încăpățânat ca părinții lor, care nu au crezut în DOMNUL Dumnezeul lor*” (2 Regi. 17:13-14). Așadar, atunci când ninivitenii Îl cred pe Dumnezeu (Iona 3:5) și se întorc de la căile lor rele, ei fac ascultarea pe care israeliții nu au făcut-o față de Dumnezeul lor, ca urmare a căreia au fost luați prizonieri de asirieni, a căror capitală era Ninive. Inversiunea este evidentă și nu trebuie ratată: poporul din Ninive a supraviețuit suficient de mult încât să distrugă poporul lui Israel pentru că poporul din Ninive s-a întors fiecare de la calea sa cea rea, iar poporul lui Israel nu.

și de violența din mâinile lor.

Mâinile sunt sursa corporală a puterii umane, primele dintre uneltele noastre pentru a construi, precum și pentru a ucide, cele două mari lucrări ale unui imperiu în expansiune. Pentru ca oamenii din Ninive să se întoarcă de la căile lor rele, care sunt în mod notoriu căi de violență și cruzime (Nah. 3:1-3), ei trebuie să se întoarcă de la lucrarea mâinilor lor, astfel încât singura putere care le-a mai rămas să fie în vocea rugăciunii lor, chemându-L cu putere pe Dumnezeu. Ei trebuie să caute mila divină mai degrabă decât puterea imperială. Câte orașe mari au făcut asta?

3:9 Cine știe? Poate că Dumnezeu se va întoarce și se va pocăi

Ce poate face regele din Ninive decât să spere că Dumnezeu - oricare ar fi el - se va răzgândi? Neinstruit, ignorant al numelui DOMNULUI, acest conducător păgân are totuși exact dreptate. Speranța sa este ca o bâjbâială în întuneric, dar el bâjbâie fără îndoială în direcția DOMNULUI, Dumnezeul lui Israel. Pentru că speranța lui este exact cea a profetului Ioel, care îl instruiește pe Israel:

> *Întoarce-te la DOMNUL Dumnezeul tău,*
> *pentru că el este „milostiv și îndurător,*
> *încet la mânie și plin de bunătate” și ”se pocăiește de cel rău”*
> *Cine știe dacă nu se va întoarce, se va pocăi*
> *și va lăsa în urma lui o binecuvântare?* (Ioel 2:13-14)

Această mărturisire a milei și a bunătății iubitoare a DOMNULUI este exact ceea ce Iona știe și nu spune (Iona 4:2). Ioel citează din mărturisirea fundamentală de credință a lui Israel în numele DOMNULUI (Exod 34:6), adăugând un citat din contextul narativ (32:11-14), în care DOMNUL, în concordanță cu această mărturisire a numelui său, răspunde la mijlocirea lui Moise pentru poporul său păcătos, având milă și pocăindu-se de răul pe care a vorbit să i-l facă.

Ninive calcă pe urmele lui Israel fără ca măcar un profet să îi ajute, ci doar un rege plin de speranță - un rege smerit, ignorant și înțelept, știind că nu are acces la altă înțelepciune decât cea a smereniei și la altă speranță decât cea a pocăinței. Cuvintele acestui rege cu totul extraordinar sunt semnul nostru că totul este bine cu Ninive.

și să se întoarcă de la mânia lui arzătoare

Expresia este adesea tradusă prin „mânie aprigă”, dar cuvântul pentru *mânie* este și cuvântul pentru *nări*, astfel încât mânia divină de aici este literalmente „arderea nărilor sale”. Ar trebui să ne imaginăm pe cineva sforăind de furie, precum Isus la mormântul lui Lazăr în Ioan 11:38, unde *Greek* este un cuvânt folosit pentru sforăitul unui cal de luptă - ca și cum Isus ar merge la luptă, învingând moartea, dușmanul său. Arderea mâniei este un loc comun în multe limbi, și vom auzi mai multe despre aceasta în *Iona 4*.

De ce să ne imaginăm un Dumnezeu care arde, care sforăie? Dacă păcătoșii trebuie să și-L imagineze pe Dumnezeu, atunci așa ar trebui să o facă: El este ca un mare rege cu furia arzând pe

față, pe punctul de a pronunța sentința asupra unui criminal murdar care îl ofensează. O astfel de imagine ar putea fi suficientă pentru a ne face să ne întoarcem de la căile noastre rele și la calea vieții. Astfel, Augustin explică scopul reprezentărilor antropomorfe ale lui Dumnezeu în Biblie:

> *„Mânia” lui Dumnezeu nu este o tulburare a minții Sale; ea este judecata prin care El impune pedeapsa asupra păcatului .... Pentru că, spre deosebire de ființele umane, Dumnezeu nu regretă sau nu se căiește de nimic din ceea ce face; părerea sa despre absolut orice este fixă, la fel cum preștiința sa este sigură. Dar dacă Biblia nu ar folosi cuvinte ca acestea, nu ar putea comunica atât de clar tuturor tipurilor de oameni la care vrea să ajungă - să-i sperie pe cei mândri, să-i trezească pe cei leneși, să-i încurajeze pe cei care caută și să-i hrănească pe cei care înțeleg. Nu ar putea face nimic din toate acestea, dacă nu s-ar apleca mai întâi, ca să zic așa, și nu s-ar coborî la cei doborâți.* (City of God 15.25)

La fel ca aproape toți părinții bisericii, Augustin este convins că Dumnezeu este impasibil, lipsit de schimbările nestatornice ale mâniei și ale altor pasiuni care învârt mintea încoace și încolo. Adevărul literal este că Dumnezeu are o cunoaștere eternă și neschimbătoare a tuturor lucrurilor din univers și a tuturor evenimentelor din istoria acestuia - și știe ce să facă în legătură cu toate acestea cu mult înainte ca acestea să se întâmple. Folosind un limbaj filozofic pe placul lui Augustin, am putea spune: în măsura în care este Justiția însăși, Dumnezeul etern judecă și pedepsește păcatul, nepermițând răufăcătorului să trăiască prea mult. Dar cei mai puțin filosofi decât Augustin trebuie să-și folosească imaginația. Astfel, regele din Ninive își imaginează, pe bună dreptate, că Dumnezeu este un rege furios care arde de mânie și care este pe cale să îl distrugă pe el și pe poporul său.

<u>și nu vom pieri”.</u>

Discursul regelui ajunge la aceeași concluzie plină de speranță ca și cel al căpitanului din 1:6. Scopul rugăciunii și al penitenței noastre, al chemării noastre la Dumnezeu în necazurile noastre, precum și al postului, al sacului și al cenușii, este să nu pierim, ci să trăim. Acest motiv bun nu poate fi întotdeauna considerat de la sine înțeles, după cum vom vedea (4:3). Există chiar teologi care cred că nu este suficient de dezinteresat, ca și cum dorința de a nu pieri ar conține un element de egoism care face ca motivele noastre să fie impure. Dar Dumnezeul care îi poruncește iubitului Său să aleagă viața, nu moartea (Deut. 30:19; cf. Ezec. 18:31-32), nu știe nimic despre această falsă puritate a motivelor.

Ar trebui să căutăm binele nostru, pentru că acesta ne va conduce la Dumnezeu. De aceea, însuși cuvântul „*rugăciune*” înseamnă *implorare*. Implorăm milă pentru a nu pieri. După aceasta urmează oferirea de mulțumiri și laude, așa cum am văzut (Iona 1:16). Deși lauda lui Dumnezeu este într-adevăr mai profundă decât rugăciunea, deoarece este scopul creației și inima vieții care nu se sfârșește niciodată, cu toate acestea trebuie să învățăm mai întâi să cerem milă din necazurile noastre (2:2). Dorința de a nu pieri ne școlește în iubirea lui Dumnezeu.

<u>3:10 Și Dumnezeu a văzut ce au făcut ei,</u>

Narațiunea preia limbajul proclamației și continuă să vorbească despre „Dumnezeu” (Elohim). Acesta este încă DOMNUL, Dumnezeul lui Israel, dar este descris în termeni la îndemâna regelui păgân din Ninive, ca și cum ar confirma că, în necazul și suferința sa pentru poporul său, a vorbit corect despre DOMNUL, așa cum a făcut-o Iov (Iov 42:7). Într-adevăr, în acest moment sărim direct de la proclamația regelui la o vedere din perspectiva lui Dumnezeu, iar cea din urmă o confirmă pe prima. Narațiunea de aici este telescopată: nu ne oprim pentru a auzi ce fac ninivitenii ca răspuns la proclamația regelui, ci ne aflăm brusc în cer, cu Dumnezeu privind în jos spre pământ. Naratorul omniscient ne mută direct de la anxietatea și speranța umană la viziunea divină și buna plăcere. Vedem ceea ce vede Dumnezeu și este bine.

<u>cum s-au întors de la calea lor cea rea,</u>

Răul care a apărut înaintea feței DOMNULUI la începutul cărții (1:2) nu mai este acolo. Ceea ce vede Dumnezeu în schimb sunt ninivitenii care fac exact ceea ce proclamația regelui a spus că trebuie să facă. Viziunea divină confirmă aici bunele intenții umane, văzând că acestea au fost duse la îndeplinire. Aceasta nu este o întâmplare obișnuită în Biblie. Lucrurile merg uimitor de bine aici.

Acest lucru nu înseamnă că totul va fi bine în cele din urmă. Avem exemplul biblic sfâșietor al bunului rege Iosia, „*care s-a întors la Domnul din toată inima sa, din tot sufletul său și din toată puterea sa*” și totuși „*DOMNUL nu s-a întors de la arderea mâniei Sale celei mari*”, cu rezultatul că Iuda merge în exil (2 Regi 23:25-26). Deoarece este vorba despre faptul că DOMNUL are milă de cine vrea El (Rom. 9:15) - iar această milă este cu siguranță nemeritată, un dar pe care niciun rege nu îl poate câștiga, cu excepția adevăratului Mesia însuși - nu există nicio garanție că întoarcerea unui rege și a poporului său va fi întâmpinată de întoarcerea DOMNULUI. Și totuși, acolo unde există întoarcere și pocăință, există motive întemeiate să sperăm. Pentru că DOMNUL își găsește plăcerea în milă, iar faptul că are milă de cine vrea El să aibă milă aparține însuși numelui Său (Exod. 33:19; a se vedea comentariul la 4:2).

și Dumnezeu s-a pocăit de răul pe care vorbea să li-l facă,

Întoarce-te și întoarce-te: oamenii din cetate se întorc de la calea lor rea, iar Dumnezeu se întoarce de la răul pe care a vorbit să li-l facă. Între ei, tot răul dispare ca un miraj fără ca cineva să se întoarcă și să-l vadă.

Desigur, răul de la care se întoarce Dumnezeu nu este răul moral sau răutatea ca a orașului Ninive (căci ochii Lui sunt prea curați chiar și pentru a contempla așa ceva; Hab. 1:13), ci lucrurile rele pe care amenințase, pe bună dreptate, să le producă în Ninive. Trebuie să ne obișnuim cu faptul că engleza este neobișnuită prin faptul că are doi termeni, „**evil**” și „**bad**”, acolo unde majoritatea limbilor, inclusiv ebraica, se descurcă cu unul singur. Prin urmare, ori de câte ori auzim în traducere de „rău”, trebuie să ne întrebăm dacă aceasta înseamnă rău moral sau pur și simplu un alt fel de răutate, ceva care a mers prost, un dezastru sau o distrugere, poate chiar lucruri rele care sunt bune din punct de vedere moral pentru că sunt o formă de dreptate - lucruri rele pe care oamenii răi merită să li se întâmple pentru că sunt pedepsiți în mod justificat. Scriptura vorbește frecvent despre faptul că DOMNUL „aduce răul” în acest sens asupra răufăcătorilor (de exemplu, 1 Regi. 9:9; 14:10; 21:21; Ier. 6:19; 11:11; 19:3; 23:12; 32:42), deși adesea șocul acestui limbaj este atenuat prin traducerea lui prin „aduce dezastru”. Dar cuvântul este termenul standard pentru **rău**, același folosit aici și în întreaga *Carte a lui Iona*.

Întoarcerea lui Dumnezeu de la **răul** despre care vorbea este descrisă ca „pocăință”, același cuvânt folosit pentru pocăința omului de păcat, care este, de asemenea, o întoarcere de la lucrurile rele. Cuvântul sugerează atât regret, cât și schimbare de părere și este folosit adesea în cazul lui Dumnezeu, care se căiește că a creat oameni pe pământ și apoi se hotărăște să ucidă cea mai mare parte a rasei umane (Gen. 6:6), se căiește că l-a făcut rege pe Saul și apoi se hotărăște să îl destituie (1 Sam. 15:11) și se căiește că a adus lucruri rele asupra poporului său și se hotărăște să nu le mai facă (Amos 7:3,6). Acesta din urmă este sensul frazei surprinzătoare „**pocăiește-te de rău**”. Domnul nu face răul sau nedreptatea, dar, în dreptatea Sa, pedepsește, aducând dezastre și alte rele bine meritate asupra oamenilor, orașelor și națiunilor rele, astfel încât profeții pot spune: „Se abate oare răul asupra unui oraș dacă nu l-a făcut DOMNUL?” (3:6) și „*Eu fac pacea și creez răul; Eu, DOMNUL, fac toate acestea*” (Isa. 45:7).

Pentru ca DOMNUL „să se pocăiască de rău” înseamnă, prin urmare, să aibă milă acolo unde a amenințat să facă dreptate. În cartea lui Ieremia, unde fraza apare destul de des (18:8; 26:3, 13, 19; 42:10), ideea este explicată astfel: DOMNUL spune: „*Dacă voi declara vreodată despre un neam sau o împărăție că o voi smulge, o voi dărâma și o voi distruge, și dacă acel neam, despre care am vorbit, se întoarce de la răul său, Eu mă voi căi de răul pe care intenționam să i-l fac”* (18:7-8). Același tip de observație este făcută într-un limbaj mai puțin surprinzător în cartea lui Ezechiel, unde Domnul spune: „Deși spun celui rău: «Vei muri negreșit», totuși, dacă el se întoarce de la păcatul său și face ceea ce este legal și drept... va trăi negreșit, nu va muri” (33:14-15).

Explicația pentru această aparentă schimbare de părere este caracterul neschimbător al lui Dumnezeu: „*'Așa cum trăiesc Eu', zice DOMNUL Dumnezeu, nu-mi place moartea celui rău, ci ca cel rău să se întoarcă de la calea lui și să trăiască*” (33:11).

Explicat astfel, nu este atât de surprinzător să auzim că DOMNUL „se pocăiește de rău”. Întrebarea teologică profundă este dacă această pocăință este o schimbare reală a minții. Aceasta este o întrebare importantă în metafizica eternității divine: trebuie să ne gândim la Dumnezeu ca fiind dincolo de timp și de schimbare, imuabil și impasibil, niciodată depășit de pasiuni și care nu se răzgândește niciodată, așa cum susțin „teiștii clasici” precum Augustin (și majoritatea părinților bisericii și teologilor medievali și ai Reformei), sau trebuie să luăm narațiunea biblică a pocăinței divine mai literal, așa cum fac recent „teiștii deschiși”?

Ați putea crede că simplul fapt că există o narațiune în care Dumnezeu ia parte este împotriva viziunii teiste clasice, care îl plasează pe Dumnezeu cumva în afara evenimentelor schimbătoare ale timpului. Desigur, teiștii clasici susțin că multe caracteristici ale narațiunii biblice despre Dumnezeu nu trebuie luate literal, cum ar fi mâna puternică a lui Dumnezeu (Exod. 13:3, 9, 14, 16) sau arderea Lui la nări (Iona 3:9) sau șederea Lui pe un tron în cer (Ps. 11:4). Testul crucial al punctului lor de vedere este dacă o anumită incoerență sau absurditate rezultă din luarea narațiunii literal în acest punct - și dacă este o incoerență care indică totuși într-o anumită direcție metafizică. De exemplu, imaginea biblică a lui Dumnezeu prezent la nivel local în cer, luată literal, nu coincide cu convingerea biblică că Dumnezeu este prezent pretutindeni. Dar detaliile imaginii indică dincolo de o prezență locală care L-ar limita pe Dumnezeu la un singur loc. El stă în cer, dar își are scaunul picioarelor pe pământ (Isa. 66:1; Mat. 5:35; Fapte 7:49) la templu (1 Cr. 28:2; Ps. 99:5; 132:7). Mai mult, grinzile camerelor sale sunt așezate pe ape (104:3), ceea ce înseamnă că el stă într-o cameră a tronului construită deasupra apelor care sunt deasupra cerurilor. Acest lucru este la fel de aproape de a spune „spațiu exterior” pe cât poate fi o imagine din Orientul Apropiat antic. Prin urmare, este destul de în concordanță cu direcția generală a acestei imagini atunci când Solomon, la dedicarea templului, spune: „Cerul și cerul cerurilor nu te pot cuprinde” (1 Regi 8:27). Și dacă Dumnezeu este în afara spațiului, neconținut de niciun loc, atunci (după cum ne spune metafizica teistă clasică) singurul loc în care poate fi prezent este peste tot, deodată. Însăși logica imaginii, în incoerența sa, indică omniprezența.

O incoerență similară în narațiunea din *Cartea lui Iona* indică un Dumnezeu în afara timpului, ceea ce înseamnă că este prezent în toate timpurile în același timp. Pentru că, pe de o parte, Dumnezeu a amenințat că va distruge Ninive și apoi nu a făcut-o, ceea ce pare să fie descris corect spunând că s-a răzgândit. Dar, pe de altă parte, după cum am văzut, pare imposibil să considerăm convertirea Ninivei ca fiind altceva decât fapta DOMNULUI, un miracol al harului divin. Este ca și cum El ar fi făcut pentru Ninive ceea ce promite să facă pentru Israel, dându-le o inimă nouă și un duh nou pentru a asculta de voia Sa (Ezec. 36:26-27). Cu greu ni-l putem imagina hotărând să facă acest lucru în ultimul moment: trebuie să fi fost ceea ce intenționa pentru Ninive dintotdeauna. Exact la ce te-ai fi așteptat! - după cum se plânge după aceea chiar Iona (4:2). Din această perspectivă, în cadrul narațiunii în sine, pocăința DOMNULUI nu arată ca o răzgândire, ci ca o îndeplinire a voinței lui Dumnezeu de mult timp înainte și, într-adevăr, ca o expresie a caracterului său neschimbător. Deși pentru noi îndurările Sale sunt „noi în fiecare dimineață” (Lam. 3:23), ele nu îl iau pe DOMNUL însuși prin surprindere, ca și cum nu ar fi știut dinainte că va salva Ninive prin Iona sau că își va cruța poporul prin mijlocirea lui Moise. În mod clar, El plănuise dintotdeauna să „se pocăiască de rău”. Așadar, fraza nu se referă la o schimbare de părere neașteptată, ci la o punere în aplicare cu succes a intenției sale.

Metafizica teistă clasică a unui plan etern neschimbător care se desfășoară prin schimbări dramatice în timp pare într-adevăr să se potrivească formei particulare a acestei povestiri, atât incoerenței sale interioare, cât și direcției sale inerente. Deși acest lucru nu rezolvă problema, mi se pare că interpretarea teistă clasică este mai plauzibilă decât literalismul ca lectură a acestei narațiuni particulare.

„Care este atunci rostul exprimării unei astfel de metafizici sub formă de narațiune?”, ar putea întreba în mod rezonabil un teist deschis. În general, narațiunea este despre schimbările care

au loc pe măsură ce creaturile temporale ajung să-L cunoască pe Dumnezeul etern În special, narațiunile biblice despre amenințarea divină și pocăință au ceva să ne învețe despre acțiunea milei divine. Milostivirea este întotdeauna compasiune față de cei nefericiți, dar cea mai profundă milă este acordată celor nefericiți care sunt răufăcători și își merită nefericirea. Secvența narativă în care Dumnezeu spune că va aduce răul peste noi, răufăcătorii, și apoi se căiește de rău aruncă lumină asupra profunzimii milei divine, arătându-ne profunzimea răului, a păcatului și a mizeriei din care ne salvează. Aducându-ne să anticipăm teroarea a ceea ce ar putea face DOMNUL, narațiunea ne arată gloria a ceea ce face.

Dacă nu ar fi această secvență, am putea crede că motivul pentru care DOMNUL are milă este că nu este genul de Dumnezeu care s-ar răzbuna vreodată pe cei răi. Un astfel de Dumnezeu ar fi o fantezie indulgentă, oferindu-ne o imagine a milei fără dreptate - adică un concept de milă care nu este cu adevărat milă, ci doar un eșec de a susține ceea ce este drept și de a-i apăra pe cei oprimați. Pentru a submina această fantezie, cuvântul lui Dumnezeu întreprinde straniul proiect de a spune o poveste despre mila divină neschimbătoare.

și nu a făcut-o.

Acesta este motivul pentru care avem nevoie de o viziune a lui Dumnezeu în acest punct al povestirii: este o narațiune a ceea ce Dumnezeu a decis să nu facă. Pentru aceasta avem nevoie de un profet sau de un narator omniscient care să ne facă cunoscute gândurile lui Dumnezeu.

Ninive, în mod evident, nu are nici una, nici alta. Iona nu le spune că DOMNUL a avut milă de ei și că s-a pocăit de răul pe care vorbea să li-l facă.

Jurământul lui Iona de a proclama că „mântuirea este a DOMNULUI" (2:9) rămâne până acum neîmplinit, ca și cum ar fi ascuns în adâncul mării. Bunătatea DOMNULUI față de Ninive nu este dezvăluită poporului din Ninive, ci doar poporului lui Israel, care ajunge să citească cartea. Care este rostul acestei revelații, trebuie să ne întrebăm acum când ne întoarcem la *Iona 4*. Între timp, îi lăsăm pe niniviteni în urmă, încă postind și rugându-se, neavând nicio idee dacă vor trăi sau vor muri și întrebându-se: „Cine știe?" Desigur, adevărul este că totul este bine cu ei acum, dar nu aflăm dacă li se spune vreodată acest lucru. Pentru că această parte a povestirii ne duce dincolo de *Cartea lui Iona*, la alegeri care se află încă în viitor.

IONA 4

Pocăința Domnului

Iona se luptă cu DOMNUL (4:1-4)

4:1 Și a fost dureros pentru Iona, un mare rău,

În mod surprinzător, Iona știe totul despre pocăința DOMNULUI, deși nu ni se spune cum. În ciuda răutății sale, el rămâne un adevărat profet, prezent la sfaturile DOMNULUI, ca și cum ar fi unul dintre îngerii din jurul tronului lui Dumnezeu, precum curtenii din jurul tronului unui mare rege, care sunt primii care aud deciziile acestuia. Este cu atât mai izbitor faptul că Iona știe despre acest lucru în timp ce este de fapt încă prezent în Ninive, într-un fel de exil, departe de cetatea sfântă și de templu.

În acest moment, două cuvinte care se repetă de-a lungul textului se întâlnesc pentru prima și singura dată în poveste: „**mare**” și «**rău**». Ele se întâlnesc tocmai în persoana lui Iona, în percepția sa asupra milei lui Dumnezeu și a binecuvântării neamurilor, un mare bine care este rău în ochii lui. Care este răul pe care el îl vede? Pe de o parte, dușmanii lui Israel sunt convertiți și salvați - îndeplinindu-se astfel identitatea, alegerea și chemarea lui Israel ca binecuvântare pentru toate națiunile. Pe de altă parte, Iona însuși este făcut să pară un profet fals, deoarece cuvântul pe care DOMNUL i-a dat să îl rostească reușește să aducă milă acolo unde amenința cu distrugerea. În mod neașteptat, este binecuvântare și succes peste tot, atât Israelul, cât și profeția realizând ceea ce au fost întotdeauna menite să realizeze, iar acest lucru îl întristează pe Iona ca un mare rău. Cum tratează DOMNUL această durere, acest mare rău în ochii lui Iona, este povestea din restul cărții.

Cum poate fi Iona atât de mâhnit de toate aceste vești bune? În esență, are sentimentul că i s-a înscenat, că a fost făcut să pară un prost. Și, ca să fim cinstiți cu Iona, a fost așa. El a crezut că știe ce spune atunci când a strigat către Ninive și a spus: „Patruzeci de zile și Ninive va fi răsturnată!”, folosind verbul pentru răsturnarea Sodomei și Gomorei care poate, de asemenea - din păcate pentru Iona - să însemne convertirea și transformarea în ceva nou (a se vedea comentariul la 3:4). În virtutea acestui dublu sens - ceea ce echivalează de fapt cu un joc de cuvinte - DOMNUL și-a păcălit propriul profet, ținându-și planurile pentru el până când a dezvăluit ceea ce acum pare să fi fost intenția sa dintotdeauna, și anume să se pocăiască de răul pe care a vorbit să i-l facă lui Ninive. Acum Iona își dă seama că a înțeles greșit, că Dumnezeu a plănuit întotdeauna să acționeze destul de independent de el, ca și cum gândurile Sale nu ar fi gândurile lui Iona, iar acest lucru îl întristează profund pe Iona. Este un mare rău pentru el că DOMNUL se pocăiește de rău.

Este mânia unui teolog a cărui teologie nu dă roade. Iona fusese convins că are cuvântul lui Dumnezeu interpretat cu exactitate și precizie (ca să nu spunem îngust și restrictiv) și totul spre satisfacția sa, dar apoi Dumnezeu se întoarce și subminează întregul proiect teologic al lui Iona împlinindu-și cuvântul într-un mod uimitor de neașteptat, ca și cum sensul acestuia ar fi fost mult mai larg și mai fericit decât orice ar fi conceput Iona. Și reușește să scape profitând de ceva atât de ieftin precum un joc de cuvinte! Orice teolog și exeget ar trebui să fie capabil să simpatizeze cu Iona aici. Misterele și obscuritățile, corupția textuală și contextul istoric sunt un lucru. Acestea sunt probleme respectabile pe care orice cercetător le poate rezolva. Dar un joc de cuvinte! Asta este pur și simplu trișare. Și ca urmare a acestei mici escrocherii, Dumnezeu ajunge să fie mult mai milostiv decât i-ar permite teologia lui Iona să fie. Lucrurile pe care le face Dumnezeu pentru a scăpa cu firea de Dumnezeu...

Ar trebui să menționăm, cu toată corectitudinea față de Dumnezeu, că Iona nu pare să fi fost făcut să pară un profet fals sau un prost pentru nimeni altcineva decât pentru el însuși. În acest moment, el se află încă în Ninive, dar ninivitenii par să nu-i acorde nicio atenție. Într-una dintre multele lacune intrigante ale narațiunii, nu avem nicio idee ce cred ninivitenii despre el sau dacă îl observă sau nu. După cum am văzut, cea mai probabilă poveste este că chemarea sa la Ninive s-a răspândit cu toată puterea anonimă a zvonurilor, nefiind atașată deloc de numele sau persoana sa (a

se vedea comentariul la 3:5). Așadar, chiar dacă ar fi trebuit să le proclame că Dumnezeu s-a răzgândit, Iona nu trebuie să se identifice ca fiind cel a cărui profeție a fost răsturnată.

Cu toate acestea, perspectiva de a face o astfel de proclamație trebuie să fi fost profund neatrăgătoare pentru el, iar ceea ce face în schimb, după cum citim mai departe, este să părăsească orașul și să aștepte să vadă ce se întâmplă cu el, sperând în mod evident că Ninive va fi distrus până la urmă. Nu trebuie să uităm că, pe termen lung, dorința i se îndeplinește, iar Ninive nu mai există. Aici apar întrebări uriașe cu privire la scopurile lui Dumnezeu.

și el s-a mâniat.

Cuvântul „mâniat” corespunde cuvântului „arzând” din expresia „mânie arzătoare” (3:9). Nu ar fi greșit să traducem „a ars de mânie” sau „a ars cu totul”. Idiomul englez se potrivește cu cel ebraic, ambele indicând aceleași semne fiziologice ale mâniei: o față înroșită și o scânteie fierbinte de furie care se ridică din interior, precum un foc când este aprins sau un chibrit când se aprinde la foc alb. Același idiom poate descrie mânia DOMNULUI care se aprinde la vederea răului și arde când îl pedepsește (Num. 11:1; Deut. 6:15; Is. 64:5; Lam. 5:22). Acesta este motivul pentru care mânia de la care regele din Ninive speră că Dumnezeu se va întoarce este descrisă literalmente ca o ardere a nărilor în Iona 3:9.

Dar de data aceasta Iona este cel care arde de furie pe Dumnezeu. Mânia lui arde suficient de tare încât este gata să se așeze la judecată asupra judecătorului universului, supărat la fel ca Iov, care își dorea să îl poată chema pe DOMNUL la tribunal (Iov 9:14-18; 23:3-7). Dar, spre deosebire de Iov, Iona este destul de încrezător că DOMNUL este milostiv și binevoitor - tocmai acest lucru îl face să ardă.

4:2 El s-a rugat DOMNULUI și a zis,

Ce mai rugăciune! Este nevoie de un simț al ironiei mai mare decât de obicei chiar și în Biblie pentru a numi această bucată de sfidare plină de ură o rugăciune. Dar aceasta este într-adevăr o comedie, iar Dumnezeu este extraordinar de blând cu Iona, chiar dacă este puțin amuzat.

Acesta este punctul din a doua jumătate a povestirii care corespunde timpului petrecut de Iona pe fundul mării în prima jumătate. El se roagă în timp ce se află încă în Ninive, la fel cum s-a rugat în timp ce se afla încă în pântecele fiarei în *Iona 2*. Cu toate acestea, în timp ce invocă numele Domnului pentru a doua oară în poveste, îl vedem în circumstanțe foarte diferite față de prima dată. Atunci era scufundat în adâncurile unui Sheol acvatic, dar sărbătorea mântuirea DOMNULUI (2:9); acum este sus și uscat, chiar se simte confortabil (4:5-6), dar tocmai de mântuirea DOMNULUI se plânge. În ambele cazuri, el se roagă dintr-un fel de exil, departe de prezența DOMNULUI în templu. Dar acum are probleme mai mari decât atunci, pentru că această rugăciune nu este un psalm de laudă pentru mântuirea DOMNULUI, ci o plângere împotriva ei. El a devenit unul dintre cei care „părăsesc bunătatea lor” (2:8). Atunci era pe tărâmul morților, dar tânjea după viață; acum este viu și sănătos, dar ar prefera să moară.

„Te rog, Doamne!

„Te rog” este «cer» sau «te implor» în traducerile mai vechi, ca atunci când marinarii se adresează pentru prima dată lui Iona (1:8) sau se roagă DOMNULUI (1:14). Aici politețea se epuizează rapid, iar traducerea actualizată evocă în mod adecvat utilizările mai ironice ale cuvântului „te rog” cu care suntem acum familiarizați: „Oh, te rog! Ai idee ce faci?” sau „Te rog! Spune-mi că nu vorbești serios!”

Nu asta spuneam și eu când eram în țara mea?

Iona susține că a știut tot timpul. Desigur, așa vorbesc mulți oameni care au fost prinși pe picior greșit, făcuți de râs, și nu vor să recunoască. Prin urmare, nu trebuie să luăm ceea ce spune Iona la valoarea nominală.

Iona îi spune DOMNULUI că el a spus toate acestea de la început. Dacă este așa, noi nu am auzit-o. Naratorul omniscient nu ne-a spus nimic despre asta. Desigur, naratorul biblic nu este

exclus să păstreze unele surprize pentru mai târziu (a se vedea comentariul privind 1:10); de fapt, acesta este un truc tipic al narațiunii biblice. Dar un alt truc tipic este acela de a lăsa tot felul de lacune în relatarea poveștii care ar trebui să ne pună pe gânduri [[10]] și, cu siguranță, un lucru la care ar trebui să ne gândim este dacă motivul pentru care nu am auzit niciodată de Iona spunând acest lucru în țara sa este că nu a făcut-o. Naratorul biblic este de încredere (deși indirect și înșelător), dar Iona nu este.

Un posibil indiciu al lipsei de încredere a lui Iona este faptul că, încă o dată (a se vedea comentariul la 1:9), el evită să-și numească propria țară - contribuind la fenomenul, atât de izbitor odată ce îl observi, că numele „Israel” nu este niciodată menționat în *Cartea lui Iona*. Primul lucru pe care îl face Iona în această poveste este să se ridice și să plece de acolo, iar pentru restul timpului se află într-un fel de exil, fizic și spiritual - atât cu picioarele, cât și cu limba, departe de Israelul său natal. Este greu de spus exact unde îi este inima, cu excepția faptului că este întoarsă împotriva DOMNULUI. Acest lucru este foarte clar pentru naratorul nostru omniscient.

Acesta este motivul pentru care am fugit la Tars înainte.

Iona își interpretează propriile motive într-un mod care ne aduce înapoi la începutul cărții. Chiar asta se întâmpla atunci? Dintr-o dată simțim nevoia să ne întoarcem și să recitim, pentru a vedea dacă putem reinterpreta trecutul lui Iona așa cum insistă el să o facă DOMNUL. În acest fel, cartea ne invită să o recitim chiar înainte de a o termina, pentru a verifica și reverifica ceea ce am gândit cu privire la semnificația poveștii lui Iona. Este important să vedem că narațiunea ne lasă nouă această sarcină de interpretare și reevaluare. Naratorul nu ne oferă nicio confirmare a adevărului a ceea ce spune Iona aici. Așa că noi trebuie să decidem ce valoare are de fapt cuvântul lui Iona.

De unde să începem? Cu siguranță ura, dorința frustrată de a distruge Ninive, este credibilă. Dar chiar putem renunța la impresia noastră inițială că Iona fugea pentru că îi era frică (1:3)? Asta pare să-l luăm pe Iona puțin prea în serios. Cu greu a avut presimțirea de a-și da seama că intenția DOMNULUI a fost tot timpul de a avea milă de Ninive. Faptul că DOMNUL va proteja Israelul prin distrugerea ninivitenilor era cu siguranță o speranță pe care ar fi putut să o nutrească în inima sa, dar faptul că, în schimb, DOMNUL va proteja Israelul prin convertirea ninivitenilor este un miracol extraordinar, uimitor și fără precedent, pentru care nimic nu l-ar fi putut pregăti. A presupune că, de la bun început, Iona a înțeles atât de profund căile DOMNULUI înseamnă să îi acordăm prea mult credit. Ura sa este credibilă, dar nu și pretenția sa de înțelepciune. Cel mai bun mod de a interpreta povestea lui Iona despre propriile sale motivații, autointerpretarea sa, este să o numim minciună.

Aceasta înseamnă că Iona îl minte pe Dumnezeu. Nu ar fi prima dată când cineva încearcă acest lucru, dar totuși este o nebunie. El trebuie să fie peste măsură de furios. Dacă ești hotărât să te justifici în toiul furiei, poți inventa orice sună bine, orice argument care crezi că ar putea avea câștig de cauză - cui îi pasă dacă este adevărat, atât timp cât îți oferă o armă împotriva dușmanului tău? Astfel, Iona se justifică nebunește lăudându-se că este mai dur și mai nemilos decât Dumnezeu, când, de fapt, este doar mai laș.

Mânia lui Dumnezeu este rea, dar slavă DOMNULUI că mânia umană este doar umană. Altfel am pieri cu toții, începând cu Dumnezeu. Pentru că, în acest moment, Dumnezeu este cel care îl arde cu adevărat pe Iona - este Dumnezeu pe care l-ar perverti și ar răsturna dacă ar putea. Este aproape suficient pentru a te face să regândești problema lașității lui Iona. Iată un om cu curajul de a-l ataca pe Dumnezeu pentru că este milostiv. Poate că vocația de profet a lui Iona a prins contur în cele din urmă, iar el este în sfârșit pregătit să își intre cu toată inima în rol. Căci o acuzație pe care nu o poți aduce profeților lui Israel este aceea că le lipsește tupeul. Întotdeauna au fost dispuși să se plângă și chiar să îl acuze pe Dumnezeu, iar aici este unul dispus să meargă atât de departe încât să îl mintă pe Dumnezeu, să îl acuze și să se justifice, toate în același timp.

Numai iubitul lui Dumnezeu putea să scape cu asta. Dar așa este: așa cum am observat în comentariul primului verset, Iona este porumbelul DOMNULUI, frumoasa Lui, lumina ochilor Lui. Răbdarea DOMNULUI cu iubitul său nu cunoaște limite.

Căci eu știu

Deși nu are o înțelegere specială a scopurilor profunde ale DOMNULUI (așa cum se întâmplă adesea, sensul final al propriei profeții a profetului este obscur chiar și pentru el însuși, ca un curtean în prezența regelui căruia i se transmite un mesaj pe care nu îl înțelege prea bine), Iona știe ceea ce știe tot Israelul: numele DOMNULUI pe care neamurile nu îl cunosc, dar pe care DOMNUL îl va face cunoscut prin abundența milei Sale față de Israel: „…*Voi întări sfințenia marelui Meu nume ... și neamurile vor ști că Eu sunt DOMNUL*„, zice DOMNUL Dumnezeu” (Ezec. 36:23). Această reabilitare, această sfințire a numelui DOMNULUI chiar și printre națiuni, a început deja cu marinarii care se închină DOMNULUI la sfârșitul primei jumătăți a cărții lui Iona. Dar a doua jumătate a cărții nu ajunge atât de departe. Nu auzim niciodată că ninivitenii ajung să cunoască numele DOMNULUI și este clar că Iona nu dorește ca aceștia să-L cunoască pe DOMNUL, pentru că acest lucru ar însemna să cunoască ei înșiși bunătatea Sa.

Tu ești „un Dumnezeu milostiv și îndurător, încet la mânie și plin de bunătate,

În disputa lui Iona împotriva DOMNULUI nu este în discuție doar soarta orașului Ninive, ci și identitatea lui Dumnezeu. Iona își aduce mânia în centrul atenției folosind cea mai fundamentală mărturisire a lui Israel cu privire la numele DOMNULUI, dată de proclamarea numelui său de către DOMNUL însuși înaintea lui Moise:

> *Și a trecut DOMNUL înaintea lui și a vestit:*
> *„DOMNUL, DOMNUL, Dumnezeu milostiv și plin de îndurare,*
> *încet la mânie și plin de bunătate și de adevăr,*
> *care păstrează bunătatea pentru mii de oameni,*
> *care iartă nelegiuirea, fărădelegea și păcatul,*
> *dar care nu va absolvi pe cei vinovați,*
> *lăsând nelegiuirea părinților asupra copiilor*
> *și asupra copiilor copiilor, până la al treilea și al patrulea neam.*” (Exod 34:6-7)

A proclama numele DOMNULUI înseamnă a anunța mila, dar fără a uita dreptatea. Caracterul bilateral al proclamației nu propune o formulă clară pentru a echilibra mila și dreptatea, ci mai degrabă lasă acest lucru la latitudinea DOMNULUI, în a cărui dreptate și milă se poate avea încredere. Atunci când creștinii se roagă: „*Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ*”, ar trebui să fim conștienți că acestui Dumnezeu îi cerem să își împlinească voia.

Desigur, este clar din proclamarea în sine, precum și din cadrul narativ al acesteia, că judecata și voința DOMNULUI înclină spre milă. Atunci când DOMNUL anunță că își va proclama numele, făcând ca toată bunătatea Sa să treacă înaintea lui Moise, adaugă: „*Și voi fi milostiv cu cine voi fi milostiv și voi arăta milă cui voi arăta milă*” (Exod 33:19). El nu adaugă: „Și voi refuza harul și îndurarea de la cine voi refuza harul și îndurarea'', pentru că ar fi o lipsă de sens.

Moise înțelege ideea. Când poporul Israel se răzvrătește în deșert, el mijlocește pentru ei citând această proclamare a numelui ca promisiune de îndurare, apoi îl îndeamnă pe DOMNUL să „*ierte nelegiuirea acestui popor după mărimea bunătății Tale*” (Num. 14:17-19). De asemenea, Neemia citează din proclamație pentru a explica de ce DOMNUL nu și-a distrus poporul cu gâtul împietrit cu mult timp în urmă (Neh. 9:17-31). Iar numeroșii psalmi care citează din ea subliniază, de asemenea, măreția bunătății DOMNULUI, repetând adesea și cu plăcere mărturisirea că DOMNUL este „milostiv și îndurător” (Ps. 86:15; 103:8; 111:4; 145:8).

Dar este posibil, de asemenea, să subliniem dreptatea și mânia, mai ales când ne gândim la Ninive. Profetul Naum este cel mai proeminent exemplu. După cum am văzut deja (a se vedea comentariul la 1:2), cartea lui Naum laudă bunătatea DOMNULUI, sărbătorind mânia Sa împotriva orașului mare și rău care îi asuprește poporul. Prin urmare, este cu bucurie că cartea Naum se deschide vorbind despre mânia lui Dumnezeu, citând din partea cea mai formidabilă a proclamării numelui:

DOMNUL este un Dumnezeu gelos și răzbunător,
DOMNUL este răzbunător și furios.
DOMNUL se răzbună pe vrăjmașii Săi
și păstrează mânia pentru dușmanii săi.
DOMNUL „este încet la mânie" și de mare putere,
iar DOMNUL „nu va absolvi în niciun caz pe cel vinovat". (Nah. 1:2-3)

Chiar și aici avem ambele părți: DOMNUL este încet la mânie, dar nu-i lasă pe vinovați să scape nepedepsiți. Cu toate acestea, direcția nu este spre o milă care își amintește de dreptate, ci mai degrabă spre o dreptate care este lentă la mânie, dar care, odată aprinsă, nu va ezita să se răzbune, spre binele tuturor celor care au suferit din cauza cruzimii acelei „cetăți a sângelui" (3:1).

Iona ar dori să propovăduiască aceleași vești bune ale mâniei ca Naum, dar în aceste circumstanțe nu poate. Naum, care profețește la un secol sau mai mult după Iona, are ultimul cuvânt cu privire la Ninive, pe care DOMNUL o distruge într-adevăr pentru totdeauna (pentru date și semnificația lor, a se vedea comentariul la 1:1). Dar Iona se confruntă cu un Ninive care trăiește, cel puțin pentru o vreme, sub mila și bunătatea abundentă a DOMNULUI, încă lent la mânie. Prin urmare, relația sa cu proclamarea numelui este unică printre profeți: el citează partea despre un Dumnezeu milostiv și îndurător pentru că vrea să se plângă de aceasta. Și alte elemente ale proclamării numelui se reflectă negativ asupra lui Iona.

DOMNUL este „încet la mânie", spre deosebire de Iona, care arde de furie și ar fi rapid să distrugă dacă ar putea. Și, mai presus de toate, DOMNUL „abundă în bunătate" - acel minunat cuvânt **hesed** pe care l-am întâlnit în psalmul lui Iona (2:8), atunci când acesta îi privește cu neîncredere pe cei care acordă atenție idolilor deșerți și, prin urmare, își abandonează **hesed**, loialitatea, mila și dragostea fermă din legământ. Aici, în mod uimitor, Iona nu ține cont de deșertăciuni, ci de DOMNUL însuși, însă face mai mult decât să renunțe la iubirea Sa - o urăște. El urăște faptul că DOMNUL abundă într-o bunătate care se extinde mult dincolo de limitele legământului Său cu Israel. El ar vrea, dacă ar putea, să împiedice această bunătate a DOMNULUI să abunde atât de mult. El ar vrea, dacă ar putea, să-l împiedice pe DOMNUL să fie ceea ce este.

Și în acest sens, el se opune, în cele din urmă, adevărului DOMNULUI, **emeth**-ului său, un cuvânt atât de des asociat cu **hesed** în descrierile a ceea ce este DOMNUL, încât expresia devine un clișeu în psalmi, cunoscut în versiunea King James ca „milă și adevăr" (Ps. 25:10; 40:10-11; 85:10; 89:14; 115:1) și la care se face aluzie în minunatul cuplet:

Bunătatea Ta este mai înaltă decât cerurile,
adevărul Tău ajunge până la nori. (Ps. 57:10 = 108:4)

Iona protestează împotriva adevărului DOMNULUI, acuzându-l, de fapt, că este adevărat, plângându-se că numele său este adevărat: „eu sunt cine sunt" (Exod. 3:14).

În mod semnificativ, Iona își scurtează citatul din proclamarea numelui, omițând termenul **emeth** („adevăr"), care urmează imediat după **hesed** („bunătate") abundentă. Poate că el vrea să sugereze că DOMNUL nu și-a respectat cuvântul: prin Iona a rostit un cuvânt rău împotriva Ninivei și nu l-a respectat. Dar, după cum am văzut deja, de fapt, l-a ținut întocmai, datorită ambiguității ironice a predicii lui Iona (a se vedea comentariul la 3:4). Iona nu a fost făcut un profet fals, deși poate că a fost făcut un prost. Dacă este așa, este vina lui, rezultatul faptului că a renunțat la bunătatea iubitoare a DOMNULUI pentru a-și urmări propria răutate și nemilostivire. Este un lucru bun, destul de în acord cu adevărul Dumnezeului care se proclamă milostiv și îndurător, încet la mânie și plin de bunătate, că cei care sunt dornici să vadă distrugerea descoperă adesea că s-au făcut de râs. Acești nebuni nu au altceva de făcut decât să se întoarcă de la calea lor cea rea, așa cum au făcut deja oamenii din Ninive (3:10). Iona trebuie să îi ajungă din urmă - aceste neamuri răsturnate.

Și „se pocăiesc de rău".

La fel ca profetul Ioel (a se vedea comentariul la 3:9), Iona adaugă la citatul său despre mărturisirea numelui DOMNULUI de către Israel un citat din contextul narativ în care se află: povestea este despre cum DOMNUL, ca răspuns la mijlocirea lui Moise, se căiește de răul pe care a vorbit că îl va aduce asupra poporului Său Israel pentru închinarea acestuia la vițelul de aur (Exod. 32:11-14). Ambele citate exprimă speranța spre care regele din Ninive bâjbâie în sacul și cenușa sa: că poate Dumnezeu se va pocăi (căci se pocăiește de rău!) și se va întoarce de la mânia Sa arzătoare (căci este încet la mânie!). „Cine știe?”, spune regele. Ei bine, acum este clar că această întrebare retorică are un răspuns: profetul Iona știe, dar nu spune. În mod evident, el nu are nicio intenție de a-i lăsa pe niniviteni să audă proclamarea numelui DOMNULUI sau să știe că „mântuirea este a DOMNULUI” (Iona 2:9). El se alătură marii mărturisiri a numelui DOMNULUI de către Israel doar pentru a o folosi ca un rechizitoriu împotriva Dumnezeului lui Israel pentru că abundă prea mult în bunătate și se căiește de rău.

Trebuie să clarificăm unde greșește Iona. Nu este ca și cum nu ar trebui să ne dorim niciodată dreptatea sau chiar să sărbătorim mânia lui Dumnezeu, așa cum face Naum (a se vedea comentariul la 1:2). Este o veste bună atunci când asupritorul este răsturnat, teroristul este prins, iar torționarul nu se bucură de impunitate. Sosirea justiției este îmbucurătoare pentru cei afectați. Într-adevăr, DOMNUL „se răzbună pe dușmanii Săi” (Nah. 1:2), deoarece El este dușmanul tuturor distrugătorilor de pe pământ și îi distruge (Apoc. 11:18; cf. Ier. 51:25). Marele pericol este ca, în loc să ne bucurăm de răzbunarea celor suferinzi, să ne identificăm cu îndreptățire pe noi înșine ca suferinzi și victime, să ne fie milă de noi înșine și nu de alții, astfel încât, în imaginația noastră, DOMNUL să devină o armă în campania noastră de distrugere a dușmanilor noștri, un instrument pentru propria noastră răzbunare, mai degrabă decât judecătorul întregului pământ.

Acesta este motivul pentru care Dumnezeul furios și răzbunător este liber să „se pocăiască de rău”. El udă de tot pământul și nu se supune imaginației inimilor noastre. Nimic nu este mai caracteristic mâniei arzătoare a DOMNULUI decât întoarcerea sa de la ea, pentru că aceasta este tocmai mânia celui „încet la mânie și plin de bunătate”. Scopul Său este întotdeauna să răstoarne răul care distruge creația Sa, iar El poate realiza acest lucru în mod just prin distrugerea celui care face răul, dar și mai just și mai glorios prin transformarea inimii rele în ceva nou. Prin urmare, El se pocăiește de rău pentru a „birui răul prin bine” (Rom. 12:21), învingând răul în abundența milei sale - făcând mai mult, nu mai puțin decât dreptatea.

Pocăința DOMNULUI, așa cum o mărturisește profetul în legătură cu proclamarea numelui, înseamnă că Dumnezeul lui Israel este înclinat să își salveze dușmanii mai degrabă decât să îi distrugă. Acest lucru are consecințe speciale pentru Israel, poporul său, ai cărui dușmani sunt dușmanii săi. Chemarea și alegerea lui Israel au două laturi, care sunt în acord cu cele două laturi ale proclamării numelui. Israel trebuie să fie o binecuvântare pentru toate națiunile, dar există, de asemenea, un blestem pentru cel care îl blestemă, după cum putem vedea atunci când DOMNUL îl cheamă pentru prima dată pe tatăl lor, Avraam:

> *Îi voi binecuvânta pe cei care te vor binecuvânta,*
> *și pe cel care te disprețuiește îl voi blestema.*
> *Și în tine vor fi binecuvântate toate familiile pământului.* (Gen. 12:3)

Astfel, Faraon, care îl disprețuiește pe Israel, aduce blesteme asupra sa și asupra Egiptului în cele zece plăgi. De asemenea, poporul Edom care se bucura de „violența împotriva fratelui tău Iacov” (Obad. 10) nu mai există, împlinind profeția: „*Pe Iacov l-am iubit și pe Esau l-am urât*” (Mai. 1:2-3). Căci „Esau” înseamnă aici Edom, poporul care descinde din Esau, la fel cum „Iacov”, ca de atâtea ori în Scriptură, înseamnă poporul lui Israel care descinde din Iacov.

Astfel, binecuvântarea lui Israel ca popor ales nu înseamnă că ceilalți nu sunt binecuvântați, ci, dimpotrivă, că toate familiile pământului își găsesc binecuvântarea în Israel - exact ceea ce te-ai aștepta dacă DOMNUL Dumnezeul lui Israel este într-adevăr milostiv și îndurător, încet la mânie și plin de bunătate. El revendică și protejează Israelul de oricine ar fi un blestem pentru ei, după cum descoperă Balaam (Num. 24:9). Dar scopul acestei îndreptățiri, ca de altfel al tuturor căilor lui

Dumnezeu cu poporul Său ales, nu este blestemul, ci binecuvântarea pentru toate națiunile. Chiar și cu dușmanii lui Israel, DOMNUL este înclinat spre milă, întotdeauna gata să se căiască de răul pe care l-a spus împotriva lor, pentru că altfel alegerea lui Israel ar fi în zadar. Ar înfrânge scopul lui Dumnezeu dacă Israel ar fi o binecuvântare doar pentru ei înșiși.

Și scopul lui Dumnezeu nu este înfrânt. Israel va fi într-adevăr o binecuvântare pentru neamuri și, prin urmare, DOMNUL se pocăiește într-adevăr de răul pe care îl spune împotriva lor. După cum am observat mai devreme (a se vedea comentariul la 3:10), pocăința DOMNULUI nu trebuie concepută ca o schimbare de opinie, ci mai degrabă ca împlinirea intenției Sale de a-i salva chiar și pe cei răi, ceea ce aduce o relație nouă și surprinzătoare între El și dușmanii Săi - surprinzătoare pentru noi, dar nu pentru El. Căci nu există nimic mai caracteristic voinței veșnice a lui Dumnezeu decât această pocăință, după cum putem vedea în cea mai fundamentală intenție divină dintre toate, cea care este (pentru a folosi expresia potrivită a lui Karl Barth) „*începutul veșnic al tuturor căilor și lucrărilor lui Dumnezeu*” [[11]] Aceasta este, desigur, alegerea lui Isus Hristos, alesul care este o binecuvântare pentru toți ceilalți, Fiul iubit și unicul născut care este taina voinței lui Dumnezeu ascunsă înainte de întemeierea pământului și dezvăluită acum în aceste ultime zile. Am putea spune: Isus Hristos este DOMNUL care se pocăiește veșnic de răul pe care a vorbit să îl facă celor care fac răul, evreul care este împlinirea absolută a alegerii lui Israel de a fi o binecuvântare pentru toate națiunile.

Problema este acum dacă profetul Iona poate trăi cu această pocăință a DOMNULUI. La început se pare că nu.

4:3 Și acum, DOAMNE, te rog ia sufletul meu de la mine,

A te opune pocăinței DOMNULUI înseamnă a te opune chiar inimii creatorului universului. Unde te poți duce de aici? Doar spre nonexistență, cât mai departe de universul însuși. Incapabil să câștige lumea cu prețul sufletului său (Matei 16:26), Iona ar prefera să piardă atât lumea, cât și sufletul pentru totdeauna. Dar și acest scop este inevitabil frustrat, deoarece chiar și atunci când mori, DOMNUL este cel care îți ia viața, sufletul sau **nephesh**. Pentru a scăpa de DOMNUL, de bunătatea Sa și de lumea Sa, Iona trebuie să continue să-L implore pe DOMNUL. Într-o ironie fină, Iona trebuie să spună din nou „te rog”, la fel ca marinarii îngrijorați de sufletul său din 1:14. Acele neamuri, temătoare și înțelepte și foarte departe de a-l acuza pe DOMNUL, au avut mai multă grijă de sufletul lui Iona decât a avut Iona.

O ironie și mai profundă este modul în care cererea lui Iona se face ecoul celei a predecesorului său Ilie, profetul regatului nordic al lui Israel care a fugit pentru a-și salva viața (literal „a plecat pentru **nephesh**-ul său”; 1 Regi 19:3) pentru a scăpa de furia reginei Izabela, care a jurat să răzbune moartea profeților ei ai lui Baal, spunând „*Așa să-mi facă zeii și mai mult, dacă mâine pe vremea aceasta nu voi face sufletul tău [nephesh] ca sufletul unuia dintre ei*” (19:2). Merge o zi de mers în deșert (ca și Iona care merge o zi de mers în marele oraș Ninive în Iona 3:4) și se așează sub un ienupăr, unde este gata să renunțe, cerându-i DOMNULUI să facă ceea ce Iezechiel amenință să facă: „Ajunge: acum, DOAMNE, ia-mi sufletul, pentru că nu sunt mai bun decât părinții mei” (1 Regi 19:4). Părinții lui sunt morți, așa că de ce ar mai trăi el? mai ales că toată lucrarea lui ca profet pare să fie în zadar, iar Izabela pare să fi învins. Dar acesta este un fiu al lui Israel și un profet al lui Israel, iar el are de-a face cu Dumnezeul lui Israel, care nu este Dumnezeul morților, ci al celor vii. Într-adevăr, mai spectaculos decât orice fiu al lui Adam, Ilie scapă de moarte, pentru că DOMNUL îl ia în cele din urmă viu, trup și suflet, în cer, într-un car de foc (2 Regi 2:11). Poate că acest lucru ar trebui înțeles ca un fel de răspuns întârziat și ironic la cererea lui Ilie ca DOMNUL să îi ia sufletul, în acel minunat mod de ironie biblică, atât de abundent în *Cartea lui Iona*, în care Dumnezeu este liber să facă mult mai bine decât i s-a cerut.

În orice caz, Iona face aceeași cerere și nu poate să nu știe cine a făcut-o înaintea lui. El se joacă de-a Ilie. Am putea crede că este un șoarece care se joacă de-a leul, până când ne dăm seama că el este un profet mult mai de succes decât a fost vreodată Ilie. El nu scapă doar de un conducător rău, ci îl convertește împreună cu întregul său popor. Ilie vrea să moară pentru că cariera sa de profet pare în zadar; Iona vrea să moară pentru că cariera sa de profet este un succes uluitor.

Bineînțeles că Iona nu vede lucrurile așa, dar ceea ce vede el este totuși o mică enigmă. Starea lui de spirit nu este disperare, ci furie - deci cum înseamnă asta că vrea să moară? La prima vedere, pare a fi un copil de doi ani care face o criză de nervi pentru că nu i s-a îndeplinit dorința, iar asta este cu siguranță o parte a problemei. El vrea să moară pentru că își urăște cariera de profet, urăște chiar succesul acesteia, pentru că îl face să arate rău (ca și cum ar fi un profet fals sau cel puțin un profet care nu știe ce spune, precum măgarul lui Balaam) și face ca Ninive să arate bine, ceea ce era departe de intenția lui. Tot ceea ce a realizat este un mare rău în ochii lui și nu mai vrea nimic din toate acestea. După ce i s-a înscenat, vrea să iasă din joc în singurul mod posibil. Furia lui spune: „Gata cu asta! M-am săturat! Am terminat cu jocul! Nu voi mai fi țapul ispășitor al nimănui, nici măcar al lui Dumnezeu. Omoară-mă acum”

căci mai bine este pentru mine să mor decât să trăiesc.”

Iona își încheie cel mai lung discurs din narațiune (în afară de psalmul din *Iona 2*) într-un mod care amintește de durerosul discurs de început al lui Iov, blestemând ziua nașterii sale și dorindu-și să nu fi existat niciodată (Iov 3). Acest lucru reprezintă, desigur, un afront la adresa lui Dumnezeu, deoarece înseamnă că Creatorul a făcut un fel de greșeală în a-i da viață, suflare și ființă. Putem simpatiza cu plângerea lui Iov, deoarece Dumnezeu părea să fie dușmanul său, iar propria sa existență părea să nu-i fie de niciun folos. Dar Iona caută moartea pentru a nu fi nevoit să vadă mila lui Dumnezeu. Dorința sa este opusă speranței de a nu pieri, care motivează rugăciunea în Iona 1:6 și 3:9. Evident, el dorește acum să coboare înapoi în pântecele Sheolului din care DOMNUL l-a salvat în *Iona 2*.

Iona nu este doar anti-Ilie, dorind să moară nu pentru că misiunea sa pare să fi eșuat, ci pentru că a reușit în mod evident. El este, de asemenea, anti-Moise, citind proclamarea numelui nu pentru a mijloci, ci pentru a se plânge. Și el este anti-Iov, căutând moartea nu pentru că Dumnezeu este dur, ci pentru că este milostiv. În cele din urmă, el este anti-Abraham, certându-se cu Dumnezeu nu pentru a salva orașul pe care Dumnezeu a amenințat că îl va răsturna, ci pentru a se opune salvării sale. Dintre toate figurile din Biblie, el este poate cel mai apropiat în spirit de Balaam, profetul comic care încearcă mereu să blesteme, dar nu poate decât să binecuvânteze (Num. 23). Dar el este un Balaam care insistă să i se facă pe plac și, prin urmare, nu vede altă cale de urmat decât moartea.

4:4 Și DOMNUL a zis: „Este bine pentru tine să te mânii?”

DOMNUL nu răspunde la acuzațiile lui Iona împotriva Sa. Ce ar putea spune în afară de „Eu sunt cine sunt”? Cu atât mai puțin se supune cererii lui Iona de a muri. El va fi credincios și își va susține atât propriul nume, cât și ființa pe care a creat-o. Ca răspuns la judecata lui Iona, „Este mai bine ...”, el întreabă: „Este bine ... ?” Pentru că vrea ca Iona să ia în considerare bunătatea DOMNULUI, începând cu bunătatea vieții pe care Dumnezeu i-a dat-o.

Aceasta este o evoluție nouă în poveste. Până în acest moment, discursurile DOMNULUI se refereau la Ninive, orașul care este „mare înaintea lui Dumnezeu” (3:3). Acum începe să îi vorbească lui Iona despre Iona însuși, pentru că de acum încolo este în joc viața lui Iona. Spre deosebire de *Iona 2*, unde era de la sine înțeles că DOMNUL va salva sufletul lui Iona din adâncuri, aici Iona este cu adevărat în pericol de moarte. Atunci, când Iona l-a chemat pe DOMNUL din Sheol, se putea spune despre el ceea ce a spus Isus despre Lazăr, care era la câteva zile de a fi pus în mormânt: boala aceasta nu este spre moarte (Ioan 11:4). Dar acum chiar avem boala până la moarte, lucrul care l-a făcut pe Isus să plângă. Pentru că moartea lui Lazăr nu a fost o problemă: Isus a văzut-o cu mult timp înainte și știa deja ce avea de gând să facă în această privință. Dar necredința iudeilor - asta era greu de văzut. Mai ales, se pare, a plâns pentru Maria, care, spre deosebire de sora ei Marta, nu mărturisește credința în puterea lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, de a fi darul învierii și al vieții veșnice pentru fratele ei și pentru întreaga lume (contrastați 11:25-27 cu 11:32-35). Rezultatul luptei lui Isus cu moartea nu a fost niciodată pus la îndoială. Dar lupta sa cu necredința, care este lupta centrală a întregii Evanghelii, adevărata luptă dintre lumină și întunericul care nu o înțelege (Ioan 1:5), pare încă să atârne în balanță.

Așadar, acum DOMNUL luptă pentru sufletul lui Iona, pentru ca acesta să trăiască, nu să moară. Iar întrebarea nu este dacă DOMNUL poate da viață, ceea ce este evident, ci dacă Iona poate crede: dacă se poate bucura vreodată de faptul că DOMNUL este Dumnezeul milostiv și binevoitor care este. Poate Iona să facă ceea ce Ninive a făcut deja: să creadă în Dumnezeu, să se pocăiască și să trăiască? Răspunsul la această întrebare nu este evident.

În orice caz, Iona nu dă niciun răspuns despre care să știm în acest moment. Evident, el este dispus să sublinieze greșelile DOMNULUI, dar nu să își recunoască propria mânie. El nu este prima persoană care păstrează tăcerea cu privire la mânia sa față de Dumnezeu, nici ultima. Astfel, el lasă întrebarea DOMNULUI în aer, fără răspuns. Vom reveni la ea mai târziu, într-un nou context (Iona 4:9).

Cu toate acestea, un lucru pe care întrebarea îl realizează deja este să ne lase în minte ecoul cuvântului „bine”, un cuvânt care, în contrast puternic cu utilizarea repetată a cuvântului „rău” în tot textul, nu și-a mai făcut apariția în poveste. Cuvântul atârnă în aer împreună cu întrebarea DOMNULUI, ca și cum ne-ar aminti să ne întrebăm care este binele din tot ceea ce face DOMNUL în această poveste. Ce urmărește El, de fapt?

Parabola dovleacului (4:5-11)

4:5 Atunci Iona a ieșit din cetate

Ultimul episod al cărții începe cu Iona ignorând aparent întrebarea DOMNULUI - ceea ce, nu trebuie să nu observăm, este un alt mod de a nu lua în seamă cuvântul DOMNULUI. Nu este chiar la fel ca fuga neascultătoare exagerată de la începutul cărții, însă și aici îi întoarce spatele lui Dumnezeu, evident fără un cuvânt, și pleacă din Ninive. Mai târziu chiar va fi suficient de furios încât să răspundă.

Acest dialog întrerupt între Iona și Dumnezeu are loc în Ninive, unde Iona se află încă, ca să spun așa, în exil. Apoi el iese din Ninive - o mișcare descrisă folosind același verb ca exodul în care Israel iese din Egipt (Exod 12:41; 13:3-4; Ps. 114:1). Dar, la fel ca în cartea Exodului, ieșirea din locul exilului nu rezolvă toate problemele și, într-adevăr, ridică unele probleme de credință și necredință mai acut decât înainte. Israelul din exod nu este încă Israel în țara promisă, iar acest lucru îi dă multe motive de plângere, teamă și neîncredere. Iona ieșind din Ninive este în această privință un adevărat israelit.

şi s-a aşezat la est de cetate.

Limbajul din *Iona 4:5* este rezonant și sugestiv. Iona șade - în scaunul batjocoritorilor (Ps. 1:1)? El stă la est de oraș - ca la est de Eden, care este păzit de heruvimi cu o sabie de foc (Gen. 3:24)? Imaginea sugerează că Iona se află încă în exil, așa cum întreaga omenire se află în exil din Eden, dar și că el privește spre Ninive, dintre toate locurile, ca și cum ar fi putut fi cândva paradisul. Dar în loc de heruvimi care păzesc pomul vieții, Iona stă la est de oraș, sperând la moartea sa veșnică.

Dar mai mult, dacă ne imaginăm că Iona are o priveliște bună dintr-un loc înalt, trebuie să-l punem și într-o companie mai comică - împreună cu Balaam și patronul său, care tot încearcă să găsească un loc bun sus pe un deal de unde să supravegheze oastea înfloritoare a lui Israel și să o blesteme (Num. 22:41; 23:6, 13), dar sunt frustrați în mod repetat de binecuvântarea DOMNULUI, care nu are loc pentru un astfel de blestem (22:12; 23:8, 11; 24:10). Poporul DOMNULUI continuă să înflorească, în ciuda a tot ce poate face profetul. Așa că profetul Iona stă în afara Ninivei și privește cu exasperare supraviețuirea Ninivei, supărat că DOMNUL îi tratează ca și cum ar fi propriul său popor.

Acolo și-a făcut un cort

Cortul pe care îl face Iona este o ***sukkah***, un cuvânt cu asociații destul de precise. Este cuvântul pentru micile adăposturi în aer liber construite în timpul *Sukkoth* (pluralul de la *sukkah*), care este festivalul corturilor sau ceea ce traducerile mai vechi numesc sărbătoarea *tabernacolelor.*

Împreună cu Paştele şi Rusaliile, **Sukkoth** este unul dintre cele trei festivaluri anuale de pelerinaj, când tot Israelul trebuie să se adune înaintea feței DOMNULUI în Ierusalim (Deut. 16:16). Imaginați-vă orașul sfânt împodobit pentru sărbătoare în timpul festivalului, populat de aceste adăposturi temporare în care tot Israelul trăiește în aer liber timp de o săptămână, fiecare ca o căsuță rustică în afara caselor din oraș, o amintire a timpului în care Israel a locuit în corturi atunci când DOMNUL l-a scos din Egipt (Lev. 23:43), neavând o cetate de reședință, ci sub protecția Dumnezeului lor. Corturile sunt făcute din ramuri sălbatice și împodobite cu plante vii roditoare, pentru că aceasta este o sărbătoare a recoltei, „când îți faci culesul din aria de treierat și din presa de vin" (Deut. 16:13). Iona, așezat în *sukkah-ul* său, în afara orașului Ninive și nu a Ierusalimului, amintește de această imagine mai fericită, dar în culori mai aprinse, deoarece așteaptă recolta cuvântului DOMNULUI pe care tocmai l-a predicat.

În jurul cortului lui Iona se concentrează și alte asociații ale festivalului. **Sukkoth** este legat într-un mod special de citirea și învățarea Cuvântului DOMNULUI. Ni se spune că, după ce Moise a scris legea, a poruncit ca aceasta să fie citită în adunare solemnă la fiecare șapte ani, în timpul festivalului corturilor din anul eliberării de datorii, „pentru ca ei să audă și să învețe să se teamă de DOMNUL Dumnezeul tău și să păzească cu sârguință toate cuvintele acestei legi și pentru ca copiii lor, care nu au cunoscut-o, să audă și să învețe să se teamă de DOMNUL Dumnezeul tău, atât timp cât vei trăi în țară" (Deut. 31:12-13). **Sukkoth** devine astfel un moment special de reînnoire a cunoașterii și ascultării de legea lui Dumnezeu, transmisă din generație în generație în Israel. Această legătură cu legea este deosebit de proeminentă în viața iudeilor postexilici, deoarece **Sukkoth** este prima sărbătoare care este celebrată în mod corespunzător în conformitate cu legea după întoarcerea din Babilon (Neh. 8:13-18; cf. Ezra 3:4). Așadar, festivalul corturilor pe care îl evocă cortul lui Iona este, de fapt, o celebrare a reinstituirii *Torei* ca lege a vieții lui Israel. Ea marchează ceea ce putem numi, în retrospectivă, începutul iudaismului. După cum știm din narațiunea biblică, acesta este un început plin de pericole și crize. *Cartea lui Iona* face parte, alături de Ezra, Neemia, Hagai și Zaharia, din grupul numeroaselor meditații biblice asupra semnificației acestor pericole și crize.

O ultimă asociere este eshatologică. În timpul festivalului corturilor, Israelului i se poruncește să primească neamurile, străinii și necunoscuții în interiorul porților lor, inclusiv servitorii (Deut. 16:14). Într-o extensie mondială a acestei ospitalități, în ultimele zile, oamenii din națiunile care s-au adunat odată în jurul Ierusalimului pentru a-l asedia - toți cei care au supraviețuit mâniei lui Dumnezeu - se vor aduna pentru a sărbători festivalul corturilor, pentru a se bucura în DOMNUL împreună cu Israelul (Zah. 14:16). În afara acestei sărbători nu vor fi decât secetă și ciumă (14:17-19). Iona, fiul lui Israel, stând singur, arzând nebunește și destul de neospitalier în **sukkah**-ul său din afara marelui oraș al neamurilor, este atât o inversare, cât și o amintire a acestei imagini escatologice a neamurilor care scapă de secetă și ciumă pentru a se aduna și a sărbători bunătatea DOMNULUI în cetatea lui Dumnezeu împreună cu Israel. Iona, de unul singur, ar dori să răstoarne și să împiedice această escatologie biblică.

<u>şi s-a aşezat sub ea la umbră</u>

Umbra înseamnă protecție, o imagine importantă care este crucială pentru ceea ce urmează. Profetul Isaia, de exemplu, vorbește despre DOMNUL ca despre *„un refugiu împotriva furtunii și o umbră împotriva căldurii*" (25:4), potrivindu-se aproape perfect cu cele două tipuri de pericol fizic din cele două jumătăți ale *Cărții lui Iona*. Dar trebuie să fim conștienți și de rezonanțele metaforice ale acestei imagini, după cum continuă Isaia:

> *Când suflul celor nemiloși este ca o furtună de iarnă*
> *și zgomotul străinilor ca o căldură într-un loc uscat,*
> *tu ai domolit căldura cu umbra norilor,*
> *și cântecul nemilostivilor a fost potolit.* (Isa. 25:4-5)

Nicio formă de protecție pentru Israel nu poate fi separată mult timp de nevoia sa de protecție împotriva dușmanilor nemiloși din neamuri, care, la urma urmei, caută să îl distrugă.

Protecția are de-a face în special cu siguranța și salvarea Ierusalimului, pe care îl reprezintă **sukkah**. Amos vorbește despre o zi în care DOMNUL „va ridica *sukkah* lui David care a căzut și îi va închide breșele și îi va ridica ruinele și o va construi ca în zilele de demult, pentru ca ei să stăpânească rămășița Edomului și toate națiunile care sunt chemate după numele Meu" (9:11). *Sukkah* lui David cu breșele reparate este în mod clar orașul lui David, Ierusalimul, cu breșele din zidurile sale reparate, integritatea sa restaurată și gata să fie casa escatologică a tuturor națiunilor.

Și mai surprinzătoare este imaginea lui Isaia a unei **sukkah** pe Muntele Sion din Ierusalim, care va fi „umbră în timpul zilei de căldură și loc de refugiu și adăpost de furtună și ploaie" (4:6). Pentru că, în acea zi, slava DOMNULUI se va așeza pe Sion *„într-un nor ziua și fum și strălucirea unui foc aprins noaptea*" (4:5). Acest limbaj face legătura între narațiunea exodului, în care Israel își începe călătoria din Egipt dintr-un oraș numit **Sukkoth**, însoțit de un stâlp de nor ziua și de foc noaptea (Exod 13:20-21; cf. 40:34-38), cu imaginile poetice în care DOMNUL este descris ca un războinic în pavilionul Său de nor de tunet (Ps. 18:11 și 2 Sam. 22:12; cf. Iov 36:29 - toate folosind cuvântul **sukkah**), care este o versiune cerească a pavilionului (un alt sens al cuvântului **sukkah**) în care comandanții militari campează pe câmp (de ex, regele Ben-Hadad din Aram așteptând asediul Samariei, bând prea mult cu aliații săi în pavilioanele lor; 1 Regi. 20:12-16). Așadar, stâlpul de nor și de foc, spune Isaia, este pavilionul splendorii divine, tabăra temporară a puternicului DOMN Dumnezeu al oștirilor, comandantul armatelor cerului, în timp ce merge cu poporul Său pentru a-l scoate din robia din Egipt. Iar acel pavilion, acea **sukkah**, se va odihni într-o zi pe Muntele Sion, devenind protecția divină a Ierusalimului, în ziua în care „*Ramura DOMNULUI va fi frumoasă și glorioasă*" (Isa. 4:2). Creanga este, desigur, regele mesianic, Fiul lui David - a cărui imagine va începe să apară în versetul următor.

Prin reunirea tuturor acestor asocieri din **sukkah**-ul lui Iona - legea, Ierusalimul și Fiul lui David - am evocat speranțele rămășiței poporului lui Israel, iudeii care se întorceau din exil la Ierusalim. Ar fi greu pentru cititorii originali ai acestei povestiri să nu observe faptul că dialogul care urmează să aibă loc între DOMNUL și Iona le este adresat lor și situației lor.

<u>până să vadă ce se va întâmpla cu orașul.</u>

Probabil că Iona intenționează să aștepte cele patruzeci de zile despre care a vorbit în proclamarea sa, patruzeci de zile de încercare și testare (3:4). Dar în acest moment Ninive a trecut testul și, de fapt, Iona este cel care este pus la încercare de propria sa încăpățânare și mânie arzătoare. El luptă împotriva DOMNULUI, iar dacă învinge, moare. Așadar, în timp ce el așteaptă să vadă ce se va întâmpla cu orașul, DOMNUL este pe cale să ia măsuri cu privire la ce se va întâmpla cu Iona.

Dar, între timp, ne putem opri alături de Iona și să ne gândim la ce se va întâmpla cu orașul. Totul este bine pentru moment: ninivitenii s-au întors de la căile lor rele, iar DOMNUL s-a întors de la mânia Sa arzătoare. Dar, în cele din urmă, amândoi se întorc la ceea ce era înainte, Ninive la răutate, iar DOMNUL la mânie. Căci peste aproximativ un secol, Ninive nu mai există, distrusă la fel de complet ca Sodoma și Gomora, și odată cu ea trece în uitare și națiunea numită Israel, regatul nordic al celor zece triburi care a fost luat în exil în Asiria. Așteptați suficient de mult și totul nu este în regulă cu ninivitenii sau cu propriul popor al lui Iona, al cărui viitor este strâns legat de al lor.

Ar putea fi acesta rezultatul final al *Cărții lui Iona*: distrugerea orașului Ninive și a Israelului, de asemenea? Aceasta nu poate fi întreaga poveste, pentru că nu se conformează voinței lui Dumnezeu pentru poporul Său ales sau pentru națiunile pe care trebuie să le binecuvânteze. Iudeii, rămășița lui Israel care se întoarce din exilul din Babilon și care citește această poveste, trebuie să se întrebe cum se poate desfășura relația lor cu Babilonul în mod diferit de relația lui Israel cu Ninive. DOMNUL este pe cale să le arate prin ceea ce îl învață pe Iona.

4:6 Și DOMNUL Dumnezeu a pregătit un dovleac

Episodul care începe acum și ocupă restul cărții este un fel de parabolă pusă în scenă, deloc neobișnuită în viața profeților (ele sunt deosebit de frecvente la Ezechiel: 4:1-17; 5:1-12; 12:1-16,17-20; 24:15-27; 37:15-28; dar vezi și Ier. 19 și Os. 1-3). Ceea ce este neobișnuit este faptul că parabola nu este un gest dramatic pe care DOMNUL îi poruncește profetului să îl îndeplinească ca semn pentru poporul său, ci o dramă pusă în scenă de DOMNUL însuși. Și profetul este atât personajul principal al dramei, cât și publicul care trebuie să primească mesajul. Dar, desigur, întreaga *Carte a lui Iona* este o astfel de parabolă, pusă în scenă de DOMNUL, astfel încât profetul și poporul lui Dumnezeu pe care îl reprezintă să poată primi mesajul. Într-adevăr, nu este prea mult să spunem că întreaga istorie a Israelului este o astfel de parabolă pusă în scenă de DOMNUL și, în cele din urmă, așa este și istoria universului.

Parabola conține înțelesul ascuns al *Cărții lui Iona* - ceea ce părinții bisericii numeau misterul ei (termenul grecesc *mysterion* era folosit de părinți pentru a se referi la orice înțeles ascuns de semnificație spirituală). Aceasta se dovedește a nu fi atât de diferită de misterul existenței lui Israel, care este misterul din inima întregii existențe. După cum vom vedea până la sfârșit, această parabolă seamănă cu unele dintre parabolele DOMNULUI nostru Isus, al căror mister capătă caracterul specific al unei întrebări dacă cei care o ascultă vor înțelege sensul misterului (a se vedea în special comentariile sale cu privire la misterul parabolei semănătorului din Mat. 13:10-17).

În relatarea acestei mici parabole se întâmplă ceva surprinzător și solemn chiar de la început. Cele două nume divine, termenul generic „Dumnezeu” care este cunoscut de toate națiunile, chiar și de Ninive (Iona 3:5, 9), și numele DOMNULUI, Dumnezeul lui Israel - ambele fiind folosite separat cu o anumită frecvență în versetele anterioare - se întâlnesc aici pentru prima și singura dată în text. Aici, istoria lui Israel și a națiunilor, povestea evreilor și a neamurilor, se intersectează în numele singurului DOMN care este - cel mai adesea necunoscut pentru ei - Dumnezeu peste toți.

Ceea ce face DOMNUL Dumnezeu, pentru început, este să pregătească ceva - același verb de guvernare providențială folosit în 1:17. Numai că, de data aceasta, DOMNUL pregătește un dovleac în loc de un pește. Aceasta face diferența. Pentru că atunci când marele pește îl înghite pe Iona în adâncuri, aceasta este o imagine a iudeilor înghițiți în exil, captivi în burta unui mare imperiu departe de țara lor. Peștele, se pare, este spre binele lui Iona, salvându-i viața, așa cum exilul în Babilon este spre binele lui Iuda, păstrându-i identitatea și chemarea ca popor ales al lui Dumnezeu. Dar nu așa se simte la momentul respectiv. Dovleacul este diferit, deoarece Iona poate simți protecția acestuia pe propriul său corp. Neascultător și disprețuitor față de DOMNUL, așa cum este el, el poate recunoaște că acesta este un dar bun al lui Dumnezeu, deoarece îi salvează pielea în mod palpabil.

Cuvântul „**tărtăcuță**” este neobișnuit, nefiind folosit nicăieri altundeva în Biblie și există dezacorduri între cercetători cu privire la ce fel de plantă este vorba. Unii o numesc plantă de ulei de ricin, alții dovleac; ambele denumiri sunt înșelătoare în măsura în care numele ne face să ne gândim la ceea ce produce planta, când povestea vrea să ne concentreze atenția asupra modului în care crește și cum îl protejează pe Iona. Ceea ce trebuie să știm despre acest tip de plantă, oricare ar fi ea, este că crește rapid, dar este subțire și delicată, mai mult ca o viță de vie decât ca un cedru, însă este suficient de frunzoasă pentru a oferi umbră din abundență. Așadar, planta oferă protecție împotriva soarelui și a vântului, dar este ea însăși vulnerabilă la puterea lor.

Cu toate acestea, și mai semnificativ, are un loc distinct printre numeroasele plante folosite în Biblie ca imagini ale protecției regale împotriva dușmanilor. Regatul Asiriei, de exemplu, este comparat cu un cedru puternic care oferă protecție tuturor popoarelor de sub el, astfel încât „*toate națiunile mari locuiau la umbra lui*” (Ezec. 31:6). Dar mai tipică pentru Israel este imaginea unui copac tăiat din care a rămas doar un butuc (Isaia 6:13), din care, în mod neașteptat, răsare un lăstar care oferă speranța unei noi vieți (11:1). Acest lăstar este toiagul lui Iesei, adică succesorul regelui David, fiul lui Iesei. Imaginea înseamnă că neamul davidic este încă viu, în ciuda faptului că succesiunea regală a fost întreruptă, că regalitatea lui Iuda a fost aparent tăiată și despărțită. Există motive să credem că dovleacul lui Iona reprezintă, de asemenea, linia lui David, o chestiune care i-a preocupat nu puțin pe cititorii originali ai acestei cărți. Căci iudeii s-au întors din Babilon

fără rege, dar au avut cu ei un fiu al lui David, adică unul care aparținea neamului regal. Acesta era Zorobabel (Ezra 2:2; Neh. 7:7), nepotul ultimului rege domnitor al Iudeii, Ioiachin, numit și Ieconia (1 Cr. 3:18). Zorobabel a fost numit guvernator al Iudeii de către regele Persiei (Hag. 1:1) și a fost una dintre forțele principale în reconstrucția templului din Ierusalim (Ezra 3:8; 4:2-3). Profeții Hagai și Zaharia primesc cuvinte de încurajare pentru el, împreună cu tovarășul său Iosua, marele preot, numit și Jeshua (Hag. 1:12- 14; Zah. 3-4; cf. Ezra 5:1-2). La câțiva ani după aceste cuvinte, noul templu este finalizat (Ezra 6:13-14; cf. 4:24).

Dar Zorobabel, fiul lui David, trebuie să fi fost și obiectul altor speranțe, pe jumătate exprimate. Din pântecele lui aveau să iasă viitorii regi ai lui Iuda, adevărații conducători unși ai rămășiței lui Israel, care meritau titlul de „Mesia”. Sub Imperiul Persan, Zorobabel era doar un guvernator, dar sub DOMNUL, el este regele de odinioară și din viitor. Pasajele sunt puțin obscure, dar probabil că el este cel căruia profetul Zaharia îi dă titlul izbitor de davidic „*robul meu, Creanga*” (Zah. 3:8) și „*omul al cărui nume este Creanga*” (6:12), făcând aluzie la pasajul mesianic din Isaia: „*Din butucul lui Iesei va ieși un toiag și din rădăcinile lui va crește o Ramură*” (11:1).

În mod destul de explicit, Zorobabel este cel căruia DOMNUL îi adresează cuvintele răsunătoare: „*'Nu prin putere sau prin tărie, ci prin Duhul Meu', zice DOMNUL oștirilor*” (Zah. 4:6). Trebuie să ne amintim că „oștiri” înseamnă aici armate de îngeri, deoarece cuvintele profetice continuă: „*Cine ești tu, munte mare? Înaintea lui Zorobabel vei deveni o câmpie*” (4:7). Ca și paralela sa mai faimoasă din Isa. 40:4, muntele pus la pământ este o imagine a unei împărății puternice umilite. Hagai încheie cu cuvinte similare de încurajare pentru Zorobabel:

> *Vorbește lui Zorobabel, guvernatorul lui Iuda, și spune-i: „Sunt pe cale să zgudui cerurile și pământul și să răstorn tronul împărățiilor. Sunt pe cale să distrug puterea regatelor națiunilor neamurilor și voi răsturna carele și călăreții lor ... În ziua aceea, zice Domnul oștirilor, te voi lua pe tine, Zorobabel, robul Meu,... și te voi face ca un inel cu sigiliu, pentru că te-am ales*”. (Hag. 2:21-23)

Zorobabel este alesul pentru care DOMNUL oștirilor va răsturna oștiri și împărății - același verb pentru răsturnarea Ninivei în cuvântul lui Iona (3:4). La sfârșitul cărții lui Hagai, avem sentimentul că tot Israelul așteaptă să vadă ce se va întâmpla cu regatele care încă îi asupresc - ca și cum și-ar ține respirația pentru momentul în care Ramura DOMNULUI va deveni în sfârșit frumoasă și glorioasă, așa cum a promis (Isaia 4:2), iar pe Muntele Sion există o ***sukkah*** pentru umbră și adăpost pentru poporul Său (4:5-6). Ei știu cum este să aștepți cu Iona în afara Ninivei.

<u>și a făcut să se ridice peste Iona</u>

Creșterea dovleacului contrastează cu construcția cortului, pe care Iona l-a construit pentru el însuși. Acest contrast corespunde celor două moduri în care lucrurile pot lua naștere, pe care grecii le numeau artă și natură. Arta este opera mâinilor umane, iar natura nu. Noi putem construi, dar nu putem face să crească. Noi plantăm și udăm, dar numai Dumnezeu dă creșterea (1 Cor. 3:6). La fel, oamenii își pot semăna sămânța, dar numai DOMNUL deschide pântecele (Gen. 29:31; 30:22). Așadar, este diferit cu neamul lui David decât cu zidurile Ierusalimului. Unul este făcut de om, celălalt trebuie așteptat din mâna DOMNULUI.

<u>să fie o umbră pe capul lui,</u>

Cercetătorii au fost adesea nedumeriți de ce Iona are nevoie de umbra dovleacului, precum și de cort, iar cititorii cu adevărat răi dintre ei chiar fac presupuneri cu privire la diferitele straturi ale compoziției textului pentru a explica enigma. Dar ei nu își folosesc imaginația. Imaginați-vă doar o *sukkah* tradițională și veți vedea: nu are acoperiș și, prin urmare, oferă o protecție incompletă împotriva soarelui. Acesta este unul dintre motivele pentru care este împodobită cu fructe de câmp, ***lulav***, în timpul festivalului **Sukkoth**.

În ceea ce privește semnificația parabolei pe care DOMNUL o pune în scenă, ideea este următoarea: zidurile Ierusalimului pe care exilații care se întorc le reconstruiesc sunt necesare

pentru a proteja Israelul de dușmanii săi, dar acesta nu va locui cu adevărat în siguranță până când nu va avea un rege, pe care numai Dumnezeu îl poate oferi. Ca și Israelul însuși, Mesia este al DOMNULUI, „plantația Domnului” (Isaia 61:3) și „lăstarul pe care l-a sădit” (60:21).

În cele din urmă - ca o chestiune de escatologie - singura protecție și izbăvire sigură și durabilă de rău este DOMNUL însuși care, conform cărții *Apocalipsa*, în cele din urmă își construiește pavilionul sau își instalează cortul (termenul grecesc ar putea însemna ambele) pentru a locui în mijlocul poporului său pentru totdeauna:

> *Iar Cel ce șade pe scaunul de domnie își va așeza cortul peste ei;*
> *nu vor mai flămânzi și nu vor mai înseta*,
> *nu-i va mai lovi soarele, nici vreo căldură* (Apoc. 7:15-16).

Același verb este folosit pentru a descrie împlinirea finală a noului legământ:

> *Iată! Cortul lui Dumnezeu este cu ființele umane;*
> *El își va ridica cortul cu ei și ei vor fi poporul Său,*
> *iar Dumnezeu însuși va fi cu ei și va fi Dumnezeul lor*. (Apoc. 21:3; cf. Ier. 31:33)

De ce această locuință este descrisă ca un cort - ca și cum ar fi mai degrabă o ***sukkah***, un pavilion temporar, decât un oraș cu ziduri? În parte din cauza cortului sau a *cortului întâlnirii* prin care Dumnezeu a locuit cu poporul său Israel în peregrinările lor și în parte pentru că ceea ce căutăm în împlinirea tuturor lucrurilor nu este unul dintre atributele metafizice ale lui Dumnezeu, ci un trup uman. Ioan semnalează acest lucru în marea sa mărturie a Întrupării: „*Cuvântul s-a făcut trup și și-a așezat cortul între noi*” (Ioan 1:14). „Cortul” (***skēnos*** sau ***skēnōma***) este imaginea *Noului Testament* pentru corpul uman în mortalitatea sa, care așteaptă să fie îmbrăcat cu o locuință cerească (2 Cor. 5:1-2; cf. 2 Pet. 1:13-14). Căci locuința cerească a lui Dumnezeu cu ființele umane nu este un loc numit cer, ci cortul numit trupul lui Hristos, cel care este adevăratul Mesia care trăiește veșnic. Acesta este misterul, sensul ascuns al dovleacului care îl protejează pe Iona. Este ceea ce Zorobabel și strămoșii săi, întregul neam al lui David și descendenții săi, au arătat de la început.

<u>pentru a-l elibera de răul său.</u>

Verbul „*a elibera*” este același folosit în expresia „*a scăpa din mâna*” unui dușman sau asupritor (Gen. 32:11; 37:21; Jud. 6:9; 8:34; 1 Sam. 4:8; 7:3,14; 12:10). Nu este același cu cuvântul pentru mântuire din Iona 2:9, dar conceptele sunt strâns legate.

Ceea ce face DOMNUL pentru Iona aici este, desigur, ceea ce cerem de la Tatăl nostru ceresc în ultima petiție a Rugăciunii DOMNULUI: „*Izbăvește-ne de rău*”. Orice mântuire în cer sau pe pământ este eliberarea de un rău sau altul. Prin urmare, Ioan Paul al II-lea, rugat să dea o scurtă definiție a mântuirii, a răspuns: „*A salva înseamnă a elibera de rău*.” [[12]] Cuvintele sale ar fi putut fi la fel de bine traduse prin «a elibera de rău», deoarece sunt derivate din această petiție finală, care în latină se citește ***Libera nos a malo*** (”eliberează-ne de rău").

Așadar, dovleacul (tărtăcuța) este salvarea lui Iona. La un nivel literal, îl eliberează de căldura soarelui. Dar parabola arată spre o eliberare mult mai mare: protecția poporului lui Dumnezeu de toți dușmanii săi, fie în spirit, fie în carne. În cele din urmă, dovleacul semnifică eliberarea de păcat, de moarte și de diavol, mântuirea care este numai a DOMNULUI, deoarece este realizată de nimeni altul decât DOMNUL Isus, Fiul lui David, care este și Fiul lui Dumnezeu. Este un lucru de sărbătorit cu toată inima.

<u>Și Iona s-a bucurat cu mare bucurie în dovleac.</u>

Aceasta este prima dată în poveste când Iona este fericit. Dacă misterul dovleacului este cu adevărat speranța salvării mesianice, așa cum am sugerat, atunci este ușor de înțeles de ce. Pentru poporul lui Iuda care se întorcea din exil, timpul plângerii părea să fi trecut, când a trebuit să fie

martor la puterea dușmanilor săi: „Unsul [adică Mesia] DOMNULUI a fost luat în gropile lor - el, despre care noi am spus: «*Sub umbra lui vom trăi printre națiuni*»” (Lam. 4:20). Căci ultimii împărați domnești ai Ierusalimului au fost luați de armatele asediatoare ca niște animale prinse în capcană (Ezec. 19:4, 8-9). Dar, sub Zorobabel și moștenitorii săi, trebuie să fi părut, cel puțin pentru o vreme, că iudeii puteau anticipa bucurie în locul lamentațiilor, ca și cum ar fi fost gata să cânte: „*M-am așezat la umbra lui cu mare plăcere și rodul lui a fost dulce la gustul meu*” (Cântarea 2:3).

Așa că Iona se bucură la umbra dovleacului cu „mare bucurie”, o expresie care ne amintește de marinarii care se temeau de o mare frică de DOMNUL (Iona 1:16) și care poate chiar compensează „marele rău” pe care îl găsește în mântuirea Ninivei (4:1). Dar bucuria este de scurtă durată.

4:7 Și Dumnezeu a pregătit un vierme

Încă o dată, Dumnezeu pregătește ceva, așa cum a pregătit peștele (1:17) și dovleacul (4:6), iar mai târziu va pregăti vântul puternic din est (4:8). Utilizarea repetată a acestui verb de guvernare providențială subliniază faptul că toate evenimentele din această poveste, chiar și atunci când par contrare unele altora, sunt opera Lui. DOMNUL pregătește atât dovleacul, cât și viermele care îl lovește; El dă și ia (Iov 1:21), El ucide și face să trăiască (Deut. 32:39; 1 Sam. 2:6). Întreaga parabolă a dovleacului este spusă de el, la fel ca și *Cartea lui Iona*, istoria lui Israel și istoria lumii.

Pentru a doua oară (vezi Iona 3:5), narațiunea trece la numele Elohim („Dumnezeu”), numele comun cunoscut de toate națiunile. Pentru că acum DOMNUL acționează tocmai ca Dumnezeul tuturor națiunilor, conducător al istoriei tuturor popoarelor, dispunând chiar și de regalitatea lui Israel, monarhia davidică. Și își poate împlini scopurile prin intermediul unui mic vierme, ca un singur asasin care pune capăt unei dinastii.

când s-a ivit dimineața a doua zi,

Evident, ar trebui să ni-l imaginăm pe Iona bucurându-se de o zi la soare sub protecția dovleacului, iar apoi dezastrul lovind în dimineața următoare devreme. Așadar, ne putem gândi la vierme, ca și la dovleac, ca la un „fiu al nopții” (4:10): acesta apare peste noapte, venind brusc de nicăieri pentru a îndeplini scopul DOMNULUI.

și a lovit dovleacul

Verbul „a lovit” este cuvântul pentru un atac militar, care obișnuia să fie tradus cu marele și vechiul cuvânt „a lovi”: un rege îi lovește pe dușmanii care îl înconjoară în război (2 Regi. 8:21), israeliții îi lovesc pe moabiți (3:25) și cetățile dușmanilor lor (3:19) - exemplele ar putea fi înmulțite la nesfârșit. Dar acesta este, de asemenea, cuvântul pentru Dumnezeu care lovește cu o plagă (Num. 11:33), cu orbire (2 Regi 6:18) sau cu un blestem (Mai. 4:6).

A început un atac asupra lui Iona. Atacă mai întâi mândria și bucuria lui, singurul lucru pe care îl are la îndemână - dovleacul care este salvarea și izbăvirea lui de rău.

Și s-a uscat.

Dovleacul se ofilește înainte de răsăritul soarelui (4:8), ceea ce înseamnă că nu cade victimă căldurii mari a soarelui, ci este distrus doar de acel mic vierme. Nu este nevoie de o putere copleșitoare pentru a distruge această plantă fragilă. Poate că ideea este ceva de genul: este nevoie de armate mari pentru a învinge un regat, dar un rege poate fi ucis de un asasin solitar, de o simplă boală sau de un simplu accident.

Verbul înseamnă literalmente „a se usca”, deși are o gamă largă de utilizări care au de-a face cu pierderea puterii și a speranței. Puterea cărnii umane este ca iarba care se usucă (Isaia 40:7-8; cf. Ps. 90:5-6), iar pe o cruce „se usucă ca o vază” (22:15). La fel se întâmplă cu toți conducătorii pământului atunci când suflarea Domnului suflă asupra lor:

El reduce la nimic pe prinți
și face din conducătorii pământului niște nimicuri.

Imediat ce sunt plantați,
imediat ce sunt semănați,
imediat ce prind rădăcini în pământ,
el suflă asupra lor și se ofilesc. (Isa. 40:23-24)

Ceea ce se ofilește, în cele din urmă, este toată speranța și gloria pur umană, ceea ce ajută la explicarea de ce, într-una dintre utilizările sale, acest verb înseamnă „a fi rușinat”. Tot ceea cu ce ne mândrim moare, iar noi ne ofilim și ne uscăm de rușine. Acest lucru va fi important atunci când vom încerca să înțelegem răspunsul emoțional al lui Iona la ofilirea dovleacului. Legătura poate fi observată într-un pasaj viu din profetul Ioel, care folosește verbul de cinci ori:

Câmpurile sunt distruse, pământul jelește,
pentru că grâul este distrus.
Vinul se usucă, uleiul lâncezește.
Rușinați-vă, fermieri,
tânguiți-vă, viticultori, pentru grâu și orz,
pentru că recolta câmpului a pierit.
Vița de vie se usucă,
smochinul lâncezește, rodia, palmierul și mărul,
toți pomii de pe câmp s-au uscat.
Și bucuria se usucă printre copiii oamenilor. (Ioel 1:10-12)

Fermierii sunt rușinați, jenați și confuzi pentru că munca lor a eșuat, iar tot ceea ce aveau cu ce să se mândrească s-a ofilit. Ceva de genul acesta trebuie să fi fost sentimentul poporului lui Iuda atunci când neamul lui Zorobabel s-a uscat - și odată cu el perspectiva unei restaurări glorioase a monarhiei davidice. Descendenții lui Zorobabel din mai multe generații sunt enumerați în genealogia exilaților care s-au întors din Babilon (1 Cr. 3:19-24), în mod clar în speranța lucrurilor viitoare. Dar aceasta este ultima dată când auzim de ei în *Vechiul Testament*.

Prin urmare, în anii următori, după cum aflăm în detaliu de la Josephus, Israelul a rămas fără un rege davidic și a fost condus în schimb de familia preoțească a Hasmoneenilor, o succesiune de mari preoți care au slujit în templul reconstruit (*Antichitățile iudaice* 13-14). [[13]] Când a venit DOMNUL nostru Isus, numit în aramaica sa maternă „Jeshua”, a fost succesorul atât al preotului, cât și al regelui - atât al lui Jeshua, fiul lui Iehozadak, cât și al lui Zorobabel, fiul lui Șealtiel, cei doi conducători ai exilaților din Iuda care se întorceau. În ambele roluri, Isus a reprezentat o provocare intolerabilă pentru marii conducători preoți din Ierusalim, care guvernau fără rege sub romani. El nu a făcut decât să amplifice provocarea intrând în Ierusalim ca un rege triumfător (în Matei 21:1-10, Isus pune în scenă procesiunea triumfală a unui rege davidic cuceritor, care intră în oraș călare pe un măgar, ca semn al victoriei și al păcii, precum și al umilinței, ca în Zaharia 9:9-10) și apoi procedând la curățarea templului și la punerea lui în ordine, ca și cum ar fi fost sub jurisdicția sa de mare preot (Matei 21:12-14).

Prin urmare, ofilirea dovleacului lui Iona nu este o chestiune banală. Este vorba despre neamul lui David, care este misterul din centrul cărții, pentru că este misterul din centrul istoriei lui Israel și, de fapt, al întregii lumi - același mister despre care Pavel declară că a fost ascuns timp de veacuri și generații, dar acum este manifestat sfinților Săi, chiar și printre neamuri, care este Hristos între noi, speranța gloriei (Col. 1:26-27). Dar Iona, la fel ca poporul lui Israel pe care îl reprezintă, trăiește în epoca ascunderii, când linia mesianică pare în întregime secată ca un butuc mort. Ei trăiesc cu misterul nedeslușit: ce s-a întâmplat cu toiagul lui Isai, Fiul lui David, Mesia care trebuie să vină? Căci Iona este conștient, ca și primii cititori ai cărții, că până când DOMNUL nu va face să răsară un corn pentru David (Ps. 132:17), Israelul este neprotejat, încă nu s-a eliberat pe deplin din exil, chiar și după ce s-a întors din Babilon și a reconstruit templul.

<u>4:8 Și s-a întâmplat că atunci când a răsărit soarele</u>

Viermele a lovit dis-de-dimineață (4:7), înainte ca soarele să fi depășit orizontul, și a îndepărtat protecția dovleacului care îl izbăvise pe Iona de rău. Acum vine atacul în plină forță. Totuși, există o întrerupere. Altceva intră în scenă înainte ca soarele să-l lovească pe Iona.

<u>Dumnezeu a pregătit un vânt puternic de est,</u>

Așa cum a pregătit peștele (1:17), dovleacul (4:6) și viermele (4:7), tot așa Dumnezeu pregătește acum un vânt de est. Aici verbul contrastează cu verbul din 1:4, unde Domnul „aruncă" un vânt mare, o imagine a violenței disproporționate. Acest vânt nu este aruncat, ci „pregătit" sau „desemnat" (după cum ar putea fi tradus și verbul), pentru a sublinia lipsa de efort a controlului lui Dumnezeu asupra tuturor forțelor lumii. Vântul puternic din *Iona 1* este descris în termeni violenți pentru că așa îl experimentează marinarii - ca un act de violență divină. Dar vântul puternic din est nu este descris aici în termeni atât de violenți, pentru că trebuie să îl vedem mai mult din perspectiva lui Dumnezeu, ca parte a poveștii pe care acest narator divin ne-o spune prin intermediul evenimentelor din istoria lumii.

Spre deosebire de vântul puternic din *Iona 1*, care îi afectează pe marinari înainte ca Iona să știe despre el, acest vânt de est îl va atinge pe Iona înainte de a ajunge la Ninive, la estul căreia se află. Acest lucru este important, deoarece în Biblie vântul de est este o veste proastă. Israelul este situat între mare, la vest, și deșert, la est, așa că, în Biblie, vântul de est este o forță de distrugere care usucă lucrurile. El aduce foamete (Gen. 41:6) și ciumă (Exod. 10:13), rupe corăbiile din Tarsis (Ps. 48:7; Ezec. 27:26) și este un mijloc prin care DOMNUL se luptă (Is. 27:8; Ier. 18:17). În această ultimă privință, el este, de asemenea, cel care desparte marea pentru ca Israel să treacă peste ea, atunci când DOMNUL luptă pentru Israel împotriva lui Faraon și a oștirii sale (Exod. 14:21). Vântul de est poate fi bun pentru Israel atunci când este îndreptat împotriva dușmanilor săi, dar aici este în mod evident îndreptat împotriva lui Iona. Nu știm nimic despre efectul său asupra orașului Ninive.

Cartea lui Ezechiel include două parabole în care vântul de est usucă posteritatea regală a lui Iuda în Babilon, descrisă ca o viță de vie înflorită de ape abundente. În Ezechiel 17, vița de vie este casa regală transplantată și nobilimea lui Israel, înflorind cu multe ramuri, adică cu mulți urmași tineri apți să fie moștenitori ai tronului. Dar regele lui Iuda rupe legământul cu regele Babilonului, încălcându-și jurământul de loialitate prin cultivarea legăturilor cu Faraon, regele Egiptului. Rezultatul este că vița de vie va fi smulsă și vântul de est va sufla și o va face să se ofilească (17:10, folosind același verb ca Iona 4:7). Căci legământul cu regele Babilonului a fost spre binele regelui lui Iuda, păstrându-l pe acesta umil ca o viță de vie coborâtă la pământ și, de aceea, DOMNUL își însușește acest legământ: „*Adevărat este jurământul Meu pe care l-a disprețuit și legământul Meu pe care l-a încălcat*" (Ezec. 17:19), cu rezultatul că «în Babilon va muri» (17:16). În mod similar, în Ezec. 19, prinții lui Israel sunt ca ramurile unei vițe de vie înfloritoare, care de data aceasta crește înaltă și mândră, cu tulpini puternice, potrivite pentru a deveni sceptre regale. Dar și această viță de vie este smulsă, iar un vânt de est îi face fructele să se ofilească (din nou același verb), astfel încât „*nu mai rămâne în ea nici o tulpină puternică, nici un sceptru de conducător*" (19:14).

În lumina acestor parabole, ceea ce este remarcabil este că a rămas un urmaș al casei regale a lui Iuda. Zorobabel trebuie să fi părut într-adevăr ca o tulpină care crește dintr-un ciot, o speranță prețioasă și neașteptată de cealaltă parte a morții și exilului. Și totuși, limbajul parabolei dovleacului sugerează că Zorobabel și urmașii săi pățesc același lucru care a fost descris în parabolele lui Ezechiel: vine un vânt puternic din est și ei se ofilesc.

Limbajul din parabola dovleacului sugerează acest lucru, dar nu o spune chiar așa. De fapt, pentru a fi mai exacți, ea nu spune tot ceea ce face vântul de est. Dumnezeu îl pregătește și îl desemnează pentru lucrarea sa, dar nu aflăm care este lucrarea sa. Ceva ciudat, inexplicabil și straniu se întâmplă aici.

„*Vântul suflă unde vrea*", spune Domnul nostru (Ioan 3:8), într-un pasaj a cărui greacă este profund ambiguă și ar putea fi la fel de bine tradusă prin «Duhul [*pneuma*] suflă [*pnei*] unde vrea». Avem aceeași ambiguitate aici, unde cuvântul cheie este ***ruach***, care este cuvântul comun pentru ***vânt*** (de exemplu, vântul pe care Domnul l-a aruncat pe mare în *Iona 1:4*), dar și cuvântul pentru

Duhul sau suflarea Domnului. Un vânt puternic al inspirației DOMNULUI suflă în direcția lui Iona, dar poate avea două efecte destul de diferite. Pe de o parte, atunci când suflă Duhul DOMNULUI, toată făptura se usucă ca iarba (Isa. 40:7), iar Duhul DOMNULUI este vântul de est care pustiește împărăția nordică (Os. 13:15). Pe de altă parte, Duhul DOMNULUI este și darul fundamental care face din cineva un profet (Num. 11:24-29; 2 Regi. 2:9, 16; Ezec. 2:2; Ioel 2:28-29; cf. Is. 42:1; 61:1). Așadar, acesta poate fi singurul nostru indiciu cu privire la rolul Duhului Sfânt în povestea lui Iona. Este ca și cum aceeași putere divină care îl inspiră ca profet îl pârjolește și îl usucă.

Dacă nu poți suporta căldura, ieși din bucătărie, spunem noi. Dar, la fel ca ceilalți profeți ai lui Israel, Iona nu a cerut niciodată să fie în calea acestei călduri, a acestui vânt puternic de est. Asta a făcut DOMNUL, al cărui Duh suflă unde vrea. Dar, din nou, nu trebuie să uităm că textul nu spune ce face de fapt acest ***ruach***, acest spirit sau vânt pregătit de DOMNUL, cu excepția faptului că suflă în direcția lui Iona. Ce anume realizează este un mister pe care îl păstrează pentru sine.

<u>Și soarele a lovit capul lui Iona</u>

Mai întâi viermele a lovit dovleacul (4:7), acum soarele lovește capul neprotejat al lui Iona. Toată umbra a dispărut, puterile distrugătoare pot să-ți facă rău, lovind de sus. DOMNUL, Dumnezeul lui Iona, pare absent. Căci iată ce nu se întâmplă în prezent:

> *DOMNUL este păzitorul tău.*
> *DOMNUL este umbra ta la dreapta ta.*
> *Soarele nu te va lovi ziua,*
> *nici Luna noaptea*. (Ps. 121:5-6)

Iona încă mai are cortul său, așa cum Iuda încă mai are Ierusalimul. Dar protecția vie a Cortului lor, făcută prezentă și palpabilă în Fiul viu al lui David, nu se mai vede nicăieri. Ceea ce îi izbăvise de rău s-a ofilit. Astfel, Iona, care deja ardea de mânie pe dinăuntru, este acum ars și pârjolit și pe dinafară, ca și cum și el ar fi o viță de vie care se usucă și se ofilește.

<u>și a leșinat,</u>

Iona este pe punctul de a-și pierde cunoștința și de a leșina, o experiență deja inconfortabil de aproape de moarte. Vine un moment în care se întreabă: de ce să lupți? Nu ar fi bine să moară chiar acum?

<u>și i-a cerut sufletului său să moară</u>

În Ninive, Iona îi ceruse DOMNULUI să îi ia sufletul (4:3); acum îi cere sufletului său să o facă. Bietul suflet! Sufletele nu prea pot face așa ceva, pentru că Dumnezeu le-a creat pentru a trăi. Cu toată fragilitatea sa, viața noastră are această încăpățânare ontologică, de fund de stâncă, că nu poate alege pur și simplu să nu fie, oricât de mult ar vrea. Trebuie să faci ceva violent pentru a scăpa de ea.

A existat o anumită doză de bravadă și teatralitate în cererea lui Iona către DOMNUL de a-i lua sufletul. A fost o încercare de manipulare, ca un tânăr care spune: „O să mor dacă nu-mi iei mașina aia nouă”. De data aceasta, cererea lui Iona este mai mortală și mai serioasă pentru că nu este spusă pentru efect. El nu vorbește decât propriului său suflet, așa că nu ne putem îndoi acum că dorința sa de a nu exista este absolut sinceră.

Și totuși, în cel mai profund mod, el încă se preface. Se comportă ca și cum ar fi singur pe lume, ca și cum ar putea vorbi doar cu el însuși, fără să mai audă nimeni. Aceasta este o ficțiune care nu va dura mult.

<u>și a spus: „Este mai bine pentru mine să mor decât să trăiesc”.</u>

Am mai fost aici (4:3), dar de data aceasta pare mai degrabă disperare decât furie. Încă puțin timp sub soarele fierbinte și Iona va muri, iar asta este în regulă cu el. Pe măsură ce el și speranțele sale se ofilesc, el seamănă cu poporul lui Israel care mormăia în deșert, tânjind după cărnurile

Egiptului: „De-am fi murit de mâna DOMNULUI în țara Egiptului, când stăteam lângă vasele cu carne și aveam pâine din belșug!” (Exod. 16:3). Sau, din nou, când aud raportul groaznic al cercetașilor trimiși să spioneze țara promisă, în care se vorbește despre mărimea și puterea poporului care le stă împotrivă, ei spun „De-am fi murit în Țara Egiptului! Sau dacă am fi murit în acest deșert! De ce ne aduce DOMNUL în țara aceasta, ca să cădem uciși de sabie?” (Num. 14:2-3). Sentimentul că moartea este mai bună decât viața apare atunci când Israel nu poate vedea că ceea ce face DOMNUL cu ei este pentru binele lor, nu pentru răul lor. Ei renunță la viață pentru că renunță la DOMNUL. Și dacă DOMNUL nu ar fi acolo să audă, acesta ar fi sfârșitul poveștii.

4:9 Dumnezeu i-a zis lui Iona: „Este bine pentru tine să te mânii din cauza dovleacului?”

Dumnezeu știe ce își spune Iona în adâncul inimii sale. Așa că întrerupe *solilocviul* mizerabil al lui Iona, începând cu aceleași cuvinte ca înainte: *„Este bine pentru tine să fii mânios?”* (4:4). Ca și Iona, Dumnezeu pare să se repete. Dar nu este chiar așa: Dumnezeu a pus în scenă în mod deliberat această parabolă pentru ca Iona să ajungă în acest punct și să-și vadă viața într-un mod nou. De fapt, ceea ce spune Dumnezeu aici ar trebui să ne ia puțin prin surprindere, deoarece, spre deosebire de episodul anterior, naratorul nu ne-a spus că Iona este furios (4:1) și, într-adevăr, modul natural de a descrie starea sa de spirit este disperarea, nu furia (a se vedea comentariul de la 4:8). Intervenția lui Dumnezeu sugerează, de fapt, un mod neașteptat, chiar oarecum derutant, de a interpreta sentimentele lui Iona. Dar de data aceasta Iona este de acord cu emfază.

El a spus: „Este bine pentru mine să fiu atât de furios încât să mor”.

„Bineînțeles că sunt furios!” am putea spune. Aceasta este singura dată când Iona îi răspunde DOMNULUI în poveste și este o izbucnire din adâncul inimii sale. Își recunoaște furia pentru prima dată și, probabil, descoperă și cât de furios este, acum că o recunoaște în sfârșit. Pentru că el nu doar își observă furia, ci o aprobă și o numește bună. Așa se deschid porțile emoțiilor: nu doar să-ți observi sentimentele, ci și să le aprobi, să-ți spui în sfârșit că ai dreptate să te simți așa. Bineînțeles că sentimentele lui Iona nu sunt corecte deloc - de îndată ce o spune, trebuie să fie conștient de acest lucru - dar acum le-a făcut o chestiune explicită de conversație. Așa că acum Dumnezeu poate vorbi cu el despre ceea ce simte, ca un prieten care vrea să îl ajute să se înțeleagă pe sine (un tip de prietenie pentru care, într-o societate profesionalizată, plătim sub numele de „terapie”).

Recunoscându-și furia, Iona trebuie inevitabil să o lege de dorința de moarte, care a fost dorința sa expresă încă de când Ninive a fost salvată. Astfel, obținem această legătură surprinzătoare între mânie și moarte: Iona este „suficient de furios să moară”. La prima vedere, este o legătură foarte ciudată: nu ar prefera majoritatea oamenilor furioși să ucidă decât să moară? Dar Iona este furios pe Dumnezeu, așa că nu are pe cine să ucidă în afară de el însuși. Dacă ți se pare intolerabilă situația pentru că nu suporți o altă persoană, atunci te înfurii; dar dacă cealaltă persoană este cineva care nu dispare - nu poate dispărea, poate doar să trăiască, nu să moară - atunci singura modalitate de a-ți rezolva situația intolerabilă este să ieși tu însuți din ea. Mânia față de Dumnezeu este în mod inerent sinucigașă.

Dumnezeu însuși l-a adus pe Iona la punctul de a vedea această legătură. „Suficient de furios încât să moară” este într-adevăr o descriere perfectă a stării emoționale a lui Iona de la începutul capitolului, când era atât de revoltat de modul în care Dumnezeu l-a făcut de râs, încât voia să renunțe, să renunțe la viața însăși pentru a scăpa de rușine (a se vedea comentariul de la 4:1). Acum avem o etichetă pentru această stare emoțională, pe care Dumnezeu tocmai l-a ajutat pe Iona să descopere că este și ceea ce simte el acum. El este sinucigaș, vrea să renunțe la viață, pentru că este furios. Recunoașterea acestui lucru este ultimul lucru pe care îl spune în carte, problema fundamentală care este abordată atunci când Dumnezeu primește ultimul cuvânt.

Parabola dovleacului oferă poporului lui Iuda aceeași etichetă - „destul de supărat ca să moară” - pentru pericolul pe care îl reprezintă pentru ei răspunsul lor la ofilirea speranțelor lor mesianice. La fel ca fermierul care își vede vița de vie și recoltele ofilindu-se (Ioel 1:11; a se vedea comentariul la 4:7), Iuda este rușinată, „acoperită de ocară și dezonoare”, după cum spune psalmistul (Ps. 71:13), și arde de mânie din cauza aceasta. Pericolul ei este să fie atât de supărată pe

DOMNUL încât să fie gata să renunțe la relația de legământ cu El, ceea ce nu poate însemna decât moartea ei ca popor al lui Dumnezeu, dispariția ei dintre națiunile și regatele acestei lumi. Este un pericol care i-a amenințat întotdeauna pe credincioși în vremuri de speranțe dezamăgite și mai ales (așa cum se sugerează în comentariul la 4:1) în vremuri în care înțelegerea noastră teologică este răsturnată: am crezut că știm cine este Dumnezeu, și a fost pentru gloria noastră. Iar atunci când gloria noastră se transformă în rușine, suntem suficient de furioși încât să murim.

Faptul că ofilirea liniei mesianice a fost într-adevăr o sursă de rușine pentru Iuda reiese clar din marele psalm al plângerii mesianice. Adresându-se DOMNULUI ca Dumnezeul care a încheiat un legământ veșnic cu David, Ps. 89 face apel în mod repetat (89:1, 2, 24, 33, 49) la bunătatea (***hesed***) și credincioșia (**emunah**, strâns legată de *adevărul* sau **emeth**, care apare în perechea „bunătate și adevăr" în proclamarea numelui DOMNULUI în Exod. 34:6; perechea ***hesed*** și ***emunah*** devine, de asemenea, un fel de clișeu în Ps. 36:5; 88:11; 92:2; 98:3; 100:5). Psalmul cântă despre domnia DOMNULUI în cer și pe pământ (89:5-13), apoi despre legământul pe care l-a încheiat cu David pentru a-și stabili neamul pentru totdeauna (89:2-3,19-37). Dar apoi vine vestea proastă:

Dar acum te-ai lepădat și te-ai despărțit -
ești plin de mânie împotriva lui Mesia al tău.
Ai renunțat la legământul cu robul tău.
I-ai dărâmat coroana în praf ..
Ai scurtat zilele tinereții lui.
L-ai acoperit cu rușine. (Ps. 89:38-39,45)

Aceasta este ofilirea dovleacului. Acum comparați răspunsul psalmistului cu cel al lui Iona:

Până când, DOAMNE? Te vei ascunde pentru totdeauna?
Cât timp va mistui mânia ta ca focul? (Ps. 89,46)

„Până când?" este strigătul clasic al plângerii psalmice (6:3; 13:1; 74:10; 79:5; 80:4; 90:13), dar este și un strigăt de speranță, pentru că este strigătul celui care nu a renunțat la așteptare, care este esența speranței (130:5-6). Dar așteptarea este grea și, pentru a-l grăbi pe Dumnezeu, psalmistul încearcă să își frece obrazul de rușinea tuturor:

Adu-Ți aminte, DOAMNE, cum sunt batjocoriți robii Tăi,
cum port în inima mea insultele tuturor neamurilor,
cu care batjocoresc vrăjmașii Tăi, DOAMNE,
cu care batjocoresc pașii lui Mesia al Tău. (Ps. 89:50-51)

Nu este atât de greu să ne imaginăm pe cineva care se roagă acest psalm, gustând ignominia și ocara lui, care în cele din urmă renunță să strige „până când?" - renunță să implore și să pledeze, să spere și să se roage pentru venirea Fiului lui David, gândindu-se că DOMNUL și-a abandonat bunătatea și credincioșia. Aceasta este o persoană suficient de furioasă încât să moară.

După ce au fost salvați de la un fel de moarte națională în captivitatea lor babiloniană, care a fost ca și cum ar fi fost scoși din adâncurile Sheolului (a se vedea comentariul la 2:6), evreii postexilici au trebuit să facă față unei amenințări și mai grave la adresa propriei lor existențe: mânia, rușinea și disperarea lor pentru pierderea liniei mesianice. În parabola dovleacului și în întreaga carte Iona, DOMNUL abordează tocmai această problemă.

4:10 Și a zis DOMNUL,

După trei versete care vorbesc generic despre „Dumnezeu" (4:7-9), naratorul introduce discursul final al cărții prin revenirea la numele Dumnezeului lui Israel. DOMNUL este cel care va primi ultimul cuvânt, așa cum l-a primit pe primul. Dar în loc de o poruncă care pune totul în

mișcare la începutul povestirii (1:1), de data aceasta cuvântul DOMNULUI este o întrebare care este lăsată deschisă pentru ca noi toți să răspundem pe măsură ce povestirea continuă dincolo de text.

„Ți-a fost milă de dovleac

Încă o dată, DOMNUL are ceva destul de surprinzător de spus despre ceea ce simte Iona. El vrea ca Iona să vadă că în spatele dorinței sale de moarte se află mânia, iar în spatele mâniei sale se află mila. Cel puțin așa este acum, când DOMNUL l-a făcut participant la parabola dovleacului. Înainte de aceasta, Iona era destul de nemilos, după cum am văzut în prima parte din *Iona 4*. Așadar, parabola a schimbat caracterul sentimentelor lui Iona și mai ales al mâniei sale.

În ebraică, „***mila***" se referă la modul în care cineva privește lucrurile, pentru că, de obicei, se spune că ochiul este cel care trebuie să compătimească. Într-adevăr, de obicei, porunca este ca ochiul să nu aibă milă atunci când trebuie executată o pedeapsă dreaptă (Deut. 7:16; 13:8; 19:13, 21; 25:12). Așadar, atunci când Iona privește cu milă la dovleac, asta înseamnă că dorește pentru el milă, nu dreptate. În acest sens, el se aseamănă cu Iuda, care dorește ca neamul lui David să înflorească în ciuda multiplelor rele și nedreptăți ale urmașilor lui David, care au domnit peste poporul lui Iuda și l-au condus la păcat și neascultare, aducând astfel asupra lor mânia lui Dumnezeu și exilul în Babilon. Cu toate acestea, ochiul lor îi compătimește pe urmașii lui David și dorește ca ei să trăiască, nu să moară.

Spre deosebire de ura nemiloasă a lui Iona față de Ninive, aceasta este o emoție cu care DOMNUL poate lucra. În spatele milei există întotdeauna un anumit grad de iubire, o anumită tandrețe față de lucrurile vulnerabile care cresc și mor. Mai presus de toate, mila înseamnă o dorință ca ceva să nu piară, ci să trăiască. Oricât de egoistă ar fi această milă - și nu avem niciun motiv să credem că mila lui Iona pentru dovleac nu este altceva decât egoistă - este o dorință ca altceva decât Iona însuși să trăiască, iar acesta este un punct de plecare. Este, de fapt, locul în care Domnul începe să-l învețe pe Iona cum se simte El - DOMNUL însuși - în legătură cu lucrurile.

pentru care nu ai muncit

Dovleacul nu a fost lucrarea mâinilor omenești. Nu era nici măcar ca o cultură plantată și udată de un fermier care apoi urmărește cu nerăbdare să vadă dacă investiția de timp, energie și muncă va da roade. Fermierul are motive să spere la o răsplată pentru munca depusă și se poate ruga pe bună dreptate ca Dumnezeu să întărească lucrarea mâinilor sale (Ps. 90:17). Dar acest dovleac nu este lucrarea mâinilor lui Iona sau rodul muncii sale. A fost pregătită doar de Dumnezeu și a venit la Iona ca un simplu dar, așa cum legământul DOMNULUI cu casa lui David a venit ca un simplu dar pentru poporul lui Israel. Iona nu a investit nimic în acest lucru, și totuși, din toată inima sa, vrea ca el să înflorească.

nici nu ai făcut-o să crească mare,

Fiecare proces, putere cauzală și tărie din această lume, fie ele naturale sau artificiale, provin de la Creator, prima cauză a tot ceea ce este și a tot ceea ce se întâmplă. Chiar și acolo unde o persoană plantează și alta udă, DOMNUL este cel care dă roadele și le face să crească (1 Cor. 3:6). Așa mărturisește însuși regele David despre împărăția sa, despre puterea și gloria sa: „A Ta este împărăția, DOAMNE, ... este în mâna Ta să o faci mare" (1 Cr. 29:11-12). Astfel, a fost lucrarea DOMNULUI ca dovleacul să devină mare precum Ninive, „cetatea aceea mare" (Iona 1:2), care era chiar „mare înaintea lui Dumnezeu" (3:2). De-a lungul acestei povestiri, DOMNUL este cel care face lucruri mărețe, provocând vântul mare și furtuna mare pe mare (1:4), dar și marea frică a marinarilor (1:10,16) și marea bucurie a lui Iona (4:6). Totuși, niciunul dintre aceste lucruri mărețe nu este măreț ca DOMNUL care le dă ființă. Niciunul dintre ele nu are un contract permanent cu viața.

care a fost un fiu al nopții și a pierit ca un fiu al nopții;

Dovleacul a răsărit peste noapte și a dispărut în dimineața următoare, trăind doar o zi pe pământ (vezi comentariul de la 4:7). „Fiul nopții” este aceeași construcție ca «fiul lui Israel» sau «fiul lui Canaan», pe care le traducem de obicei prin «israelit» sau «canaanit». Am putea numi dovleacul un „fiu al nopții”. El a ieșit din întuneric și s-a întors la el, pentru că a fost „făcut în taină, țesut complicat în adâncurile pământului” (Ps. 139:15). Ca tot ceea ce ia ființă pe pământ, nu putea să nu piară, întorcându-se de unde a venit. A ajuns astfel la sfârșitul de care atât căpitanul corăbiei, cât și regele din Ninive au încercat să-și îndepărteze poporul, sperând că „nu vom pieri” (1:6; 3:9).

Există atât de multe lucruri în această lume pe care să le privim cu milă. Niciunul dintre lucrurile mărețe de care ne bucurăm și niciunul dintre lucrurile puternice care ne alină nu își au măreția și forța din ele însele și, prin urmare, niciunul dintre ele nu se poate agăța de propria sa ființă pentru totdeauna. Acest lucru este valabil chiar și pentru cer și pământ, după cum mărturisește psalmistul într-unul dintre cele mai sumbre momente din Scriptură:

Din vechime ai pus temeliile pământului,
și cerurile sunt lucrarea mâinilor Tale.
Ele vor pieri, dar tu vei rămâne. (Ps. 102:25-26)

Așadar, noi toți, cei care vom pieri, strigăm către DOMNUL pentru milă. Gândiți-vă din nou la ceea ce psalmul plângerii mesianice are de spus despre rușinea și speranța noastră. Strigăm „cât timp?” pentru că știm că nu putem aștepta la nesfârșit:

Amintiți-vă cât de scurt este timpul meu -
pentru ce deșertăciune i-ai creat pe toți copiii oamenilor!
Ce om poate trăi și să nu vadă niciodată moartea?
Cine poate să-i izbăvească sufletul de puterea Sheolului? (Ps. 89:47-48)

Și iată: nu ne putem afirma cele mai profunde speranțe fără să ne lovim de granița morții.

Dar, așa cum ne-a arătat deja *Cartea lui Iona* (a se vedea comentariul la 2:2 și 2:6), DOMNUL poate face ceva cu privire la moarte și la granița ei. Iona este un semn pentru Ninive pentru că sufletul său a fost deja eliberat de puterea morții o dată. Dumnezeul care a făcut ca bobocii să crească mari îi poate scoate din orice adâncime a întunericului pe care o dorește. Căci El a ales lucrurile slabe ale acestei lumi ca să le facă de rușine pe cele puternice, și lucrurile josnice, disprețuite, chiar lucrurile care nu au ființă, ca să anuleze ceea ce este în ființă (1 Cor. 1:27-28). Totul pare o nebunie, dar este de fapt înțelepciunea lui Dumnezeu, pe care am putea-o numi metafizica lui Hristos. Pentru că, așa cum au înțeles credincioșii în DOMNUL încă de la Avraam, Dumnezeul care „cheamă în ființă ceea ce nu are ființă” este și cel care dă viață celor morți (Rom. 4:17). Acesta este motivul pentru care Avraam își poate oferi singurul fiu născut, cel promis, și poate spera să îl primească înapoi din morți (Evr. 11:17-19). Sheol, moartea și neființa nu sunt cu adevărat un obstacol pentru Dumnezeul și Tatăl DOMNULUI nostru Isus Hristos, care este prima roadă a celor care dorm în moarte (1 Cor. 15:20).

Prin urmare, speranța lui Avraam, ca și promisiunea lui Dumnezeu pe care se bazează, nu eșuează. În consecință, neamul lui Zorobabel, care dispare din *Vechiul Testament* (a se vedea comentariul la 4:7), nu dispare cu totul din Biblie. Cele două genealogii ale lui Mesia din *Noul Testament*, deși sunt diferite în orice alt punct de-a lungul liniei care merge de la Isus la David, au în comun numele de Zorobabel, fiul lui Șealtiel (Matei 1:12; Luca 3:27). Așadar, Isus, Fiul lui David, este succesorul lui Zorobabel la care spera Israelul. Încă o dată, un toiag crește din butucul lui Iesei, care părea mort pentru totdeauna (Isaia 11:1; a se vedea comentariul la 4:6), iar DOMNUL cheamă la existență ceea ce nu avea existență.

Astfel, fără știrea lui Iona, mila lui Dumnezeu pentru dovleac este mai profundă decât mila lui Iona. Prin neamul lui Zorobabel, El își oferă singurul Fiu născut pentru a deveni un fiu al nopții și pentru a pieri ca un fiu al nopții, iar apoi dă viață mortului, aducându-l dintr-un loc mai adânc în întunericul Sheolului și al neantului decât știa chiar și Iona. Întrebarea de încheiere a *Cărții lui Iona*

face implicit legătura între această milă divină profundă și ascunsă, care este marele mister al parabolei dovleacului, și mila evidentă pentru neamurile pe care Iona le consideră un rău atât de mare.

În cele din urmă, în timp ce ne oprim asupra lucrurilor ascunse, putem remarca încă o absență în text, pe care să o punem alături de numele lipsă ale lui Israel, Iuda, Ierusalim și Duhul DOMNULUI. Nicio femeie nu este menționată vreodată în *Cartea lui Iona*. Desigur, există femei printre oamenii din Ninive și poate și printre oamenii de pe barcă. Dar singurele persoane de care auzim în afară de Iona sunt conducători bărbați într-o lume a bărbaților: căpitanul bărcii și regele din Ninive. Așa se întâmplă atunci când ne ocupăm de istoria celor mari din lumea antică. Femeile tind să apară doar atunci când există o problemă, în special o problemă legată de neam și succesiune, așa cum se întâmplă în narațiunile patriarhale din *Geneza*, de fiecare dată când se pune mereu problema modului în care Avraam, Isaac sau Iacob vor avea moștenitori. Ei apar ca loc al problemei sterilității, dar și al soluției acesteia, harul miraculos al DOMNULUI care deschide pântecele și aduce o nouă viață acolo unde nu s-ar fi putut aștepta. Ele nu apar în *Cartea lui Iona* pentru că nu există nicio soluție la vedere. Cu toate acestea, soluția așteaptă, ascunsă, pregătită de DOMNUL pentru a fi dezvăluită și scoasă la lumină la momentul potrivit, când o fecioară din Israel va deveni mamă, spunând: „Iată roaba DOMNULUI” (Luca 1:38) și cântând: „Sufletul meu mărește pe DOMNUL” (1:46). *Cartea lui Iona* așteaptă în tăcere această voce umilă.

<u>4:11 și n-ar trebui să-mi fie milă</u>

Cartea lui Iona se încheie cu o întrebare extraordinară - ca și cum Dumnezeu i-ar cere permisiunea lui Iona: „E în regulă dacă am milă? Te superi dacă sunt cine sunt, Dumnezeul milostiv și îndurător, plin de bunătate și de adevăr, care se căiește de rău?” Desigur, este o întrebare retorică, care sugerează destul de punctual concluzia unei linii de raționament: „Ți-a fost milă . . . nu ar trebui să-mi fie milă. . . ?” Dar este totuși o întrebare adresată lui Iona și care așteaptă un răspuns. Îl face pe Iona responsabil pentru a spune ce ar trebui să facă Dumnezeu și cine ar trebui să fie Dumnezeu.

Și nu este deloc clar că Iona va da răspunsul corect. Pentru că, desigur, el știe cum ar trebui să răspundă, la fel ca și noi, dar asta nu înseamnă că va răspunde așa cum ar trebui - la fel cum, atunci când Dumnezeu dă porunci, noi știm ce ar trebui să facem, dar asta nu înseamnă că o vom face. Dar, fie prin poruncă sau întrebare, fie - în alte texte biblice - prin amenințare sau acuzație, DOMNUL ne învață întotdeauna calea vieții. Ceea ce este extraordinar aici este faptul că face acest lucru punându-ne o întrebare despre sine însuși și lăsându-ne pe noi să răspundem. Învățătorul este Dumnezeu, spunând de fapt: „Gândiți-vă bine, acum. Cine credeți că ar trebui să fiu eu?”

Desigur, Dumnezeu nu ne cere cu adevărat permisiunea noastră sau a lui Iona. El s-a hotărât deja din eternitate. Așa cum, fără știrea lui Iona, se uită deja cu milă la dovleac, care îl reprezintă pe Fiul lui David, pe care intenționează să îl învie din morți, tot așa se uită deja cu milă la Ninive și la toate neamurile care vor primi milă prin Fiul lui David, care este misterul dovleacului, sensul său ascuns. Astfel, întrebarea adresată lui Iona este de fapt o invitație: „*Ți-e milă de dovleac, care este Fiul lui David, Mesia - bun! Acum, de ce nu mi te alături în a compătimi Ninive, care este întreaga lume a neamurilor ignorante, pentru care același Mesia trebuie să fie o binecuvântare, astfel încât nici ele să nu piară?*” Și poate că invitația poate fi, de asemenea, enunțată: „V-ați aprobat propria mânie, care vă conduce doar la moarte; de ce să nu aprobați în schimb mila mea, care conduce la viață pentru toți, bazată pe viața veșnică pe care (așa cum doriți și sperați) intenționez să o dau acestui dovleac care s-a ofilit?”

Pasiunea lui Dumnezeu este deci pocăința DOMNULUI, prin care se întoarce de la răul pe care vorbește să-l facă celor care fac răul. Aceasta este iubirea lui Dumnezeu care era în Isus Hristos de la început. Astfel, mila DOMNULUI nu trebuie gândită ca o emoție care îl cuprinde dintr-o dată și îi schimbă părerea. Dragostea Sa nu este ca dragostea noastră, ci mai bună, eternă, triumfătoare, deși îmbrățișează mari suferințe de-a lungul timpului.

Chiar și cuvântul „milă” nu înseamnă același lucru când este spus despre DOMNUL și când este spus despre Iona. Pentru că mila DOMNULUI este eficientă și își atinge scopul. Prin urmare,

spre deosebire de 4:10, atunci când cuvântul apare în 4:11, poate fi tradus, ca în versiunea King James, „cruță”. Compasiunea DOMNULUI ne scutește de moarte și distrugere; este răscumpărare și viață din morți. Cu toate acestea, în măsura în care este posibil, mila noastră trebuie să fie la fel ca a Lui - căutând ca alții să trăiască în loc să piară. În ciuda lui însuși, Iona a fost instrumentul milei DOMNULUI pentru neamuri în *Iona 1*. Acum, DOMNUL îl invită să devină un partener voluntar în mila Sa eficientă, în cruțarea neamurilor.

Fără să știe el însuși, Iona a făcut deja primul pas, compătimind dovleacul, ceea ce îl face să meargă în aceeași direcție cu DOMNUL, care cruță dovleacul înviindu-l din morți. Căci aceasta este taina parabolei dovleacului: că acest fiu al nopții care a pierit ca fiu al nopții nu este doar Fiul lui David, ci și singurul Fiu născut al lui Dumnezeu, veșnic Dumnezeu din Dumnezeu, în care este viața veșnică pentru toate neamurile. Prin urmare, a-l compătimi, sperând că nu va pieri veșnic, înseamnă deja a fi de acord cu cea mai profundă intenție a lui Dumnezeu, pocăința sa veșnică de răul pe care vorbește să-l facă răufăcătorilor ca noi. În cele din urmă, este imposibil să sperăm în Mesia fără să sperăm în răscumpărarea lumii.

Ninive, acel mare oraș,

Dar milă pentru Ninive ?. Aceasta este ca și mila pentru Babilon, așa cum ar fi simțit imediat cititorii originali ai acestei povestiri. Întrebarea DOMNULUI se adresează cu siguranță și lor. Ei sunt foarte mult în poziția lui Iona, după ce s-au bucurat în multe ocazii de profețiile despre distrugerea Babilonului - și iată că Babilonul a fost cucerit de perși cu foarte puțină vărsare de sânge și fără ca orașul să fie cuprins de ruină. [[14]] Acest lucru contrastează foarte mult cu ceea ce fusese amenințat în cărțile profeților: o răsturnare precum cea a Sodomei și Gomorei (Isa. 13:19; Ier. 50:40), transformându-l într-un morman de ruine fără locuitori (51:37), în urma unor masacre în care copiii sunt sfârtecați (Isa. 13:16; cf. Ps. 137:9). Și aceasta este doar o mostră de vitriol.

Poate Dumnezeul Bibliei să scape cu adevărat cu pocăința de răul pe care a vorbit despre Babilon ?. După cum se pare, a putut și a făcut-o - și a fost o binecuvântare pentru poporul Său, deoarece Babilonul și regiunea Babiloniei au adăpostit o comunitate evreiască înfloritoare timp de mai bine de o mie de ani, inclusiv academii rabinice (*yeshivoth*) care au produs *Talmudul* babilonian și care au continuat să predea mult timp după cucerirea islamică, de-a lungul secolelor în care *geonimii*, conducătorii academiilor babiloniene, au fost cei mai importanți savanți din iudaism [[15]].

Putem pune aceeași întrebare *Noului Testament*, unde tradiția profețiilor violente împotriva Babilonului continuă, și vom primi un răspuns analog. La fel cum profeția lui Iona împotriva orașului Ninive a fost menită să le reamintească cititorilor originali de numeroasele profeții scripturale împotriva Babilonului, la fel profeția *Noului Testament* împotriva Babilonului (Apoc. 18) a fost menită să fie înțeleasă de cititorii originali ca referindu-se la răsturnarea Romei. Și uite ce s-a întâmplat! Chiar și un ateu poate vedea, așa cum l-am chemat deja pe Nietzsche să depună mărturie (a se vedea comentariul la 3:5): Roma a fost învinsă de evrei, devenind un popor care se închina regelui evreilor ca și cum ar fi fost Dumnezeu întrupat.

Profețiile *Noului Testament* privind răsturnarea Babilonului/Romei s-au adeverit astfel într-un mod și mai ironic decât profeția lui Iona privind răsturnarea Ninive/Babilonului. Este ca și cum dovleacul nu numai că a fost adus înapoi din starea sa de ofilire, dar a crescut suficient de mare pentru a proteja Ninive însăși la umbra sa. Adică: Mesia a revenit la viață chiar și după moartea sa, devenind cunoscut în întreaga lume, astfel încât el este binecuvântare, convertire și mântuire chiar și pentru Roma, orașul la care *Noul Testament* se referă sub numele de cod „Babilon” - care este, la rândul său, orașul la care se face referire sub numele de cod „Ninive” în *Cartea lui Iona*. Convertirea Romei poate fi, într-adevăr, cea mai adevărată împlinire de până acum a profeției lui Iona. Pentru că din aceste trei mari orașe - Ninive, Babilon și Roma - doar Roma mai trăiește. Doar acolo putem vedea ceea ce a fost sugerat chiar în primul capitol din Iona: o convertire a neamurilor care ar însemna nu doar scăparea lor temporară de la distrugere, ci venirea lor să-L cunoască pe DOMNUL Dumnezeul lui Israel și să se închine în numele Lui, ceea ce înseamnă viață veșnică. Pe măsură ce reflectăm la diferitele răspunsuri care au fost date la întrebarea DOMNULUI de la sfârșitul *Cărții lui Iona*, trebuie să ținem cont de această ironie.

<u>în care sunt mai mult de o sută douăzeci de mii de ființe umane</u>

DOMNUL îi numește aici pe niniviteni cu numele ***adam***, care este cuvântul generic pentru ființă umană (ca în fraza „oameni și animale” din 3:7-8), precum și numele primei ființe umane pe care Dumnezeu a creat-o, din care descindem cu toții Cuvântul trebuie să-i amintească lui Iona de această înrudire naturală profundă a întregii umanități, care îl include și pe el. Iona nu trebuie să uite că este un fiu al lui Adam care se ceartă cu Dumnezeu despre distrugerea atâtor copii ai lui Adam.

Cuvântul indică, de asemenea, un motiv fundamental al milei DOMNULUI: fiecare dintre aceste o sută douăzeci de mii este **<u>adam</u>**, ființa umană pe care El a făcut-o. Fiecare dintre ei este creația DOMNULUI și tot ceea ce face el în această carte are ca scop revendicarea creației sale împotriva puterilor morții și distrugerii. Iona greșește să își dorească moartea, chiar și pentru el însuși, în timp ce atât căpitanul, cât și regele au dreptate să spere că Dumnezeul care îi amenință este în realitate de așa natură încât „noi nu vom pieri” (1:6; 3:9).

<u>care nu-și pot deosebi mâna dreaptă de cea stângă -</u>

Mare păcat: Ninive, acel mare oraș a cărui răutate s-a înălțat înaintea feței Domnului, este plin de mii de ființe umane care habar nu au încotro se îndreaptă, la fel de neștiutoare cu privire la direcția în care să se întoarcă ca un copil care nu poate deosebi dreapta de stânga. Domnul a dat legea poporului Său pentru ca acesta să cunoască calea vieții și să nu se abată de la ea „nici la dreapta, nici la stânga” (Deut. 5:32; 28:14). Dar oamenii din Ninive nu cunosc calea și, prin urmare, rătăcesc departe de ea, distrugând tot ceea ce este în jurul lor, inclusiv, în cele din urmă, pe ei înșiși.

Este sarcina înțelepciunii să deosebească dreapta de stânga, să discearnă între bine și rău (1 Regi 3:9; Evrei 5:14). Și, deși oamenii din Ninive nu cunosc calea, ei bâjbâie acum în direcția cea bună, întorcându-se de la calea lor cea rea și de la violența din mâinile lor (Iona 3:8) și sperând că Dumnezeu - oricine ar fi - se va întoarce și se va pocăi, astfel încât ei să nu piară (3:9). Cine îi poate învăța înțelepciunea și calea de viață pe care o caută? Cine le poate spune că Dumnezeul care i-a amenințat este DOMNUL, Dumnezeul lui Israel, care se pocăiește de rău? Sugestia de la sfârșitul cărții este că Iona ar trebui să îi compătimească așa cum o face DOMNUL și, prin urmare, că ar trebui să îi învețe numele DOMNULUI, care este milostiv și îndurător, încet la mânie și plin de iubire statornică, astfel încât și ei, la fel ca marinarii de la sfârșitul cărții *Iona 1*, să poată cunoaște numele Dumnezeului cerului care i-a compătimit atât de mult. Un final fericit pentru această poveste ar fi ca toate națiunile, chiar și ninivitenii, să-i ofere închinare, mulțumire și laudă.

Din nou, ca de atâtea alte ori în *Cartea lui Iona*, nu auzim răspunsul lui Iona. Dar DOMNUL încearcă din răsputeri să îl scoată din sărite, după cum putem vedea chiar la sfârșit.

<u>și, de asemenea, abundând în vite?”</u>

Sfârșitul poveștii. Da, ar trebui să râdem. Nu trebuie să presupunem că DOMNUL este mai presus de a face o glumă. Ninive „abundă în vite” la fel cum DOMNUL „abundă în bunătate” (4:2). Ei bine, toată lumea trebuie să abunde în ceva. Ninive este un oraș mare, bogat și prosper, iar aceasta este măreția sa. Bogăția sa înseamnă că DOMNUL are foarte mult de compătimit. El mântuiește atât oamenii, cât și animalele (Ps. 36:6).

Căci DOMNUL are milă de animale, la fel cum are milă de cei o sută douăzeci de mii de oameni, toți îmbrăcați în sac, participând la pocăința Ninivei și așteptând împreună cuvântul lui Dumnezeu. Căci, așa cum și animalele sunt supuse plăgilor și distrugerii pe care profeții săi le anunță împotriva celor răi (a se vedea comentariile la 3:7 și 3:8), ele sunt, de asemenea, beneficiare ale binecuvântării sabatului stabilită în legea sa, în care el dă odihnă de la muncă nu numai fiilor și fiicelor, servitorilor și servitoarelor, ci și boilor și măgarilor și tuturor animalelor care aparțin casei (Deut. 5:14; cf. Exod 20:10). Ultimele cuvinte ale *Cărții lui Iona* indică spre această odihnă de Sabat pentru toți, un timp pus deoparte și sfânt în care ființele umane pot privi animalele și orice altă creatură pe care Dumnezeu a făcut-o și pe care Adam a numit-o (Gen. 2:20) și pot râde în numele întregii creații, care este în sfârșit eliberată de deșertăciune (Rom. 8:20), eliberată de rău și bucurându-se de lauda DOMNULUI.

EPILOG

Iona, Iacov și fratele mai mare

<u>Întrebarea deschisă</u>

Studenții întreabă adesea ce ar trebui să „înțeleagă dintr-un text”, ca și cum mesajul acestuia ar fi ceva ce ar putea lua acasă cu ei și ar putea da mai târziu răspunsul corect la un examen. Dar *Cartea lui Iona* nu este un astfel de text. Ea ne învață într-un mod mai dificil, care ne schimbă, ceea ce înseamnă că trebuie să ne frustreze dorința de a „obține ceva din ea”. Nu ne oferă răspunsuri pe care să le luăm acasă cu noi, pentru că tocmai dorința noastră de răspunsuri ușoare trebuie subminată (într-o clipă vom vedea de ce răspunsurile ușoare sunt în mod pozitiv mortale). În schimb, se încheie cu o întrebare foarte dificilă. Nu că ni se pare întotdeauna greu - ne-am priceput să „scoatem ceva din textele noastre - dar adevărul este că, dacă ni se pare ușor, nu l-am înțeles. Prin urmare, scopul acestei concluzii nu este de a obține ceva din *Cartea lui Iona*, ci de a înțelege de ce întrebarea sa finală ar trebui să fie atât de dificilă pentru noi.

Întrebarea ia forma: „N-ar trebui să-mi fie milă de... ?” Este o întrebare deschisă, lăsată fără răspuns la final pentru că este destinată tuturor celor care citim cartea, nu doar lui Iona. Răspunsul pe care îl vom da va avea totul de-a face cu cine credem noi că suntem și cine credem că este Iona. La fel ca toate lecturile noastre din Biblie, acesta depinde de identificările pe care suntem dispuși să le facem cu diferitele sale personaje (a se vedea *Introducere*), ceea ce înseamnă că este legat de tipul de întrebări „cine?” cu care ne confruntăm în mod repetat în Biblie: Cine suntem noi? Cine este Iona? Cine este Israel? Cine este Iisus? Dăm un răspuns greșit la aceste întrebări nu pentru că nu am reușit să învățăm vreo lecție evidentă, ci pentru că nu credem lucrul dificil pe care DOMNUL are să ne învețe despre cine suntem. Necredința noastră (așa cum se sugerează în *Excursus*) este ca și cum nu am vedea cât este ceasul, ca și cum nu am ști ora vizitei noastre sau nu am recunoaște cine este cel care a venit să ne vorbească chiar în acest text. Din moment ce putem fi salvați doar crezând în cel care vorbește în acest text, aceasta este o chestiune de viață și de moarte.

DOMNUL este cel care ne întreabă: „Nu ar trebui să-mi fie milă de...?” Pentru a înțelege corect această carte, trebuie să vedem de ce întrebarea DOMNULUI este la fel de dificilă pentru noi ca și pentru Iona și de ce, la fel ca Iona, viața noastră depinde de ea. În acest epilog voi încerca să aduc întrebarea în centrul atenției, văzând cum se naște din întreaga structură a cărții Iona, cum îi răspunde DOMNUL nostru Isus, cum istoria ulterioară a creștinilor și a evreilor face ca această întrebare să fie la fel de dificilă pentru creștinii neamurilor de astăzi cum a fost vreodată pentru Iona. Este dificilă pentru că suntem ucigași ca Iona și, pentru a vedea forma dificultății, este util să ne uităm la ce mai are de spus Biblia despre uciderea noastră. Prin urmare, în centrul acestei discuții se află parabola DOMNULUI nostru despre fratele mai mare ucigaş și relația sa cu povestea fratelui mai mare ucigaș, Esau, și modul în care aceasta se referă la întrebarea cine este adevăratul Israel. Acest lucru ne va conduce la aplicarea de către Pavel a temei fraților geloși la relația dintre evrei și creștinii neamuri, ceea ce ne va aduce înapoi la noi înșine. Cursul discuției va fi complex, implicând identificări schimbătoare și ambigue a ceea ce suntem. Dar cred că acestea sunt doar complexități intelectuale, care pot fi rezolvate destul de ușor cu o gândire atentă, lăsându-ne cu întrebarea cu adevărat dificilă încă fără răspuns, care așteaptă să ne schimbe. Complexitatea există pentru a ne împiedica să evadăm din dificultatea reală a întrebării.

<u>De ce nu poate fi ușor</u>

Putem începe să ajungem la dificultate văzând ce încearcă să protejeze răspunsurile ușoare. Gândiți-vă cum aceeași tradiție moralistă care ne învață să evităm să fim ca Iona (a se vedea *Introducere*) încearcă, de asemenea, să transforme cuvântul DOMNULUI din final într-o întrebare ușoară. Ea merge cam așa: „Ei bine, este perfect evident că noi, ca și creștini, nu vrem să ne comportăm așa cum o face Iona. Noi, ca și creștini, ne propunem să iubim pe toată lumea și să-i salvăm pe toți. Așa că, desigur, vrem ca lui Dumnezeu să îi fie milă de acei sărmani *niniviți*. Evreii, știm noi, nu sunt așa, iar aceasta este adevărata problemă abordată în Cartea lui Iona. Ceea ce

trebuie să facem noi, creștinii, este să-i convertim pe evreii ca Iona și să-i facem creștini, astfel încât și ei să poată deveni oameni iubitori și atenți, în loc să fie intoleranți, legaliști și îndreptățiți. Chiar trebuie să muncim din greu pentru a nu semăna cu acei evrei îndreptățiți. Dar ne rugăm pentru convertirea lor în răscumpărarea finală, când nu vor mai exista evrei, ci doar creștini. Pentru acest lucru noi, creștinii, lucrăm în fiecare zi, ceea ce demonstrează cât de serioși suntem în a arăta dragostea lui Dumnezeu tuturor.”

Eu caricaturizez, dar nu cu mult. Expresia moale „noi, creștinii” face destul de des munca înșelătoare pe care caricatura mea o sugerează. Ea face din etica creștină o chestiune de menținere a imaginii de sine și a stimei de sine a creștinilor: ceea ce „noi, creștinii” facem - prin definiție, cum ar veni - este ceea ce ar trebui să facem pentru a ne face să simțim că suntem buni creștini. Și, se pare, faptul că suntem buni creștini ne face să ne simțim ca niște exemplare de iubire față de toată lumea, chiar și atunci când urâm însăși existența lor ca popor și ne dorim să nu mai existe. Evreii au urechi deosebit de bune pentru acest tip de ipocrizie, deoarece de ceva timp ne ascultă și se întreabă când ne vom împăca cu existența continuă a poporului evreu.

Și asta ne aduce înapoi la întrebarea deschisă a DOMNULUI. Este într-adevăr o întrebare adresată evreului Iona, profetul lui Israel care, într-un fel de parabolă, reprezintă poporul din Iudeea care se întoarce din exilul său într-un oraș pe care îl ura. Sensul întrebării ar fi fost cât se poate de evident pentru acești cititori evrei originari: nu ar trebui oare ca DOMNUL, Dumnezeul lui Israel, să aibă milă de aceste neamuri, care nu sunt iudei și nu respectă legea iudaică? Nu ar fi trebuit să aibă milă chiar și de Ninive, orașul exilului lui Israel, ceea ce înseamnă și de Babilon, orașul exilului iudeilor?

Dar întrebarea nu moare odată cu cititorii originali. Pentru că acum creștinii neamuri, prin harul lui Dumnezeu în Isus Hristos, au fost aduși în legământul cu Israel și, prin urmare, împărtășesc întrebările și dificultățile evreilor. Într-adevăr, tocmai pentru că creștinii au pășit în locul evreilor, ei trebuie să răspundă la întrebarea dificilă adresată inițial evreilor despre neamuri, dar care acum sună ca o întrebare adresată neamurilor despre evrei. Sensul întrebării este ceva de genul: nu ar trebui Dumnezeul și Tatăl DOMNULUI nostru Isus Hristos să aibă milă de evrei, care respectă legea iudaică și nu sunt neamuri? Este prea mult să le cerem creștinilor neamuri să tolereze faptul că DOMNUL are milă de propriul său popor și dorește ca acesta să nu piară, ci să trăiască - ceea ce înseamnă că ei continuă să existe ca popor, respectând legea și legământul pe care El le-a dat? Credeți că creștinii ar putea suporta dacă Dumnezeu ar fi, în acest mod special, milostiv și îndurător, abundând în bunătate față de propriul său popor?

Cu greu trebuie spus că bilanțul creștinilor în această privință de-a lungul secolelor nu este deloc bun. Am insistat că noi - nu evreii - suntem acum poporul lui Dumnezeu, iar logica acestei afirmații ne-a făcut criminali. După cum vom vedea, Biblia are multe de spus despre criminalitatea noastră, dacă avem urechi să auzim. Putem începe cu întrebarea DOMNULUI adresată ucigașului Iona.

<u>Semnificația întrebării din Iona</u>

Gândiți-vă, revizuind *Cartea lui Iona*, cum anume am ajuns la această întrebare dificilă. Cuvântul DOMNULUI a început lucrurile punându-l pe Iona în mișcare, ceea ce înseamnă că Iona era liber să nu asculte, așa cum sunt obișnuite să facă ființele umane în general și poporul lui Dumnezeu în special. Cu toate acestea, în toate acțiunile lui Iona, DOMNUL și-a îndeplinit promisiunea de a face din poporul Său o binecuvântare pentru toate națiunile: folosind neascultarea lui Iona pentru scopurile Sale bune, aducând răscumpărarea și cunoașterea DOMNULUI oamenilor de pe barcă, aruncându-l pe Iona în mare pentru ca acesta să cunoască profunzimea mântuirii DOMNULUI și pocăindu-se de răul pe care vorbise să-l facă poporului din Ninive. În *Iona 1*, el îl transformă pe neascultătorul Iona într-o binecuvântare cristică pentru marinari, un țap ispășitor care îndepărtează toată necurăția de pe ei; în *Iona 2*, el este cel care este deja salvarea lui Iona chiar și în pântecele Sheolului; iar în *Iona 3*, el transformă proclamația evazivă și ambiguă a lui Iona într-un mijloc miraculos de har pentru a răsturna Ninive, a o întoarce pe dos și a o face nouă. Astfel, el îl duce pe un Iona lipsit de voință printr-o pregustare a Vinerei Mari, a Paștelui și a Rusaliilor:

renunțarea la propriul său Fiu ca semn al lui Iona pentru toate națiunile, înfrângerea puterii morții și predicarea veștii bune pentru întreaga lume prin cuvântul și Duhul lui Hristos.

Cu toate acestea, așa cum stau lucrurile în *Iona 4*, lucrarea DOMNULUI nu s-a încheiat, pentru că răsturnarea, convertirea și reînnoirea neamurilor nu este încă finalizată. Spre deosebire de oamenii de pe corabie, oamenii din Ninive încă nu îl cunosc pe DOMNUL și, prin urmare, nu sunt în măsură să îi ofere închinare, mulțumiri și laude, adică să participe la viața veșnică împreună cu poporul Său Israel. Așadar, acum DOMNUL face parcă o propunere: de ce să nu-l lăsăm pe Iona să coopereze nu numai în litera chemării DOMNULUI către neamuri, ci și în spiritul acesteia? În timp ce în I*ona 3*, un Iona renăscut, înviat din moarte în apele botezului DOMNULUI, a mers atât de departe încât s-a supus cerințelor externe ale cuvântului lui Dumnezeu, ridicându-se și mergând la Ninive și chemând-o așa cum i-a poruncit DOMNUL, acum, în *Iona 4*, DOMNULUI îi cere lui Iona - îi cere, atenție! - să îi împărtășească inima, să i se alăture în pocăința de rău și în mila față de neamuri.

La sfârșitul povestirii, nu este deloc clar că Iona a ajuns atât de departe. Așa că DOMNUL aplică o mică presiune, o întrebare apăsătoare care decurge din parabola dovleacului. Pentru a simți presiunea, trebuie să ajungem la misterul parabolei, la sensul ei ascuns, care ar fi fost mai evident pentru cititorii evrei originali decât pentru noi. Parabola dovleacului leagă mila DOMNULUI pentru Ninive (adică neamurile care Îi distrug poporul) de mila lui Iona pentru dovleac (adică casa și neamul lui David, Mesia). Pasiunea înseamnă iubirea care dorește ca oamenii răi să trăiască, nu să moară. Evreii care au fost primii cititori ai *Cărții lui Iona* știau deja că Ninive a fost orașul malefic care a distrus Israelul, la fel ca Babilonul, care a fost orașul malefic care l-a înghițit pe Iuda, și le era deja milă de casa lui David, acel neam de regi în mare parte răi, dorind restaurarea sa. Având în vedere modul în care gândeau și simțeau deja cu privire la aceste rele, întrebarea deschisă pentru ei era următoarea: voi doriți ca casa lui David să trăiască, nu să moară - oare nu va dori DOMNUL Dumnezeul vostru, care v-a proclamat că este milostiv și îndurător și că abundă în bunătate și care se pocăiește de rău, ca și orașul rău al Babilonului să trăiască, nu să moară?

De ce și-ar dori asta un evreu întreg la minte? Întoarceți-vă pentru o clipă la nivelul literal al poveștii și gândiți-vă mai degrabă la Ninive decât la Babilon. Încercați acest experiment de gândire: imaginați-vă că Iona, în ciuda istoricului său de până acum, chiar a acceptat mila DOMNULUI pentru Ninive. Ce ar trebui să facă atunci ca răspuns la această întrebare finală a cărții? Cred că este clar că trebuie să se întoarcă la Ninive și să își asume riscul enorm de a le spune cine este el și cine este Dumnezeu, începând cu „așa vorbește DOMNUL, Dumnezeul lui Israel, la Ninive” și sperând că vor auzi și vor crede. El trebuie să urmărească ceea ce DOMNUL a urmărit în mod clar tot timpul, ca Ninive să devină precum corabia de neamuri din *Iona 1*, temându-se de o mare frică de DOMNUL, oferind sacrificii în numele Lui și făcându-i jurăminte. Este greu de imaginat: orașul sângeros care va deveni capitala Imperiului Asirian închinându-se în numele DOMNULUI, Dumnezeul lui Iona și al poporului său Israel. Este foarte greu de imaginat și este evident că nu s-a întâmplat, pentru că dacă s-ar fi întâmplat, trebuie să ne gândim că Ninive nu ar fi distrus Israelul. Este un gând uluitor, dar greu de evitat odată ce îți imaginezi literalmente consecințele faptului că Iona ar fi dat răspunsul corect la întrebarea DOMNULUI: dacă Iona s-ar fi alăturat DOMNULUI în dorința de viață pentru Ninive, nu de moarte, atunci și Israel ar fi trăit, nu ar fi murit.

Această consecință uimitoare a unei lecturi literale a *Cărții lui Iona* provine dintr-o caracteristică fundamentală a întregii narațiuni biblice, care stă la baza a ceea ce am numit misterul parabolei: identitatea Israelului este legată de vocația sa de a fi o binecuvântare pentru toate națiunile. Acest lucru se datorează faptului că, în Biblie, cei aleși sunt întotdeauna aleși pentru binecuvântarea altora (a se vedea Gen. 12:3). Nu ar avea niciun sens, în logica răscumpărării biblice, ca poporul ales să fie ales pentru propria sa glorie și mărire. Dumnezeul care îi alege este DOMNUL, care este milostiv și îndurător, încet la mânie și plin de bunătate, ceea ce înseamnă că cei pe care îi alege servesc scopului său de a se pocăi de răul pe care amenință să îl facă celor care fac răul. Prin urmare, întotdeauna, identitatea și existența celor aleși depind de scopul etern al DOMNULUI de a-i binecuvânta pe ceilalți. Acesta este motivul pentru care aleșii nu supraviețuiesc decât dacă DOMNUL Dumnezeul lor reușește să-i binecuvânteze pe alții, așa cum ne învață *Cartea*

Iona. Dar, bineînțeles, cei aleși supraviețuiesc, deoarece DOMNUL reușește întotdeauna în scopul său, chiar și atunci când trebuie să folosească neascultarea celor aleși pentru a face acest lucru.

Gândiți-vă din nou la misterul parabolei, așa cum s-a prezentat el cititorilor originari ai cărții, evrei care s-au întors din exilul babilonian precum Iona dezgropat din pântecele fiarei. Se poate ca viața lor să depindă de mila DOMNULUI față de Babilon? Se poate, de asemenea, ca ei să fie nevoiți să aibă milă de oamenii din țara din jurul lor, care sunt ca marinarii din *Iona 1*, dorind să se închine DOMNULUI chiar dacă nu cunosc legea iudaică și nu sunt în poziția de a fi buni evrei? Cel mai uimitor dintre toate, se poate ca viitorul casei lui David, reprezentată de acea *tărtăcuță* ofilită, să fie cumva legat de mila DOMNULUI față de neamuri, oameni care nu sunt evrei buni - chiar și babilonieni?

<u>Răspunsul DOMNULUI nostru</u>

Pentru a aduce acest mister în centrul atenției, gândiți-vă cum au privit aceste întrebări cel mai mare evreu dintre toți, Isus, DOMNUL nostru, pentru care - ca pentru orice evreu din acea vreme - „Babilon" însemna Roma. Întrebarea deschisă pentru el era următoarea: se poate el imagina pe sine ca un *Mesia*, un Rege al evreilor, care nu îi învinge pe acești noi babilonieni, ci moare pentru ca ei să poată trăi? Această întrebare, eu sugerez, este sursa agoniei sale în grădina Ghetsimani. Nu că i-ar fi frică să sufere și să moară - el are cu siguranță suficient curaj pentru asta - ci că paharul pe care i se cere să îl bea este mila DOMNULUI pentru Babilon, adică o milă și o bunăvoință care îi cruță chiar și pe romani, nefăcând altceva decât să îl predea lor pe Regele evreilor, Fiul lui David, împreună cu toate speranțele lui Israel de eliberare din Imperiul Roman. Poate Isus să fie acel Mesia? Îi cunoaștem răspunsul. El se roagă: „Să se facă nu voia mea, ci voia Ta" (Luca 22:42), iar Imperiul Roman este beneficiarul, împreună cu toată civilizația occidentală de după el. Rugăciunea sa de la Ghetsimani este răspunsul decisiv la întrebarea deschisă a DOMNULUI de la sfârșitul cărții *Iona*, iar mântuirea neamurilor este rezultatul.

În același fel, dovleacul se ofilește, dar nu este mort, pentru că DOMNUL are milă și de el. Aceasta înseamnă că, deși Isus este predat morții, ceea ce face ca speranțele mesianice ale iudeilor să se ofilească din nou, DOMNUL nu permite ca sfântul Său să vadă stricăciunea (Fapte 2:27) și, ca urmare, casa lui David are acum pe cineva care să stea pe tron pentru totdeauna: pentru că acest Fiu al lui David a triumfat chiar și asupra morții. La fel cum sugerează întrebarea DOMNULUI, mila sa pentru dovleac, hotărârea sa că Mesia nu va muri, ci va trăi, este legată de mila sa pentru neamuri, pentru Ninive și Babilon și Roma. Și, deși nici Ninive, nici Babilonul nu mai sunt printre noi, Roma și copiii săi din Occident au fost binecuvântați de mii de ani prin mila și bunătatea acestui Mesia.

Acesta este deci prețul pentru a fi alesul lui Dumnezeu: evreii renunță la Mesia al lor pentru binecuvântarea neamurilor, căci aceasta este decizia lui Mesia însuși, Regele evreilor. În numele acestor orașe mari și rele - Ninive, Babilon, Roma - și al numeroaselor lor verișoare din lumea neamurilor, Iisus Hristos este pocăința veșnică a DOMNULUI, întoarcerea sa - încă de la început - de la răul pe care intenționa să îl facă celor răi, pentru ca pământul să fie plin de cunoașterea DOMNULUI, așa cum apele acoperă marea. Și tocmai în această milă divină pentru neamuri Isus trăiește și domnește veșnic, ca Rege al iudeilor înviat din morți. Așadar, DOMNUL are milă de dovleacul mesianic ofilit, făcându-l să trăiască și nu să moară, tocmai pentru a avea milă de marele și maleficul oraș Ninive și de numeroasele sale succesoare.

<u>Întrebarea adresată creștinilor neamuri</u>

Și unde îi lasă aceasta pe evrei? Cred că acesta este sensul întrebării deschise a DOMNULUI adresată creștinilor neamuri. Ne-am alăturat evreilor în a compătimi dovleacul, casa lui David, dorind cu ardoare ca ea să nu piară, ci să trăiască veșnic. Și, într-adevăr, ni s-a îndeplinit dorința, pentru că Isus Mesia este înălțat la dreapta lui Dumnezeu pentru totdeauna în slavă și viață veșnică. Și acum nu ar trebui oare ca DOMNUL să aibă milă de propriul său popor, de rămășița lui Israel, de iubitul său, de porumbelul său? Nu ar trebui să trăiască pentru totdeauna, chiar și ca popor? Putem noi trăi cu asta? S-ar putea ca viața noastră să depindă de aceasta, la fel ca a lui Iona. Pentru că

Pavel spune clar că biserica lui Isus Hristos nu își va atinge scopul etern dacă nu este o binecuvântare pentru evrei.

Două obiecții apar în acest punct din inima tradiției teologice creștine. Nu sunt evreii acum necredincioși, nereușind să îl primească pe propriul lor Mesia? Și nu și-au pierdut locul de popor al lui Dumnezeu, pentru a fi înlocuiți de comunitatea celor care cred în Iisus Hristos? Într-adevăr, ei sunt necredincioși: i-am putea pune în aceeași categorie cu noi înșine și cu apostolul Petru, evreul care L-a negat pe Hristos de trei ori (Luca 22:54-62). Dar nu trebuie să neglijăm să îl urmăm pe celălalt evreu, apostolul Pavel, care mai degrabă L-a pierdut pe Hristos decât pe evrei (Rom. 9:3). Așadar, ca răspuns la a doua obiecție. Scriptura nu ne lasă loc să credem că Dumnezeu ar abandona vreodată Israelul, iubitul Său, lumina ochilor Săi (Deut. 32:10), pe care nu l-ar putea uita mai mult decât își uită o mamă copilul care alăptează (Isaia 49:15). Ei sunt poporul său ales, pe care l-a chemat ca fiind al său și cu care a încheiat un legământ veşnic (Gen. 17:7; Ps. 105:10), potrivit căruia ei vor fi poporul său și el va fi Dumnezeul lor (Exod. 6:7; Lev. 26:12).

Prin urmare, întrebarea DOMNULUI, „Să nu-mi fie milă de... . ?" rămâne un răspuns urgent și dificil pentru creștini și, într-adevăr, istoria răspunsurilor creștine la această întrebare ne face să arătăm mai rău decât Iona la sfârșit. Dacă vrem să găsim un răspuns adecvat la această întrebare încă deschisă, trebuie să ne întoarcem din nou la DOMNUL Isus.

<u>Fratele gelos</u>

Gândiți-vă la o poveste spusă chiar de DOMNUL nostru, paralelă în multe privințe cu *Cartea lui Iona* și la fel de subtilă și profundă. Când fiul risipitor se întoarce de la porci la tatăl său, fratele său mai mare stă departe de sărbătoarea care urmează pentru că este furios - suficient de furios încât să moară, am putea spune, pentru că asta i se va întâmpla dacă nu se împacă cu tatăl său. Astfel, pentru că și acest fiu este iubitul său, tatăl, în mila sa, își părăsește casa a doua oară și îi vorbește fratelui risipitor: „Fiule, tu ești întotdeauna cu mine și tot ce este al meu este al tău" (Luca 15:31). Aceasta este o afirmare a loialității legământului, a bunătății și a adevărului, exact așa cum ne-am aștepta de la Dumnezeul lui Israel. Dar nu este ultimul cuvânt, deoarece acesta îl privește pe fratele mai mic, a cărui mântuire îl face atât de gelos pe fratele mai mare: „Se cuvine să sărbătoriți și să vă bucurați, pentru că acest frate al vostru a fost mort și este viu, a fost pierdut și a fost găsit" (15:32). A refuza această veste bună nu înseamnă doar necredință față de cuvântul tatălui său, înseamnă a dori ca fratele său să fi rămas mort - arată o inimă ucigașă. Și, la fel ca în *Cartea lui Iona*, povestea se încheie fără să ne spună răspunsul său. În esență, este aceeași întrebare deschisă ca cea pe care DOMNUL i-o adresează lui Iona și trebuie ascultată în același mod.

Nu trebuie să fi fost greu pentru cei care au auzit pentru prima dată această poveste să vadă că fratele mai mare îi reprezintă pe evrei, oamenii care au respectat legământul în toate aceste secole, sau cel puțin așa au crezut („iată, în toți acești ani te-am slujit și niciodată nu am încălcat porunca ta", protestează fiul mai mare în 15:29), și care sunt geloși că, prin Isus, neamurile care odată erau pierdute sunt acum găsite - și nu doar găsite, ci și sărbătorite. În plus, cu toate reafirmările tatălui cu privire la legământul său, este clar că viața fiului mai mare depinde de participarea la sărbătoare, la banchetul escatologic, și că refuzul acestuia înseamnă moartea veșnică. Așadar, acum avem răspunsul ușor la semnificația parabolei: este vorba despre intoleranța evreilor față de neamuri, despre faptul că noi, creștinii, nu trebuie să fim îndreptățiți ca evreii și așa mai departe. Pentru creștini, acest răspuns este mortal, după cum va vedea cu ușurință orice evreu, deoarece aprobă gelozia noastră ucigașă și îndreptățirea noastră, dorința noastră de a ne proclama adevărații copii ai lui Dumnezeu în locul Israelului. Face parte din geniul parabolei faptul că ne surprinde în acest moment: de îndată ce credem că am înțeles mesajul despre îndreptățirea de sine (aplicând mesajul, desigur, altora), ne-am arătat îndreptățirea de sine. Ne lăsăm păcăliți de fiecare dată.

Fratele care trebuie sărbătorit este cel care mărturisește: „Nu sunt vrednic să fiu numit fiul tău" (15:21). Parabola DOMNULUI nostru nu ne oferă nicio altă alternativă la gelozia ucigașă. Cel care nu dorește moartea fratelui său este cel care știe că nu are pretenția de a fi fiul tatălui său. Pentru că cel care crede că este fiul adevărat și ascultător - care se bucură că este adevăratul Israel,

cel ales - este cel care ar prefera să-și vadă fratele mort. Asta înseamnă că noi, creștinii neamuri, care am pretins că suntem adevăratul Israel în toate aceste secole, dăm un răspuns greșit la întrebarea deschisă de la sfârșitul cărții *Iona* pentru că nu vrem ca DOMNULUI să i se facă milă de Israelul carnal. Ceea ce ne-a scăpat este faptul că doctrina biblică a alegerii este o veste bună. Este o veste bună pentru neamuri că nu noi suntem poporul ales, ci evreii sunt, la fel cum este o veste bună pentru fiecare dintre noi că nu eu sunt cel ales, ci evreul Isus Hristos este. Aceasta este Evanghelia pe care noi nu o credem și, ca urmare, ne ucidem frații.

Cine este Iacob?

Una dintre subtilitățile profunde ale parabolei DOMNULUI nostru este modul în care ea face ecou unei povești a fraților geloși care a fost spusă cu mult timp înainte. Inițial, fratele mai mic nu era neamul, ci Iacov (adică Israel), care a plecat într-o țară îndepărtată pentru că fugea să-și salveze viața, după ce furase binecuvântarea de la fratele său mai mare, Esau, care astfel avea toate motivele să fie gelos și, de fapt, a încercat să-l ucidă (Gen. 27). Cu toate acestea, fratele mai mic a fost cel ales, moștenitorul legământului (poziția pe care fratele mai mare din parabola lui Isus o consideră de la sine înțeleasă ca fiind a sa) și fratele mai mic este cel care devine tatăl poporului ales, astfel încât, atunci când descendenții lui Esau, poporul Edom, se bucură de suferința poporului Israel (adică Iacov), Domnul poate merge până acolo încât să spună: „Pe Iacov l-am iubit și pe Esau l-am urât” (Mai. 1:2-3; a se vedea cartea *Obadia* pentru explicații).

Complexitatea începe cu adevărat atunci când ne întrebăm care dintre cei doi frați din parabola lui Isus are mai multe pretenții de a păși în pantofii lui Iacov: fratele mai mare, care a fost cu tatăl său în tot acest timp - care nu s-a gândit niciodată să fure binecuvântarea și se plânge, de fapt, că fratele său mai mic i-a uzurpat dreptul de naștere, la fel cum a făcut Iacov - sau fratele mai mic, cel neascultător, care a rupt toate legăturile cu tatăl său, care a plecat într-o țară îndepărtată în rușine, fiind odată pierdut, dar acum găsit? Care pantof se potrivește cărui picior? Cred că ideea este că există o capcană care ne așteaptă indiferent de pantofii în care pășim (parabolele DOMNULUI nostru sunt adesea așa). Indiferent de ceea ce facem pentru a pretinde o identificare favorizată pentru noi, descoperim că parabola nu ne lasă loc să ne bucurăm de fratele nostru. Fratele mai mic pentru care tatăl se bucură este cel neascultător, care știe că nu este demn să fie numit fiul tatălui său, în timp ce fratele mai mare, căruia i-a aparținut întotdeauna dreptul de naștere, este acum și el neascultător, dorindu-și ca fiul tatălui său să fie mort. Situația acestor doi frați întărește un aspect adesea trecut cu vederea în povestea originală a lui Iacob și Esau, și anume că nimeni nu ajunge vreodată în mod legitim să fie poporul ales. Moștenitorul legământului este cel care și-a jefuit fratele, cel neascultător pe care Dumnezeu îl iubește și îl sărbătorește. *Singura modalitate de a fi adevăratul Iacov este să fii în eroare*.

Creștinii neamuri au cheltuit multă energie de-a lungul secolelor pentru a-și susține pretenția de a fi adevăratul Israel, adică adevăratul Iacov, cel ales pe care Dumnezeu îl iubește pentru totdeauna, în contrast cu Israelul carnal. Aceasta este o pretenție care se încurcă în tot felul de moduri ironice cu povestea lui Iacov și Esau, ca să nu mai vorbim de parabola fiului risipitor. Este ca și cum noi am fi Esau care i-a furat binecuvântarea înapoi lui Iacov și care acum încearcă să își revendice și numele și dreptul de naștere. Dar o astfel de pretenție, dacă este acceptată, pune biserica în poziția foarte instabilă a fratelui mai mare din parabola DOMNULUI nostru, cel care pretinde că a fost ascultător în toți acești ani (pretenție suspectă!), dar care urăște faptul că fratele său este încă în viață. Ne pune în locul unui fiu care este furios pe tatăl său pentru că are milă de fratele său - suficient de furios încât să moară, așa cum ne amintește Iona. Pentru că ne-am pus în joc identitatea, chiar și mântuirea noastră ca și creștini, pe propunerea ticăloasă că Israel este un popor care nu are dreptul să existe - ca și cum Israel ar fi Ninive. Dacă suntem în vreun fel Iacov, adică Israel, atunci suntem cu siguranță și Iona, israelitul care are nevoie urgentă să audă întrebarea DOMNULUI: „N-ar trebui să-mi fie milă... . ?”

Răspunsul lui Pavel

Rămâne deci pentru noi o întrebare deschisă: nu ar trebui oare ca DOMNUL, Dumnezeul lui Israel, care este Dumnezeul și Tatăl DOMNULUI nostru Isus Cristos, să aibă milă de propriul său popor, de copiii lui Iacov după trup, și să le dorească să trăiască, nu să moară? Ar trebui să avem în vedere răspunsul dat de evreul Pavel: *„Aş vrea să fiu eu însumi anatema, stârpit de Hristos pentru frații mei, neamul meu după carne*” (Rom. 9:3). Este ciudat că creștinii neamuri, beneficiind atât de profund de teologia lui Pavel, au răspuns atât de diferit.

Dar poate că în zilele noastre avem o nouă oportunitate de a răspunde corect. În lumea de astăzi există un număr destul de mare de evrei care se autointitulează mesianici - credincioși în Isus Mesia care insistă să își păstreze identitatea evreiască, lucrând în numele DOMNULUI Isus și respectând legea iudaică.

Nimeni nu-i prea place, pentru că însăși existența lor este o provocare la adresa identității aproape a tuturor: Evreii nu ar trebui să fie creștini, iar „noi, creștinii” nu ar trebui să fim evrei. Cu toate acestea, ei sunt acolo, congregații întregi, pretinzând că sunt frați atât pentru evrei, cât și pentru creștini. Ei sunt o invitație deschisă pentru creștinii neamuri să ia în considerare posibilitatea ca apostolul să fi avut într-adevăr dreptate când a spus că zidul despărțitor al ostilității dintre evrei și neamuri a fost dărâmat tocmai în trupul lui Hristos (Ef. 2:14-16), în care evreii nu sunt absorbiți într-un trup neamț (încetând să fie evrei prin renunțarea la legea iudaică) sau neamurile într-un trup iudaic (devenind evrei prin acceptarea circumciziei și respectarea întregii legi iudaice), ci evreii și neamurile sunt împreună un singur trup, frați care trăiesc împreună în pace.

Luați în considerare modul în care Pavel prevede punctul de cotitură în vechea poveste a fraților geloși. În scrisoarea către Romani, el ne învață că nu numai copiii lui Avraam, Isaac și Iacov trebuie să fie o binecuvântare pentru neamuri (aceasta este o teologie la fel de veche ca Gen. 12:3), ci acum și invers: neamurile, prin credința lor în Isus Hristos, trebuie să îi facă geloși pe evrei și să îi salveze (Rom. 11:11, 26). Această sugestie uimitoare și subtilă ne determină din nou să luăm în considerare identități complexe și instabile: Esau trebuie să fie acum o binecuvântare pentru Iacov? Sau descendenții trupești ai lui Iacov, poporul lui Israel, trebuie acum să fure înapoi binecuvântarea legământului de la Esau, creștinii neamuri care au furat-o de la ei? Sau - o a treia posibilitate - creștinii neamuri, obișnuiți să pretindă că ei sunt adevăratul Iacov, vor învăța în sfârșit să facă ceea ce a făcut Iacov în cele din urmă, insistând ca Esau să primească binecuvântarea în schimb (Gen. 33:10-11)? Căci așa se încheie povestea originală a fraților geloși: Iacov, care a furat binecuvântarea la început, își propune la sfârșit să dea o binecuvântare în schimb. Când, în sfârșit, ajunge să se întâlnească cu Esau după mulți ani petrecuți în exil într-o țară îndepărtată, Iacov trimite mai departe toate binecuvântările prosperității pe care le-a obținut în acest timp, ca un cadou pentru fratele său, care, se teme el, este încă un dușman care vrea să-l ucidă (32:13-21).

Și în încercarea de a-l binecuvânta pe acest dușman, Iacov își găsește fratele. Povestea fraților geloși se încheie cu Esau alergând să-l întâlnească pe Iacov, asemenea tatălui care aleargă să-și întâlnească fiul risipitor (paralela cu Luca 15:20 este prea izbitoare pentru a fi întâmplătoare) și apoi cei doi îmbrățișându-se cu sărutări și lacrimi, fiecare bucurându-se că celălalt este în viață (Gen. 33:4). Până la sfârșitul poveștii, Esau a învățat în mod clar lecția pe care tatăl din parabola lui Isus încearcă să o predea fratelui mai mare. Pentru că ceea ce dorește Esau acum nu este binecuvântarea lui Iacov, ci pe Iacov însuși, și se bucură că fratele său care părea ca și mort încă trăiește - fratele mai mic care era pierdut, dar acum este găsit. Astfel, Iacov înapoiază binecuvântarea pe care a furat-o și Esau se bucură că fratele său trăiește și descoperă împreună că frații nu trebuie să fie ucigași.

Pavel pare să anticipeze un astfel de final pentru povestea evreilor și a neamurilor în trupul lui Hristos. El nu ne spune cine este cu adevărat Iacov și cine este cu adevărat Esau - poate pentru că aceasta este întrebarea greșită. Dar el arată clar că nu numai evreii sunt o binecuvântare pentru neamuri prin evreul Isus, ci și că neamurile, prin credința lor în Isus, trebuie să fie o binecuvântare pentru evrei.

Întrebarea de astăzi

Din păcate, vedeți cât de bine a funcționat asta până acum - de câte ori creștinii neamuri au fost mai degrabă un blestem decât o binecuvântare pentru evrei! Până în prezent, se pare că nu ne-am descurcat mai bine decât Iona în a răspunde la întrebarea deschisă de la sfârșit - și cu siguranță mult mai rău decât Esau. Dar această reflecție sumbră ne aduce înapoi la problema noastră de la început: ne arată de ce este o întrebare dificilă și pentru noi. Va fi suficient să continuăm. Lupta cu această întrebare în toată dificultatea ei este cea care ne schimbă.

Mai putem face o precizare cu privire la situația noastră actuală. În ultimii ani, congregațiile evreiești mesianice ne-au făcut marea favoare de a face întrebarea deschisă destul de concretă. „Nu ar trebui să-mi fie milă de. ... ?”, spune DOMNUL, ceea ce înseamnă: nu ar trebui Dumnezeul și Tatăl DOMNULUI nostru Isus Hristos să dorească ca poporul său ales să trăiască, nu să moară, în acest mod special - ca evrei care sunt încă evrei chiar dacă cred în evreul Isus? Poate că este adevărat că, la fel ca ninivitenii, ei abia știu să deosebească dreapta de stânga, deoarece se confruntă cu probleme profunde cu privire la modul în care pot fi evrei care respectă *Tora* în calitate de credincioși în Isus în comuniune cu neamurile în cadrul trupului lui Hristos. Dar dacă DOMNUL însuși dorește ca poporul său să trăiască, nu să moară - să continue să existe ca popor chiar și în credința lui Isus Hristos, Fiul lui David - atunci poate că noi, creștinii neamuri, vom fi chemați să facem unele ajustări în propriul nostru mod de viață pentru a fi un singur trup cu acești frați ai lui Isus după trup. Aceasta rămâne o întrebare deschisă.

„Nu ar trebui să-mi fie milă. ..?”, își întreabă DOMNUL poporul în încheiere, și numai unul dintre noi a dat în mod constant răspunsul corect. (Și Pavel a dat răspunsul corect, dar numai după ani de zile în care a încercat să îl elimine [Gal. 1:13]). Mai exact, am putea spune că acesta, Isus Hristos, este răspunsul corect în persoană, deoarece el este și pocăința veșnică a DOMNULUI în persoană. El este atât bunătatea iubitoare divină, cât și viața umană ascultătoare a celor aleși ca răspuns la aceasta. Restul dintre noi, care suntem atât de geloși și dornici să fim Iacov în locul lui Esau, am face mai bine să ne clasificăm alături de marinarii păgâni ignoranți și de ninivitenii sângeroși (care altfel se vor ridica cu siguranță la judecată și ne vor condamna) ca fiind cei care nu sunt demni să fie numiți copii ai Tatălui nostru - care trebuie să se pocăiască, să fie răsturnați, să se întoarcă și să meargă într-o nouă direcție, pentru a nu pieri. Cu toate acestea, dacă citim această poveste cu credință, ne vom regăsi în mod inevitabil și cu Iona și cu Isus în adâncurile Sheolului, acolo unde toată pieirea este învinsă. Ca aceia care au fost deja salvați de puterea morții, ne confruntăm cu Iona cu întrebarea mereu deschisă: „Nu ar trebui să-mi fie milă... . ?”

Să nu confundăm natura acestei întrebări dificile. DOMNUL nu ne cere să arătăm ce buni creștini suntem, fiind drăguți cu oamenii și încercând să îi facem să ne semene. El ne cere cu îndrăzneală, în mod bizar, permisiunea de a ne iubi dușmanii (pe care i-am făcut dușmanii noștri) atât de profund încât, după orice măsură pe care știm să o folosim, acești oameni de care ne temem că ne-ar anula statutul de popor al lui Dumnezeu să semene mai mult decât noi cu iubitul Său. Se pot bucura evreii că DOMNUL se pocăiește de răul pe care a amenințat că îl va face Ninivei, Babilonului, Romei? Se pot bucura creștinii că evreii rămân pentru totdeauna poporul Său ales, porumbelul Său, frumoasa Sa, chiar lumina ochilor Săi? Putem noi toți de pe pământ să ne bucurăm de o asemenea dragoste din cer? Tatăl nostru din ceruri a lansat el însuși invitația: vino, frate mai mare, oricine ai fi tu, care crezi că nu ești neascultător și îl urăști pe cel care este - risipitorul care pare într-adevăr să fie mai iubit decât tine - vino și alătură-te sărbătorii din jurul vițelului cel îngrășat. Bucuria a început deja și ești și tu invitat.

1 Fragment din prefața la Commentary on Psalms 1-25, păstrată în Philokalia (trad. loseph W. Trigg; London: Routledge, 1998), 70-71.
2 *Against the Heresies* 9A.
3 Benjamin Jowett, „*On the Interpretation of Scripture*,” în Essays and Reviews (London: Parker, I860), 338-39.
4 Ibid. 340
5 *Luther's Works*, vol. 35 (ed. E. Theodore Bachmann; Philadelphia: Fortress, 1959), 362
6 *On Christian Doctrine* 1.10.
7 *On Christian Doctrine* 1.35.
8 Sermon 212.2
9 Pentru detalii despre această istorie, a se vedea The Cambridge Ancient History, vol. 3.2: The Assyrian and Babylonian Empires and Other States of the Near East, from the Eighth to the Sixth Centuries B.C. (ed. John Boar dm an et al.; 2nd ed.; Cambridge: Cambridge University Press, 1991).
10 A se vedea Meir Sternberg, Poetics of Biblical Narrative (Bloominglon: Indiana University Press, 1985).
11 Karl Barth, Church Dogmatics (trans. Geoffrey W. Bromiley et aL; Edinburgh: Clark, 1957), II/1.94.
12 John Paul II, *Crossing the Threshold of Hope* (ed. Vittorio Messori; trans. Jenny McPhee and Martha McPhee; New York Knopf, 1994), 69.
13 A se vedea H. H. Ben-Sasson (ed.),.A *History of the Jewish People* (Cambridge: Harvard University Press, 1976), chap. 15.
14 Pentru detalii, a se vedea T. Cuyler Young Jr., „The Early History of the Medes and the Persians and the Achaemenid Empire to the Death of Cambyses,” în The Cambridge Ancient History, vol 4: Persia, Greece, and the Western Mediterranean, c. 525to 479B.C. (ed. John Boardman et al; 2nded.; Cambridge: Cambridge University Press, 1988), 36-41.
15 Vezi H. H. Ben-Sasson (ed.),.A *History of the Jewish People* (Cambridge: Harvard University Press, 1976), 373-83,421-28.